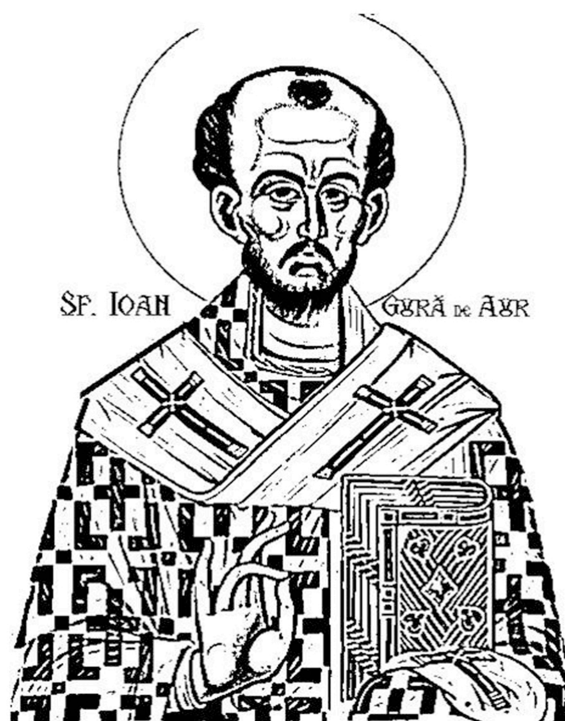
Sfântul Ioan Gură de Aur

OMILII LA EPISTOLA CĂTRE EFESENI

Editura Apa Vieții, 2019

COMENTARIILE

SAU

EXPLICAREA EPISTOLEI CATRA EFESENI

A celuĭ întru sânţĭ părintelui nostru

IOAN CHR.ISOSTOM
Archiepiscopul Constantinopoleĭ

Traducere din limba elină, ediţia de Oxonia, 1852

de

Archim. Theodosie Athanasiu
Egu menul Bis. Sf. Spiridon

IAŞI
TIPOGRAF IA „DACIA" P. ILIESCU & D. GROSSU
1902

COMENTARIILE

SAU

EXPLICAREA EPISTOLEI CĂTRĂ EFESENI

A celuĭ întru sânţĭ părinteluĭ nostru

IOAN CHRISOSTOM

Archiepiscopul Constantinopoleĭ

SUBJECTUL.

Efesul era metropola Asieĭ, unde se adora Artemida (Diana), pe carea cetăţeniĭ o respectaŭ acolo ca pe un ḑeu, şi eraŭ stăpâniţĭ de atâta superstiţiune, în cât nicĭ că nu voiaŭ a face cunoscut numele celuĭ ce a dat foc aceluĭ templu*). Acolo şi fericitul evanghelist Ión a vieţuit cel maĭ mult timp, acolo a fost şi exilat, şi tot acolo a şi încetat din viaţă. Şi pe Timotheiŭ l-a lăsat acolo Pavel, dupre cum ḑice scriindu-ĭ: „Precum te-am rugat, ca să remâĭ în Efes" (I Timoth. 1, 3). Chiar şi dintre filosofiĭ, cariĭ aŭ strălucit maĭ cu samă, ceĭ maĭ mulţĭ eraŭ din Asia. Voesc a spune de ceĭ de pe lângă Parmenide, adecă de Zenon şi Democrit. Se ḑice apoĭ că şi Pithagora tot de acolo era, căcĭ insula Samos era insulă Ionică. Dară chiar şi astăḑi ar putea găsi cine-va mulţĭ filosofĭ acolo. Acestea nu vi se spun aşa în treacăt şi fără scop, ci voind a arăta, că Pavel avea nevoe de o mare seriositate scriind unor ast-feliŭ de ómenĭ. Se ḑice chiar că li-a încredinţat lor şi cele maĭ profunde cugetărĭ, ca unora ce dejà eraŭ catichizaţĭ. De aceia şi epistola aceasta este plină de cugetărĭ şi dogme înalte. Epistola este scrisă din Roma, pe când Pavel era în lanţurĭ, dupre cum însuşĭ spune: „Rugaţi-vĕ pentru mine, ḑice, ca să mi se dea mie cuvênt întru deschiderea gureĭ mele, cu îndrăzneală a arăta taĭna

---

*) Templul Artemideĭ din Efes a fost incendiat de Erostrat, eară la 262 p. Chr. distrus de Goţĭ, împreună cu oraşul. Trad.

evangheliei, pentru care fac solie în legaturi“ (Efes. 6, 19. 20). E plină cu adevĕrat acéstă epistolă de cugetări înalte și profunde. Ceia ce nicăirĭ aprópe nu spune, aicĭ le vorbesce, cum de ex. când dice: „Ca să se cunóscă acum începĕtoriilor și Domniilor, întru cele cerescĭ prin biserică, înțelepciunea luĭ Dumnedeŭ cea de multe feliurĭ“ (Ibid. 3, 10), și earăși: „Și împreună cu dênsul ne-a sculat, și ne-a pus a ședea întru cele cerescĭ întru Christos Iisus“ (Ibid. 2, 6), și earășĭ: „Care întru alte neamurĭ nu s-a cunoscut de fiiĭ ómenilor, precum s-a descoperit acum sânților luĭ Apostolĭ, și Prorocilor întru Duchul, ca să fie neamurile împreună moscenitorĭ, și împreună un trup, și împreună părtașĭ făgăduinței luĭ întru Christos prin evanghelie“ (Ibid. 3, 5. 6).

OMILIA I.

„Pavel apostol al luĭ Iisus Christos prin voea luĭ Dumnedeŭ, sânţilor celor ce sunt în Efes, şi credincioşilor întru Christos Iisus: Char voue şi pace de la Dumnedeŭ Tatăl nostru, şi Domnul nostru Iisus Christos" (Cap. 1, 1. 2).

Iată că aicĭ particula „prin" o atribuie tatăluĭ. Dară ce? nu cum-va vom numi pentru aceasta pe fiul inferior tatăluĭ? Cătuşĭ de puţin. „Sânţilor, dice, celor ce sunt în Efes, şi credincioşilor în Christos Iisus". Iată că aicĭ numesce sânţĭ pe ceĭ ce aveaŭ femeĭ, copiĭ, bărbaţĭ şi servitorĭ. Aceasta se învedereează maĭ ales la finele epistoleĭ, unde dice: „Femeilor supuneţi-vĕ bărbaţilor voştri" (Efes. 5, 22. 6, 1. 5), şi earăşĭ: „Copiilor, ascultaţĭ pre părinţiĭ voştri", şi „servilor, ascultaţĭ pre stăpâniĭ voştri". Vom pricepe deci de aicĭ, cât de mult s'aŭ rărit acum faptele virtuóse, câtă lene ne stăpânesce, şi câtă aplecare spre virtute era pe atuncĭ, de vreme ce chiar laiciĭ sunt numiţĭ de apostol sânţĭ şi credincioşĭ. „Char vóue şi pace de la Dumnedeŭ tatăl nostru, şi Domnul nostru Iisus Christos". A dis char, eară pe Dumnedeŭ l-a numit tată; dară aceasta e tocmaĭ dovada aceluĭ char, şi cum? Ascultă pe acelaşĭ apostol dicênd în altă parte: „Eară, căcĭ sunteţĭ fiĭ, a trimis Dumnedeŭ pre Duchul fiuluĭ seŭ în inimile vóstre care strigă: Abba părinte" (Galat. 4, 6).—„Şi Domnul nostru Iisus Christos", carele pentru noĭ s-a născut şi s-a arătat în corp. „Bine-cuvêntat este Dumnedeŭ, dice, şi tatăl Domnuluĭ nostru Iisus Christos" (Vers. 3)

Iată aicĭ Dumnedeŭ al celuĭ întrupat, eară de nu voescĭ, părinte a luĭ Dumnedeŭ Cuvêntul. „Care ne-a bine-cuvêntat pre noĭ întru tótă bine-cuvêntarea duchovnicească întru cele cereşcĭ, în Christos.“ Aicĭ face alusiune la bine-cuvêntarea Iudaică, pentru că şi aceia era bine-cuvêntare, însĕ nu spĭrituală, precum: „Dumnedeŭ să te bine-cuvinteze“ (Num. 6, 24. Deuteron. 7, 13. 28, 6. Psal. 120, 8) „Dumnedeŭ să bine-cuvinteze rodul pânteceluĭ tĕŭ, să bine-cuvinteze întrarea şi ieşirea ta.“ Aicĭ însĕ nu e aşa, şi cum? „Intru tótă bine-cuvêntarea duchovnicească“. Aşa dară ce'ţĭ maĭ lipsesce încă? Aĭ devenit nemuritoriŭ, aĭ devenit liber, aĭ devenit fiŭ, drept, frate, compărtaş clironomieĭ, compărtaş împărăţieĭ şi eştĭ slăvit împreună cu dênsul, cu un cuvênt tóte ţi s-aŭ dăruit. „Cum nu împreună cu el, dice, şi tóte ni va dărui nouĕ“? (Rom. 8, 32.). Christos, carele s-a sacrificat pentru tine şi carele este începutul sacrificiuluĭ tĕŭ (ἀπαρχή), este slăvit de Ingerĭ, de Cheruvimĭ şi de Serafimĭ; ce'ţĭ lipseşce încă? „Intru tótă bine-cuvêntarea duchovnicească“. Nimic corporal aicĭ. De aceia cele corporale le scóte din rândul celor spirituale, dicênd: „In lume necazurĭ veţĭ avea“ (Ioan 16, 33), aducêndu-ne spre cele dintêiŭ. Căcĭ după cum ceĭ dedaţĭ faptelor corporale, nu pot suferi să audă vorbindu-se de cele spirituale, tot aşa şi ceĭ ce se dedaŭ celor spirituale, nu vor putea progresa în ele, dacă maĭ dinainte nu se vor desbrăca de cele corporale. Ce este „bine-cuvêntarea duchovnicească întru cele cereşcĭ“? Adică nu bine-cuvêntare pămêntească, după cum era la Iudeĭ; „Cele bune ale pămêntuluĭ veţĭ mânca“ (Isaia 1, 19. Exod. 3, 8. Dent. 7, 13), saŭ „Pămênt din care curge lapte şi miere“, şi „Dumnedeŭ să bine-cuvinteze pămentul tĕŭ“. Aicĭ însĕ nimic din acestea, dară ce? „De me iubesce cine-va pre mine, cuvêntul meŭ va păzi, şi Tatăl meŭ îl va iubi pre el, şi la el vom veni, şi locaş la dênsul vom face“ (Ioan 14, 23.), şi earăşĭ: „Decĭ tot cel ce aude cuvintele acestea, şi le face pre ele, asemena-l-voiŭ pre el bărbatuluĭ înţelept, care şi-a zidit casa sa pre

peatră ; și s'a pogorît plóea, și aŭ venit rîurile, și aŭ suflat vênturile, și s-aŭ pornit spre casa aceia, și n-a căzut, că era întemeiată pre peatră“ (Math. 7, 24. 25). Dară peatra care este? de cât lucrurile ceresci, care sunt maĭ presus de orĭ-ce prefacere. „Cine mĕ va mărturisi, dice, înaintea ómenilor, voiŭ mărturisi și eŭ de dênsul înaintea tatăluĭ meŭ celuĭ din ceriurĭ“, și „care se va lepăda de mine, mĕ voiŭ lepăda și eŭ de dênsul“, și earăși: „Fericițĭ ceĭ curațĭ cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnedeŭ“, și earăși: „Fericițĭ ceĭ săracĭ cu duchul, că acelora este împărăția ceriurilor“, și earăși: „Fericițĭ ceĭ izgonițĭ, pentru dreptate, că plata vóstre multă este în ceriurĭ“ (Math. 10, 32. 33. 5,8. 3. 10.). Vedĭ cum el pune peste tot locul ceriurile și de dênsele vorbesce, și nicĭ de cum de cele de pe pămênt? Și earăși: „Că petrecerea nóstrĕ în ceriurĭ este, de unde și pre Mântuitoriul asceptăm, pre Domnul nostru Iisus Christos“, și earăși: „Cele de sus gândițĭ, eară nu cele pămêntescĭ“ (Filip. 3, 19. 20, Collos. 3, 2).

„De la Christos Iisus“, adecă că această bine-cuvêntare e prin Iisus Christos, eară nu prin Moisi; ast-feliŭ că noĭ ne deosebim nu numaĭ prin calitate, ci și prin mijlocitoriul uneĭ ast-feliŭ de bine-cuvêntărĭ, după cum dice și în epistola către Ebreĭ; „Și Moisi adecă a fost credincios întru tótă casa luĭ ca o slugă, spre mărturia celor ce era să se graiască, eară Christos ca un fiŭ în casa sa, a căruia casă suntem noĭ.“ (Ebr. 3, 5. 6).

„Precum ne-a ales pre noĭ întru dênsul, dice, maĭ'nainte de întemeierea lumeĭ, ca să fim noĭ sânțĭ și fără de prichană înaintea luĭ“ (Vers. 4). Ceia ce dice, așa și este; prin care ne-a bine-cuvêntat, prin acela ne-a și ales. El, decĭ, ni va acorda acolo totul, el este judecătoriul, și tot el va dice: „Venițĭ bine-cuvêntațiĭ părinteluĭ meŭ, de mosceniți împărăția care este gătită vóue de la întemeierea lumeĭ“, și earăși: „Unde sunt eŭ, voesc ca și iĭ să fie“ (Math. 25, 34. Ioan 17, 24), și cu un cuvênt, aprópe în tóte epistolele se încearcă

să probeze, că cele ce se petrec cu noĭ nu sunt neașceptate, ci aŭ fost prescrise de sus, și nu din căință, ci pentru că astfeliŭ s-aŭ fost iconomisit și destinat. Acest fapt încă probează marea ingrijire părințască a luĭ Dumnedeŭ. Dară ce este „ne-a ales pre noĭ întru dênsul“? Adecă că prin credința în el a reușit la aceasta Christos, maĭ înainte de a fi noĭ, și chiar maĭ-nainte de întocmirea (πρὶν ἢ τὸν κόσμον καταβληθῆναι) lumeĭ. Și bine a făcut că a dis καταβολὴν (facerea, întemeerea), dovedind prin aceasta, că Dumnedeŭ ca dintr'o înălțime mare a aruncat jos această lume. Căcĭ cu adevĕrat mare și negrăită este înălțimea luĭ Dumnedeŭ; nu în ce privesce locul, ci în privința luĭ, care e maĭ presus de legile fireĭ, și decĭ mare este și depărtarea dintre creatură și creatoriŭ. Rușineze-se decĭ ereticiĭ audind acestea. Dară pentru ce ne-a ales? „Ca să fim noĭ sânțĭ și fără de prichană înaintea luĭ„. Decĭ ca nu cum-va audind că ne-a ales, să'ţĭ închipuĭ că ajunge numaĭ credința, adaoge și modul vieţeĭ: fără de prichană. „De aceia, zice, ne-a ales, ca să fim sânțĭ și neprichănițĭ“. Aŭ fost aleșĭ altă dată și Iudeiĭ, după cum dice: „Că popor sânt eștĭ tu, și pre tine te-a ales Dumnedeu“. (Denter. 14, 2). Dară dacă ómeniĭ când aleg, de sigur că ce e maĭ bun aleg, apoĭ cu atât maĭ mult Dumnedeŭ. In această alegere e probă de iubirea de ómenĭ a luĭ Dumnedeŭ, în acelașĭ timp însĕ e probă și de virtutea lor, căcĭ el în general alege pe ceĭ încercațĭ. Ne-a făcut cu adevĕrat sânțĭ, dară trebuie a remânea sânțĭ. Sânt e cel ce se împărtășesce de credință, eară neprichănit acel ce are viață ireproșabilă. De cât sânțenia și neprichănirea el nu o cere așa cum s-ar întâmpla, ci a se arăta înaintea Luĭ ast-feliŭ. Pentru că sunt sânțĭ și fără prichană, credutĭ ast-feliŭ de către ómenĭ, însĕ aceștia seamănă cu mormintele văruite, și cu ceĭ îmbrăcațĭ în pielea óeĭ. El, însĕ, nu caută de aceștia, ci de aceia despre care dice Profetul: „Dupre curețenia mânelor mele“, care? „Cea dinaintea ochilor luĭ“ (Ps. 17, 27.), adecă sânțenia pe care o vede ochiul luĭ Dumnedeŭ. A dis și despre faptele acestora, dară earăși îĭ ridică în charul luĭ, căcĭ sânțenia nu se capătă numaĭ după ostenele și nicĭ că vine de la fapte numaĭ, ci din iubirea luĭ. Dar nicĭ din iubirea luĭ numaĭ, și nicĭ numaĭ din virtuțile nóstre, pentru că dacă ar purcede numaĭ din iubire, ar trebui ca toțĭ să se mântuiască, și dacă ar resulta numaĭ de la virtuțile nóstre, apoĭ presența luĭ, ca

și tóte cele iconomisite pentru noĭ, ar fi fost de prisos. Așa dară nicĭ din iubire numaĭ și nicĭ din propria nóstrĕ virtute numaĭ, ci din amândouĕ acestea. „Precum ne-a ales pre noĭ“, dice, însĕ cel ce alege, scie ce anume alege. „Intru dragoste dice, rânduindu-ne“ (Vers. 5). Decĭ nimĕnuĭ nu ar fi folosit virtutea, dacă nu era iubirea. Căcĭ, spune-mĭ, cu ce s-ar fi folosit Pavel, și cum șĭ-ar fi arătat destoinicia luĭ, pe care a și arătat'o, dacă nu l-ar fi chemat de sus, și dacă nu l-ar fi atras cătră dênsul din iubire? De alt-feliŭ, ca să se învredniciască cine-va de asemenea darurĭ, este fructul iubireĭ luĭ, eară nu al proprieĭ sale virtuțĭ. De a deveni virtuoșĭ, de a crede și a ne apropia de el, este cu adevĕrat faptul celuĭ ce ne chiamă, însă nu maĭ puțin că depinde și de noĭ; dară după ce ne-am apropiat de el și după ce ne învrednicim de atâta onóre, că imediat de la dușmănie ne duce la înfiere, apoĭ aceasta cu adevĕrat că este resultatul iubireĭ luĭ celeĭ nemărginite.

„Intru dragoste, dice, maĭ dinainte rânduindu-ne pre noĭ spre moscenire fiască, prin Iisus Christos.“ Vedĭ cum nimic nu e fără Christos? Cum nimic fără de Tatăl? Acesta a holărît maĭ dinainte, eară acela ne-a atras la sine. Acestea le înseamnă Pavel spre a înălța și a lăuda faptele desfășurate, după cum dice și în alt loc: „Pe lângă aceasta ne și lăudăm prin Domnul nostru Iisus Christos“... (Rom. 5, 11). Marĭ cu adevĕrat sunt cele date nouĕ, însĕ cu mult maĭ marĭ devin prin aceia, că ni sunt date prin Iisus Christos; căcĭ nu a trimis dóră pe vre-unul din serviĭ seĭ, ci pe însușĭ unul născut fiul sĕŭ. „Dupre buna-voință, dice, a voeĭ sale“, adecă pentru aceia că a voit mult. Dorința luĭ, cum ar dice cine-va, aceasta este; căcĭ pretutindene buna voință este premergĕtóre voințeĭ. Dară apoĭ maĭ este și o altă voință, precum: ânteia voință de a nu se perde ceĭ pĕcătoșĭ, și a doua voință de a fi pedepsițĭ ceĭ rĕĭ. Nu-ĭ pedepsesce din vre o necesitate, ci fiind-că voesce. Acest fapt se póte vedea petrecêndu-se și cu Pavel, când dice: „Voesc ca toțĭ ómeniĭ să fie ca mine“. „Voesc earașĭ ca cele tinere să se mărite și să nască copiĭ“ (I Corintheni 7, 7. I Timoth. 5, 14). Decĭ buna voință (εὐδοκία) este ânteia voință, voință aprinsă, voință unită cu poftă, cum am dice noĭ. De cât, din causa celor maĭ sim-

pli, nicĭ că voiŭ conteni, ci voiŭ întrebuința un cuvênt comun spre a clarifica chestiunea. Ceia ce noĭ dicem în deobște: pisma (πεῖσμα), „și după pisma nóstrĕ“ (κατά τό πεῖσμα ἡμῶν), adecă, a dori grozav un lucru, — aceasta tocmaĭ se înțelege prin buna-voința (εὐδοκία) a luĭ Dumnedeŭ; adecă că doresce mult, că poftesce mult mântuirea nóstrĕ*). Dară óre din ce causă ne iubesce ast-feliŭ? De sigur că pentru bunătatea luĭ cea mare. „De aceia, dice, ne-a hotărit maĭ dinainte spre infiere, voind și încă mult, pentru ca ast-feliŭ slava charuluĭ luĭ să se arate.“ „Dupre buna-voință a voeĭ sale, dice, spre lauda slaveĭ charuluĭ sĕŭ, cu care ne-a miluit pre noĭ întru cel iubit“. Așa dară, dacă spre aceasta ne-a miluit, spre lauda slaveĭ charuluĭ luĭ, și ca să se arate charul luĭ, să remânem în acest char. „Spre lauda slaveĭ luĭ“, dice. Dară cine să'l laude? cine să'l slăvească? noĭ? ingeriĭ? saŭ archangheliĭ? sau întreaga natură? Și ce este aceasta, fața de dênsul? Nimic de sigur, pentru că Dumnedeu nu este lipsit de nimic (ἀνενδεὲς γάρ τό θεῖον). Deci pentru ce voesce a fi lăudat și slăvit de noĭ? De aceia, ca iubirea nóstrĕ către dênsul să se facă maĭ fierbinte. Pentru că în definitiv nu doresce nimic din partea nóstrĕ, de cât numaĭ mântuirea nóstrĕ; nu are nevoe nicĭ de serviciul nostru, nicĭ de slavă, și nicĭ de alt-ceva din parte-ni; totul el face numaĭ pentru mântuirea nóstrĕ. Cel ce laudă și admiră charul acordat luĭ de Dumnedeŭ, va fi tot-deauna maĭ cu bagare de samă și maĭ serios. „Cu care ne-a miluit pre noĭ“. Nu a dis „care ni l-a dăruit“, ci „Cu care ne-a miluit pre noĭ“, adecă că nu numaĭ ne-a curățit de pĕcate, ci încă ne-a făcut și vrednicĭ de iubit. Intocmaĭ ca și cum ar lua cine-va un rîios, prăpădit de această bólă molipsitóre, de bătrânețe, serăcie și fóme, și de-odată l-ar face tênĕr și frumos, întrecênd pe toțĭ ómeniĭ în frumusețâ, din obrajiĭ luĭ ieșind o culóre ca aurora dimineţeĭ, eară cu aruncăturile luĭ de ochĭ întunecând strălucirea sóreluĭ; apoĭ l-ar gratifica cu flórea virsteĭ omeneștĭ, și l-ar îmbrăca cu haină împărătească și cu diademă, și în fine cu tótă podóba,—în așa feliŭ a lucrat Dumnedeu cu sufletul nostru pe care l-a făcut frumos, scump și drăgălaș. In-

*). Cuvêntul pismă de și 'și are origina sa din limba greacă, totușĭ în limba Română a cădut în însemnarea de *viclenie, invidie, rĕutate.* Trad.

gerii doresc ca să priviască un ast-feliŭ de suflet, şi nu numaĭ îngeriĭ, ci şi archangheliĭ şi toţĭ sânţiĭ; într'atât ne a făcut de graţioşĭ şi de scumpĭ luĭ. „Va pofti, dice, împăratul frumuseţa ta“ (Ps. 44, 13). Priveşce deci, ce vorbe vătămătóre vorbesc unia, şi ce vorbe bine-cuvêntate vorbim noĭ acum. Noĭ nu admirăm câtuşĭ de puţin bogăţia, nu admirăm cele de aicĭ, ci cele cereşcĭ şi cele din ceriurĭ. Nu dicem noĭ óre, că acel copil e graţios, care împreună cu frumuseţa corpuluĭ are încă şi multă graţie în cuvinte? Eĭ bine, ast-feliŭ sunt credincioşiĭ. Priveşce acum ce vorbesc credincioşiĭ şi ceĭ iniţiaţĭ în dogmele credinţeĭ. In adevĕr, ce ar putea să fie maĭ graţios ca gura unuĭ credincios, carea scóte cuvinte miraculóse, şi care cu inimă curată şi cu buze nespurcate se împărtăşeşce din masa cea de taină, cu tótă strălucirea şi cu tot curajul? Ce póte fi maĭ graţios de cât cuvintele prin care ne lepădăm de diavolul? prin care apoĭ ne împreunăm cu Christos? ca cuvintele din mărturisirea aceea dinainte de botez, ca şi aceea de după botez? Să pricepim deci aceasta toţĭ, câţĭ am corupt taina botezuluĭ şi să suspinăm, ca să putem earăşĭ a dobândi ceia ce am perdut. „Intru care avem rescumpărarea prin sângele luĭ“ (Vers 7). Cum? Nu numaĭ că a dat pe fiul seŭ cel iubit, ci în aşa mod, în cât să fie şi sacrificat. Privesce bogăţia iubireĭ sale cătră om: pe fiul seŭ cel iubit l-a dat pentru ceĭ vrednicĭ de ură. De aicĭ poţĭ vedea cât ne preţuieşce. Dacă, pe când noĭ 'l uram şi eram duşmaniĭ luĭ şi a dat totuşĭ pe fiul seŭ cel iubit, ce nu va face la urmă, când ne facem prietinĭ cu el? „Iertarea pecatelor“. De la cele de sus se pogóră la cele de jos. Spunênd maĭ înainte de înfiere, de sânţire şi viaţa neprichănită, vorbeşce acum şi de patimă, nu ca cum ar slăbi saŭ ar înjosi cuvêntul, de la faptele cele marĭ pogorîndu-l la cele micĭ, ci din contra ridicându-l de la cele micĭ la cele marĭ. Nimic nu e mare ast-feliŭ, ca a se vărsa sângele fiuluĭ sĕŭ pentru noĭ. A nu cruţa nicĭ pe fiul sĕŭ, aceasta e cu mult maĭ mare şi de cât infierea, şi de cât tóte cele-l-alte darurĭ. Mare lucru este a ni se ierta pecatele, dară maĭ mare încă că am câştigat'o prin sângele stăpânuluĭ. Cum că acest fapt e maĭ mare de cât tóte cele-l-alte, privesce cum şi aicĭ strigă apostolul: „Dupre bogăţia charuluĭ luĭ, pe care l-a prisosit întru noĭ“ (Vers. 8). Bogăţie e şi înfierea, însĕ aceasta e cu mult maĭ mare. „Pe care

l-a prisosit, dice, întru noï“. Şi bogăţie, şi încă cu prisosinţă dată, adecă a fost vărsat charul luï asupra ómenilor într'un mod de nepovestit. Nu e posibil de a presenta cu cuvêntul ceia ce am încercat prin fapte. Căcï cu adevĕrat că este bogăţie, şi încă bogăţie mare, pe carea ni a dat'o cu prisosinţă; bogăţie prisoselnică nu ómenilor, ci luï Dumnedeŭ, ast-feliŭ că e cu neputinţă de a fi povestită.

„Arătându-ni nouĕ taïna voeï sale dupre buna-voinţa sa, care maï 'nainte a rânduit întru dênsu!“ (Vers 9), adecă, stăpânul adevĕrateï înţelepciunï şi al adevĕrateï priceperï ne a făcut înţelepţï şi pricepuţï. Vaï, câtă prieteníe, de vreme ce ni spune până şi misteriile sale. „Taina voeï sale“, dice, ca şi cum ar dice cine-va, că ni a făcut cunoscut cele din inima luï. Acesta este misteriul cel plin de tótă înţelepciunea şi priceperea. Ce anume cauţi egal cu această înţelepciune? Pe ceï nevrednicï în totul, pe aceia 'ï-a găsit vrednicï să 'ï îmbogăţiască. Ce póte fi egal cu această iscusinţă? Duşmanul, cel cu totul urît altă dată, acesta fără de veste s-a ridicat la cele înalte. Şi nu numaï atâta, dară şi aceia că faptul s-a petrecut în acest timp, şi prin cruce, şi aceasta a fost după înţelepciunea luï. Aicï într'adins întinde vorba, voind a arata cum aceasta a resultat din înţelepciune, şi cum şi pe noï ne-a făcut înţelepţï. Pentru care earăşï dice: „După buna-voinţa sa, care maï'nainte a rânduit întru dênsul“, adecă, aceasta a dorit, saŭ cum ar dice cine-va: aceasta şi-a pus în gând, ca să ni comunice şi nouĕ taïna sa. Şi care e acea taïnă? Aceia că voesce a şedea omul în ceriurï. Aceasta, decï, s'a şi făcut, „Pentru iconomia împlinireï vremurilor, ca tóte să le uniască sub un cap întru Christos, şi cele din ceriurï şi cele de pre pămênt, întru dênsul (Vers. 10). „Se despărţi-se, dice, cele cereşcï de cele pamênteşcï, nu aveau un singur cap“. După cuvêntul creaţiuneï Dumnedeŭ a fost unul singur; dară împrăsciindu-se retăcirea din mithologia greacă, cu credinţa în maï mulţï dumnedeï, ómeniï eraŭ despărţiţï şi fugiţï de sub ascultarea luï Dumnedeŭ. „Pentru iconomia, dice, împlinireï vremurilor“, A numit aceasta plinirea timpurilor. Privesce, cât de precis vorbesce. Arătând începutul de la tatăl, scopul, voinţa, ânteia impulsiune, eară ânteia îndeplinire a lucrurilor prin Iisus Christos, el (apostolul) nicăirï nu-l numesce serv.

„Precum ne-a ales pre noi întru dênsul, dice, mai'nainte de întemeierea lumei rânduindu-ne pre noi spre moşcenirea fiască prin Iisus Christos, către sine,..... ca tóte să le uniască sub un cap întru Christos, şi cele din ceriurĭ, şi cele de pre pământ întru dênsul". Cum vedĭ, decĭ, nicăirĭ nu l-a numit serv. Dacă însĕ particulele: „în" şi „prin" se pot atribui servului, privesce unde ajunge lucrul. Chiar de la capăt începênd epistola „Prin voinţa" adaoge imediat „tatăluĭ". Tatăl a voit, dice, şi fiul a lucrat, a activat. Dară nicĭ fiul n'a fost lipsit de voinţă, fiind-că tatăl a voit, şi nicĭ tatăl nu a fost lipsit de activitate, fiind-că fiul a activat, a lucrat, ci tóte sunt comune tatăluĭ şi fiuluĭ. „Tóte ale mele, dice, a le tale sunt, şi ale tale ale mele" (Ioan 17, 10). Plinitatea timpurilor a fost presenţa luĭ. Decĭ, fiind-că tóte le-a întrebuinţat, şi prin îngerĭ, şi prin Profeţĭ, şi prin lege, şi totuşĭ nimic nu s-a făcut, ba încă se primejduia inseşĭ creaţiunea omuluĭ, că adecă în zadar a fost creat, şi încă maĭ mult spre rĕŭ, toţĭ fiind perduţĭ maĭ mult chiar ca pe timpul potopuluĭ, a găsit acéstă iconomie a charuluĭ, ca ast-feliŭ omul să nu fie făcut fără scop şi în zadar. Decĭ aceasta o numesce apostolul plinitatea timpurilor şi înţelepciune, că adecă pe când tocmaĭ eraŭ pe punctul de a fi perduţĭ, atuncĭ aŭ fost mântuiţĭ. „Ca tóte să le uniască" (ἀνακεφαλαιώσασθαι). Dară ce înseamnă acest cuvênt? A strînge adecă la un loc, a uni cele despărţite. De cât să căutăm a ne apropia încă maĭ bine de adevĕr. Printre noĭ, cum şi în obicînuinţa dilnică, ἀνακεφαλαίωσις = recapitulaţie, se numesce abreviaţiunea celor vorbite pe larg, saŭ tóte cele vorbite pe larg a le spune pe scurt. Maĭ este apoĭ şi altă semnificaţie, şi anume: cele iconomisite de un timp îndelungat le a adunat la un loc şi le-a concentrat în el, adecă le-a scurtat. „Căcĭ Domnul cuvênt scurt va face pre pământ (λόγον γὰρ συντελῶν καὶ συντέμνων ἐν δικαιοσύνῃ) cu dreptate" (Rom. 9, 28), adecă pe acelea le-a cuprins, şi pe altele le-a adăogat. Aceasta este ἀνακεφαλαίωσις saŭ recapitulaţie. Dară acest cuvênt maĭ invederează încă ce-va, şi anume; un singur cap a dat tuturor, pe Christos cel întrupat, adecă şi îngerilor şi ómenilor a dat aceeaşĭ căpetenie, unora pe Christos după corp, şi altora pe Dumnedeŭ Cuvêntul. Ca cum ar dice cine-va, că a reclădit o

casă, care avea unele părţĭ stricate şi unele tarĭ, adecă că ĭ-a pus o temelie maĭ puternică şi a făcut casa maĭ sănătósă: întocmaĭ aşa şi aicĭ, prin faptul că a pus pe toţĭ sub un singur cap. Căcĭ numaĭ ast-feliŭ se va face unirea, numaĭ ast-feliŭ se va face conexitatea exactă, când tóte vor fi puse sub un singur cap, care are o legătură de sus. Decĭ, după ce ne-am învrednicit de atâta dar, de atâta filantropie, să nu ruşinăm pe bine făcĕtorul nostru, şi să nu facem a fi zadarnic atâta char dăruit nouĕ; să arătăm decĭ viaţă îngerească şi să avem virtute îngerească. Da, vĕ rog şi vĕ îndemn, ca nu cum-va să ni se facă tóte acestea spre judecată saŭ spre osînda, ci spre dobândirea bunătăţilor, cărora fie ca cu toţiĭ să ne învrednicim, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl şi cu Sântul Duch, i se cuvine slavă, stăpânire şi cinste, acum şi pururea şi în veciĭ vecilor. Amin.

OMILIA II.

„Intru care şi sórtă ne-am făcut, maĭ 'nainte fiind hotărâţĭ dupre rânduiala celuĭ ce tóte le lucrează, dupre sfatul voeĭ sale; ca să fim noĭ spre lauda mărireĭ luĭ, care am nădăjduit maĭ înainte întru Christos; prin care şi voĭ audind cuvêntul adevĕruluĭ mântuireĭ vóstre, întru care şi credênd, v'aţĭ pecetluit cu duchul făgăduinţeĭ cel sânt; care este arvona moşceniriĭ nóstre, spre rescumpărărea câştiguluĭ, spre lauda mărireĭ luĭ." (Cap. 1, 11—14).

Peste tot locul s-a încercat Pavel, pe cât ĭ-a fost posibil, de a ni arăta iubirea de ómenĭ cea negrăită a luĭ Dumnedeŭ. Cum că aceasta însĕ, nu e cu putinţă a o cunósce cu exactitate, ascultă ce dice el: „O adâncul bogăţieĭ şi al înţelepciuneĭ şi al cunoştinţeĭ luĭ Dumnedeŭ! Cât sunt de nepătrunse judecăţile luĭ, şi neurmărite căile luĭ" (Rom. 11, 33.); totuşĭ aicĭ arată cam în ce feliŭ este. Decĭ, ce dice el? „Intru care şi sórtă ne-am făcut", adică am primit moşcenire. Maĭ sus a dis: „Ne-a ales pre noĭ", eară aicĭ dice „am pri-

mit moscenire“. Dară fiind-că moscenirea este mai mult fapt de noroc, de cât resultatul intenţiunei saŭ al virtuţeĭ,—căcĭ maĭ totdeauna se împrietinesce cu ignoranţa şi cu norocul orb, lăsând la o parte de multe-orĭ pe ceĭ virtuoşĭ, şi lipindu-se tocmaĭ de ceĭ nevrednicĭ,—privesce cum el corectează aceasta. „Maĭ'nainte rânduindu-ne pre noĭ dice, după buna-voinţa voeĭ sale,“ adecă, că nu am moscenit cum s-ar întâmpla, şi că nicĭ nu am fost aleşĭ earăşĭ cum s-ar întâmpla,—pentru că cel ce a ales este Dumnedeŭ, şi tot el este care a dat moscenirea,—ci după buna-voinţa sa. Aceasta scriind-o şi în epistola către Romanĭ (8, 28. 30) dice: „Celor chemaţĭ dupre rânduirea luĭ Dumnedeŭ... Pre carii i-a hotărît maĭ dinainte, pre aceştia ĭ-a şi chemat, şi pre cariĭ ĭ-a chemat, pre aceştia ĭ-a şi îndreptat, şi pre cariĭ ĭ-a îndreptat, pre aceştia ĭ-a şi proslăvit“ Dicênd maĭ'nainte „Celor chemaţĭ dupre rânduirea luĭ Dumnedeŭ“, şi voind a arata distincţiunea acordată unora, a vorbit şi de moscenire, pe care o pune aicĭ ca resultat maĭ mult al sanctităţeĭ luĭ, pentru ca ast-feliŭ liberul arbitru să nu fie anihilat. Căcĭ sorţul mosceniret (κλῆρος) nu este resultatul virtuţeĭ în sine, ci al întâmplăreĭ norocóse, cum ar dice cine-va. Ca şi cum pare-că ar dice: „dându-se sorţul v-a ales pe voĭ, însĕ totalitatea faptuluĭ e resultată din buna luĭ disposiţiune“. Fiind hotărîţĭ, dice, adecă, alegêndu-ne, ne-a afierosit luĭ-şĭ, saŭ că maĭ'nainte încă de a ne nasce, el ne privia ca moscenitorĭ. E în adevĕr minunată prevederea luĭ Dumnedeŭ, care cunósce totul maĭ'nainte chiar de nascerea nóstrĕ. Tu însĕ, privesce, cum el peste tot locul voesce a arăta precis, că faptul acesta nu e resultatul căinţeĭ, ci că a fost prescris de sus, ca cu nimic să nu fim maĭ pe jos de Iudeĭ, şi decĭ pentru acest scop totul face. Dară cum însuşĭ Christos dice: „Nu sunt trimis, fără numaĭ către oile cele perdute ale caseĭ luĭ Israil“, şi earăşĭ dicea discipulilor: „Pe calea păgânilor să nu mergeţĭ, şi în cetatea Samaritenilor să nu intraţĭ“, şi chiar Pavel dicea: „Era cu putinţă de a se grăi cuvêntul luĭ Dumnedeŭ vóue maĭ'nteiŭ; dară fiind-că'l lepădaţĭ, şi vĕ judecaţĭ pre voĭ nevrednicĭ de viaţa cea vecĭnică, iată că ne întórcem la nea-

murĭ" (Math. 15, 24. 10, 5. Fapt. 13, 46)? Tocmaĭ pentru aceasta s-aŭ ḑis, că adecă să nu creadă cine-va că asemenea fapt s-a petrecut într'un mod întâmplătoriŭ. „Dupre buna-voinţa sa, ḑice, care maĭ'nainte a rânduit întru dênsul", adecă, că nimic după aceasta n-a lucrat; tóte aŭ fost prescrise de sus astfeliŭ, şi el pórtă totul după planul voeĭ sale. Aşa-dară el nu a chemat gintile din causă că Iudeiĭ nu-ĭ daŭ atenţiune, şi nicĭ că a fost silit şi împins la aceasta de ce-va. „Ca să fim noĭ, spre lauda slaveĭ sale, cariĭ maĭ'nainte am nădăjduit întru Christos, prin care şi voĭ auḑind cuvêntul adevĕruluĭ mântuireĭ vóstre, întru care şi creḑênd, v-aţĭ pecetluit cu Duchul făgăduinţeĭ cel sânt" (Vers. 12. 13)—Privesce, cum în tot locul pe Christos 'l dă ca causă a celor săvêrşite, şi cum nicăirĭ nu veĭ găsi denumirea de funcţionariŭ (ὑπουργός) saŭ servitoriŭ, dupre cum scrie şi în epistolă către Ebreĭ, ḑicênd; „De de mult grăind Dumneḑeŭ părinţilor noştri prin proroci, în ḑilele acestea maĭ de pre urmă ni-a grăit nóuĕ întru fiul" (Ebr. 1. 1. 2), adecă „prin fiul". „Cuvêntul adevĕruluĭ", ḑice, şi nicĭ de cum cuvêntul tipuluĭ saŭ al icóneĭ, al imagineĭ; şi ce încă? „Evanghelia mântuireĭ nóstre" *). Bine o numesce evanghelia mântuireĭ, pentru că pe de o parte face alusiune la lege, eară pe de alta la pedeapsa viitóre. Nimic alta nu este predica, de cât evanghelia mântuireĭ, căcĭ ceĭ vrednicĭ se eliberează şi nicĭ de cum nu se perd.

„Intru care şi creḑênd v-aţĭ pecetluit cu Duchul făgăduinţeĭ cel sânt, carele este arvona moşcenireĭ nóstre" (Vers. 13. 14). A fi sigilaţĭ, earăşĭ e un exemplu al mareĭ sale proniĭ; nu numaĭ a fi afierosiţĭ şi nicĭ numaĭ a moşceni, ci încă a fi şi sigilaţĭ. Ca cum cine-va ar face cunoscut pe ceĭ ce aŭ căştigat la lotárie, ast-feliŭ şi Dumneḑeŭ a hotărît pe unia spre a crede, şi i-a sigilat în a clironomisi cele viitóre. Veḑĭ cum, cu trecerea timpuluĭ iĭ face pe acestia de admirat? Pe cât timp eraŭ în presciinţă (ἐν τῇ προγνώσει=în precunoscinţă), nimé-

*) Textul original este: „ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς ἀκούσαντες τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, τὸ εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας ὑμῶν", ast-feliŭ că în ediţiunea Română de Buzeŭ lipsesce partea de la urmă. Trad.

nuĭ nu eraŭ cunoscuţĭ, dară după ce aŭ fost sigilaţĭ, s'aŭ făcut cunoscuţĭ, însĕ nu ca voĭ, cari veţĭ fi cu adevĕrat cunoscuţĭ, afară de puţinĭ póte. Aŭ fost sigilaţĭ şi Israiliţiĭ, însĕ în circumcisiune, ca şi animalele care pasc earbă; am fost sigilaţĭ şi noĭ, însĕ în spirit, ca fiĭ aĭ luĭ. Dară ce înseamnă óre: „cu Duchul sânt al fagăduinţeĭ“? Adecă după făgăduinţa pe care am primit'o. Două sunt făgăduinţile date; una prin profeţĭ, şi ceea-l-altă prin fiul. Asupra făgăduinţeĭ dată prin profeţĭ, ascultă pe Ioil profetul, carele ḑice: „Voiŭ turna din Duchul meu peste tot trupul, şi vor proroci feciorii voştri, şi fetele vóstre, şi tineriĭ voştri vedeniĭ vor vedea, şi bătrâniĭ voştri visurĭ vor visa“ (Ioil 2, 28). Acum ascultă şi pe Christos, carele ḑice: „Veţĭ lua putere, venind Duchul sânt peste voĭ, şi veţĭ fi mie mărturiĭ în Ierusalim, şi în tótă Iudeia şi Samaria, şi până la marginea pămîntuluĭ.“ (Fapt. 1, 8). De şi trebuia a fi creḑut ca Dumneḑeŭ, ḑice, totuşĭ el nu se întemeiază mult pe aceasta, ci examineaza faptul omenesce, precum ḑice şi în epistola către Ebreĭ (6, 18): „Ca prin două lucrurĭ ce nu se pot muta, în care este cu neputinţă să minţă Dumneḑeŭ, să avem tare îndemnare“. Ast-feliŭ şi aicĭ dă dovada promisiuneĭ celor viitóre, care dejà ni s-aŭ acordat. Tocmaĭ de aceia şi numesce aceasta arvonă, pentru că arvona este o parte a întreguluĭ. A cumpărat de la noĭ mântuirea nóstră, şi pentru aceasta ni-a dat arvonă. Pentru ce însĕ nu a dat întregul preţ imediat? Fiind-că nicĭ noĭ nu am lucrat totul, am creḑut numaĭ, dară acesta e începutul; de aceia şi el ni-a dat numaĭ arvonă. Numaĭ când decĭ vom proba credinţa nóstră prin fapte, atuncĭ şi el va plăti preţul întreg. Maĭ ales încă că a dat şi un alt preţ,—propriul luĭ sânge,—şi earăşĭ a făgăduit alt preţ. Precum când este resboiŭ între naţiunĭ se daŭ ostaticĭ, tot aşa şi Dumneḑeŭ a dat pe fiul sĕŭ ca gaj de pace şi de armistiţiŭ, cum şi pe spiritul cel sânt al sĕŭ. Ceĭ ce cu adevĕrat se împărtăşesc de sântul Duch, sciu că este arvonă a clironomieĭ nóstre. Ast-feliŭ a fost Pavel, carele de aicĭ dejà gusta cele de acolo, pentru care se şi grăbea, în acelaşĭ timp se şi întrista a părăsi cele de aicĭ şi suspina, pentru că privia cu alţĭ ochĭ, transportându-şĭ tótă mintea luĭ acolo. Nu participĭ la fapte, de aceia caḑĭ şi din vorbe. Dacă ne-

am fi împărtășit cu toții de Duchul sânt, cum ar fi trebuit, am fi privit și ceriurile și fericirea de acolo. Arvona în ce scop și pentru ce ni s'a dat? Pentru rescumpărare și buna ingrijire; căcĭ adevĕrata rescumpărare atuncĭ se face. Acum înse noĭ trăim în lume și cădem în multe fapte rele, și trăim împreună cu ceĭ necucernicĭ.

De aceia ne am depărtat acum de ceriurĭ. Înse adevĕrata rescumpărare atuncĭ este, când nu sunt nicĭ pĕcate, nicĭ patimĭ omeneșcĭ, și nicĭ nu ne amestecăm cu de acestea; de vreme ce viața nóstrĕ nu este pe pământ, căcĭ aicĭ noĭ suntem ca musafirĭ. Decĭ fără pĕcate trebuie să fim, dacă voim să fim „lauda slaveĭ sale". Incontinuŭ pune această dicere, ca fiind suficientă spre a convinge pe auditorĭ. „Căcĭ dacă le făcea tóte acestea pentru noĭ, dice, ar fi fost chestiunea discutabilă; dară fiind-că le-a făcut pentru dênsul, spre a arăta bunătatea luĭ, ca o mărturie óre-care, apoĭ și pune causa pentru care nu s-ar fi petrecut acestea in vre-un alt mod", ceia ce și vedem petrecêndu-se cu Israiliţiĭ: „Fă pentru numele tĕŭ" (Psalm 109, 21), și earășĭ în alt loc, unde însușĭ Dumnedeŭ dicea: „Pentru mine făcut-am aceasta" (Isaia 48, 11), cum și Moisi: „Fă aceasta noue pentru numele tĕŭ, dacă nu pentru alt-ceva". Aceasta convinge pe auditorĭ și-ĭ liniștește, aflând că va face numaĭ pentru bunătatea luĭ, ceia ce a promis.

Dară audind noĭ acestea să nu ne lenevim, căcĭ dacă face pentru dênsul, totușĭ cere și conlucrarea nóstrĕ. Pentru că dacă dice: „Pe ceĭ ce mĕ slăvesc îĭ voiŭ slăvi, și ceĭ ce mĕ despreţuiesc, vor fi despreţuiţĭ" (I Reg. 2, 30), vom pricepe că cere și cele cuvenite din parte-ni. Lauda slaveĭ luĭ este de a mântui pe dușmaniĭ luĭ tocmaĭ, înse numaĭ pe aceia, cariĭ după ce aŭ devenit prietenĭ persistă în prietenie, căcĭ dacă se re'ntorc earășĭ la vechea dușmănie, tóte aŭ fost în zădar și de prisos. Alt mijloc de scăpare nu este și nicĭ vre-o împăcare din noŭ, ci „óre-care așceptare înfricoșată a judecăţeĭ, și iuţimea foculuĭ care va să mănânce pre ceĭ protivnicĭ" (Ebr. 10, 27). Dacă ar urma ca vecĭnic noĭ să cerem iertare de la dênsul și în acelașĭ timp să'l dușmănim, de sigur că nu vom înceta de al dușmăni, moleșindu-ne și făcêndu-ne maĭ reĭ, și vătămându-ne pe noĭ înșine la venirea sóreluĭ dreptăţeĭ. Nu vedĭ raza aceluĭ sóre deschidêndu-ţĭ ochiĭ? Acea rază ĭ-a făcut sănătoșĭ, bunĭ și pătrundĕtorĭ. Ţi-a arătat deja lumina cea adevĕrată;

dară dacă tu fugĭ de lumină și te bagĭ în întunerec, care 'țĭ va fi justificarea, și ce iertare veĭ avea? Nicĭ-una, pentru că purtarea ta este semn de dușmănie nespusă. Când nu cunosceaĭ pe Dumnedeŭ și-l dușmăniaĭ, aveaĭ óre care scusă; dară după ce dejà aĭ gustat din bunătate și din miere, și totușĭ îl părăsescĭ și te întorcĭ ca cânele la vărsătura sa, nimic alt nu arățĭ, de cât semnul celeĭ maĭ marĭ urĭ și despreț. „Insĕ nu, dicĭ, ci sunt silit de natură; eŭ iubesc în adevĕr pe Christos, însĕ dacă calc poruncile luĭ, este că sunt silit de natură la aceasta". Dacă cu adevĕrat că aĭ fost silit, de sigur că veĭ avea iertare; eară dacă cadĭ din causa lenevireĭ tale, nu veĭ avea cătușĭ de puțin. Haide, decĭ, să cercetăm și să vedem care din douĕ: se fac óre pĕcatele din causa vre-uneĭ necesitățĭ? suntem óre forsațĭ de a le face, saŭ că le facem din prea marea trândăvie și din despreț? „Să nu ucidĭ", dice. Care este necesitatea de a ucide? Care e sila ce te împinge? Nu este nicĭ o silă care să împingă la omor. Cine dintre noĭ ar avea gustul ca să implânteze cuțitul în gâtul aprópeluĭ și să-șĭ móie în sânge mâna luĭ? Nicĭ unul. Așa dară, vedĭ că e cu totul din contra, adică că nu e necesitatea nicĭ sila care ne împinge la omor, ci pofta de a pĕcătui. Dumnedeŭ a înrădăcinat în natura nóstrĕ dragostea de a ne iubi uniĭ pe alțiĭ „Tótă vita, dice, iubesce pe cel asemenea ei'șĭ și omul pe aprópele luĭ" (Sirach. 13, 18). Vedĭ, decĭ, că de la natură avem în noĭ germenele virtuțeĭ? Decĭ germenele rĕuluĭ este contra natureĭ, și dacă acesta ne stăpânesce mai mult, apoĭ e dovada mareĭ nóstre trândăviĭ. Dară ce? Care necesitate te împinge spre a curvi? „Tirănia pofteĭ, rĕspundĭ". Dară pentru ce? spune-mĭ: nu se póte ca să usezĭ de femeea ta, și ast-feliŭ să conteniască acea tirănie? „Dară, dicĭ, m-a cucerit amorul de femeea aprópeluĭ". Dară aceasta nu e din causa vre-uneĭ necesitățĭ: amorul nu provine din vre-o necesitate saŭ silă; nimenĭ nu iubesce cu deasila, ci de bună voea sa. Promiscuitatea póte că este o necesitate: însĕ a iubi pe cutare saŭ pe cutare, nu este din necesitate; faptul acesta nu e nicĭ măcar poftă de promiscuitate, ci o slavă deșartă, insultă și desfătare peste măsură. Care fapt este logic? spune-mĭ: A avea pe femeea ce aĭ luat'o cu garanțiĭ, și tovarășă în facerea copiilor, saŭ pe acea pe care nu o cunoscĭ? Nu scițĭ că convietuirea nasce prietenia? Nu acus pofta în sine; însĕ ea a fost dată pentru căsnicie, a fost acordată pentru facerea de copiĭ,

eară nu pentru precurvie și corupțiune. Obicinuiesc și legile de a ierta pĕcatele forsate; însĕ din cele enunțate aicĭ nicĭ unul nu provine din vre-o necesitate saŭ silă, ci tóte din despreț către Creatoriul. Nu a creat Dumnedeŭ natura nóstrĕ în așa mod, ca să fim siliți a pĕcătui, căcĭ de ar fi așa, nu ar fi pedeapsa. Celor se sunt forsațĭ de a face un fapt rĕŭ. nicĭ noĭ nu le cerem vre-un cuvênt, și nicĭ Dumnedeŭ, carele e atât de bun și filantrop. Dară ce? A fura este póte din necesitate? „Da, dicĭ, căcĭ sărăcia îl împinge la aceasta.“ Dară sărăcia forsaza pe cineva maĭ mult de a lucra, de cât de a fura. Sărăcia, decĭ, face tocmaĭ contrariul; căcĭ a fura este fapt resultat din trândăvie, pe când sărăcia nasce iubirea de muncă, eară nu trândăvia. Și ca să afli, ia spunemĭ: ce póte fi maĭ greŭ și maĭ desgustătoriŭ? A perinda nopțile treaz, și a sparge zidurile, a păși prin întunerec, și a fi cu sufletul în mână, a se pregăti de omor, a tremura și a muri de frică, saŭ a fi cu bagare de samă la ocupațiunile dilnice, și a se bucura în linisce de o mare siguranță? Aceasta e maĭ ușor, și cum că este maĭ ușor, dovada e că sunt maĭ mulțĭ în lume de ceĭ ce muncesc, de cât de ceĭ ce fură.

Așa dară, vedĭ că virtutea e după legile natureĭ, eară rĕutatea e contra legilor natureĭ, după cum sunt bóla și sănătatea? Dară ce? A spune minciunĭ și a jura strîmb este din causa vre-uneĭ necesităţĭ saŭ siluirĭ? Nu este nicĭ una din acestea, ci de bună voe facem aceasta. Nu suntem crefuțĭ, dicĭ: dară aceasta e fiind-că nu voim, pentru că în definitiv noĭ ar trebui să fim credutĭ maĭ cu samă din purtare, de cât din jurăminte. Pentru ce, spunemĭ, pe unia carĭ jură nu-ĭ credem, eară pe alțiĭ 'ĭ credem de fidelĭ și fără jurămînt? «Dacă cutare, dice, va spune faptul, eu 'l cred și fără jurămînt, pe tine însĕ, chiar cu jurămînt nu te cred.» Așa dară jurămîntul este de prisos, ba încă chiar e o dovadă maĭ mult de necredință, de cât de credință. Ușurința de a jura e o probă de nerespect către cele sânte. Ast-feliŭ dară cel ce incontinuŭ usază de jurămînt nu are nicĭ-odată vre-un folos din el, pe când din contra, cel ce nicĭ-odată nu întrebuințază jurămîntul, acesta tocmaĭ se folosesce. E necesitate de jurămînt, dice, spre a fi credutĭ; dară noĭ vedem că tocmaĭ ceĭ ce nu se jură sunt credutĭ. Dară ce? Este óre vre-o necesitate saŭ vre-o siluire de a insulta pe un altul? «Da, dice; din causă că inima mi se înfuriază și clocotesce de mânie, și nu'mĭ lasă spiritul în liniște.» Dară nu e causa inimeĭ, o-

mule, ci causa micimeĭ tale de suflet și pofteĭ de a insulta; pentru că dacă ar fi din causa inimeĭ, toțĭ ómeniĭ s-ar înfuria și ar insulta. Avem inimă nu ca să insultăm pe aprópele, ci ca să întórcem la pocăință pe ceĭ ce pĕcătuiesc, să fim trejĭ, eară nu trândavĭ. Inima este în noĭ ca să serviască de impuls pentru noĭ, spre a scrâșni cu dințiĭ contra diavoluluĭ, spre a fi grozavĭ contra luĭ, și nicĭ de cum contra ómenilor. Avem arme date de Dumnedeŭ, nu ca să ne resboim pe noĭ înși-ne, ci ca să întrebuințăm întregul armament contra vicleanuluĭ diavol, care ne atacă. Te înfuriezĭ? Fie, însĕ contra pĕcatelor tale; îmboldeșce-țĭ spiritul, biciuesce-țĭ consciința, fiĭ judecătoriŭ grozav și ne'nduplecat al propriilor tale greșelĭ. Acesta e câștigul ce-l veĭ avea din înfuriarea ta, pe carea tocmaĭ pentru aceasta țĭ-a dat'o Dumnedeŭ. Dară răpirea este óre din necesitate? Câtușĭ de puțin. Ce necesitate e de a răpi, spune-mĭ, saŭ ce te silesce la aceasta? «Sărăcia, dicĭ, și lipsa celor necesare.» Dară tocmaĭ de aceasta nu trebuie să răpeșcĭ; căcĭ o ast-feliŭ de bogăție nu e sigură. Tu, însĕ, facĭ acelașĭ lucru, ca și cel ce fiind întrebat că de ce pune temelia caseĭ sale pe năsip? el respunde că spre a fi apărată de ploĭ și gerurĭ marĭ. Dară tocmaĭ pentru aceasta nu trebuia să o pună pe năsip; căcĭ o va prăbuși curând plóea, vijeliile și vênturile. Decĭ dacă voeșcĭ a te îmbogăți, nu răpi. De voeșcĭ a lăsa copiilor avere, adună-o cu dreptate. O ast-feliŭ de avere de sigur că va rĕmânea: cea strînsă, însĕ, pe nedreptul iute se va perde și deteriora. Voeșcĭ a te îmbogăți, și răpeșcĭ avutul altora? Dară aceasta nu e bogăție, ci bogăție e de a stăpâni avutul tĕŭ propriŭ, eară cel ce stăpânesce lucrurĭ streine, nu póte fi numit bogat. Pentru că de ar fi așa, apoĭ și neguțitoriĭ cariĭ vînd haine de mătase, luate de la alțiĭ, s'ar putea numi ceĭ maĭ bogațĭ și maĭ cu dare de mână dintre toțĭ ómeniĭ; de cât noĭ nu numim bogațĭ pe aceștia. Și din ce causă? Pentru aceia tocmaĭ că pórtă de vîndare haĭne streine. Dară chiar de ar fi póte ale lor, totușĭ valórea haĭnelor nu e a lor, saŭ dacă ar fi și a lor, totușĭ aceasta nu se numeșce bogăție. Dacă polițele date nu fac pe cine-va bogat, prin faptul că iute ne despărțim de ele, apoĭ lucrurile răpite cum pot face pe cine-va bogat? Dacă însĕ voeșcĭ cu orĭ-ce preț a te îmbogăți, apoĭ află că faptul acesta nu provine din vre-o necesitate. Pentru că în adevĕr, de ce anume voeșcĭ să te bucurĭ maĭ mult? Óre de viață mai lungă? Dară tocmaĭ unia ca aceștia se sfârșesc maĭ curând. De multe-orĭ aceștia plătesc

cu o mórte prematură prețul răpireĭ și al lăcomieĭ lor, și de proprietățile lor nu se bucură, ci încă puțin după ducerea lor de aicĭ vor lua ca moșcenire gheena. De multe-orĭ apoĭ, fie din causa desmerdărilor, fie din a ostenelilor și a grijilor, se perd topițĭ de bóle. Așĭ fi voit să sciu causa, pentru care bogăția e atât de dorită și de alungată de ómenĭ. Dumnedeŭ, înse, a pus hotare și măsură natureĭ nóstre, ca să nu avem nicĭ o necesitate de a umbla după bogățiĭ. El a poruncit de a ne îmbraca corpul cu o haină numaĭ, saŭ și doue, eară maĭ mult nu e necesar. Decĭ, pentru ce și la ce servesc mulțimea hainelor, pe care le mănâncă moliile? A pus apoĭ măsură hotărîtă pântecelui, eară dincolo de această măsură tot ce e dat forsat, vatămă orĭ-ce vietate. Decĭ, pentru ce și la ce servesc ciredile de vite, turmele de oĭ și sfășierea cărnurilor? Avem nevoe de un singur acoperământ; de ce dară atâtea zidiurĭ marĭ și atâtea case luxóse? Pentru ca să vicțuiască în acele case luxóse vulturiĭ și ciórele tu desbracĭ pe cel sarac? Apoĭ cum nu sunt acestea vrednice de gheena? De multe-orĭ apoĭ chiar pe locurĭ pe care nicĭ nu le-aŭ vĕdut macar, iĭ clădesc case strălucite, cu colóne și petre prețióse, în care scop ce nu sunt în stare de a săvĕrși? Dară la urmă nicĭ iĭ nu se bucură de acele case, și nicĭ alțiĭ, pentru că singurătatea loculuĭ nu-ĭ împinge spre ele. Aĭ vĕdut decĭ, că se fac lucrurĭ de acestea, care nu sunt nicĭ macar în scop de câștig, ci numaĭ din causa prostieĭ și a slavei deșarte? Vĕ rog dară, de a fugi de o ast-feliŭ de purtare, pentru ca ast-feliŭ să putem a departa de la noĭ și alte rele, și să ne putem bucura de bunătățile făgăduite celor ce'l iubesc pe el, prin Domnul nostru Iisus Christos, căruia, împreună cu Tatăl și cu Sântul Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecĭĭ vecilor. Amin.

OMILIA III.

„Drept aceia și eŭ audind credința vóstre întru Domnul Iisus, și dragostea cea cătră toțĭ sânțiĭ, nu încetez a mulțămi pentru voĭ, pomenire de voĭ făcĕnd la rugaciunile mele, ca Dumnedeul Domnuluĭ nostru Iisus Christos, Tatăl măririeĭ, să

vĕ dea vóuĕ Duchul înțelepciuneĭ și al descoperireĭ, spre cunoscința luĭ, ochiĭ mințeĭ vóstre luminațĭ, ca să sciţĭ voĭ care este nădejdea chemăreĭ luĭ, și care este bogăția măririi moșcenireĭ luĭ intru sânțĭ, și care este mărimea cea prea înaltă a putereĭ luĭ întru noĭ, cariĭ credem dupre lucrarea putereĭ tărieĭ luĭ" (Cap. 1, 15—19).

Nimic nu era egal cu frageda iubire apostolică; nimic nu se putea egala cu simpatia și iubirea părințască a fericituluĭ Pavel, care 'șĭ făcea tóte rugăciunile luĭ pentru orașe și țerĭ întregĭ, și către toţĭ scria: „Nu încetez a mulțami pentru voĭ, pomenire de voĭ făcênd la rugăciunile mele". Ințelegițĭ, decĭ, câţĭ avea el în cugetul luĭ, spre a'ĭ pomeni în rugăciunĭ; pe câţĭ-ĭ pomenia în rugăciunĭ, pentru toţĭ se ruga luĭ Dumnedeŭ, ca cel ce singur acordă darurile sale cele bogate. „Pentru aceia", dice, adecă pentru viitoriŭ și pentru bunurile ce staŭ de față celor ce cred și vieţuiesc cu dreptate. E demn de a mulțămi luĭ Dumnedeŭ pentru tóte cele acordate de el neamuluĭ omenesc, și înainte de aceasta și după aceasta, dară e demn încă de a'ĭ mulțămi și pentru credința celor ce cred. „Audind, dice, credința vóstre în Domnul Christos, și dragostea cea către toţĭ sânțiĭ". Peste tot locul el împreună și înjugă credința și iubirea, ca o pereche de telegarĭ admirabilĭ. „Nu numaĭ către connaționalĭ, dice, ci către toţĭ fără excepțiune". „Nu încetez a mulțămi pentru voĭ, pomenire făcênd pentru voĭ în rugăciunile mele". Dară pentru ce'l rogĭ, și ce anume cerĭ de la el? „Pentru ca Dumnedeul Domnuluĭ nostru Iisus Christos și Părintele slaveĭ, dice, să vĕ dee vóuĕ Duchul înțelepciuneĭ și al descoperireĭ". Douĕ lucrurĭ necesare cere apostolul ca iĭ să afle: pentru ce aŭ fost chemațĭ, și cum aŭ fost mântuiţĭ de pĕcatele anterióre; el însĕ dice, că acestea sunt treĭ la numĕr. Dară cum sunt treĭ? Adecă, să cunóscem și despre cele viitóre. Pentru că în adevĕr, din bunurile ce ni aparțin noĭ vom cunósce bogăţia cea nepovestită și minunată; de la cunoscința exactă apoĭ, cine eram și cum am credut, vom cunósce puterea și tăria luĭ, cum ne-a întors la adevĕr pe noĭ, cariĭ am fost înstrĕinaţĭ atâta timp. „Că ce

este nebun al luĭ Dumnedeŭ, este maĭ tare de cât ómeniĭ“ (I Corinth. 1, 25). Cu aceeaşĭ putere, cu care a sculat din morţĭ pe Christos, ne-a atras şi pe noĭ către dênsul. Şi această putere nu este numaĭ până la înviere, ci şi cu mult maĭ departe. „Şi l-a pus a şedea de a-dreapta sa întru cele cereşcĭ, maĭ pre sus de cât tótă începĕtoria, şi stăpânia, şi puterea, şi domnia, şi de cât tot numele ce se numesce, nu numaĭ în veacul de acum, ci şi în cel viitoriŭ; şi tóte le-a supus sub piciórele luĭ, şi pre el l-a dat cap bisericeĭ maĭ presus de tóte, carea este trupul luĭ, împlinirea celuĭ ce se împlinesce cu tóte întru toţĭ“ (Vers. 20—23). Cu adevĕrat că ne-a făcut părtaşĭ a marĭ şi negrăite misteriĭ. Dară acestea nu e cu putinţă în alt mod a le afla, de cât împărtăşindu-ne de sântul Duch şi bucurându-ne de mult char. De aceia şi Pavel se rógă ca: „Părintele slaveĭ“, dice, adecă carele ni-a dat marĭ bunătăţĭ. Apostolul numesce pe Dumnedeŭ plecând de la ideea subjectelor din discuţiune, precum: „Părintele îndurarilor şi Dumnedeul a tótă mângâerea“ (II Corinth. 1, 3), şi earăşĭ Profetul: „Domnul este puterea mea şi ajutoriul meŭ“ (Psalm. 17, 2. 3). „Părintele slavei“, dice. Vedĭ, cum el nu póte să represinte în alt mod numele, şi de aceia peste tot locul îl numesce slavă, nume ce printre noĭ este considerat ca maĭ presus de orĭ-ce strălucire. Iată acum că este părintele slaveĭ, şi Dumnedeul luĭ Christos. Dară ce? Este óre fiul maĭ mic în slavă de cât tatăl? Dara aceasta nu ar dice-o nimenĭ, şi nicĭ chiar un nebun. „Să vĕ dee vóuĕ“, adecă să înalţe cugetul vostru şi să'l înaripeze, căcĭ în alt-feliŭ nu e cu putinţă de a pricepe acestea. „Omul sufletesc*) nu primesce cele ale duchuluĭ, cacĭ 'ĭ sunt nebunie“ (I Corinth. 2, 14). Aşa dară avem nevoe de inţelepciune duchovnicească, ca să inţelegem cele duchovnicescĭ, ca să vedem cele ascunse; el (duchul) tóte le descopere. El va povesti

*) In ediţia societăţeĭ britanice se dice: *omul firesc*, ceia ce nu represintă exact cuvêntul din original Ψυχικός ἄνθρωπος, după cum nicĭ traducerea din ediţia de Buzeŭ nu exprimă ideia în mod clar. Ψυχικός ἄνθρωπος=om psichic, om trupesc, om în carne şi sânge. (Comp. Facer. 2, 7. cu I Corinth. 5, 44. 47 şi 50). Trad.

tainele lui Dumnedeŭ, căci tainele lui Dumnedeŭ numai Duchul le cunósce, el care cearcă și cele adânci a le lui Dumnedeŭ, și nu înger, nici archanghel și nici vre-o altă putere creată. „Să vĕ dee vóuĕ“, adecă să vĕ acorde charul lui. Deci dacă aceasta este din apocalips (descoperire), apoi sunt de prisos descoperirele minței omenesci. Cel ce a aflat pe Dumnedeŭ și l-a cunoscut, nici-odată nu se va îndoi de ce-va; el nu va dice: „aceasta e imposibil, ceial-altă e posibil, saŭ cum s-a făcut aceasta“. Dacă vom cunósce pe Dumnedeŭ, după cum trebuie a-l cunósce, și dacă-l vom cunósce de la cel ce trebuie a cunósce, adecă de la însuși duchul sânt, nici că ne vom îndoi vre-odată de ce-va. De aceia dice: „Spre cunoscința deplină a lui, și ochi luminați minței vóstre“. Cel ce a aflat ce este Dumnedeŭ, nu se va îndoi de promisiunile date, nu va fi necredincios asupra faptelor dejà îmtâmplate.

Se rógă prin urmare a li se da lor duchul înțelepciunei și al revelațiunei, dară pe lângă aceasta și el pe cât póte demonstrează din rationamente și din faptele deja existente. Deci, fiind că trebuia a vorbi de faptele deja întâmplate, pe cele ce urmaŭ a se petrece în viitoriŭ le certifică din cele întâmplate. Ast-feliŭ bună-óră dicênd: „Spre a cunósce voi, care este nădejdea chemărei lui“, aceasta e încă nesigur pentru mulți, nu însĕ și pentru credincioși; „Și care este bogăția slavei moșcenirei lui întru sânți“, ce deasemenea e nesigur. Dară ce anume e sigur? Aceia că am credut că el a sculat pe Christos din morți prin puterea slavei lui; căci a scula din morți e cu mult mai minunat de cât de a convinge spiritele. Și tocmai aceasta mĕ voiŭ încerca de a o proba. Ascultă deci. Christos a dis celui mort: „Lazare, vină afară“ și îndată a ascultat. Petru de asemenea a dis: „Tabitha, scólă-te“, și nu s-a împotrivit. Aceiași va dice el în diua cea de pe urmă, și toți vor invia, și încă cu atâta grabă în cât cei vii nu vor întrece pe cei adormiți, adecă într'o secundă, în clipeala ochiului tóte se vor petrece și se vor desfășura. Nu tot așa însĕ, când e vorba de a crede, ci ascultă-l pe el earăși dicênd: „De câte ori am voit să adun pre fiii tei..... și nu ați voit“ (Luca 13, 34). Așa dară, vedi că aceasta e cu mult mai greŭ? Ast-feliŭ că de aici, adecă din credință, se săvêr-

șesce totul. E cu mult maĭ greŭ de a convinge prin raționamente judecata omenească, de cât de a lucra natura asupra eĭ și a o convinge. Causa la aceasta este, că el voesce ca de bună voea nóstrĕ să ne facem bunĭ. De aceia a și dis cu drept cuvênt: „Mărimea cea prea înnaltă a putereĭ luĭ întru noĭ cariĭ credem". Când Profețiĭ nimic nu aŭ isbutit, când îngeriĭ și archangheliĭ, când întreaga natură vĕdută și nevĕdută cu nimic nu puteaŭ să ajute, atuncĭ și el a iconomisit presența luĭ printre ómenĭ, arătând prin aceasta, că faptul salvăreĭ omuluĭ avea nevoe de puterea dumnedeească. „Bogăția slaveĭ", adecă slavă negrăită. Căcĭ în adevĕr, care cuvênt ar putea representa acea slavă, de care atuncĭ se vor împărtăși sânțiĭ? Care cuvênt? Nicĭ unul, ci cu adevĕrat că spre a pricepe cugetul nostru, e nevoe de charul sĕŭ, ca ast-feliŭ să primim măcar o mică rază de pricepere. Aŭ sciut óameniĭ ce-va și maĭ 'nainte, el însĕ a voit ca maĭ mult să afle și maĭ clar să cunóscă. Vedĭ, decĭ, câte a făcut? A sculat pe Christos din morțĭ, ceia ce nu e puțin lucru. Privesce apoĭ maĭ departe. A ședut deadreapta sa; și care cuvênt ar putea representa aceasta? Pe cel de pe pămênt, pe cel maĭ fără de glas de cât pesciĭ, pe cel ce a fost jucăria demonilor, privesce unde l-a ridicat. Cu adevĕrat că aceasta e măreția cea prea înaltă a putereĭ luĭ. Și privesce încă unde l-a ridicat: „In ceriurĭ", dice, și l-a făcut superior întregeĭ naturĭ create, „maĭ pre sus de cât tótă începĕtoria și stăpânirea". Cu adevĕrat că pentru cunoscința sa exactă, noĭ avem nevoe de ajutoriul Duchuluĭ și de o judecată înțeleaptă; cu adevĕrat că e necesitate de revelațiune. Ințelegĭ, câtă depărtare e între natura omuluĭ și a luĭ Dumnedeŭ, și cum din această înjosire l-a ridicat la acea cinste. Nu a dis în mod simplu sus, ci „maĭ pre sus", adecă nu a întrecut numaĭ cu o treaptă, saŭ douĕ, saŭ treĭ. De cât puterile de sus Dumnedeŭ este maĭ pre sus, ast-feliŭ că l-a ridicat acolo pe cel dintre noĭ; din cel maĭ înjosit loc l-a ridicat la cea maĭ 'naltă stăpânire, de unde nu maĭ este altă cinste maĭ mare. „De cât tótă începĕtoria", dice, adecă nu acestora numaĭ, saŭ numaĭ acelora, ci «de cât tótă începĕtoria, și stăpânia, și puterea, și domnia, și de cât tot numele ce se numesce», adecă orĭ-ce este în ceriurĭ, de cât tóte e maĭ presus. Aceasta cât privesce pentru cel ridicat din morțĭ, ceia ce e vrednic de admirat; eară nu în ce

privesçe pe Dumnedeŭ Cuvêntul, căcĭ în asemenea cas întreaga creaţiune e faţă de Dumnedeŭ, ceia ce sunt ţînţariĭ faţă de noĭ ómeniĭ. Dacă toţĭ ómeniĭ vor fi consideraţĭ ca picăturile din vadră şi ca praful din balanţă (Isaia 40, 15), apoĭ pune la socoteală puterile nevĕdute ca ţinţarĭ. Dară pentru cel dintre noĭ aceasta cu adevĕrat că e lucru mare şi miraculos, căcĭ l-a ridicat de la cele maĭ de jos ale pămêntuluĭ. Dacă tóte popórele sunt înaintea luĭ ca o picătură, apoĭ un singur om a câtea parte din picătură este? Şi totuşĭ pe acesta l-a făcut superior tuturor, „nu numaĭ în veacul acesta, ci şi în cel viitoriŭ". Aşa dară maĭ sunt nume şi de alte puterĭ nedesluşite şi necunoscute nouĕ. „Şi tóte le-a supus sub picióređe luĭ", adecă nu în mod simplu l-a făcut superior, spre a fi preferat lor, nicĭ prin comparaţiune, ci maĭ presus de dênşiĭ ca servĭ. Vaĭ! Cu adevĕrat faptul acesta este înfricoşat. Intreaga natură creată a devenit sclavă omuluĭ din causa luĭ Dumnedeŭ-Cuvêntul, carele a vieţuit în el. E posibil de a fi cine-va sus şi să nu aibă supuşĭ, ci numaĭ să fie preferat; aicĭ însĕ nu este aşa, ci totul a supus sub picióređe luĭ, şi nu cum s-ar întâmpla a supus, ci cu cea maĭ de pe urmă supunere. Pentru aceia a şi dis: „Sub picióređe luĭ". „Şi pre el l-a dat cap bisericeĭ maĭ pre sus de tóte". Vaĭ, earăşĭ, unde a ridicat şi biserica! Intocmaĭ ca cu o maşină a ridicat'o la înălţime şi a aşezat'o în acelaşĭ tron. Căcĭ unde este capul, acolo este şi corpul, eară capul şi corpul nu sunt separate prin nimic intermediar, căcĭ de vor fi separate, nu se póte dice că e corp, saŭ cap. „Maĭ pre sus de tóte", dice. Dară ce înseamna aceasta? Adecă că nicĭ înger, nicĭ archanghel şi pe nimenĭ altul n-a lăsat superior luĭ. Dară nu numaĭ cu aceasta ne-a cinstit pe noĭ, că adecă a ridicat la înălţime pe cel dintre noĭ, ci pentru că a şi regulat ca întregul gen omenesc să-ĭ urmeze luĭ, de dênsul să se bucure şi pe el să-l secundeze. „Care este trupul luĭ". Pentru ca nu cum-va audind de cap să-l ieĭ numaĭ ca cel ântĕiŭ, ci să aĭ şi convingerea că nu e numaĭ o căpetenie simplă, de aceia 'l numesçe ca cap al corpuluĭ. „Implinirea celuĭ ce se împlinesçe cu tóte întru toţĭ". Apoĭ ca şi cum nu ar fi suficiente tóte acestea de a arata afinitatea şi apropierea, dice că plinătatea luĭ Christos este biserica. Căcĭ şi plinătatea capuluĭ este corpul, cum şi plinătatea corpuluĭ este capul. Privesce de câtă orânduială face us

Pavel, cum el nu cruţă nicĭ un cuvênt, numaĭ şi numaĭ spre a representa slava luĭ Dumnedeŭ. Plinătatea, dice, adecă precum capul se împlinesce (complectează) prin corp, aşa şi corpul se împlinesce prin tóte membrele la un loc, şi prin fie-care în particular. Căcĭ de nu vom fi mulţĭ, dintre carĭ unul să fie mână, altul picior, eară un altul vr'un alt membru, nu se împlinesce (complectează) întregul corp. Prin tóte acestea deci se împlinesce corpul luĭ. Atuncĭ se împlinesce şi capul, atuncĭ şi corpul devine perfect, când cu toţiĭ vom fi uniţĭ la un loc şi vom fi lipiţĭ cu dragoste.

*) Aĭ vědut bogăţia slaveĭ clironomieĭ? Aĭ vědut măreţia cea prea 'naltă a putereĭ cătră ceĭ ce cred? Aĭ vědut speranţa chemăreĭ? Să respectăm decĭ capul nostru, să înţelegem al căruĭ cap suntem noĭ corpul, cap căruia totul a fost supus. După acest exemplu noĭ trebue a fi maĭ bunĭ de cât îngeriĭ şi maĭ deosebiţĭ de cât archangheliĭ, ca ceĭ ce suntem preferaţĭ tuturor.

„Nu pre îngerĭ a luat când-va Dumnedeŭ", după cum dice în epistola cătră Ebreĭ, „ci sămânţa luĭ Abraam" (Ebr. 2, 16). Nu a luat nicĭ începětoriile, nicĭ stăpâniile, nicĭ domniile şi nicĭ vre o altă putere óre-care, ci natura nóstrě a luat'o, şi a aşedat'o deadreapta luĭ. Şi ce dic, a aşedat'o? Aşternut ĭ-a făcut luĭ, şi tóte a supus sub picióre luĭ. Câţĭ morţĭ voeşcĭ a fi puşĭ sub piciórele luĭ? câte suflete? miĭ şi milióne? Dară nimic nu veĭ spune exact. Două lucrurĭ marĭ a săvêrşit; şi el a ajuns până la cea maĭ de pe urmă umilinţă, şi pe om l-a ridicat până la cea maĭ mare înălţime, şi l-a mântuit prin sângele luĭ. Maĭ 'ntêiŭ a dis aceia, că adecă s-a umilit până la atâta pe dênsul; apoĭ spune şi ceia ce este maĭ puternic încă, faptul acela cu adevěrat mare şi principal. De şi nu am fost vrednicĭ de nimic, el totuşĭ ne-a ajutat; decĭ dacă ne-am făcut vrednicĭ şi fără aceasta, era de ajuns faptul şi fără a fi sacrificat; dară când şi ambele (nevrednicia şi sacrificiul) aŭ fost, cum să nu ne uimiască? Nu e mare lucru învierea, când noĭ judecăm aceste împrejurărĭ. Despre dênsul dice: „Dumnedeul domnuluĭ nostru Iisus Christos", şi nu despre Dumnedeŭ Cuvêntul. Să ne sfiim decĭ de apropierea luĭ, de legătura cu el; să ne temem ca nu cum-va să fie tăiat cine-va de la acest corp, nu cum-va să cadă, nu

*) Partea morală. Despre darul corpuluĭ stăpânuluĭ a tóte, şi cum că cel ce nu se împărtăşesce din el, nu trebuie nicĭ macar a sta la rugăciunile pentru proaducere. (Codicul Veronensis).

cum-va să se arate nevrednic. Dacă cine-va nĭ-ar pune o diademă pe cap, saŭ o corónă de aur, óre nu am face totul ca să ne arătăm demnĭ de aceste petre ne'nsufleţite? Acum, însĕ, nu vre-o diademă e pusă pe capul nostru, ci Christos chiar a devenit capul nostru, ceia ce este cu mult maĭ însemnat; şi noĭ nu facem nicĭ o vorbă? Dacă îngeriĭ se sfiesc de dênsul, şi archangheliĭ şi tóte puterile cerescĭ, noĭ însĕ, fiind şi corpul luĭ, nicĭ pentru aceasta şi nicĭ pentru aceia să nu ne sfiim? Şi care ni va fi óre speranţa de mântuire? Inţelege dară, ce feliŭ este tronul împărătesc, pricepe apoĭ şi cinstea nemărginită de care te bucurĭ; acest fapt ar fi de-ajuns, de am voi, ca să pótă a ne înfricoşa pe noĭ maĭ mult de cât gheena. Eară dacă nu este gheena, şi noĭ cariĭ ne învrednicim de atâta cinste ne vom găsi nedemnĭ şi rĕĭ, apoĭ de ce osândă şi de ce pedeapsă nu vom fi vrednicĭ? Pricepe decĭ, de cine şade maĭ cu apropiere capul tĕŭ, carele e Christos, şi în dreapta cuĭ se găsesçe, maĭ presus de cât tótă începĕtoria şi stăpânirea şi puterea; pe când corpul luĭ este călcat în picióre de demonĭ! Insĕ, să nu fie una ca aceasta! Un ast-feliŭ de corp atuncĭ nu s-ar maĭ numi corp. De capul tĕŭ (Christos) se înfricoşază chiar ceĭ maĭ încercaţĭ dintre servĭ, pe când tu supuĭ corpul celor ce-l despreţuiesc? Şi de ce osândă nu veĭ fi óre vrednic? Dacă cine-va ar lega piciórele regeluĭ cu lanţ şi cătuşe, óre nu ar fi responsabil de cea maĭ mare pedeapsă? Tu însĕ, întregul corp îl predaĭ fiearelor selbatice, şi pentru aceasta nu te înfricoşezĭ?

Dară fiind-că venirăm vorba despre trupul domnuluĭ, e bine să amintim şi despre trupul aceluia, care a fost crucificat, străpuns cu cuie şi sacrificat. Dacă decĭ eştĭ trupul luĭ Christos, ia crucea, căcĭ şi el a purtat'o: sufere scuĭpirĭ, sufere bătăĭ, sufere cuie. Ast-feliŭ a fost corpul luĭ. Acel corp „pĕcat n-a făcut, nicĭ vicleşug nu s-aŭ aflat în gura luĭ" (I Petru 2, 22); mânele luĭ făceaŭ tóte spre folosinţa celor ce aveaŭ nevoe. şi gura luĭ nimic nu a pronunţat din cele ce nu se cuvinea. I s-a dis bună-óră; „Aĭ drac" (Ioan 7, 20), şi el nimic nu a rĕspuns. Vorba ni e despre corpul Domnuluĭ din cina cea de taină, care întru nimic nu se deosebesce de corpul luĭ. Se înţelege că noĭ cariĭ ne împărtăşim din corpul şi din săngele luĭ, ne împărtăşim chiar din corpul aceluĭ ce este în ceriurĭ şi închinat de îngerĭ. Vaĭ, câte căĭ nu ni s-a dat spre mântuirea nóstrĕ! Ne-a făcut corpul luĭ. corpul luĭ l-a dat nouĕ, şi totuşĭ nimic din tóte acestea nu ne

abate de la rele! O adâncul cel mare al rĕutăţeĭ, al întunecimeĭ şi al nesimţireĭ! „Cele de sus gândiţĭ..., unde este Christos şeḑĕnd deadreapta luĭ Dumneḑeŭ.“ (Coloseni 3, 2. 1.) şi cu tóte acestea, unia iubesc slava, se îngrijesc de a aduna banĭ şi sunt stăpâniţĭ de patimĭ. Dară nu vedeţĭ că chiar în corpul nostru ceia-ce este de prisos şi netrebnic se taie şi se desparte? Nu vedeţĭ că nu este nicĭ un folos pentru corp, dacă acel membru e beteag, dacă e mort, dacă e putred şi dacă vatămă şi pe cele-l-alte mădulărĭ a le corpuluĭ? Să nu ne încurajam că déjă suntem in corp, căcĭ dacă corpul acesta fiind natural şi totuşĭ se taie în anumite împrejurărĭ, dară încă când nu stăruiesce în cele a le voinţeĭ libere, ce nenorocire nu ar putea suferi? Când corpul nu se împărtăşesce de această hrană, când poriĭ se astupă, atuncĭ corpul este beteag; eară când se astupă canalurile arterelor, atuncĭ este mort. Tot ast-feliŭ şi noĭ când astupăm urechele şi nu voim a auḑi, ni se betejeşce sufletul nostru. Când nu ne împărtaşim cu hrana duchovnicească, când niscare-va viclenĭĭ ne infectează ca nisce sucurĭ stricate, tóte acestea la un loc, nasc acea bólă care pricinuieşce putreḑire, bóla primejdiósă, din care causă va fi nevoe de acel foc la urmă, va fi nevoe de a fi tăiat şi despărţit în douĕ; pentru-că cu un ast-feliŭ de corp nu sufere Christos de a intra în camara de nuntă. Dacă a respins şi a scos afară pe cel ce avea haina murdară, apoĭ ce nu va face celuĭ ce pe lângă haină şi-a adaos şi murdăria corpuluĭ? Ce nu va dispune cu el? Vĕd pe mulţĭ împărtăşindu-se cu corpul luĭ Christos cum s-ar întâmpla, maĭ mult ca obiceiu şi ca lege, de cât ca impus de cuget. „Când va sosi, ḑice, timpul Sântuluĭ Mare post, saŭ când va sosi ḑiua Arătăreĭ Domnuluĭ (Epifania) mĕ voiŭ împărtăşi cu sântele taine,» de şi timpul de câştig nu este epifania, nicĭ postul mare, ci sinceritatea şi curăţenia sufletuluĭ. Cu acestea apropiete, fără acestea, însĕ, nicĭ-odată. „De câte-orĭ veţĭ face aceasta, mórtea Domnuluĭ veţĭ vesti“ (I. Corinth. 11. 26), adecă, faceţĭ amintire de mântuirea vóstrĕ, de bine-facerea luĭ cătră voĭ. Inţelegĭ, cum ceĭ ce sacrificaŭ în legea veche se purtaŭ cu atâta sfială în timpul sacrificiuluĭ, căcĭ ce nu făceaŭ iĭ pentru curăţirea lor? Necontenit se curăţiaŭ; eară tu, apropiindu-te de jertfă, de care se înfricoşază şi îngeriĭ, hotărăşcĭ perióde de timpurĭ pentru aceasta? Şi cum te veĭ presenta înaintea tronuluĭ luĭ Christos cu mânele murdare, şi cu buze necura-

te? Veĭ îndrăzni óre a te atinge de corpul luĭ? Tu nu aĭ îndrăzni câtuşĭ de puţin de a săruta pe Rege cu gura împuţită; eară pe Impăratul ceriuluĭ îndrăznescĭ a-l săruta cu spiritul fiind împuţit? Dară aceasta e o mare insultă. Spune-mĭ, óre aĭ prefera ca să te atingĭ de jertfă cu mânele nespalate? Eŭ nu cred, şi chiar sunt sigur că nicĭ aĭ primi a te apropia, de cât să te atingĭ cu mânele murdare. Decĭ dacă eştĭ evlavios la asemenea fapte micĭ, avênd sufletul murdar te apropiĭ, şi îndrăznescĭ a te atinge? De şi sântele taĭne pentru puţin timp le aĭ în mânĭ, pe când în spirit ele se descompun în totalitatea lor. Dară-ce? Nu vedĭ sântele vase acoperite ast-feliŭ, şi strălucind ast-feliŭ? Apoĭ sufletele nóstre trebuie a fi maĭ curate şi maĭ strălucite de cât acestea, maĭ sânte de cât acestea. Pentru ce óre? Pentru că acestea sunt făcute pentru noĭ; şi ele nu se împărtăşesc cu cel ce este, nu simţesc, pe când noĭ da, simţim că ne împărtăşim cu sântele taine dintrênsele. Acum, tu nu aĭ primi a te apropia cu haina murdară, eară cu sufletul necurat te apropiĭ? Vĕd aicĭ o mare anomalie. In alte timpurĭ chiar de sunteţĭ curaţĭ, nu vĕ apropiaţĭ, eară în diua de Pascĭ, ca cum ar fi îngâduit vóuĕ, vĕ apropiaţĭ. O, ce obiceiŭ! O, ce prejudiţiŭ! Jertfa dilnică este în zadar; în zadar am stat înaintea sanctuaruluĭ, căcĭ nu e nimenĭ care să se împărtăşască.

Acestea nu le dic, ca adecă să vĕ împărtăsitĭ cum s-ar întâmpla, cĭ ca să vĕ faceţĭ vrednicĭ de aceasta. Nu eştĭ vrednic de jertfă? Nu eştĭ vrednic de împărtăsire? Decĭ nu eştĭ vrednic nicĭ de a sta la rugăciune. Audĭ, de sigur, pe preotul ce stă faţă la rugăciune si dice: câţĭ sunteţĭ în căinţă, rugaţi-vĕ toţĭ (ὅσοι ἐν μετανοίᾳ, δεήθητε πάντες). Câţĭ nu se împărtăşesc, sunt în căinţă. Dacă decĭ eştĭ dintre ceĭ ce se căiesc, nu trebuie a te împărtăşi, căcĭ tot cel ce nu se împărtăşesce, face parte dintre ceĭ ce se căiesc. Decĭ pentru ce dice preotul: «câţĭ nu puteţĭ a vĕ ruga, eşiţĭ» (ἀπέλθετε οἱ μὴ δυνάμενοι δεηθῆναι), eară tu aĭ stat pe loc cu obrăznicie? Inse nu eştĭ póte dintr'aceştia cĭ dintre ceĭ ce pot să se împărtăşască, si totuşĭ de nimic nu te îngrijeşcĭ. Faptul acesta'l credĭ de nimic? Judecă, te rog: masa împărătească este de faţă, ingeriĭ servesc la masa, însuşĭ Impăratul este la masă, şi tu aĭ rĕmas dormitând cu gura cascată? Hainele tale sunt murdare, şi tu nu dicĭ nimic? Dară póte sunt curate? Atuncĭ aşază-te la masă şi te împărtăşesce. El vine în fie-care di, ca să vadă pe ceĭ de la masă, şi tuturor li vorbesce: eară

acum el va dice în consciința ta: «prietene, cum de aĭ intrat aicĭ, neavênd haine de nuntă»? El nu dice de ce te-aĭ pus la masă? ci chiar maĭ'nainte de a te așeza, și maĭ'nainte de întrare el te scie de nevrednic; căcĭ nu a dis: de ce te-aĭ pus la masă? ci de ce aĭ intrat? Acestea le dice și acum către noĭ toțĭ, cariĭ cu nerușinare și cu obrăznicie stăm în fața luĭ. Căcĭ tot cel ce nu se împărtășesce cu sântele taine, și totușĭ stă față, nerușinat este și obraznic. Pentru aceasta ceĭ pĕcătoșĭ sunt scoșĭ ceĭ ânteĭ. Precum când vine la masă stăpânul, nu se cuvine a sta față aceĭ dintre servitorĭ carĭ l-aŭ supărat, ci se fac nevĕduțĭ, ast-feliu și aicĭ: jertfa fiind proadusă, Christos fiind sacrificat, mielul împărătesc fiind sfâșiat, când audi: „să ne rugăm cu toțiĭ împreună“; când vedĭ deschidêndu-se ușile împărătescĭ (τὰ ἀμφίθυρα), atuncĭ închipuițĭ, că se deschide ceriul și îngeriĭ se pogóră. Decĭ, precum nu trebuie a sta față nimenĭ dintre necredincioșĭ, tot ast-feliŭ nu trebuie a sta nicĭ unul chiar dintre credincioșĭ dară murdariŭ. Spune-mĭ, te rog, când cine-va este chemat la masă, când șĭ-a spălat mânele și s-a așezat deja și este gata pentru mâncare, și totușĭ nu mănâncă, ore nu insultă pe cel ce l-a chemat? Și nu ar fi fost maĭ bine ca unul ca acesta să nu fi venit? Ast-feliŭ și tu aĭ venit, aĭ cântat împreună cu toțĭ ceĭ-l-alțĭ imnul Dumnedeesc, aĭ mărturisit că eștĭ dintre ceĭ vrednicĭ, și nu dintre ceĭ nevrednicĭ cariĭ aŭ fost ieșit deja la timp; decĭ, cum aĭ remas și din masa împărătească nu te împărtășescĭ? «Sunt nevrednic». dicĭ: apoĭ atuncĭ eștĭ nevrednic și de a lua parte în comun la rugăciunĭ. Nu numaĭ pentru darurile ce sunt puse înainte se pogóră în tot-deauna Sf. Duch, ci și pentru cantările și rugăciunele credincioșilor. Nu vedĭ cum servitoriĭ noștri spală masa cu buretele, curăță casa și așaza talgerile pe masă? Intocmaĭ asa se face și în biserică, prin rugăciunĭ și la glasul preotuluĭ; spălăm ca cu un burete biserica priʼmprejur, ca ast-feliŭ tóte înăuntru să se așeze în biserică curate, ca să nu fie nicĭ-o pată, nicĭ-o încrețetură (ῥυτίς=sbârcitură). Sunt nevrednicĭ și ochiĭ de aceste privelıștĭ, sunt nevrednice și urechele de a audi. „Chiar vre-o vită, dice, de se va atinge de munte, se va ucide cu petre.“ (Exod. 19, 13). Ast-feliŭ, decĭ, nu eraŭ demnĭ nicĭ macar de a se sui pe munte, de și după aceasta s-aŭ apropiat și aŭ vĕdut locul unde a stat Dumnedeŭ. E permis după terminarea Sf. Liturghiĭ de a te apropia și a vedea; dara când El este present,

pleacă, căcî nu'ţî-e permis maî mult, de cât e permis şi catichumenuluî a vedea. Căcî nu e tot una, de a nu lua parte la santele misteriî, cu a-i despretui după ce aî luat parte, înse aî fost nevrednic de acea priveliscе.

Ar fi trebuit de a vĕ vorbi maî multe şi maî înfricoşate, însĕ, ca sĕ nu ingreuiez cugetul vostru, ajung şi acestea. Ceî ce nu se vor înţelepţi cu acestea, de sigur că nicî cu maî multe nu se vor înţelepţi.

Decî, pentru ca nu cum-va să fim siliţî a pronunţa contra vóstrĕ vre-o hotărire de condamnare maî aspră, vĕ sfătuim nu ca să nu venitî la biserică, ci ca venind să vĕ faceţî maî'nteiŭ vrednicî de presenţa si de apropierea vóstrĕ de sanctuariŭ. Spune-mî, te rog, dacă óre-care Rege ar porunci şi ar dice: «dacă veţî face cutare lucru, apoî împărtăşiţi-vĕ din masa mea», —óre nu aţî face totul pentru aceasta? Pe noî ne-a chemat în ceriurî, la masa Impăratuluî celuî mare şi minunat, şi ne lepădăm şi zăbovim încă, şi nu ne grăbim, şi nu alergăm? Şi care speranţă de mântuire o vom avea? Să nu pretextăm că din causa slăbăciuneî nóstre, că din causa natureî nóstre întârdiem; nu, ci numaî lenevirea ne-a făcut pe noî nevrednicî

Acestea vi s-a spus de noî acum, însĕ Cel ce îmboldesce inimile spre umilinţă, Cel ce dă spiritul de cucernicie, să întărite inimele vóstre spre evlavie, şi să pună în fundul lor sĕminţele cele mântuitóre, ca ast-feliŭ să concepim în pântecele nostru din frica luî, să nascem spiritul mântuireî, şi cu curaj să ne apropiem de dênsul. „Fiiî teî, dice, ca nisce tinere mlădiţe de maslin împrejurul meseî tale“ (Psalm. 127, 3). Nimic vechiŭ, nimic sălbatec. Ast-feliŭ sunt plantele cele tinere, şi plantate din noŭ; sunt apte de a produce fruct, şi încă fruct miraculos — vorbesc de fructul maslinuluî; sunt puternice acele plante, aşa că tóte sunt puse pri'mprejurul meseî, şi nu se adună aicî cum s-ar întâmpla, ci cu frică şi grózā. Nu maî aşa decî, veţî vedea cu curaj pe Christos acolo, şi vĕ veţî învrednici de împărăţia ceriurilor. Căria fie a ne învrednici, în Christos Iisus Domnul nostru, cu care împreună se cuvine slava, stăpânirea şi cinstea, Tatăluî şi Sf. Duch, acum şi pururea şi în veciî vecilor. Amin.

OMILIA IV.

„Și pre voĭ cari erațĭ morțĭ cu greșalele și cu pĕcatele vóstre, întru care óre-când ațĭ umblat dupre veacul lumeĭ aceștia, dupre domnul stăpânieĭ văzduchuluĭ, a duchuluĭ celuĭ ce acum lucrează întru fiiĭ neascultăreĭ, întru care și noĭ toțĭ am petrecut óre-când întru poftele trupuluĭ nostru, făcĕnd voile trupuluĭ nostru și ale cugetelor, șĭ eram fiĭ din fire aĭ mânieĭ ca și ceĭ-l-alțĭ" (Cap. 2, 1—3).

Este mórte corporală, este însĕ și mórte spirituală. De cât cea di'ntĕiŭ nu atrage după sine vre-un pĕcat saŭ vre-un pericul, căcĭ faptul nu vine din vre-o intențiune, ci de la natură. A intrat în lume de la abaterea protopărinților noștri, eară la urmă a devenit naturală, de și de-alt-feliŭ iute se și desleagă. Mórtea spirituală însĕ, fiind resultată din intențiune, are în sine pĕcatul și nicĭ-o deslegare. Privesce decĭ cum Pavel arătând deja faptul acesta ca fórte mare, și dicênd că este cu mult maĭ greŭ de a vindeca un suflet mort, de cât de a învia morțiĭ, pune și de astă-dată acelașĭ fapt, căcĭ dice: „și pre voĭ, cariĭ erațĭ morțĭ cu greșalele și cu pĕcatele vóstre, întru care ațĭ umblat óre-când dupre veacul lumeĭ acestia, dupre Domnul stăpânieĭ văzduchuluĭ, a duchuluĭ celuĭ ce acum lucrează întru fiiĭ neascultăreĭ". Vedĭ dulceața în vorbă a luĭ Pavel, și cum peste tot locul mângâe auditoriul neîngreuindu-l? Căcĭ după ce a dis, că ațĭ alergat la cea maĭ de pe urmă rĕutate,—și aceasta este de a muri spiritualminte,—pentru ca să nu-ĭ îngreuieze peste măsură,—căcĭ ómeniĭ se rușinează de relele dinainte când sunt puse la mijloc, chiar de ar fi fost dispărut ele și nu ar maĭ fi nicĭ un pericul,—li dă lor un conlucrătoriŭ în faptele cele rele, ca să nu creadă iĭ că totul depinde de dênșiĭ, și încă un conlucrătoriŭ puternic. Și care e acel conlucrătoriŭ? Diavolul. Aceasta o face el și în epistola către Corintheni (I. Corinth. 6, 9—11), căcĭ dice: „Să nu vĕ înșelațĭ; nicĭ curvariĭ, nicĭ idololatriĭ", și prenumerând tóte cele-l-alte fapte,

adaoge: „nu vor moşceni împărăţia luĭ Dumnedeŭ“, şi apoĭ încheie: „Şi aceste aţĭ fost unia dintre voĭ“. El nu dice simplu „eraţĭ“ ci „aţĭ fost unia dintre voĭ“, adecă, cam aşa vě purtaţĭ. Dară ereticiĭ se acaţă de noĭ, şi spun, că tóte acestea aŭ fost dise cu privire la Dumnedeŭ, şi scoţěndu-şĭ limbele peste măsură dic, că acestea se atribuie luĭ Dumnedeŭ, ceia ce de alt-feliŭ numaĭ diavoluluĭ se póte atribui. Decĭ cum li vom astupa gurile? Din înseşĭ vorbele lor. Dacă Dumnedeŭ este drept, după cum diceţĭ şi voĭ, şi totuşĭ a făcut aceasta, apoĭ faptul nu este al unuĭ Dumnedeŭ drept, ci al unuia fórte nedrept şi scârbos. Insě Dumnedeŭ nedrept şi scârbos nu ar putea fi nicĭ-odată. Dară de ce l-a numit óre pe diavol domnul şi stăpănitoriul seculuiuĭ lumeĭ acestia? De aceia tocmaĭ pentru că aprópe întreaga natură omenească s-a predat luĭ, şi toţĭ servesc luĭ de bună voea şi cu asentimentul lor. Luĭ Christos, carele a promis miĭ de bunătăţĭ, nu-ĭ dă nimenĭ vre-o atenţiune; pe când diavoluluĭ, carele nimic nu a promis din acelea, ci încă duce şi în gheena, toţĭ i se supun. Dară dacă el stăpănesce în seculul acesta, şi are sub stăpânirea sa maĭ mulţĭ de cât are chiar Dumnedeŭ, şi de dênsul ascultă maĭ mult de cât de Dumnedeŭ,—afară de puţine excepţiunĭ,—apoĭ aceasta provine din causa trândăvieĭ nóstre. „Dupre stăpânirea, dice, a duchuluĭ văzduchuluĭ“. Aceasta o dice earăşĭ ca să arate, că diavolul are loc de şedere sub ceriŭ, şi că spiritele din aer sunt puterĭ necorporale. Cum că stăpânirea luĭ este seculară, adecă că în secolul (viaţa) present se desfiinţază, ascultă pe Pavel, ceia ce dice pe la finea epistoleĭ: „Nu este lupta nóstrě în potriva trupuluĭ şi a sângeluĭ, ci împotriva începětoriilor, a domniilor, împotriva stăpânitorilor întunereculuĭ veaculuĭ acestuia“ (Cap. 6, *12*). Pentru ca să nu credĭ că diavolul este stăpânitoriul absolut al lumeĭ, şi să ţi'l închipuĭ că el este necreat, de aceia pe aiurea el numesce secul viclean timpul cel viciat, şi nu vorbesce de creaturĭ. Mie mi se pare că a devenit stăpânitoriŭ sub ceriŭ după greşala stremoşilor noştri. „Celuĭ ce lucrează acum, dice, întru fiiĭ neascultăreĭ“. Vedĭ aşa dară, că nu cu deasila, nicĭ în mod tiranic sunt atraşĭ, ci cu binele? A dis neascultare, ca cum ar dice cine-va înşelăciune, căcĭ cu înşelăciunea şi cu momeala pe toţĭ-ĭ atrage. Dară

apoĭ nu-ĭ mângâe numaĭ cu aceia că li dă tovarâş, ci şi cu aceia că se pune şi pe sine în randul lor. „Intru care, dice, şi noĭ toţĭ am petrecut óre-când". „Toţĭ" căcĭ nu trebuia a dice că făcea cine-va excepţiune. „Intru poftele trupuluĭ nostru, făcênd voile trupuluĭ şi a cugetelor, şi eram fiĭ aĭ mânieĭ din fire, ca şi toţĭ ceĭ-l-alţĭ". Dară ce înseamnă: „din fire"? Arată aicĭ că cu adevĕrat iĭ aŭ fost fiiĭ mânieĭ, în mod veritabil şi firesc. „Ca şi toţĭ ceĭ-l-alţĭ", adecă necugetând nimic din cele duchovnicescĭ. Şi ca să nu creadă cine-va că el defaimă corpul, saŭ să'şĭ închipuie că nu este vre-o greşală mare, privesce cum se asigură: „Voile trupuluĭ nostru, dice, şi a le cugetelor nóstre", adecă, făcênd poftele plăcerilor. Am întărîtat pe Dumnedeŭ, l-am mâniat, adecă eram înseşĭ urgia, şi nimic alt. Precum fiul omuluĭ de la natură, saŭ cum se dice din fire este om, ast-feliŭ şi noĭ, ca şi toţĭ ceĭ-l-alţĭ, eram fiiĭ urgieĭ, fiiĭ mânieĭ.

„Dară Dumnedeŭ bogat fiind în milă" (Vers. 4). Nu dice numaĭ milostiv, ci bogat în milă, după cum se dice şi în alt loc: Dupre mulţimea îndurărilor tale" (Psalm. 50, 1), şi earăşĭ: „Milueşce-mĕ Dumnedeule dupre mare mila ta" (Ibid.), şi earăşĭ: „Dupre mulţimea mileĭ tale audi-mĕ" (Psalm. 68, 16). „Pentru dragostea luĭ cea mare, cu care ne-a iubit pre noĭ" Dară cum ne-a iubit pe noĭ? căcĭ faptele săvêrşite nu sunt demne de iubire, ci de urgie şi de cea maĭ grozavă pedeapsă, Decĭ şi aceasta e resultatul mileĭ luĭ celeĭ marĭ.

„Şi fiind noĭ morţĭ cu pĕcatele, ne-a înviat împreună cu Christos" (Vers. 5). Earăşĭ Christos e pus la mijloc, ast-feliŭ că faptul e demn de credinţă. Căcĭ dacă Christos care e începĕtura (ἀπαρχή) nóstrĕ viază, apoĭ şi noĭ suntem viĭ, pentru că împreună cu dênsul ne-a înviat şi pe noĭ. Vedĭ decĭ, cum tóte acestea aŭ fost dise cu privire la corpul luĭ Christos? Aĭ vĕdut măreţia cea covârşitóre a putereĭ luĭ către noĭ, cariĭ am credut? Pe ceĭ morţĭ, pe fiiĭ urgieĭ, pe aceştia ĭ-a înviat. Aĭ vĕdut speranţa chemăreĭ? „Ne-a sculat împreună cu el şi ne-a pus a şedea împreună cu el" (Vers. 6). Aĭ vĕdut slava clironomieĭ luĭ? Cum că ne-a sculat împreună cu el, aceasta este învederat; dară că ne-a pus să stăm îm-

preună cu el“ cum s-a făcut? Tot aşa precum ne-a şi sculat împreună cu el. Nici-o-dată nu este cine-va ridicat, saŭ sculat de jos, de cât odată cu capul. Tot aşa şi noi ne-am sculat, dupre cum se spune şi acolo, că închinându-se Iacob, în acelaşi timp şi femeea luĭ s-a închinat luĭ Iosif. Intocmaĭ aşa şi noĭ am stat împreună cu el; când capul stă, şi corpul stă împreună cu el. Pentru aceia şi adaoge: „întru Christos Iisus“. Dară dacă nu este aceasta, apoĭ ne-a sculat împreună cu el prin baea renaşcereĭ. Dară cum ne-a pus să stăm împreună cu el? „De răbdăm, vom şi împărăţi împreună cu el, de murim, vom şi învia împreună cu el“ *) dice (II Timoth. 2, 12). Cu adevĕrat că e nevoe de Duchul Sânt şi de descoperire, spre a pricepe cine-va adâncimea acestor misteriĭ. Apoĭ ca nu cum-va să cadĭ în necredinţă, priveşce ce adaoge el: „Ca să arate în veacurile viitóre bogăţia cea mare a charuluĭ seŭ, întru bunătate către noĭ întru Christos Iisus“ (Vers. 7). Decĭ, fiind-că a spus cele cu privire la Christos, eară acestea nu se raportă la noĭ, ar putea cine-va să dică; «şi ce e cu noĭ, dacă el a înviat»? iată însĕ că Pavel a arătat dejà, că şi la noĭ se raportă învierea luĭ, dacă cu adevĕrat că s-a unit cu noĭ ast-feliŭ; pentru care şi spune deadreptul cele cu privire la noĭ: „Pe noĭ, dice, cariĭ eram morţĭ cu pĕcatele ne-a sculat împreună cu el, şi ne-a pus să stăm împreună cu el“, aşa că, după cum am dis, nu fiĭ necredincios, ci ia dovada din cele dinainte, şi de la cap, cum şi din voinţa luĭ de a-şĭ arăta bunătatea luĭ cea nemărginită. Căcĭ cum se va arăta acea bunătate dacă nu este în realitate? „Se va arăta, dice, în veacurile viitóre“; dară cum? Că adecă acele bunătăţĭ aŭ fost marĭ, în acelaşĭ timp şi maĭ demne de credinţă dintre tóte cele-l-alte. Celor necredincioşĭ li se par acum cele vorbite de noĭ ca bârfire, atuncĭ însĕ cu toţiĭ vor cunósce. Voeşcĭ să afli şi cum ne-a pus să stăm împreună cu el? Ascultă pe însuşĭ Christos dicênd: Veţĭ şedea pe doue-spre-dece scaune, judecând pe cele doue-spre-dece seminţiĭ ale luĭ Israil“, şi earăşĭ: „Eară a şe-

*) In ediţia Românească de Buzeŭ lipsesce partea finală a pasajuluĭ, eară în loc e pus: „de ne vom lepăda de el, şi el se va lepăda de noĭ“, ceia ce nu este în originalul Grec. Trad.

dea deadreapta mea și deastânga, nu este al meŭ a da, ci celor ce s-aŭ gătit de la tatăl“ (Math. 19, 28. 20, 23). Ast-feliŭ decĭ s-a fost pregătit. „Intru bunătate spre noĭ întru Christos Iisus“. Și bine a dis, căcĭ a ședea deadreapta este o onóre maĭ presus de orĭ-ce altă onóre, dupre cum nicĭ nu este alta. Decĭ, dice că și noĭ vom ședea împreună cu el. Cu adevĕrat că e bogăție covârșitóre; cu adevĕrat că e ne'ntrecută măreția putereĭ luĭ, spre a sta noĭ împreună cu Christos! Decĭ dacă aĭ avea chiar miĭ de suflete, óre nu le-aĭ da pe tóte pentru Christos? Dacă ar trebui să intri în foc, óre nu aĭ primi să suferĭ de bună voe? Insușĭ el dice earășĭ: „Și unde voiŭ fi eŭ, acolo și sluga mea va fi“ (Ioan 12, 26). Decĭ dacă ar trebui ca să fiĭ tăiat și îmbucățit pe fie-ce di, nu ar trebui óre a primi cu mulțămire pentru aceste bunătățĭ? Pricepe, decĭ, unde a ședut el. A ședut în ceriŭ sus, și maĭ presus de orĭ-ce începĕtorie și stăpânie. Pricepe, cu cine veĭ sta împreună? Cu el. Cine fiind tu? Mort și fiiŭ al urgieĭ. Și ce fapte aĭ săvĕrșit? Nimic! Cu adevĕrat că aicĭ e timpul potrivit de a striga cu același apostol: „O adâncul bogățieĭ, al înțelepciuneĭ și al cunoscințeĭ de Dumnedeŭ“! (Rom. 11, 33). „Căcĭ cu charul sunteți mântuițĭ“ dice (Vers. 8). Apoĭ ca nu cum-va măreția bine-facerilor să te îngâmfe, priveșce cum te mărginește: „Cu charul sunteți mântuițĭ, dice, prin credință.“ Și ca nu cum-va să se vatăme liberul arbitru, a pus și ceia ce depinde de noĭ: apoĭ earășĭ a resturnat și aceasta, căcĭ adaoge: „și aceasta nu de la noĭ“, adecă că nicĭ credința nu depinde numaĭ de noĭ, căcĭ dacă nu ar fi venit și nu ne-ar fi chemat, cum am fi putut crede? „Cum vor crede, dice, dacă nu vor audi“? Așa că nicĭ a crede nu este propriŭ al nostru. „A luĭ Dumnedeŭ, dice, este darul“. A dis că credința mântuieșce; decĭ fiind-că a voit Dumnedeŭ, credința a mântuit. Fiind-că de altminterea cum mântuieșce credința, fără fapte? spune'mĭ. Chiar aceasta este darul luĭ Dumnedeŭ. „Ca să nu se laude cine-va“ (Vers. 9), pentru ca să ne facă a fi recunoscĕtorĭ charuluĭ. Dară ce? Ne-a împedecat el óre de a ne îndreptăți din fapte? Câtușĭ de puțin; dară fiind-că nimenĭ nu s-a îndreptățit din fapte,— ca ast-feliŭ să se arate charul luĭ Dumnedeŭ și filantropia,

—nu ne-a îndepărtat de la dênsul fiind-că aveam fapte, ci fiind-că eram nedestoînicî și lipsițî de ele, ne-a mântuit prin char, ca ast-feliŭ să nu pótă nimenî a se lăuda.

Apoî, ca nu cum-va audind că nu prin fapte, ci numaî prin credință s-a reușit totul, și așa să se leneviască cine-va, privesce ce a adaos el: „Că a luî făptură suntem, zidițî întru Christos Iisus spre fapte bune, care maî'nainte a gătit Dumnedeŭ, ca să umblăm întru ele“ (Vers. 10). Privesce, ce dice el aicî: face alusiune la renascere. In adevĕr că renascerea este o a doua creațiune, căcî din ceia ce nu eram am fost adușî la ceia ce suntem. Ceia ce eram maî'nainte am murit, adecă omul cel vechiŭ; și ceia ce am devenit, nu eram maî'nainte. Prin urmare faptul acesta este creațiune, și maî prețuită chiar de cât ceia-l-altă; pentru că dacă din aceia avem viața, apoî din aceasta am căștigat cunoscința de a via bine, după voea luî Dumnedeŭ. „Spre fapte bune, care maî înainte a gătit Dumnedeŭ, ca să umblăm întru ele“, adecă nu numaî să începem, ci să umblăm întru ele. Așa dară avem nevoe de virtute incontinuă, adecă săvêrșită până la sfârșitul viețeî nóstre. Pentru că cu nimic nu ne-ar folosi, dacă trebuind a călători la cetatea împărătească, am face cea maî mare parte din cale, eară pe la fine lenevindu-ne, ne-am pune jos și am întrerupe călătoria. Aceasta este speranța chemăreî. „Spre fapte bune“ dice, căcî dealt-feliŭ cu nimic nu ne-ar folosi renascerea.

*). Ast-feliŭ decî și aicî nu ni se ordonă de a săvêrși numaî un fapt bun, ci tóte. Căcî precum avem cincî simțurî, și de tóte trebuie a face us la nevoile nóstre, tot așa trebuie de a săvêrși tóte virtuțile. Dacă cine-va bună-óră ar fi înțelept, însĕ nemilostiv; saŭ ar fi milostiv, însĕ răpitoriŭ de averî streine; saŭ că póte nu s-ar atinge de cele streine, însĕ nu ar împărtăși pe nimenî din al sĕŭ, apoî atuncî tóte sunt în zadar. Nu e deajuns numaî o singură faptă bună, spre a ne presenta cu curaj înaintea tronuluî luî Christos, ci ni trebuiesc multe și variate, și cu un cuvênt tóte faptele bune. Ascultă-l pe dênsul dicênd discipulilor: „Mergênd învățațî tóte neamurile.....învățându-î pe dênșiî să păzască tóte câte am poruncit vóuĕ“ (Math. 28, 19), și

*) Partea morală. Cel ce voesce a se învrednici de împărăția cerurilor, trebuie a face tóte faptele bune; pe când dacă pe unele le face eară pe altele nu, va fi scos din împărăție. (Veron).

earăşĭ: „Cel ce va strica una din aceste poruncĭ maĭ micĭ, maĭ mic se va chema în împărăţia ceriurilor“, adecă la înviere. Obicĭnuiesce Mântuitorul de a numi împărăţie chiar şi timpul învierei. «Una de ar strica dice, maĭ mic se va chema», aşa că avem nevoe de tóte. Şi privesce, cum nu e cu putinţă de a intra în împărăţia ceriurilor fără milostenie, ci chiar singură aceasta de ar lipsi, ne vom duce în focul cel vecĭnic. „Duceţi-vĕ dice, de la mine blestĕmaţilor în focul cel vecĭnic, care este gătit diavoluluĭ şi îngerilor luĭ“ (Ibid. 25, 41. 42.). Şi pentru ce óre? „Că am flămândit şi nu mi-aţĭ dat să mănânc, am însetat şi nu mi-aţĭ dat să beaŭ“. Aĭ vĕdut cum fără să fie acusaţĭ pentru alt-ceva, aŭ fost perduţĭ totuşĭ numaĭ pentru aceasta? Şi cele cincĭ fecióre numaĭ pentru aceasta aŭ fost scóse afară, de şi eraŭ caste. De alt-feliŭ tot Pavel dice: „Şi sânţenia, fără de care nimenĭ nu va vedea pe Domnul“ (Ebr. 12, 14). Aşa dară înţelege, că fără castitate nu e posibil de a vedea pe Domnul; şi totuşĭ nu în tot-deauna se póte vedea chiar avĕnd castitatea, pentru că de multe-orĭ a fost la mijloc póte vre-un alt obstacul. Şi earăşĭ: dacă tóte le-am face, eară pe aprópele cu nimic nu l-am folosi, nicĭ atuncĭ nu vom întra în împărăţia ceriurilor. De unde se invederează aceasta? De la servitoriĭ cărora li s-a încredinţat talanţiĭ. Acolo virtutea întreagă era neştirbită, şi nimic nu lipsia, însĕ fiind-că a fost leneş la treabă acel servitoriŭ, cu drept cuvênt a fost scos din rândul celor-l-alţĭ. E posibil apoĭ a cădea în gheena numaĭ din causa insulteĭ. „Căcĭ cel ce dice frateluĭ seŭ: nebunule, vinovat este de focul gheeneĭ“ (Math. 5, 22). Chiar de ar face cine-va tóte faptele cele bune, însĕ ar fi batjocoritoriŭ, nu va întra în împărăţia ceriurilor. Dară din această causă să nu atribuie cine-va luĭ Dumnedeŭ vre-o crudime, dacă pe ceĭ ce greşesc chiar în cele micĭ, îĭ scóte din împărăţia ceriurilor. Căcĭ dacă printre noĭ ómeniĭ când face cine-va vre-o faptă contra legeĭ îşĭ atrage urgie şi pedeapsă din partea Impăratuluĭ; chiar o singură lege de ar călca dintre cele în fiinţă, chiar de ar batjocori, chiar de ar precurvi şi s-ar dovedi de vinovat, s-a făcut nevrednic; şi chiar de ar fi făcut miĭ de fapte bune, e totuşĭ condamnat; chiar de ar fi plănuit vr'un omor şi s-ar dovedi, e suficient de a-l perde. Decĭ dacă legile omenescĭ se bucură

de atâta băgare de samă, cu atât maĭ mult cele Dumnedeeşcĭ. „Dară, dicĭ póte, Dumnedeŭ este bun". De cât, până când óre vom pronunţa această vorbă nebunească? Am dis nebunească nu că dóră el nu este bun, ci pentru că ne închipuim că bunătatea luĭ ni este de folosinţă când facem asemenea fapte, cu tóte că de miĭ de orĭ v-am vorbit despre aceasta. Ascultă ce dice scriptura: „Să nu dicĭ: mila luĭ este mare, şi va curăţi mulţimea pĕcatelor mele" (Sirach. 5, 6). Nu ne impedică de a dice că indurarea luĭ este mare, nu ne îndeamnă la aceasta, ci voeşce maĭ ales ca necontenit să o dicem aceasta şi să o avem în mintea nóstrĕ. Pentru aceasta şi Pavel tóte le pune în mişcare spre atingerea acestuĭ scop, însĕ pentru următórele consideraţiunĭ: «Să nu te minunezĭ, dice, de iubirea de ómenĭ a luĭ Dumnedeŭ, când tu pĕcătueşcĭ, şi să dicĭ: Mulţimea pĕcatelor mele va şterge. Pentru aceasta şi noĭ spunem atâtea despre bunătatea luĭ, nu dóră ca încurajându-ne să facem tóte relele, fiind-că în asemenea cas bunătatea luĭ va fi spre vătămarea mântuireĭ nóstre, ci ca să nu ne descurajăm când ne găsim în pĕcate, şi ca să ne pocăim». „Bunătatea luĭ Dumnedeŭ te aduce la pocăinţă" (Rom. 2, 4), eară nu la maĭ mare rĕutate. Decĭ, dacă devĭĭ netrebnic din causa bunătăţeĭ luĭ, tu maĭ cu samă o defaimĭ înaintea ómenilor. Vĕd pe mulţĭ că acusă îndelunga răbdare a luĭ Dumnedeŭ; însĕ vor da samă, dacă nu o întrebuinţază la timp şi cu rânduială. Este Dumnedeŭ iubitoriŭ de ómenĭ? In acelaşĭ timp însĕ, este şi drept judecătoriŭ. Iartă greşalele? In acelaşĭ timp însĕ, şi resplăteşce fie-căruia dupre faptele luĭ. Trece cu vederea nedreptatea, şterge fără de legea? In acelaşĭ timp însĕ, face şi cercetarea acestor fapte. Decĭ, óre tóte acestea nu sunt contrare şi nu se contradic în persóna luĭ Dumnedeŭ? Nu sunt contrare de loc, dacă noĭ le împărţim în timpurĭ. De exemplu: şterge fără de legile nóstre aicĭ, atât prin baea renaşcereĭ, cât şi prin pocăinţă, însĕ instruirea celor săvêrşite şi examinarea lor o va face acolo prin foc şi muncĭ. «Dară, dicĭ tu, dacă fac chiar numaĭ un pĕcat, în loc de miile de pĕcate, pe care le face un altul, şi totuşĭ pentru acel pĕcat sunt scos afară şi cad din împărăţie, de ce atuncĭ să nu fac încaltea tóte pĕcatele"? Cuvênt ieşit din gura servuluĭ nerecunoscĕtoriŭ! Totuşĭ noĭ vom deslega şi acest cuvênt. Nu face rele, pentru ca tu singur să fiĭ folosit. Din împărăţie cu toţiĭ vom

cădea pôte, dară în gheena nu vom suferi aceiaşĭ osândă, ci unul maĭ mare, altul maĭ uşôră. De exemplu: şi tu şi acela aţĭ despreţuit, fie pe aprópele, fie vre-o poruncă a bisericeĭ; în asemenea cas şi unul şi altul veţĭ cădea din împărăţia ceriurilor. Dară dacă nu aţĭ despreţuit deopotrivă, ci unul maĭ mult, eară altul maĭ puţin, apoĭ în gheena veţĭ simţi deosebirea. Şi de ce, diceĭ tu, ameninţă pe ceĭ ce nu fac milostenie, că se vor duce în focul cel nestins? Şi încă nu dice simplu: in foc, ci «in focul cel nestins, care este gătit diavoluluĭ şi ingerilor luĭ»? De ce anume? Pentru ca să afli că nimic nu întărîtă pe Dumnedeŭ ca nemilostenia, şi că acest pĕcat il pune înaintea tuturor celor-l-alte. In adevĕr, dacă trebuie a iubi până şi pe duşmanĭ, apoĭ ôre cel ce respinge pe ceĭ săracĭ, cariĭ nicĭ chiar duşmanĭ nu-ĭ sunt, de ce osândă nu va fi vrednic, când prin purtarea luĭ se face maĭ rĕŭ chiar de cât barbariĭ? De aicĭ decĭ se pôte vedea mărimea pĕcatuluĭ, care şi contribuie ca să sĕ ducă împreună cu diavolul în gheena. „Vaĭ de cel ce nu face milostenie“! (Sirach 13, 3?). Decĭ dacă era aşa în legea veche, cu atât maĭ mult trebuie a fi în legea nôuă. Dacă acolo (în legea veche) unde se permitea căştigare de averĭ, folosinţa de ele şi ingrijire, şi totuşĭ se luase atâtea măsurĭ de a veni în ajutoriul săracilor, cu cât maĭ mult aicĭ (in legea nôuă), unde ni se poruncesce de a arunca de la noĭ totul? Ce nu făceaŭ Iudeiĭ? Deciuelĭ şi earăşĭ alte deciuelĭ strîngeaŭ şi dădeaŭ orfanilor, văduvelor şi proseliţilor. Cine-va admirând pe un altul'mĭ spunea: cutare dă deciuelĭ *). Câtă neruşinare! Apoĭ dacă la Iudeĭ nu era de admirat un asemenea fapt, ôre la Chreştinĭ s-a făcut vrednic de admirat? Dacă atuncĭ se credea ca o primejdie mare de a nu respunde deciuelile la timp, înţelege de aicĭ câtă primejdie nu este acum. Beţivul earăşĭ nu va moşceni împărăţia ceriurilor. Dară care e cuvêntul de încurajare pentru mulţi? Iată care: «dacă şi eŭ şi un altul ne găsim în aceleaşĭ pĕcate, nu mică este mângâerea ce o putem avea de aicĭ». Decĭ, ce am dice? Că atuncĭ pôte avea o mângâere tovărăşia de pĕcate, când aŭ simetrie în mărimea lor; când însĕ pĕcatele unuia întrec pe a le celuĭ-l-alt, atuncĭ pe unul ca acela pĕcatele îl aruncă într'un fel de uĭmire şi nicĭ că-l lasă de a maĭ avea vre-o mângâe-

*) Ideia e confusă. Probabil că pe când vorbea Sf. Chrisostom, unul din auditoriŭ l-a întrerupt cu aceste cuvinte, pronunţate în mod sarcastic. Trad.

re. Di bună-óră celuĭ băgat în foc şi muncit acolo: «că şi cutare pătimesce aceiaşĭ osândă», căcĭ el nu va simţi macar mângâerea ce'ĭ o aducĭ. Óre nu toţĭ Israiliţiĭ s-aŭ perdut deodată la un loc? Dară acest fapt ce mângâere li-a adus? Nu óre tocmaĭ acest fapt ĭ-a întristat maĭ mult? pentru care şi diceau: „Ne-am perdut, ne-am nimicit, ne-am potopit" (Num. 17, 12). Decĭ ce mângâere e aceasta? In zadar ne mângâem cu aceste speranţe. O singură mângâere este, de a nu cădea în focul acela nestins, căcĭ odată căduţĭ nu e cu putinţă de a avea mângâere acolo, unde este scrîşnirea dinţilor, unde este plângere, unde este viermele cel neadormit, unde este focul nestins. Decĭ veĭ înţelege cam câtă putere are mângâerea când te găsescĭ în scârbe şi incurcăturĭ marĭ? Veĭ fi decĭ după aceasta în minţile tóte? Vĕ rog şi vĕ sfătuiesc, ca să nu ne amăgim în zadar şi să ne mângâem numaĭ cu vorbe de acestea, ci să facem aceia ce va putea fi spre mântuirea nóstrĕ. E vorba ca să staĭ împreună cu Christos, şi tu încă te frământĭ cu examinarea cuvintelor? Chiar de nu am avea alt pĕcat, totuşi numaĭ pentru aceste vorbe câtă osândă nu ar trebui să suferim, pentru că suntem atât de molaticĭ atât de nenorociţĭ şi de leneşĭ, căcĭ fiind vorba de atâta cinste noĭ încă maĭ vorbim asemenea lucruri? Când vei vedea fericiţĭ pe ceĭ ce aŭ reuşit cu faptele cele bune, óre nu te veĭ topi de necaz? Când veĭ vedea dintre sclavĭ şi dintre ceĭ mojicĭ,—cariĭ puţin póte s-aŭ obosit aicĭ,—alăturea de tronul împărătesc, óre tóte acestea nu'ţĭ vor fi maĭ rele de cât tóte muncile iaduluĭ? Dacă aicĭ vĕdend pe unia prosperând şi te topescĭ de necaz, căcĭ o credĭ aceasta maĭ grozavă ca ori-ce altă pedeapsă, şi plângĭ, şi te jelescĭ, şi te credĭ vrednic de miĭ de morţĭ, dară acolo ce nu veĭ suferi? Dacă nu ar fi gheena, înseşĭ ideea despre împărăţia luĭ Dumnedeŭ nu ar fi óre suficientă de a perde şi a nimici pe ceĭ pĕcătoşĭ? Dară că faptul este aşa, e deajuns a ne convinge din experienţa lucrurilor. Decĭ să nu ne rătăcim în zădar cu asemenea vorbe, ci să fim cu băgare de samă şi să ne îngrijim de mântuirea nóstrĕ. Să ne sîrguim cu faptele cele bune, şi să ne îndemnăm pe noĭ înşine spre practicarea celor bune, ca ast-feliŭ să ne învrednicim de acea slavă cerească, prin Domnul nostru Iisus Christos, căruia, împreună cu Tatăl şi cu Sf. Duch, se cuvine slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în veciĭ vecilor. Amin.

OMILIA V.

„Pentru aceia aduceți-vĕ aminte, că voĭ când erațĭ odinióră păgânĭ în trup, care vĕ chemațĭ netăiere împrejur de către ceĭ ce se chemaŭ taiere împrejur în trup, făcută de mână, că erațĭ în acel timp fără de Christos, înstreinațĭ de petrecerea luĭ Israil, și streinĭ de așezământurile făgăduințeĭ, nădejde neavĕnd, și fără de Dumnedeŭ în lume“ (Cap. 2, 11. 12).

Multe fapte probează filantropia luĭ Dumnedeŭ. Maĭ ânteiŭ că prin sine a mântuit nĕmul omenesc, al doilea că în ce stare fiind omenirea o a salvat, și al treilea că unde a ridicat'o. Acestea tóte deci, prin ele înseșĭ pórtă cea maĭ mare dovadă de filantropia luĭ, și tocmaĭ pe acestea și Pavel le pune de față acum scriind Efesenilor. A dis că fiind noĭ morțĭ prin pĕcate și fiiĭ urgieĭ, ne-a mântuit, eară acum spune cu cine ne-a făcut egalĭ. „Pentru aceia, dice, aduceți-vĕ aminte“. Obiceiul nostru al tuturor este că, de 'ndată ce ne ridicăm de la o stare de jos sărăcăciósă la alta cu totul contrară, saŭ la o maĭ mare cinste, nicĭ că ni maĭ aducem aminte de cele dinainte, atât suntem de îngâmfațĭ de slava la care am ajuns. De aceia tocmaĭ dice Apostolul: Pentru aceia aduceți-vĕ aminte“. „Pentru aceia“. Pentru ce? De ce să ne aducem aminte? De aceia că am fost creațĭ pentru săvêrșirea faptelor bune, și aceasta e suficient de a ne convinge ca să ne sirguim în practicarea virtuțeĭ. „Aduceți-vĕ aminte“ adecă că chiar numaĭ amintirea aceia e suficientă de a ne face recunoscĕtorĭ față de bine-făcĕtoriul nostru „Că voĭ óre-când erațĭ păgânĭ în trup“. Priveșce, cum el calitățile Iudaice le pogóră din valórea lor, le diminuiază, pe când defectele ginților le admiră, care de alt-feliŭ nicĭ nu eraŭ defecte, și convinge și pe uniĭ și pe alțiĭ, că acestea se apreciază din modul viețeĭ cuĭ-va. „Cariĭ vĕ chemațĭ (numiațĭ).“ Așa dară valórea unora era în vorbe, calitatea altora era în corp; însĕ și ne-circumcisiunea și circumcisiunea nu înseamnă nimic. „De către ceĭ ce se chiamă, dice, tăiere împrejur în trup, făcută de mână; că

erațĭ în acel timp fără Christos, înstrĕinațĭ de petrecerea luĭ Israil, și strĕinĭ de așezământurile făgăduințeĭ, ne-avênd nădejde și fără de Dumnedeŭ în lume", voĭ adecă cariĭ ast-feliŭ sunteţĭ numițĭ de către Iudeĭ. Dară ce? El voeșce ca să arate, că binefacerea acordată lor tocmaĭ în aceia stă, că adecă iĭ (păgâniĭ) să fie părtașĭ cu Israil; apoĭ de ce atuncĭ earășĭ diminuiază demnitatea Israilitică? Nu o diminuiază, ci în cele necesare, ca bună-óră împrietenirea cu Dumnedeŭ și speranța bunurilor viitóre, el o ridică, eară în altele, în care nu aŭ avut nicĭ o comunicație, o diminuiază, pentru că și dice el maĭ departe: „Impreună cetățenĭ cu sânțiĭ sunteţĭ și deaprópe (familiarĭ) aĭ luĭ Dumnedeŭ" (Vers. 19). Vedĭ decĭ că el nu diminuiază. «Acestea, dice, sunt indeferente. Să nu credețĭ că dacă nu v'ațĭ circumcis și vĕ găsițĭ în ne-circumcisiune, este vre-o deosebire. Rĕul cel mare acolo era, că vĕ găsiațĭ fără Christos, strĕinĭ de petrecerea luĭ Israil». A fi strĕinĭ de așezămintele făgăduințeĭ, a nu avea speranța viitóre, a fi fără Dumnedeŭ în lumea aceasta, tóte acestea eraŭ defectele ginților. A vorbit de lucrurile cele cereșcĭ, vorbeșce acum decĭ și de cele pămênteșcĭ, fiind-că despre acestea Iudeiĭ aveaŭ o mare idee. Tot ast-feliŭ și Christos când încuraja pe discipulĭ, după ce a dis: „Fericițĭ ceĭ isgonițĭ pentru dreptate, că acelora este împărăția ceriurilor", adaoge: „căcĭ ast-feliŭ aŭ gonit și pe Prorociĭ ceĭ dinaintea vóstre". Pune ânteiŭ propositiunea majoră și apoĭ pe cea minoră. Această din urmă comparativ cu măreția ideeĭ dinainte este inferióră; comparativ însĕ cu apropierea faptuluĭ de cunoscința lor, e ce-va mare și suficient de a crede iĭ, și are multă putere. Prin urmare așa feliŭ trebuia să viețuiască iĭ. Nu a dis: separațĭ, ci înstrĕinațĭ de petrecerea luĭ Israil. Nu a dis: ne-avênd saŭ fiind fără atențiune, ci nicĭ că chiar aveaŭ vre-o relațiune óre-care, și eraŭ strĕinĭ. Emfasa cuvintelor e fórte mare, și arată cât de mare a fost diferența dintre dênșiĭ. De alt-feliŭ eraŭ și Israilițĭ lipsițĭ de petrecerea luĭ Israil (τῆς πολιτείας ἦσαν ἐκτὸς), însĕ nu eraŭ considerațĭ ca strĕinĭ, ci ca leneșĭ și trândavĭ; aŭ cădut și din făgăduințĭ, însĕ nu ca strĕinĭ, ci ca nedemnĭ. Dară care eraŭ óre așezămintele făgăduințeĭ? „Ție și semințieĭ tale voiŭ da pămêntul acesta" (Genesa 13, 15), și altele pe care le-a promis. „Ne-avênd

nădejde, dice, şi fără de Dumnedeŭ în lume“, de şi de alt-feliŭ se închinaŭ unor deĭ ce nu existaŭ; căcĭ dóră idolul nu este nimic.

„Eară acum întru Christos Iisus, voĭ cariĭ eraţĭ óre-când departe, v'aţĭ făcut aprópe prin sângele luĭ Christos. Pentru că el este pacea nóstrĕ, care a făcut amândouĕ una, şi peretele cel din mijloc al ziduluĭ l'a sfărîmat, vrajba în trupul sĕŭ“ (Vers. 13—15). «Dară ce? Acesta e óre faptul acela mare, dicĭ póte, că adecă am ajuns în petrecerea Iudaică? Ce spuĭ? Tóte cele din ceriurĭ şi cele de pe pămênt le a recapitulat, le a concentrat într'una, şi acum vorbeşcĭ de petrecerea Israiliţilor?» „Da, dice el. Acelea trebuie a le primi prin credinţă (cele cu privire la aşezămintele făgăduinţeĭ), eară acestea a le primi împreună cu faptele lor.“ „Eară acum, dice, întru Christos Iisus, voĭ cariĭ eraţĭ óre-când departe, v-aţĭ făcut aprópe“, adecă v-aţĭ apropiat de petrecerea luĭ Israil. A fi însĕ departe, saŭ aprópe, e resultatul intenţiuneĭ numaĭ. „Pentru că el este pacea nóstrĕ, care a făcut amândouĕ una.“ Dară ce înseamnă „amândouĕ una“? Nu dice dóră că ne-a ridicat pe noĭ la acea nobleţă, ci că şi pe noĭ şi pe aceia ne-a ridicat la o nobleţă maĭ mare, afară numaĭ că bine-facerea făcută cu noĭ e maĭ mare. Acelora li s-a şi promis, şi maĭ aprópe de el eraŭ; nouĕ însĕ nicĭ nu ni s-a promis, şi eram şi maĭ depărtaţĭ. De aceia dice: „Eară neamurile să proslaviască pe Dumnedeŭ pentru milă“ (Rom, 15, 9). A promis Israilitenilor, însĕ s-aŭ arătat nedemnĭ; nóuĕ nu ni s-a promis, căcĭ eram strĕinĭ, şi nimic comun nu aveam cu dênşiĭ. Cu tóte acestea ne a făcut pe toţĭ una, nu că dóră ne-a alăturat pe noĭ lângă aceia, ci şi pe aceia si pe noĭ într'una ne-a unit. Vĕ voĭ da un exemplu. Să ne închipuim că cine-va are douĕ statuĭ: una de argint şi alta de plumb, şi că topindu-le le-a ridicat earăşĭ, însĕ de astă-dată amândouĕ de aur. Iată că pe amândouĕ le-a făcut una. Saŭ să vĕ spun şi alt exemplu: fie bună-óră un sclav, eară altul adoptat; ambiĭ însĕ aŭ supărat mult pe bine-făcĕtoriul lor, şi acel ce era înfiat şi acum desmoştenit, cum şi sclavul care a fugit şi nicĭ nu cunoscea pe stăpânul sĕŭ; apoĭ ambiĭ aŭ devenit deodată clironomĭ şi fiĭ adevĕraţĭ. Iată că ĭ-a ridicat pe amândoĭ în aceiaşĭ cinste; ambiĭ aŭ devenit una, unul ve-

nind maĭ de departe, eară cela-l-alt maĭ de aprópe, și maĭ veritabil chiar, de cât cum era maĭ'nainte de a supăra pe bine-facĕtoriul luĭ. „Peretele cel din mijloc, dice, l-a sfărîmat.“ Dară care e acel perete din mijloc? „Vrajba în trupul sĕŭ, dice, legea poruncilor cu dogmele stricând“. Unia dic, că peretele cel din mijloc (τό μεσότοιχον) dintre Iudeĭ și Elinĭ consta în aceia, că nu se permitea acelora de a se amesteca cu Elinii *). Mie însĕ nu mi se pare adevĕrat, ci peretele acela din mijloc e comun tuturor, adecă e vrajba în corp, și acest perete era care despărția, precum dice și Profetul: „Ci pĕcatele vóstre fac osebire între voĭ și Dumnedeŭ“ (Isaia 59, 2). Peretele cel din mijloc deci, era dușmănia, inimiciția ce o avea și către Iudeĭ si către Elinĭ; căcĭ legea existând, nu numaĭ că nu a paralisat pĕcatul, ci încă că l-a și mărit, după cum dice în alt loc; „Că legea mânie lucrează“ (Rom. 4, 16), asa că precum acolo nu se prevede totul în ea (lege), ci după ce am călcat'o se sub-înțelege greșala, tot așa și aicĭ el numesce legea peretele din mijloc, fiind-că nefiind ascultată aducea inimiciție. Legea era ca un gard, făcut ca pentru siguranță, pentru care a și fost numit φραγμός, ca ast-feliŭ să îngrădiască de jur-împrejur (περιφράττῃ). Ascultă earășĭ pe Profetul care dice: „Și o am îngrădit, și șanț am făcut împrejurul eĭ“ (Isaia 5, 2), și earășĭ: „Pentru ce aĭ surpat gardul eĭ (vieĭ) și o culeg toțĭ ceĭ ce trec pe cale“? (Ps. 79, 12), arătând acolo nesiguranța în care se găsia, și earășĭ: „strica-voiŭ gardul eĭ, și va fi călcată în piciore“ (Isaia 5, 5), și earășĭ: „Legea o a dat spre ajutoriŭ“ (Ibid. 8, 20), și earășĭ: „Cel ce face milostenie Domnul și judecată...... cunoscute a făcut fiilor luĭ Israil voile sale“ (Ps, 102, 6. 7.). Decĭ gardul a devenit peretele cel din mijloc, nu ca să-ĭ păziască în siguranță, ci ca să-ĭ despartă de Dumnedeŭ, pentru că aceasta e deosebirea între peretele din mijloc și gard. Și care e acel perete din mijloc? „Vrajba în trupul sĕŭ, legea poruncilor cu dogmele stricând.“ Cum și în ce mod? Sacrificându-se și deslegând acolo

*) Notă. Sf. Chrisostom dese-orĭ prin cuvĕntul de Elinĭ înțelege pe gințĭ fără excepțiune. Trad.

(în corp) inimiciția. Dară nu s'a mărginit numaĭ la aceasta, căcĭ dacă ne-am izbăvit de pĕcatele de dinainte, apoĭ earășĭ să fim silițĭ de a păzi legea? Atuncĭ de sigur că tot una era. De aceia decĭ și legea o a desființat. „Legea poruncilor cu dogmele, dice, stricând". O! câtă iubire de ómenĭ a arătat! Ni-a dat legea ca să o păzim, și după ce nu o am păzit și eram vinovațĭ și demnĭ de osândă, el a desființat legea. Intocmaĭ ca cum cine-va ar da copilul sĕŭ unuĭ Pedagog spre crescere, și dacă vede că copilul nu se supune, dă drumul Pedagoguluĭ din serviciŭ. Câtă filantropie! Dară ce însemnă: „cu dogmele stricând?" (ἐν δόγμασι καταργήσας), pentru că mare e deosebirea între poruncă (ἐντολή) și precept (δόγμα). Saŭ că pe credință o numesce aicĭ dogmă, căcĭ numaĭ prin credință a mântuit, saŭ că numesce dogme poruncele date de Mântuitoriul în diferite ocasiunĭ, precum dice Christos: „Eŭ însĕ vĕ dic vóuĕ, că tot cel ce se mânie..... etc." (Math. 5, 22). De aceia și dice apostolul în altă parte: „De veĭ crede că Dumnedeŭ l-a sculat pe el din morțĭ, te veĭ mântui" (Rom. 10, 6—9), și earășĭ: „Eară dreptatea cea din credință așa dice: să nu dicĭ întru inima ta: cine se va sui în ceriŭ? saŭ cine se va pogorî întru adânc? adecă să ridice pe Christos din morțĭ" (Ibid). Așa dară a introdus credința în locul vieţeĭ după poruncile legeĭ, și pentru ca să nu salveze neamul omenesc cum s'ar întâmpla, și el a primit a fi osândit și torturat, dară și de la noĭ a cerut credința prin dogme, adecă prin preceptele acelea admirabile.

„Ca pe amândoĭ să-ĭ zidiască întru sine într'un om noŭ, făcĕnd pace". Aĭ vĕdut așa dară că nu s'a făcut Elinul Iudeŭ, ci și acela și acesta a ajuns într'o altă stare? Nu pe unul l'a înlocuit cu cela-l-alt, ci pe amândoĭ i-a zidit. De alt-feliŭ bine și întrebuințază apostolul cuvĕntul „a zidi", de care și face us peste tot locul. Nu a dis: ca să-ĭ transforme, să-ĭ prefacă, ci să-ĭ zidiască, ca ast-feliŭ să arate puterea faptuluĭ săvĕrșit, și că de și zidirea (creațiunea) este nevĕdută, totușĭ nu e maĭ pe jos de ânteia creațiune, și că noĭ nu trebuie a ne depărta de ea, ca și cum am fugi de nișce împrejurărĭ naturale. „Ca pe amândoĭ să-ĭ zidiască, dice, întru sine", adecă prin sine. Nu a ordonat alt-cuĭ-va să facă

aceasta, ci prin sine însuşi contopind pe unul cu cela-l-alt, a scos de aicĭ unul singur minunat, el însuşĭ făcêndu-se ast-feliŭ maĭ'ntêiŭ, ceia ce este cu mult maĭ mare de cât ânteia creaţiune. Aceasta înseamnă „întru sine“, adecă el maĭ'ntêiŭ s'a dat ca tip şi exemplu nouĕ. De aicĭ el atrage pe Iudeŭ, eară de acolo pe Elin, şi făcêndu-se centrul lor de gravitate, şi contopindu-ĭ şi făcênd a dispărea dintre dênşiĭ tot ceia ce-ĭ înstrĕina, ĭ-a regenerat, ĭ-a replăsmuit din noŭ prin foc şi apă, şi nu prin apă şi pămênt. A devenit Iudeŭ circumcis, a devenit blestemat, a devenit Elin afară din lege, şi maĭ pre sus de Elinĭ şi de Iudeĭ. „Intr'un om noŭ, ḑice, făcênd pace“, adecă pace între dênşiĭ şi Dumneḑeŭ, saŭ pace între dênşiĭ. Căcĭ de remâneaŭ Iudeĭ şi Elinĭ, nu s'ar fi împăcat, şi ne'mpăcându-se nu ar fi putut a ajunge la o stare maĭ bună de cât cea dintêĭ. Pentru că Iudeul atuncĭ se uneşce cu Elinul, când devine credincios; întocmaĭ ca şi cum doĭ avênd locuinţe în rândul de jos al caselor, şi deasupra lor un altul o locuinţă mare şi admirabilă, nu ar putea să se vadă uniĭ pe alţiĭ, până ce nu s-ar ridica în rândul al doilea. „Făcênd pace“, maĭ ales cu Dumneḑeŭ, după cum ḑice pasajul ce urmează: „şi pe amândoĭ să-ĭ reîmpace într'un trup cu Dumneḑeŭ prin cruce“ (Vers. 16). Nu a ḑis: să-ĭ împace (καταλλάξῃ) ci să-ĭ reîmpace (ἀποκαταλλάξῃ), arătând prin aceasta că natura omenească maĭ'nainte de aceasta era lesne de împăcat (εὐκατάλλακτος, pe când în codicile A. C. D. E. F se găseşce ἀκατάλλακτος=neîmpăcat. Trad.), ca în timpul sânţilor şi maĭ'nainte de lege. „Intr'un trup“, ḑice, adecă în trupul luĭ „cu Dumneḑeŭ“. Şi cum se face aceasta? «Pedeapsa datorită, ḑice, a suferit'o el însuşĭ». „Prin cruce, omorînd vrajba întru sine“. Nimic nu e maĭ propriŭ şi maĭ expresiv ca aceste cuvinte. «Mórtea luĭ, ḑice, a omorît vrajba, adecă a rănit'o şi a nimicit'o, nu că doră a poruncit altuia să facă aceasta, şi nicĭ că numaĭ a lucrat pentru aceasta, ci a şi suferit.» Nu a ḑis: deslegând'o, saŭ desfiinţând'o, ci tocmaĭ ce e maĭ grozav „omorînd'o“, ca ast-feliŭ să nu se maĭ ridice, să nu maĭ învie nicĭ-odată. Cum decĭ învie ea? Din causa prea mareĭ rĕutăţĭ ce ne stăpânesce. Pe câtă vreme vom remânea în corpul luĭ Christos, pe câtă vreme vom fi uniţĭ, nu înviază, ci stă jos mórtă, şi nicĭ-odată nu se maĭ ridică; şi chiar de am zămisli o alta în

locu-ĭ, totuşĭ nici că se póte aseměna cu cea dinainte; tu însě nasci alta în locul celei omorîte.„ Cugetul trupuluĭ, ḑice, e vrăjmaş la Dumneḑeŭ“ (Rom. 8, 7). Decĭ, dacă nu vom cugeta nimic corporal, nu se va naşce în noi altă vrajbă, ci va remânea pacea aceia.

*) Inţelegĭ dară, cât rěŭ póte veni asupra nóstrě, că atâtea a făcut Dumneḑeŭ pentru ca să ne împace cu el, şi după ce a isbutit şi a terminat opera sa, noĭ earăşĭ ne-am reîntors la inimiciţie. Aceasta nu se maĭ numesce baea renaşcereĭ, ci gheena este şi gheenă remâne; nu maĭ este iertare de pěcate, ci cercetarea şi examinarea lor. Cugetul trupuluĭ e desmerdarea şi desfătarea în mâncărĭ şi băuturĭ; cugetul trupuluĭ este lăcomia şi tot pěcatul. Şi pentru ce óre se numesce cugetul trupuluĭ, de şi nimic nu ar putea face corpul fără spirit? Nu ḑice aceasta ca cum ar defăima corpul, fiind-că şi atuncĭ când ḑice: „om psichic“, (Ψυχικός ἄνθρωπος. I Corinth. 2, 14), nu o ḑice aceasta defăimând spiritul. Nicĭ corpul prin sine însuşĭ şi nicĭ spiritul prin sine numaĭ nu vor putea săvêrşi nimic mare şi generos, de nu vor avea impulsiune de sus. De aceia decĭ numesce acelea, pe care spiritul le face prin sine însuşĭ psichice, spirituale, eară pe acestea, pe care corpul le face corporale, nu fiind-că sunt naturale, ci fiind-că nu se bucură de protecţiunea cea de sus, şi se nimicesc. De alt-feliŭ şi ochiĭ sunt bunĭ, însě fără lumină miĭ de rele pot face; eară aceasta e maĭ mult resultatul slăbăciuneĭ lor, de cât al natureĭ. Dacă relele ar fi naturale, nicĭ-odată nu am face us de ele la trebuinţile nóstre. Nu este nicĭ un rěŭ natural. De ce decĭ numesce pěcatele cugete corporale? Pentru aceia, că dacă corpul e maĭ puternic şi stăpânesce pe vizitiŭ (pe spirit), apoĭ îmbuibându-se produce miĭ de nenorocirĭ. Meritul corpuluĭ e de a se supune spirituluĭ, eară rěutatea luĭ e de a stăpâni pe spirit. Căcĭ precum un cal nu se arată frumos şi ager fără de vizitiŭ, tot ast-feliŭ şi corpul; atuncĭ se arată frumos, când'ĭ vom tăia din rădăcină săriturile şi abaterile luĭ. Dară nicĭ vizitiul nu se face cunoscut fără sciinţă de meşteşugul seŭ, căcĭ în asemenea cas şi el va face maĭ marĭ rele. Ast-feliŭ decĭ peste tot locul e de tre-

*) Partea morală. Că adecă pěcatele de şi se numesc corporale, însě nu sunt numaĭ a le corpuluĭ, ci şi a le spirituluĭ; şi care anume sunt pěcatele spirituluĭ numaĭ, fără ajutoriul corpuluĭ. (Codicele Veron.)

buinţă ca duchul să fie de faţă, căcĭ atuncĭ face ca spiritul să fie maĭ puternic. El numaĭ înfrumuseţează şi spiritul şi corpul. Căcĭ precum spiritul când este unit cu corpul, îl arată pe acesta frumos, eară când îl părăsesce şi'l lipsesce de energia luĭ, se descompune şi se întâmplă ca şi pictoruluĭ, care amestecând colorile grăbesce alterarea fie-căreĭ părţĭ a tabloului şi pricinuiesce mare desgust privitoriuluĭ,—tot ast-feliŭ şi cu duchul. Când el părăsesce pustiiŭ şi spiritul şi corpul, desgustul devine şi maĭ urît, şi maĭ mare. Decĭ nu huli corpul, fiind-că e inferior spirituluĭ, căcĭ nicĭ eŭ nu pot suferi a fi hulit spiritul, prin faptul că fără ajutoriul duchuluĭ nu póte face nimic. Eară dacă trebuie a spune ce-va, apoĭ spiritul e demn de o maĭ mare acusaţiune, căcĭ corpul nimic nu ar putea săvêrşi fără spirit, pe când spiritul multe póte face şi fără corp. De pildă: când corpul e bolnav saŭ vătămat, din care causă nicĭ nu-ĭ vine a sburda, spiritul multe lucrează şi atuncĭ. Dupre cum vatămă fermecătoriĭ, magiĭ, vrăjitoriĭ şi pismătareţiĭ, maĭ mult încă vatămă pe corp cele ale spirituluĭ. De alt-feliŭ nicĭ îmbuĭbarea nu este dóră vre-o necesitate a corpuluĭ, ci o nebăgare de samă a spirituluĭ, căcĭ necesitatea corpuluĭ e de hrană şi nu de îmbuĭbare. Dacă eŭ voiŭ voi să strîng bine frîul, atuncĭ am dămolit calul, pe când corpul nu póte să impedice spiritul în relele ce le face. Pentru ce decĭ numesce apostolul cugetare corporală? Pentru că devine în totul corporală, adecă că îndeplinesce tóte poftele corpuluĭ. Când decĭ corpul stăpânesce, adecă când i se ridică autoritatea spirituluĭ, atuncĭ pĕcătuiesce. Prin urmare meritul corpuluĭ stă în a urma spirituluĭ, adecă a se supune luĭ, fiind-că spiritul prin sine singur nu este nicĭ rĕu nicĭ bun. De asemenea şi corpul, ce ar putea el óre face prin sine singur? Aşa că numaĭ prin contactul luĭ cu spiritul şi prin supunerea luĭ spirituluĭ devine bun, fiind-că de alt-feliŭ şi el nu este nicĭ bun şi nicĭ rĕu, saŭ maĭ bine dis, apt şi cătră una şi cătră ceia-l-altă extremitate, avênd cătră amândouĕ înclinare. Corpul poftesce, însĕ nu curvie şi nicĭ precurvie, ci promiscuitate; corpul poftesce nu îmbuibare, ci hrană, nu beţie, ci băutură. Cum că corpul nu poftesce beţie, judecă de acolo, că el nu póte suferi maĭ mult, dacă cum-va aĭ trecut peste măsură, dacă aĭ depăşit marginile necesităţeĭ. Acestea sunt ale corpuluĭ, eară tóte cele-l-alte sunt ale spirituluĭ, în timp ce el se pogóră la cele corporale, în timp ce el se tâmpesce. Corpul chiar de ar fi bun, totuşĭ e fórte inferior spirituluĭ, după cum plumbul e inferior

aurului. Dară după cum e nevoe şi de plumb, căcĭ lipeşce metalurile, tot ast-feliŭ şi spiritul are nevoe de corp. Ca şi un copil nobil el (corpul) are nevoe de pedagog; şi după cum când dicem «acestea sunt lucrurĭ copilăreşcĭ» noĭ nu defăimăm prin aceasta virsta copilărească, ci faptele copilărieĭ, tot aşa e şi cu corpul. De vom voi însĕ, ni este posibil de a nu fi în corp, precum nicĭ pe pămĕnt, ci în ceriurĭ şi în duch. Căcĭ a fi unde-va, nu înţelegem posiţiunea saŭ locul numaĭ de cât, ci disposiţiunea. De exemplu, mulţĭ din noĭ dicem: «tu nu eştĭ aicĭ, saŭ nu eştĭ acolo», saŭ de multe-orĭ dicem cuĭ-va: «nu eştĭ în sineţĭ» saŭ «nu sunt în mine însumĭ», de şi de alt-feliŭ ce póte fi maĭ corporal ca aceasta, că adecă eŭ'ĭ vorbesc şi mĕ apropiŭ de el? şi cu tóte acestea dicem că el nu este în sine. Să devenim decĭ în noĭ înşine, în ceriurĭ, în duch. Să remânem în pacea şi în charul luĭ Dumnedeŭ, ca ast-feliŭ scăpându-ne de tóte cele corporale, să putem a ne învrednici de bunurile făgăduite, prin Christos Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl şi cu Duchul Sânt, i se cuvine slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în veciĭ vecilor. Amin.

OMILIA VI.

„Şi venind a bine-vestit pace voue celor de departe şi celor deaprópe; căcĭ printrênsul avem amândoĭ apropierea într'un duch cătră Tatăl. Pentru aceia decĭ de acum nu maĭ sunteţĭ strĕinĭ şi nemernicĭ, ci împreună cetăţenĭ cu sânţiĭ şi deaprópe aĭ luĭ Dumnedeŭ; fiind zidiţĭ pe temelia apostolilor şi a prorocilor, fiind peatra cea din capul unghiuluĭ singur Iisus Christos; întru care tótă zidirea alcătuindu-se creşce întru locaş sânt întru Domnul; întru care şi voĭ împreună vĕ zidiţĭ spre locaş luĭ Dumnedeŭ întru Duchul“ (Vers. 17--22).

«Nu a trimis pe altul, dice, nicĭ că ni-a vestit acestea prin altul, ci el prin sine. Nu a trimis înger, nicĭ archanghel, pentru că spre a îndrepta atâtea rele nu era posibil nimĕnuĭ, ci a fost nevoe de presenţa sa, de a corecta, de

a vesti și a spune cele făcute». Așa dară stăpânul a luat asupră-șĭ aprópe rolul servitoriuluĭ. A venit „și a binevestit pace vóuĕ, dice, celor de departe și celor deaprópe“. Numesce pe Iudeĭ ceĭ deaprópe, în raport cu noi cei dintre ginţĭ. „Căcĭ printrênsul avem amândoi apropierea într'un duch către Tatăl“. Numesce aicĭ pacea cea către Dumnedeŭ. Ne-a împăcat, căci însuși dice: „Pace las vóue, pacea mea daŭ vóue“ (Ioan 14, 27), și earășĭ: „Indrăzniţi, eŭ am biruit lumea“ (Ib. 16, 33), și earășĭ „Câte veţĭ cere întru numele meŭ, veţĭ lua“ (Ib. 14, 14), și earășĭ „Tatăl vĕ iubesce“ (Ib. 16, 27). Acestea sunt probe de pace. Cum însĕ s'a făcut pacea și cu uniĭ și cu ceĭ-l-alţĭ? „Căcĭ printrênsul avem amândoĭ apropierea într'un duch către Tatăl“, adecă nu nóuĕ maĭ puţin, saŭ lor maĭ mult, ci toţĭ ne-am mântuit în acelașĭ Char. Urgia a deslegat'o prin mórtea sa, eară prin Duchul ne-a făcut iubiţĭ Tatăluĭ. Iată earășĭ că particula „în“ are însemnare de „prin“. Printrênsul și prin duch ne-a apropiat de Tatăl. „Pentru aceia decĭ de acum nu maĭ sunteţĭ streinĭ și nemernicĭ, ci împreună cetăţenĭ cu sânţiĭ“. Vedĭ dară că nu suntem împreună cetăţenĭ numaĭ aĭ Iudeilor, ci maĭ ales aĭ acelor marĭ barbaţĭ și sânţĭ de pe lângă Abraam, Moisi și Ilie. In aceiașĭ cetate ne-am înscris, și tot în aceiașĭ ne și înfăţoșăm. „Că ceĭ ce grăiesc unele ca acestea, arată că patrie caută“ (Ebr. 11, 14). Nu maĭ suntem decĭ de acum strĕinĭ, saŭ nemernicĭ, ci numaĭ ceĭ ce nu se vor învrednici de cele cereșcĭ sunt nemernicĭ, „Eară fiul rĕmâne în veac“ (Ioan 8, 35). „Și deaprópe aĭ luĭ Dumnedeŭ“, dice, adecă că ceia ce sânţiĭ aŭ avut din început după multe ostenele, aceasta ni s'a acordat nóuĕ prin Char. Iată speranţa chemăreĭ nóstre! „Fiind zidiţĭ pe temelia Apostolilor și a Prorocilor“, adecă apostoliĭ și profeţiĭ sunt temelie. Pune maĭ 'ntêiŭ pe apostolĭ ca maĭ apropiaţĭ de timpurile nóstre. Așa dară el arată că aceia sunt temelia, că totalul e o singură zidire si că una e și basa. Judecă decĭ, cum Eliniĭ aŭ de temelie pe Patriarchĭ. El spune aicĭ ce-va fórte principal, și maĭ principal chiar dacă ar spune de o altuire óre-care. Apoĭ adaoge că cel ce ţine tótă zidirea este Christos, pentru că

peatra cea din capul unghiuluĭ ține strîns pereții și temelia. „Intru care tótă zidirea“. Privesce cum el a legat tóte la un loc. Câte-odată 'l vedĭ ținênd de sus întregul corp al zidireĭ, eară altă-dată ținênd de jos întreaga zidire și fiind în acelașĭ timp și basa zidireĭ. Când apostolul dice: „A zidit întru sine într'un om noŭ“, a arătat prin aceasta, că prin sine Christos a unit și a legat toțĭ pereții la un loc, și că earășĭ printrênsul s-a zidit. In alt loc dice: „Cel ântêiŭ născut de cât tótă zidirea“, adecă că el ține totul. In alt loc il numesce temelie: „Altă temelie, dice, nimenĭ nu póte pune afară de cea pusă, care este Iisus Christos“ (Colos. 1, 15. I Corinth. 3, 11). „Intru care tótă zidirea alcătuindu-se“, dice, probând prin aceasta marea scrupulositate, că adecă nu e posibil în alt mod a fi alcătuită, de cât numaĭ a vieţui cu multă băgare de samă. — „Cresce, dice, întru locaș sânt întru Domnul, întru care și voĭ vě zidițĭ“ (Vers. 21. 22). Incontinuŭ o dice aceasta „Intru locaș, întru locuința luĭ Dumnedeŭ în Duchul“; voesce adecă ca această zidire să fie locaș al luĭ Dumnedeŭ. Fiecare din voĭ, decĭ, este locaș sânt, și cu toțiĭ în comun suntem locaș sânt, în care el locuiesce ca și în corpul luĭ Christos, ca și într'un locaș duchovnicesc. El nu dice „înfățoșare“ (πρόσοδος = înfățoșarea în public) ci „apropiere“ (προσαγωγή), pentru că nu ne-am presentat înaintea luĭ de bună-voea nóstrě, ci el prin sine ne-a atras, ne-a apropiat. „Nimenĭ, dice, nu vine la Tatăl, fără numaĭ prin mine“ (Ioan 14, 6), și earășĭ: „Eŭ sunt calea, și adevěrul și viața“. Cu un cuvênt apostolul îĭ unesce cu sânțiĭ, și apoĭ earășĭ se ridică la exemplul dinainte, nelăsându-ĭ de loc de a se depărta de Christos. Prin urmare zidirea aceasta este pană la a doua venire; prin urmare de aceia Pavel dicea Corinthenilor: „Ca un înțelept architect am pus temelia“ (I Corinth. 3, 10. 11), eară maĭ departe spune că „temelia este Christos“. Pricepĭ acum, că nu trebuie a lua aceste exemple cum s-ar întâmpla în argumentație? El a dis aceasta servindu-se de exemple, după cum și Christos când dice, că Tatăl sěŭ este lucrătoriul, eară el buciumul vițeĭ.

„Pentru aceasta eŭ Pavel legatul luĭ Iisus

Christos pentru voĭ neamurile, de vețĭ fi audit“ (Cap. 3, 1. 2). A spus despre marea îngrijire a luĭ Christos, eară la urmă trece și la a sa personală, mică cu adevĕrat și maĭ mult ca nimic către aceia, însĕ suficientă și aceasta spre a li atrage atențiunea. «Pentru aceia și eŭ, dice, am fost legat; căcĭ dacă stăpânul meŭ s-a rĕstignit pentru voĭ, cu atât maĭ mult eŭ primesc a fi legat.» Și nu numaĭ el a fost legat, ci îugăduie ca și servíĭ seĭ să fie legațĭ. „Pentru voĭ neamurile“. Emfasa vorbeĭ e destul de mare. «Nu numaĭ că nu vĕ maĭ desprețuim de acum, ci chiar ne și legăm pentru voĭ, eară eŭ mĕ bucur de atâta char». „De vețĭ fi audit de iconomia charuluĭ luĭ Dumnedeŭ, celuĭ ce s-a dat mie pentru voĭ“. Aicĭ face alusiune la vorba spusă maĭ 'nainte luĭ Anania despre dênsul, în Damasc, când dicea: „Mergĭ, că vas al alegereĭ îmĭ este mie acesta, spre a purta numele meŭ înaintea neamurilor și a împăraților“ (Fapt. 9, 15). Numesce revelațiunea iconomia charuluĭ, adecă aceasta e ceia ce dice: «nu am aflat de la ómenĭ; pe mine singur m-a aflat vrednic de a-mĭ descoperi pentru voĭ», „Că el mĭ-a dis: mergĭ, pentru că eŭ la neamurĭ departe te voĭ trimite“ (Fapt. 22, 21). „De vețĭ fi audit“. Cu adevĕrat că a fost o mare iconomie. de a chema de sus, pe cel ce nicĭ cu un preț nu se convingea. si a-ĭ dice: „Saule. Saule, ce mĕ gonescĭ“? (Fapt. 9, 4), cum și de a fi atins de acea lumină negrăită. „De vețĭ fi audit de iconomia charuluĭ luĭ Dumnedeŭ, celuĭ ce s-a dat mie pentru voĭ“ după care adaoge imediat: „Că dupre descoperire mi-a arătat mie taina, dupre cum maĭ 'nainte am scris pe scurt“ (Vers. 3), adecă că li-a scris saŭ prin óre-carĭ discipulĭ, saŭ prin Apollos. Aicĭ arată că totul este a luĭ Dumnedeŭ, și că noĭ cu nimic nŭ contribuim. Dară ce? spune'mĭ: Óre Pavel acesta, mare și miraculos în fapte, acest legist crescut în cea maĭ mare rigurositate la picióre le luĭ Gamaliil, nu s-a mântuit prin char? Pentru că spre a înălța ginṭile pe neasceptate la o maĭ mare nobleță de cât Iudeiĭ, este o mare taină. „Pre cum maĭ 'nainte am scris pe scurt“, dice, după care adaoge: „Din care cetind putețĭ cunósce“ (Vers. 4). Așa dară el nu

a scris totul, ci atât numaĭ cât trebuia; de cât în casul de faţă natura lucrurilor îl făcuse de a li scrie puţin, pe când pe aiurea, cum de exemplu Ebreilor, saŭ Corinthenilor, rěutatea şi vicleşugul lor „Din care cetind puteţĭ cunósce sciinţa mea întru taina luĭ Christos“, adecă cum am cunoscut, cum am priceput acele ce a dis Dumnedeŭ. Apoĭ adaoge şi următórea axiomă: „Nu a făcut aşa Dumnedeŭ la tot neamul“ (Ps. 147, 9). Şi care naţiune e aceia, căria ĭ-a făcut Dumnedeŭ astfeliŭ? „Care în alte neamurĭ nu s-a cunoscut de fiiĭ ómenilor, precum s-a descoperit acum sânţilor luĭ apostolĭ şi prorocĭ prin Duchul“ (Vers. 6). Dară ce, spune-mĭ, nu sciaŭ Profeţiĭ? Cum atuncĭ Christos dice. „Că Moisi şi Profeţiĭ aŭ scris acestea pentru mine“, şi earăşĭ: „De aţĭ fi credut luĭ Moisi aţĭ fi credut mie“, şi earăşĭ: „Cercetaţĭ scripturile, că vóuě vi se pare întru dênsele a avea viaţa vecĭnică, şi acelea sunt cele ce mărturisesc pentru mine“ (Ioan 5, 46. 39)? Decĭ ce înseamnă aceasta? El dice aicĭ, saŭ că nu s-a descoperit tuturor ómenilor, căcĭ a adaos: „care în alte neamurĭ nu s-a cunoscut de fiiĭ ómenilor, precum s-a descoperit acum“, saŭ că nu s-a făcut cunoscut atât de apriat lor prin fapte şi lucrurĭ, cum s-a descoperit acum sânţilor luĭ apostolĭ şi profeţĭ în Duchul. Căcĭ trebuie să înţelegĭ, că dacă Petru nu ar fi audit spunêndu-i-se de Duchul, nu ar fi plecat la ginţĭ. Audĭ ce spune singur: „Decĭ dacă li-a dat lor Dumnedeŭ Duchul sânt întocmaĭ ca şi nóuě“ (Fapt. 11, 17), adecă că Dumnedeŭ ĭ-a ales pe dênşiĭ, spre a primi charul, în Duchul. Spuneaŭ de sigur Profeţiĭ, însě atât de exact nu sciaŭ. Şi ce te minunezĭ? când nicĭ apostoliĭ nu sciaŭ, după ce aŭ audit chiar, căcĭ faptul acesta e mult maĭ presus de judecata omenească şi asceptarea comună. „Spre a fi neamurile împreună moşcenitóre şi într'un trup şi împreună părtaşĭ“ (Vers. 6). Dară ce înseamnă: a fi «împreună moşcenitóre, într'un trup şi împreună părtaşĭ»? Acesta este acel fapt mare, a fi un corp; aceasta e acea mare asemănare. Cum că vor fi chemate ginţile, aceasta o aŭ sciut, însě că până întru atâta, aceasta nu o aŭ sciut de loc. Faptul acesta 'l numesce misteriul „făgăduinţeĭ“. S-aŭ

împărtășit de acest misteriŭ Israiliții, dară s-aŭ împărtășit împreună și ginții de acest mister al făgăduinței luĭ Dumnedeŭ. „Intru Christos prin Evanghelie". adecă a se trimite și la dênșiĭ și a crede, și nu cum s-ar întâmpla. ci prin evanghelie. Acesta însĕ nu e nimic mare, ci mic în raport cu aceia ce ni descopere nóuĕ, și pe care nu o aŭ sciut nicĭ Ingeriĭ, nicĭ Archangheliĭ și nicĭ vre-o altă putere creată; căcĭ a fost misteriŭ și nimĕnuĭ nu a fost descoperit. „Sciința mea, dice, o puteți cunósce". Póte că face alusiune la ceia ce li s-a spus prin faptele Apostolilor, unde arată care anume e cunoscința luĭ, că adecă e chemat la ginți. Acesta o numesce el cunoscința luĭ de misteriul despre care a spus, că adecă pe acest misteriŭ va zidi pe omul cel noŭ. Pentru că prin revelațiune a aflat. că nu trebuie a despreţui ginţile, atât el cât și Petru; eară aceasta o și spune în apologia luĭ. „Căruia m-am făcut slujitoriŭ dupre dăruirea daruluĭ luĭ Dumnedeŭ, care s'a dat mie dupre lucrarea putereĭ luĭ" (Vers. 7). A dis că «legat sunt al luĭ Iisus Christos» însĕ nu e mulţămit cu atâta, ci totalitatea activităţeĭ sale el o raportează earăși la charul luĭ Dumnedeŭ. „Dupre dăruirea daruluĭ", adecă această demnitate cinstită i s-a acordat dupre puterea charuluĭ. Dară charul încă nu era deajuns, dacă nu s-ar fi adăogat și puterea luĭ proprie.

*). Cu adevĕrat că era nevoe de o mare putere, căcĭ nu era deajuns numaĭ rîvna omenească. Treĭ lucrurĭ a întrebuinţat apostolul în predică și anume: bună voință fierbinte și mare curaj în primejdiĭ, adecă spirit gata de a suferi orĭ-ce, pricepere și înțelepciune,—căcĭ nu era deajuns numaĭ de a fi despreţuitoriŭ de primejdiĭ—, puterea duchuluĭ, și viață neprichănită. Maĭ'ntĕiŭ privesce la dênsul și ascultă ceia ce el scrie: „Ca slujba nóstrĕ să fie neprichănită", și earăși: „Că îndemnarea nóstrĕ nu este din înșĕlăciune, nicĭ din necurăție, nicĭ cu vicleșug...... că nicĭ-odată întru cuvênt de măgulire am fost la voĭ, precum sciţĭ, nicĭ prin prilej de lăcomie" (II Corinth. 6, 3. I Thesal. 2, 3). Aĭ vĕdut ne-

*) Partea morală. Că se cuvine învățătoriuluĭ de a fi înfierbântat în Duchul, a avea viață neprichănită, a fi iconomic; acum însĕ în biserici tóte sunt contrare. (Codic. Veron).

prichănirea luĭ? Și earășĭ: „Ingrijindu-vĕ de cele bune“ nu numaĭ înaintea luĭ Dumnedeŭ, ci și „înaintea tuturor ómenilor“ (Rom. 12, 17). Apoĭ după aceasta: „In tóte dilele mor, pe lauda vóstrĕ*) care am întru Christos Iisus“ (I Corinth. 15, 31), și earășĭ: „Cine ne va despărți pre noĭ de dragostea luĭ Christos? necazul, saŭ strîmtorarea, saŭ góna (persecuțiunea)“? (Rom. 8, 35), și earășĭ: „In răbdare multă, în necazurĭ, în nevoĭ, în strîmtorărĭ, în bătăĭ, în temnițe“ (II Corinth. 6, 4. 5). Apoĭ arată iconomia luĭ: „Iudeilor m-am făcut ca Iudeŭ, dice celor fără de lege ca un fără de lege, celor de sub lege ca unul de sub lege“ (I Corinth. 9, 20. 21), pentru care el se și rade pe cap și multe altele face. Eară principalul tuturor e, că el le făcea acestea prin puterea Duchuluĭ Sânt. „Că nu voiŭ cuteza a dice ce-va din cele ce n-a lucrat Christos prin mine“ (Rom. 15, 18), și earășĭ: „Că ce este, de care să fițĭ maĭ lipsițĭ de cât cele-l-alte bisericĭ“ și earășĭ: „Cu nimic nu sunt maĭ pe jos de cât apostoliĭ ceĭ maĭ marĭ, măcar că nu sunt nimic“ (II Corinth. 12, 13. 11). Fără de acestea nu era și nu este cu putință. Nu pentru minunile luĭ s-aŭ adaos credincioșiĭ în bisericĭ, căcĭ nu minunile făceaŭ aceasta, și nicĭ că avea pretenție de a cugeta lucrurĭ marĭ din causa minunilor, ci din alte cause. Se cade decĭ învățătoruluĭ de a fi și neprichănit, și iconomic, și fără frică în primejdiĭ, și didactic. In tóte acestea Pavel a isbutit maĭ mult de cât trebuia. De eraŭ acestea, el nu avea trebuință de minunĭ; însĕ noĭ îl vedem pe dênsul chiar și maĭ 'nainte de minunĭ isbutind în multe de acest feliŭ. Dară noĭ cariĭ acum voim o stăpâni pe toțĭ, nu posedăm nicĭ o calitate din cele arătate; căcĭ chiar dacă una din ele ar fi sustrasă din cele-l-alte, restul e fără folos. In adevĕr, ce folos e de a fi dascalul curajos în primejdiĭ, dacă el duce o viață demnă de hulit? „Căcĭ dacă lumina care este întru tine e întunerec, dice, dară întunerecul cu cât maĭ mult“? (Math. 6, 23). Ce folos dacă are viață

*) Particula νὴ în limba Elină exprimă jurământ. Νὴ τὴν ὑμετέραν καύχησιν deci, e egal cu: mĕ jur pe lauda vóstrĕ, etc. Trad.

neprichănită, însĕ e trândav și somnoros? căcĭ „Dacă nu va lua cine-va crucea sa, dice, și să vină după mine, nu este vrednic de mine“ (Ibid. 10, 38) și „Dacă cine-va nu'șĭ va pune sufletul seŭ pentru oĭ“. Ce folos de ar avea acestea, dară nu ar fi iconomic? „Să sciţĭ cum se cade vóuĕ a răspunde fie-căruia“ (Colos. 4, 6), ni spune acest mare dascal al ginţilor. Chiar de nu am săvêrși minunĭ, totușĭ aceste însușirĭ trebuie a le avea în noĭ. Și cu tóte acestea Pavel, avênd asemenea calităţĭ cu dênsul, atribuia totul charuluĭ luĭ Dumnedeŭ. De cât aceasta e datoria servuluĭ recunoscĕtoriŭ. Noĭ nicĭodată nu am fi aflat de succesele luĭ, dacă dênsul nu s-ar fi găsit în vre-o nevoe de a le scrie. Decĭ, suntem noĭ óre vrednicĭ chiar de a pomeni numele luĭ Pavel? Acela avênd și charul în ajutoriŭ nu se mulţămea numaĭ cu atâta, ci de bună voe se băga în miĭ de primejdiĭ; noĭ însĕ, lipsiţĭ de acel curaj, de unde vom așcepta, spune-mĭ, ca să fim ajutaţĭ de a păzi pe ceĭ încredinţaţĭ nóuĕ spre păstorire, saŭ de a atrage pe ceĭ necredincioșĭ, noĭ, dic, ómenĭ deprinșĭ a ne desmerda și a căuta în tóte părţile linișce, eară primejdiile a nu le putea suferi nicĭ chiar prin somn, pentru-că nu le voim; noĭ cariĭ suntem atât de departe de înţelepciunea luĭ, pe cât e departe cerul de pămênt? Pentru aceia și învăţăceiĭ noștri s-aŭ depărtat mult de sirguinţa celor de pe atuncĭ, fiind-că discipuliĭ de pe atuncĭ deveniaŭ de multe-orĭ maĭ bunĭ și maĭ superiorĭ de cât dascaliĭ de astă-dĭ, căcĭ încarceraţĭ fiind și presentaţĭ înaintea poporuluĭ și a tiranilor, și din tot locul avênd numaĭ dușmanĭ, iĭ totușĭ nicĭ pentru un minunt nu se încovoiaŭ și nu se lăsaŭ a fi atrașĭ. Ascultă-l ce spune el Filipenilor: „Că vóuĕ vi s-a dăruit pentru Christos, nu numaĭ de a crede în el, ci și de a pătimi pentru el“ (Cap. 1, 29), eară Thesalonicenilor li spune; „V-aţĭ făcut următori bisericilor luĭ Dumnedeŭ celor din Iudeia“ (I Thes. 2, 14), pe când Ebreilor scriind li dicea: „Jefuirea averilor vóstre o aţĭ primit cu bucurie“, și Colosenilor dice: „Căcĭ aţĭ murit, și viaţa vóstrĕ este ascunsă cu Christos întru Dumnedeŭ“ (Ebr. 10, 34. Colos. 3, 3). Galatenilor earășĭ li scrie: „Atâtea aţĭ pătimit în zadar, de este și în zadar“ (Cap. 3, 4). Și cu tóte acestea'ĭ vedĭ pe toţĭ ocupându-se cu stringerea de eleimosină

şi impărţire pre la săracĭ. De aceia şi charul lucra pe atuncĭ, de aceia şi vieţuiaŭ în fapte bune. Ce scrie el apoĭ Corinthenilor, pe cariĭ dealt-feliŭ iĭ acusa de multe abaterĭ? Nu atestează prin acеasta óre pentru dênşiĭ, dicênd: Dară zelul vostru, dară dorul vostru" (II Corinth. 7, 11)? Deasemenea privesce câte li vorbesce lor şi despre Tit prin acea epistolă. Tóte acestea astă-dĭ nu le-ar vedea cine-va săvêrşindu-se nicĭ printre dascalĭ, de cum printre învăţăceĭ, ast-feliŭ că tóte aŭ fugit de la noĭ, tóte s-aŭ perdut. Eară causa e că s-a rĕcit dragostea, că ceĭ ce pĕcătuiesc nu maĭ sunt pedepsiţĭ. Ascultă'l ce dice el către Timotheiŭ: „Pe ceĭ ce pĕcătuiesc dojenesce-ĭ în faţa tuturor" (I Timoth. 5, 20). Causa e că căpeteniile bolesc; eară dacă capul nu e sănătos, cum póte fi corpul voinic? Priveşce aşa dară câtă anomalie e acum. Ceĭ ce vieţuiesc drept şi orĭ-cum aŭ óre-care curaj, aŭ cucerit vîrfurile munţilor. Retrăgêndu-se din mijlocul lumeĭ, nu însĕ şi din propriul lor corp, iĭ aŭ devenit ca strĕinĭ şi duşmanĭ, eară corupĕtoriĭ şi ceĭ ce gem sub povóra a miĭ de pĕcate aŭ dat navală în bisericĭ. Stăpâniile au devenit a fi de vîndare, eară de aicĭ se nasc miĭ de rele, şi nimenĭ nu se găsesce care să îndrepte această stare de lucrurĭ, nimenĭ care să certe. Neorânduiala a apucat pe o cale rătăcită, şi o continuitate ne'ntreruptă o însoţeşce. A greşit cutare şi a fost acusat? Dară el nu se grăbesce de a se desvinovăţi, ci cum ar putea să'şĭ găsiască tovarăşĭ la faptele luĭ cele rele. Ce să fac dacă gheena iĭ ameninţă pe aceştia? Credeţi-mĕ, că dacă Dumnedeŭ nu ar fi fost deposităt în gheena osînda nóstrĕ, aţĭ vedea pe fie-care di tragediĭ maĭ marĭ de cât nenorocirile Iudeilor. Dară ce?—de cât să nu se supere nimenĭ, căcĭ nu voiŭ numi pe nimenĭ—, dacă ar veni cine-va în biserică şi s-ar pune alăturea cu voĭ, cariĭ sunteţĭ acum aicĭ cu noĭ, şi ar face o examinare, şi maĭ cu samă nu acum, ci în diua de Pascĭ; dacă atuncĭ, dic, ar veni şi ar examina cu amănunţime pe toţĭ aceĭ ce s'aŭ apropiat şi aŭ luat baea renascereĭ, şi după ce s-aŭ apropiat încă şi de sântele misteriĭ; de ar fi, dic, înzestrat cu un ast-feliŭ de duch, în cat să scie tóte cele săvêrşite de dênşiĭ, ar afla la iĭ multe rele maĭ grele chiar de cât cele Iudaice! Ar găsi printre dênşiĭ şi de ceĭ ce ghicesc după sborul paserilor, şi fermecătorĭ, şi de ceĭ ce usază de descântece şi de ghicirĭ, şi curvarĭ, şi precurvarĭ, şi beţivĭ şi bârfitorĭ. Nu voesc a dice ce-va şi de lacomĭ, ca nu cum-va să ating pe vre-unul din ceĭ ce slaŭ de fa-

ță aici. Dară ce? Dacă cine-va ar examina pe toți din lumea întreagă, ce păcat n-ar putea găsi? Ce nu ar găsi la stăpânitorĭ? Óre nu ĭ-ar afla doritorĭ de avuțiĭ, cumpărătorĭ de stăpâniĭ, invidioșĭ, hulitorĭ, iubitorĭ de slavă deșartă, nesățioșĭ și sclavĭ aĭ banuluĭ? Fiind, decĭ, atâta impietate, ce rĕŭ nu trebuie a ascepta? Și ca să aflațĭ de câtă pedeapsă sunt vrednicĭ ceĭ cuprinșĭ de asemenea pĕcate, amintiți-vĕ de cele vechĭ. Un soldat a furat banĭ sânțițĭ, și toțĭ s-aŭ nimicit. Óre scițĭ voĭ acea istorie?—vorbesc despre Charmi *) care a furat ofranda sânțită (ἀνάθημα). Pentru aceia și Profetul dicea că: „s-aŭ umplut țeara lor de vrăjĭ ca și maĭ'nainte, ca și acelor de alt neam“ (Isaia 2, 6). Acum însĕ e plină de miĭ de rele, și nimenĭ nu se teme de pedeapsă.

Să avem frică de pedeapsă, căcĭ Dumnedeŭ obicinuiesce de a pedepsi și pe ceĭ dreptĭ odată cu ceĭ neevsevioșĭ, după cum s-a întâmplat în timpul luĭ Daniil, pe timpul celor treĭ coconĭ, cum s-a întâmplat cu mulțĭ alțiĭ, cum bună-óră în resbóele ce și acum se desfășură. De cât aceștia orĭ câtă greutate de pĕcate ar avea, prin resboiŭ se ușurează de ele, dară aceia nicĭ de cum. Pentru tóte acestea să fim cu băgare de samă asupra nóstrĕ înșine. Nu vedețĭ resbóele? Nu audițĭ de nenorocirĭ? Din tóte acestea óre nu învățațĭ nimic? Națiunĭ și cetățĭ întregĭ s-aŭ nimicit; multe de acestea aŭ cădut sclave barbarilor. Decĭ dacă nu ne cumințim de frica gheeniĭ, cel puțin de frica acestor nenorocirĭ. Nu cum-va óre și cele ce vĕ spun acum sunt amenințărĭ, eară nu fapte ce se petrec? Aceia și-aŭ luat o mare pedeapsă, însĕ noĭ vom lua și maĭ mare, dacă nu ne vom cuminți nicĭ din aceste nenorocirĭ. Cuvĕntul e greŭ de tot, vĕd și eŭ; însĕ dacă vom fi cu atențiune, nu puțin profit vom avea din el. De alt-feliŭ nicĭ că trebuie a vorbi tot-deauna numaĭ pentru plăcerea de a vorbi; maĭ ales că nicĭ-odată nu trebuie aceasta să o facem, ci a împedica cele posibile de împedecat și a cuminți spiritul. Pentru că numaĭ atuncĭ vorbele nóstre vor deveni motiv de bunătățile viitóre, de care fie ca să ne bucurăm cu toțiĭ, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Sântul Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în veciĭ vecilor. Amin.

---

*) Achar, în loc de Charmi (A se vedea cartea luĭ Iisus Navi 6, 18 și 7, 1—26). Trad.

OMILIA VII.

„Mie celuĭ maĭ mic de cât toţĭ sânţiĭ mi s-a dat darul acesta, a vesti întru neamurĭ bogăţia luĭ Christos cea neurmată, şi a lumina pre toţĭ, care este iconomia taĭneĭ ceĭ ascunse din vecĭ întru Dumnedeŭ, care a zidit tóte prin Iisus Christos, ca să se cunóscă acum, începĕtoriilor şi Domniilor, întru cele cereşcĭ prin biserică, înţelepciunea luĭ Dumnedeŭ cea de multe feliurĭ, dupre rândueala cea maĭ'nainte de vecĭ, care a făcut'o întru Christos Iisus Domnul nostru." (Cap 3, 8—11).

Ceĭ ce intră într'un spital de clinică nu trebuie a se duce numaĭ cu scopul de a se vindeca, ci şi de a învăţa cum să vindece pe alţiĭ şi cum să aplice medicamentele. Tot aşa şi noĭ cariĭ venim aicĭ, nu trebuie să o facem aceasta cum s'ar întâmpla, ci să învăţăm acea superioritate de umilinţă a luĭ Pavel. Căcĭ ce? Fiind-că trebuia a vorbi de măreţia charuluĭ luĭ Dumnedeŭ, ascultă'l ce dice: „Mie, celuĭ maĭ mic de cât toţĭ sânţiĭ, mi s-a dat charul acesta". Umilinţă era şi atuncĭ, când se bocea pentru pĕcatele dinainte, de şi eraŭ şterse cu totul, şi 'şĭ amintea de ele, şi se modera, ca atuncĭ când el se numesce pe sine blasfimătoriŭ, persecutoriŭ şi batjocoritoriŭ, însĕ nimic nu e egal cu acésta. «Maĭ 'nainte, dice, ast-feliŭ eram», ba încă se numesce pe sine şi monstru; dară ca şi după atâtea succese să se umiliască acum şi să dică că este cel maĭ mic dintre toţĭ, e dovadă de cea maĭ mare cumpătare. „Mie, celuĭ maĭ mic de cât toţĭ sânţiĭ", şi nu dice: de cât apostoliĭ, ca ast-feliŭ să se dee pe sine de maĭ mic lor numaĭ, căcĭ acolo a dis: „Nu sunt vrednic de a mĕ numi apostol" (I Corinth. 15, 9), ci dice, că e maĭ mic şi de cât toţĭ sânţiĭ. „Mie, dice, celuĭ maĭ mic de cât toţĭ sânţiĭ, mi s-a dat charul acesta". Care char? „A vesti întru neamurĭ bogăţia luĭ Christos cea neurmată, şi a lumina pre toţĭ, care este iconomia taineĭ ceĭ ascunse din vecĭ întru Dumnedeŭ, care a zidit tóte prin Iisus Christos, ca să se cunóscă

acum începĕtoriilor și Domniilor, întru cele cerescĭ prin biserică, înțelepciunea luĭ Dumnedeŭ cea de multe feliurĭ.“ Fie și așa; ómenilor nu s-a descoperit. Dară tu luminezĭ acum și pe îngerĭ, și pe archanghelĭ, și începĕtoriile, și domniile? «Da, respunde el: căcĭ în Dumnedeŭ a fost ascunsă, în el care a creat tóte prin Iisus Christos». Și îndrăznescĭ a o spune aceasta? «Da, respunde el». Dară cum s-a făcut cunoscut îngerilor? „Prin Biserică“, dice. Observă încă, că nicĭ nu dice simplu: înțelepciunea luĭ Dumnedeŭ, ci „cea de multe feliurĭ“. Dară ce înseamnă aceasta? Nu aŭ sciut îngeriĭ? De loc; căcĭ dacă nu aŭ sciut începĕtoriile, cu atât maĭ mult nu aŭ sciut îngeriĭ. Dară ce? Nicĭ archangheliĭ nu aŭ sciut? Nicĭ aceia. Căcĭ de unde puteaŭ sci? Cine să li descopere? Atuncĭ când noĭ am aflat, atuncĭ și aceia aŭ aflat prin noĭ. Căcĭ ascultă pe înger vorbind luĭ Iosif: «Veĭ chema numele luĭ Iisus, că el va mântui pe poporul sĕŭ de pecatele lor“ (Math. 1, 21). El a fost trimis la ginţĭ, eară ceĭ-l-alţĭ la circumcisiune, ast-feliŭ că «ceia ce era maĭ uĭmitoriŭ și maĭ minunat s-a dat mie celuĭ maĭ mic.» Aceasta însĕ a fost din char, adecă de a încredința pe cele maĭ marĭ celuĭ mic, de a deveni el evanghelistul acestora; dară cel ce a devenit evanghelistul celor maĭ marĭ taĭne, prin aceasta este mare și el. „A vesti neamurilor bogăția cea necuprinsă a luĭ Christos“. Dacă bogăţia luĭ este necuprinsă chiar și după ce se arată, cu atât maĭ mult ființa luĭ. Dacă încă și acum ființa luĭ e misteriŭ multora, cu atât maĭ mult înainte de a fi cunoscut. De aceia decĭ numesce aceasta misteriŭ, fiind-că nicĭ îngeriĭ nu aŭ sciut și nicĭ altuia nu a fost cunoscut. „Și a lumina pe toțĭ, dice, care este iconomia taĭneĭ celeĭ ascunse din vecĭ întru Dumnedeŭ, carele tóte a zidit prin Iisus Christos“. Ingeriĭ numaĭ atâta aŭ sciut, că: „S-a facul partea domnuluĭ poporul sĕŭ“ (Deut. 32, 9), și earăși: „Stăpânitoriul Perșilor mi s-a împotrivit“ (Daniil 10, 13), așa că nu e de mirare dacă și acest misteriŭ nu-l sciaŭ. Dacă iĭ nu sciaŭ de reîntórcerea Iudeilor din robia Perșilor, cu atât maĭ mult acestea. „Care, dice, va mântui pe poporul sĕŭ Israil“. Nimic nu spune de ginţĭ, căcĭ ginţilor li desopere Duchul. Cum că ginţile aŭ fost chemate, o sciaŭ; dară că aŭ fost

chemate la aceliaşĭ bunurĭ cu Iudeiĭ, şi că vor şedea pe tronul luĭ Dumnedeŭ, aceasta cine ar fi aşceptat'o? Cine ar fi credut'o? „Celeĭ ascunse, dice, întru Dumnedeŭ". Dară această iconomie maĭ clar o descopere în epistola către Romanĭ. „Intru Dumnedeŭ, dice, carele a zidit tóte prin Iisus Christos". Cel ce a creat tóte prin el, şi aceasta o descopere tot prin el, căcĭ fără dênsul nimic nu s'a făcut. „Fără dênsul, dice, nimic nu s'a făcut din cele ce s-aŭ făcut". (Ioan 1, 3). Când el spune de începĕtoriĭ şi stăpâniĭ, numesce şi pe ceĭ de sus şi pe ceĭ de jos. „După hotărîrea cea din vecĭ". Acum de sigur că s-a îndeplinit, însĕ nu acum a fost hotărîtă, ci încă de la început a fost prescrisă. „După hotărîrea cea din vecĭ, carea o aŭ făcut întru Christos Iisus Domnul nostru", adecă, după precunoşcinţa, după prevederea cea din vecĭ, ca cel ce prevede cele viitóre, seculiĭ viitorĭ; că adecă scia cele viitóre, şi decĭ ast-feliŭ a hotărît. „După hotărîrea cea din vecĭ"; póte că e vorba încă de acelea, pe care le-a făcut în Christos Iisus, pentru că prin Christos s-a făcut totul. „Intru care avem, dice, îndrăznirea şi apropierea întru nădejde prin credinţa luĭ" (Vers. 12). Nu am fost atraşĭ dóră ca prisonierĭ, nicĭ ca ceĭ ce ne-am învrednicit de iertare, şi nicĭ ca ceĭ ce am greşit. Şi „avem, dice, îndrăzneală întru nădejde", adecă, avem curaj. Dară cum? „Prin credinţa luĭ".

„De aceia ve rog să nu slăbiţĭ întru strîmtorările mele pentru voĭ, care este slava vóstre". (Vers. 13). Ce vra să dică pentru voĭ şi cum este slava lor? Că adecă într'atât ĭ-a iubit Dumnedeŭ, în cât şi pe fiul sĕŭ l-a dat pentru dênşiĭ, şi pe serviĭ seĭ ĭ-a lăsat a fi în necazurĭ pentru iĭ. Pentru ca iĭ să se bucure de atâtea bunătăţĭ, Pavel era legat. Aşa dară aceasta e dovada mareĭ iubirĭ a luĭ Dumnedeŭ către dênşiĭ; ceia ce de alt-feliŭ şi pentru profeţĭ dice Dumnedeŭ: „Ucisu-i-am pre dênşiĭ cu cuvêntul gureĭ mele" (Osie 6, 5). Şi cum se împuţinaŭ iĭ óre din causa strimtorărilor luĭ Pavel? Adecă se nelinişteaŭ, se tulburaŭ. Acestea le scria şi Thesalonicenilor dicêndu-li: „Ca nicĭ unul să nu se clatine în necazurile acestea" (I Thes. 3, 3). Nu numaĭ că nu trebuie a se scârbi, ci chiar încă a se bucura.

«Dacă voĭ vĕ mângâiaţi, dice, în urma predicerilor nóstre, eată că noĭ vĕ prevestim că vom avea strîmtorărĭ şi necazurĭ aicĭ. De ce? Pentru că aşa a hotărît stăpânul nostru».

„Pentru aceasta plec genunchele mele către Tatăl Domnuluĭ nostru Iisus Christos, dintru care tot neamul în ceriŭ şi pe pămênt se numesce“ (Vers. 16. 17). Aicĭ el arată dispositiunea luĭ sufletească în rugăciunea ce o face pentru dênşiĭ. Nu dice in mod simplu: doresc, ci prin cuvintele „plec genunchele“ invedereazā cea maĭ umilită rugăciune. „Dintru care tot neamul“, nu numaĭ după numĕrul îngerilor, dice, ci după tótă seminţia creată in ceriŭ şi pe pămênt, şi nu după acele Iudaice (Πατριά). «Ca să dea vóuĕ, dupre bogaţia slaveĭ sale, ca cu putere să vĕ întăriţĭ prin duchul luĭ, în omul cel dinăuntru, ca să locuiască Christos prin credinţă întru inimile vóstre.» (Vers. 16. 17). Priveşce cu cât nesaţiŭ li doreşce lor cele bune, ca ast-feliŭ să nu fie lipsiţĭ de nimic. Şi cum se întâmplă aceasta? «Prin duchul luĭ, dice, în omul vostru cel dinăuntru, ca să locuiască Christos prin credinţă întru inimile vóstre». Şi cum încă? „Ca întru dragoste fiind înrădăcinaţi şi întemeiaţĭ, ca împreună cu toţi sânţiĭ să puteţĭ cunósce, care este lăţimea, şi lungimea şi adâncimea şi înaltimea, şi să cunósceţĭ dragostea cea maĭ presus de cunoscinţă a luĭ Christos“ (Vers. 18. 19). Ceia ce li-a dorit de la începutul epistoleĭ, aceasta li doreşce şi acum. Ce dicea la început? „Pentru ca Dumnedeul Domnuluĭ nostru Iisus Christos, Tatăl slaveĭ, să vĕ dea vóuĕ duchul înţelepciuneĭ şi al descopereriĭ spre cunoşcinţa luĭ, şi ochĭ luminaţĭ în inima vóstrĕ, spre a cunósce voĭ care este nădejdea chemăreĭ luĭ, şi care este bogaţia slaveĭ moşceniriĭ luĭ întru ceĭ sânţĭ, şi care este măreţia cea prea înaltă a putereĭ luĭ către noĭ cariĭ credem, dupre lucrarea putereĭ tărieĭ luĭ“,—decĭ şi acum acelaşĭ lucru'l spune: „Ca împreună cu toţi sânţii să puteţi cunósce, care e lăţimea şi lungimea, adâncimea şi înălţimea“, adecă să cunósceţĭ cu exactitate taĭna cea iconomisită pentru noĭ. «Care e lăţimea şi lun-

gimea, și adâncimea și înălțimea», adecă mărimea iubireĭ luĭ Dumnedeŭ, și cum această iubire se întinde din tóte părțile. Această iubire o a descris încă în forme corporale, arătând prin aceasta pe om; a pus la mijloc cele de sus, cele de jos și cele de pe la laturĭ. «V-am spus, dice, că acestea nu e posibil a le învăța din vorbele mele, ci Duchul sănt e acel care vĕ va învăța». „Cu putere să vĕ întăriți“ în ispite, și să nu vĕ abatețĭ din calea cea dreaptă. Ast-feliŭ decĭ, nu e posibil într'alt mod a ne întări în ispite, provenite de multe-orĭ și din causa raționamentelor nóstre, de cât prin Duchul. Cum Christos locuiesce în inimile nóstre, ascultă'l chiar pe el vorbind: „Vom veni, eŭ și tatăl și locaș în el vom face“ (Ioan 14, 23), adecă în inimile cele credinciόse, și înrădăcinate în iubirea luĭ, și care nu se abat din căile Domnuluĭ. „Pentru ca să puteți“ dice,—așa că avem nevoe de mare putere—să vĕ facețĭ deplin întru tótă împlinirea luĭ Dumnedeŭ“. „Eară celuĭ ce póte mai presus de tóte a face prea de prisosit de cât cerem saŭ gândim, dupre puterea ce se lucrează întru noĭ“ (Vers. 20). Cum că a făcut din prisosință de cât am cerut saŭ am gândit noĭ, e cert din cele ce a scris el. «Eŭ, dice, îl rog; el însĕ și fără rugăciunea mea, face maĭ mult de cât cerințile nóstre, și încă nu numaĭ ce-va mult, saŭ din prisos, ci chiar cu multă prisosință (ὑπερεκπερισσοῦ), ceia ce e invederat din puterea ce se lucrează întru noĭ. Nicĭ nu am cerut acestea vre-odată, și nicĭ că ne-am asceptat la aceasta.» „Aceluia fie slava în biserică prin Christos Iisus întru tóte neamurile veacululuĭ veacurilor. Amin“ (Vers. 21). Bine a făcut că a terminat cuvêntul în rugăciune și doxologie, pentru că trebuia de a slăvi și binecuvênta pe cel ce ne-a acordat atâtea bunurĭ. Ast-feliŭ că și aceasta este de admirat, adecă pentru măreția bunurilor acordate nóuĕ de la Dumnedeŭ, a-l slăvi prin Iisus Christos. „Aceluia slava în biserică“. Bine a dis în biserică, căcĭ ea singură remâne în perpetuitate.

E necesar a spune ce sunt semințiile (αἱ πατριαὶ) despre care vorbesce. Aici pe pământ de sigur că semințiile sunt neamurile. dară în ceriŭ cum sunt, acolo unde nicĭ unul nu s-a făcut din altul? Saŭ că numesce comunitățile de acolo semințiĭ (πατριάς), după cum și în scriptură se găsesce un text, unde e vorba de seminția (πατριά) Amattari

(Numer. 4, 33. și I Samuil 10, 21), saŭ că se numesc stremoșiĭ noștri. El nu cere totul numaĭ de la Dumnedeŭ, ci cere și de la dênșiĭ credință și dragoste, și încă nu o dragoste simplă, ci înrădăcinată și întemeiată, ast-feliŭ ca nicĭ duchurile să nu o pótă clătina și nicĭ alt-ce-va să o pótă birui. A dis că slava luĭ e scârbele și supărările ce le întimpină; «dară dacă ale mele sunt slava mea, dice, cu cât maĭ mult a le vóstre». Și earășĭ se rógă. Ast-feliŭ că nu se cuvine a ne scârbi ca cum ne-ar fi părăsit, pentru că cel ce a lucrat atâtea pentru mântuirea nóstrĕ, nu ar fi putut face aceasta. Dară dacă pentru ca să putem afla iubirea luĭ Dumnedeŭ avem nevoe de rugăciunea luĭ Pavel și de împuternicirea duchuluĭ, apoĭ ființa, saŭ maĭ bine dis esența luĭ Christos cine o va putea sci urmând raționamentelor omenescĭ? De și de alt-feliŭ ce lucru greŭ e de a afla că Dumnedeŭ ne iubesce? Și totușĭ e fórte greŭ, iubitule. Căcĭ unia nicĭ aceasta nu o sciŭ, și dic că miĭ de rele se petrec în lume; eară alțiĭ nu sciŭ cât ne iubesce el. Chiar și Pavel nu arată cât, și nicĭ că caută a măsura acea iubire. Dară cum? El ni spune că spre a afla aceasta, e lucru mare și peste puterile nóstre, și că e suficient a o proba din cunoscința de care noĭ ne-am învrednicit. «Marĭ sunt cele cerute, dice, de cât el obicinuiesce a face și maĭ mult, așa că nu numaĭ ne iubesce, ci încă cu multă dragoste ne iubesce.»

Decĭ să ne îngrijim, iubiților, de a cunósce dragostea luĭ Dumnedeŭ. Aceasta e mare lucru. Nimic nu ni póte folosi ast-feliŭ, și nimic nu ne póte umili ca această cunoscință, care e suficientă de a ne scóte spiritile nóstre din gróza gheeneĭ. De unde o putem sci aceasta? Din cele dise și din cele ce se întâmplă pe fie-care di. Pentru ce s-aŭ făcut tóte acestea? Și ce necesitate a avut el? Nicĭ-una. Ca causă apostolul pune peste tot locul iubirea. Aceia maĭ cu samă e iubire, când se face bine ómenilor, fără a exista ce-va maĭ'nainte din partea lor.

*) Pe dênsul (Dumnedeŭ) decĭ să-l imităm și noĭ, bine-făcênd dușmanilor cariĭ ne urăsc, și pe ceĭ ce ne desprețuiesc a-ĭ apropia de noĭ. Aceasta ne face asemenea cu Dumnedeŭ. „Căcĭ dacă iubescĭ pe cel ce te iubesce, ce plată veĭ avea? aceasta o fac și vameșiĭ“

*) Partea morală. Precum cine-va iubesce cu infocare pe amanta luĭ, ast-feliŭ trebuie de a iubi cu infocare pe ~~Dumnedeŭ~~ dușmanii și pe fratele nostru. (Veron).

(Math. 5, 46). Dará care e dovada iubireĭ? Aceia de a iubi pe cel ce te urăşce. Voiesc a vĕ spune un exemplu, permiteţi'mĭ, şi nu-l pot găsi în cele duchovniceşcĭ; drept care vĕ voĭ spune unul din cele lumescĭ. Nu vedeţĭ pe ceĭ amorezaţĭ? In ce mod sunt batjocuriţĭ de amantele lor, şi câte ele făuresc asupră-li, câţĭ banĭ păgubesc, şi cu tóte acestea iĭ ard de dorul lor şi le iubesc maĭ mult de cât sufletele lor? Nu vedeţĭ cum iĭ îşĭ petrec nopţile perindându-se pe la uşile lor? De acolo să luăm exemplu, nu adecă să iubim ast-feliŭ de femeĭ stricate, ci în ast-feliŭ de chip să iubim pe duşmanĭ. Spune-mĭ deci, óre nu se pórtă cu iĭ acele femeĭ maĭ batjocuritoriŭ de cât cu toţĭ ceĭ-l-alţĭ duşmanĭ? Nu cheltuiesc cu ele tótă averea? Nu sunt insultaţĭ în faţă, şi nu li ordonă într'un mod maĭ înjositoriŭ de cât chiar servitórelor lor? Şi cu tóte acestea iĭ nu se depărtează de ele. De şi de alt-feliŭ nimenĭ nu póte avea un duşman atât de grozav, precum are pe amanta sa cel ce iubesce. Căcĭ de multe-orĭ ea se gudură pe lângă dênsul, se preface că-l iubesce, de cele maĭ multe-orĭ însĕ abusază de dênsul, şi cu cât va fi iubită maĭ mult, cu atât şi ea'l despreţuiesce maĭ mult. Ce póte fi maĭ sălbatec ca ast-feliŭ de suflet stricat? Şi cu tóte acestea iĭ o iubesc cu înfocare. Póte că o ast-feliŭ de iubire o vom găsi la bărbaţiĭ duchovnicescĭ, nu la ceĭ de astă-dĭ, căcĭ s'a rĕcil, ci la ceĭ din vechime, la aceĭ marĭ şi minunaţĭ bărbaţĭ. Ast-feliŭ bună-óră fericitul Moisi a întrecut chiar pe ceĭ ce'şĭ iubesc amantele cu amor. Cum, şi în ce mod? Maĭ'nteiŭ pentru că părăsind palatele împărătescĭ, cum şi viaţa desfătată, serviciul şi slava de acolo, a preferat ca să fie împreună cu Israiliţiĭ. Un altul nu numaĭ că nu ar fi făcut aceasta, ci chiar s-ar fi ruşinat de a se da de rudă cu sclaviĭ, când unul din iĭ ar fi fost batjocurit, maĭ ales că Israiliţiĭ eraŭ consideraţĭ de spurcaţĭ chiar; el însĕ nu numaĭ că nu s-a ruşinat de înrudirea luĭ cu dênşiĭ, ci încă cu tótă inima li-a luat apărarea şi s-a aruncat în primejdiĭ pentru dênşiĭ. Cum? «Vĕdênd, dice, pe un 'egiptean bătênd pe un ebreŭ, a luat apărarea acestuia şi a ucis pe egiptean.» De cât faptul acesta nu póte fi proba iubireĭ către duşmanĭ; marĭ sunt de sigur şi asemenea fapte, nu însĕ ca cele săvêrşite după aceasta. A doua-dĭ acelaşĭ lucru l-a vĕdut petrecêndu-se, adecă acela, pe care în ajun il scăpase din mânile egipteanuluĭ, bătea pe un alt ebreŭ, eară el (Moisi) apropiindu-se de dênsul i-a dis ca să conteneaseă a bate pe aprópele sĕŭ. Acesta însĕ cu multă

nerecunoscință respunde: „Cine te-a pus pe tine domn și judecătoriŭ peste noi“? (Exod. 2, 14). Pe cine óre nu ar fi aprins aceste vorbe? Dacă decĭ s-ar fi mâniat, din început și pe acesta lovindu-l l-ar fi omorît. Dară póte veĭ ḑice, că a respuns ast-feliŭ fiind-că eraŭ de acelașĭ neam. De cât, pe când era nedreptățit de egiptean nimic nu a spus de acestea, cine te-a pus pe tine domn și judecătoriŭ? «Pentru ce nu aĭ spus ierĭ acest lucru? Nedreptatea și cruḑimea ta, ḑice, acestea m-a pus domn și stăpân». Dară acum privesce cum unia vorbesc ast-feliŭ de cuvinte chiar contra luĭ Dumneḑeŭ. In cele ce sunt nedreptățițĭ voesc ca el să fie aspru și acusă îndelunga luĭ răbdare; eară când iĭ nedreptățesc pe alțiĭ, nu scot nicĭ-o vorbă. Ce póte fi maĭ supărătoriu ca ast-feliŭ de vorbe? Și cu tóte acestea fiind trimis după aceasta către aceĭ ingrațĭ și nerecunoscĕtorĭ, s-a dus și nu s-a dat în lăturĭ. Dară chiar și după multele semne și minunĭ făcute de dênsul, s-aŭ încercat de multe-orĭ a-l ucide cu petre, eară el a scăpat din mânele lor. Murmuraŭ încontinuŭ contra luĭ, el însĕ-ĭ iubea cu atâta dragoste înfocată, în cât a ḑis către Dumneḑeŭ, când iĭ aŭ săvêrșit acel pĕcat grozav: „Dacă voescĭ a li ierta pĕcatul, iartă; dară de nu, șterge-mĕ și pe mine din cartea viețeĭ.“ (Exod. 32, 32). «Voesc maĭ bine, ḑice, a mĕ perde cu aceia, de cât a mĕ mântui fără iĭ». Adevărată manie, adevĕrat amor. Dară ce spuĭ Moisi? Desprețueșcĭ ceriul? «Da, respunde, căcĭ iubesc pe ceĭ nedreptățițĭ.» Și cerĭ să fiĭ șters din cartea viețeĭ? «Dară ce să fac? ḑice, e amorul la mijloc.» Câte nu a întimpinat el după aceasta din partea lor? Ascultă ce spune scriptura în alt loc: „Și s-a necăjit Moisi pentru dênșiĭ“ (Ps. 105, 32). De câte-orĭ nu l-aŭ insultat? De câte-orĭ nu l-aŭ scos din demnitatea luĭ, atât pe dênsul cât și pe fratele luĭ Aaron? De câte-orĭ nu aŭ cerut ca să se re'ntórcă în Egipet? Și după tóte acestea neajunsurĭ ardea încă și avea un dor nespus, și pentru dênșiĭ era gata să sufere orĭ-ce. Ast-feliŭ trebuie a iubi pe dușmanĭ; strimtorându-ne și ostenindu-ne, și totul făcênd pentru dênșiĭ, să li căutăm și să li dorim mântuirea lor. Dară încă despre Pavel ce voiŭ maĭ ḑice? Nu óre a cerut el chiar și gheena în locul lor? spune-mĭ. Dară exemplul e necesar a-l lua de la stăpânul nostru. Tot așa face și el, după cum ḑice; „Resare sórele luĭ peste ceĭ reĭ și peste ceĭ bunĭ“ (Math. 5, 45), aducênd exemplul de la tatăl,

pe când noĭ îl vom lua de la însuşĭ Christos. A venit la noĭ, după iconomie, dic; serv s-a făcut pentru noĭ; s-a smerit pe sine, s-a înjosit, chipul robuluĭ l-a luat; şi după ce a venit, nicĭ el nu a mers pe calea ginţilor şi nicĭ discipuliĭ luĭ; şi nu numaĭ atâta, ci încă cutrierând satele şi oraşele vindeca tótă bóla şi tótă neputinţa. Dară ce credeţĭ? Pe când unia se minunaŭ şi diceaŭ: „Dară de unde tóte acestea la el“? iĭ (ebreiĭ), cariĭ căpătaŭ atâtea bine-facerĭ de la dênsul, diceaŭ că drac are şi arunca blasfemiĭ contra luĭ Dumnedeŭ, e smintit şi înşelătoriŭ. Dară óre l-a depărtat el pentru acesta? Nu, câtuşĭ de puţin, ci încă audind acestea maĭ mult li bine-făcea, şi se ducea singur înaintea celor ce urmaŭ a-l rĕstigni. numaĭ ca să-ĭ mântuiască. Dară după ce a fost rĕstignit ce dice? „Părinte, iartă-li lor, că nu sciŭ ce fac“ (Luc. 23, 34). Şi înainte de acesta suferind rele de la dênşiĭ, şi după acesta încă, până la cea maĭ de pe urmă resuflare. el făcea totul pentru dênşiĭ, şi se ruga tatăluĭ pentru iĭ. Şi după ce a fost rĕstignit ce n-a făcut pentru iĭ? Nu li-a trimis apostolĭ? Nu a făcut minunĭ? Nu a pus în mişcare totul pentru dênşiĭ? Ast-feliŭ decĭ trebuie a iubi pe duşmanĭ, ast-feliŭ trebuie a imita pe Christos. Ast-feliŭ a făcut Pavel. Fiind bătut cu petre şi suferind de la iĭ miĭ de rele, el tóte le făcea pentru dênşiĭ. Ascultă-l pe el ce dice: „Bună-voinţa inimeĭ mele şi rugăciunea cea către Dumnedeŭ, este spre mântuirea lor“ (Rom. 10, 1.) şi maĭ departe earăşĭ: „Mărturisesc pentru dênşiĭ că aŭ dragostea luĭ Dumnedeŭ“ (Ibid. vers. 2), şi earăşĭ: „Dacă tu maslin sălbatec fiind te-aĭ altuit, cu cât maĭ vîrtos acestia se vor altui în maslinul lor“? (ibid. 11, 17. 24). Din câtă iubire părintéscă, credĭ, că aŭ isvorît aceste cuvinte? Din câtă favóre? Nu se póte spune.

Ast-feliŭ trebuie a iubi pe duşmaniĭ noştri. Acesta înseamnă a iubi pe Dumnedeŭ care a poruncit, care a legiferat o asemenea iubire. A iubi pe vrăjmaşiĭ noştri, este a imita pe Dumnedeŭ. Pricepe, decĭ, că nu duşmanuluĭ'ĭ facĭ bine, ci ţie; nu pe acela îl iubescĭ, ci ascultĭ de Dumnedeŭ.

Acesta decĭ sciind'o, iubiţilor, să întărim iubirea nóstrĕ dintre noĭ, ca ast-feliŭ practicând'o cu exactitate, să ne învrednicim de bunurile făgăduite nóuĕ prin Christos Iisus, Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl şi cu Duchul Sânt, se cuvine slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în vecĭ vecilor. Amin.

OMILIA VIII.

„Drept aceia ve rog pe voĭ eŭ legatul întru Domnul, cu vrednicie să umblațĭ dupre chemarea cu care sunteți chemațĭ, cu tótă smerenia și blândețele“ (Cap. 4, 1).

Meritul dascalilor nu e de a căuta onóre, nicĭ slavă din partea celor maĭ micĭ, ci mântuirea lor, și pentru aceasta a face totul; eară acela care caută ast-feliŭ de lucrurĭ, nicĭ că se póte numi dascal, ci tiran. Nu dóră pentru aceasta te-a pus Dumnedeŭ peste dênșiĭ, pentru ca tu să te bucurĭ de o maĭ mare îngrijire, ci pentru ca cele ale tale să fie date la o parte tóte, eară cele ale lor să fie bine îngrijite și edificate. Aceasta e treaba dascaluluĭ. Ast-feliŭ a fost fericitul Pavel, care era scutit de orĭ-ce mândrie deșartă, și care se credea a fi ca unul din ceĭ-l-alțĭ mulțĭ, saŭ încă cel maĭ mic dintre toțĭ. De aceia se și numesce pe sine servul lor, și cele maĭ multe li vorbesce ca cum s'ar ruga. Privesce 'l și de astă-dată, cum el scrie Efesenilor, nu poruncindu-li, nicĭ dându-șĭ aer de stăpân, ci cu multă moderațiune și sfială. „Ve rog pe voĭ, dice, eŭ legatul întru Domnul, cu vrednicie să umblațĭ, dupre chemarea cu care sunteți chemațĭ“. Dară de ce'ĭ rogĭ, spune-mĭ? De ce vreĭ să te folosescĭ tu? «De nimic, dice el, ci numaĭ ca pe alțiĭ să mântuiesc. De și de alt-feliŭ ceĭ ce se rógă au în vedere interesul lor, eŭ însĕ nu mĕ interesez de aceasta», după cum și în alt loc scriind dicea: „Acum viem, daca voĭ stațĭ întru Domnul“ (I Thes. 3, 8), ceia ce constituie dovada îngrijireĭ luĭ celeĭ marĭ pentru mântuirea învățăceilor. „Eŭ legatul întru Domnul“, dice. Cu adevĕrat că mare și însemnată demnitate arată el prin aceste cuvinte, și încă cu mult maĭ mare de cât demnitatea de consul saŭ și Impărat; dupre cum și către Filemon scriind dicea: „Precum eŭ Pavel bătrînul, eară acum și legatul luĭ Iisus Christos“ (Filemon 9), pentru că nimic nu e atât de strălucit, ca Pavel legat pentru Christos, ca acele lanțurĭ care înfășuraŭ acele mânĭ fericite. Decĭ a fi legat pentru Christos e cu mult maĭ strălucit de cât de a fi apostol, saŭ dascal, saŭ evanghelist. Cel ce iubesce pe Christos,

cunósce cele spuse. Cel ce e entusiasmat şi înfierbântat pentru stăpânul nostru, scie care e puterea legăturilor. Unul ca acesta ar prefera maĭ degrabă de a fi legat pentru Christos, de cât a locui în ceriurĭ. Unul ca acesta şi-ar arăta mânile sale maĭ strălucite ca aurul şi ca orĭ-ce diademă împărătească. Nu póte face atât de strălucit capul o diademă bătută în petre preţióse, ca un lanţ de fer pentru Christos. Atuncĭ închisórea era maĭ strălucită de cât tóte palatele împărătescĭ, şi chiar de cât ceriul; şi ce dic de palatele împărătescĭ, când a avut în ea legat chiar pe Christos? Dacă cine-va iubeşce pe Christos, scie această demnitate, cunósce această virtute, scie câtă bunătate a arătat el neamuluĭ omenesc, când a primit a fi legat pentru el. A fi legat pentru el e maĭ strălucit de cât a şedea deadreapta luĭ, e maĭ însemnat de cât a şedea pe cele doue-spre-dece tronurĭ. Şi ce vorbesc eŭ de cele omenescĭ? Mĕ ruşinez de a face comparaţiune între bogăţiĭ şi podoabe, cu legăturile acele strălucite; voiŭ vorbi însĕ de aceĭ marĭ bărbaţĭ. Chiar de nu ar avea nicĭ-o resplată faptul acesta, totuşĭ a suferi tóte pentru cel iubit, e o resplată mare, e o recompensă suficientă. Ceĭ ce iubesc, dacă nu pe Dumnedeŭ cel puţin pe ómenĭ, cunosc cele dise. Ceĭ ce simt maĭ multă plăcere când pătimesc rele, de cât ceĭ ce sunt cinstiţĭ de către ceĭ iubiţĭ, sciŭ importanţa celor vorbite. Voiŭ a vorbi de chorul sânt al apostolilor, la care numaĭ se pot vedea tóte acestea. Ascultă pe fericitul Luca când spune: „Se întorceaŭ bucurându-se de la faţa soboruluĭ, pentru că s-aŭ învrednicit a fi necinstiţĭ pentru numele luĭ“ (Fapt. 5, 41). Unora de sigur că li se pare lucru de rîs, că a fi cine-va necinstit şi batjocurit, póte a-ĭ provoca bucurie, şi să se creadă încă fericit că s-a învrednicit de o asemenea cinste; dară ceĭ ce sciŭ şi cunosc bine pe Christos, consideră aceasta ca cea maĭ fericită dintre tóte plăcerile. Dacă cine-va mĭ-ar dărui ceriul întreg, saŭ acel lanţ, eŭ de sigur că aşĭ prefera lanţul. Dacă cine-va m-ar face să aleg una din doue: saŭ cu îngeriĭ a sta în ceriŭ, saŭ cu Pavel legat pentru Christos, aşĭ prefera lanţul şi închisórea luĭ. Dacă cine-va m-ar pune să staŭ cu vre-una dintre puterile cereşcĭ de pe lângă tronul stăpânuluĭ, saŭ cu vre-un ast-feliŭ de legat pentru Christos, eŭ aşĭ alege maĭ degrabă de a fi un ast-feliŭ de legat. Nimic nu póte fi maĭ fericit ca acel lanţ. Aşĭ voi să mĕ fac în acele locurĭ, căcĭ se dice că legăturile acele există încă. Cu drept cuvênt eŭ admir pe aceĭ bărbaţĭ aĭ dorirelor luĭ Christos. Aşĭ voi să vĕd acele lanţurĭ,

de care se tem demonii și se înfricoșază, eară îngerii se sfiesc. Nimic nu e maĭ bun, ca a pătimi rele pentru Christos. Nu fericesc atâta pe Pavel că a fost răpit în raiŭ, cum îl fericesc că a fost aruncat în închisóre! Nu îl fericesc atâta că a audit vorbe negrăite, pe cât îl fericesc că a suferit legăturile! Nu îl fericesc că a fost răpit până la al treilea ceriŭ, cum îl fericesc pentru legăturile luĭ! Cum că acestea sunt cu mult maĭ marĭ de cât acelea, ascultă-l chiar pe el în ce feliŭ cugetă. Nicĭ că a dis dóră: «Vĕ rog pe voĭ eŭ care am audit cuvinte ce nu se pot spune», dară ce? „Vĕ rog pre voĭ eŭ legatul în Domnul". Dară dacă nu a scris aceste cuvinte în tóte epistolele luĭ, nu e nimic miraculos, căcĭ nu era dóră legat tot-deauna, ci în anumite timpurĭ. Maĭ de preferat 'mĭ este mie de a suferi rele pentru Christos, de cât a fi cinstit de Christos. Aceasta e cea maĭ mare cinste, aceasta e cea maĭ mare slavă, care întrece pe tóte cele-l-alte. Dacă el s-a făcut sclav pentru mine, s-a lipsit de slava sa, și nu se credea a fi în slavă de cât numaĭ atuncĭ când se va rĕstigni pentru mine, apoĭ eŭ ce trebuie a suferi? Ascultă-l pe dênsul ce dice de pe cruce: „Slăvesce-mĕ, părinte". Dară ce dicĭ? Eștĭ ridicat pe cruce împreună cu tâlcharii și criminaliștiĭ, suferĭ mórtea blestemaților, eștĭ stupit și bătut, și tóte acestea le numescĭ slavă? «Da, respunde el, căcĭ eŭ sufĕr tóte acestea pentru ceĭ iubițĭ, eară aceasta o consider de cea maĭ mare slavă». Dacă decĭ el numesce slavă faptul de a iubi pe ceĭ vrednicĭ de plâns și nenorocițĭ, dacă credea de a fi în slavă pe când el era necinstit, și o prefera aceasta, cu cât maĭ mult eŭ sunt datoriŭ de a considera acestea ca slavă. O, lanțurĭ fericite! O, mânĭ fericite, pe care acel lanț v-a împodobit! Nu eraŭ atât de cinstite mânele luĭ Pavel când pe ologul din Listra l-a ridicat si l-aŭ vindecat, pe cât eraŭ de fericite când eraŭ înfășurate cu lanțurĭ. Dacă eŭ așĭ fi fost pe timpurile acelea, așĭ fi strins atuncĭ acele mânĭ si le-așĭ fi pus pe lumina ochilor meĭ, și nu așĭ fi contenit de a săruta ast-feliŭ de mânĭ, care s'aŭ învrednicit de a fi legate pentru stăpânul meŭ. Te minunezĭ că vipera s-a încolăcit pe mâna luĭ Pavel și nu ĭ-a făcut nimic? Nu te minuna de loc, căcĭ s-a sfiit acea viperă de lanțurile luĭ. Chiar marea întreagă s-a sfiit de ele, pentru că atuncĭ era legat. De mi-ar da cine-va puterea de a învia morțiĭ acum, eŭ nu așĭ prefera aceasta, ci lanțurile luĭ Pavel. Dacă așĭ fi scutit de grijile eclesiastice, și așĭ avea și corpul puternic și vînjos, nu m-așĭ lăsa

de a nu face o ast-feliŭ de călătorie, numaĭ ca să vĕd acele lanţurĭ şi acea inchisóre în care era legat. De şi în multe locurĭ el a făcut semne şi minunĭ marĭ, totuşĭ nu sunt acestea atât de rivnite ca semnele ranelor de pe corpul luĭ. Chiar şi în scripturĭ când cetesc, nu mĕ încântă atâta când îl vĕd făcĕnd minunĭ, ca, cum mĕ încântă, când el pătimesce reŭ, când este biciuit şi târît pe jos. „In cât se aduceaŭ de pe trupul luĭ, dice, mahramĭ şi stergetóre“ (Fapt. 19, 12). De sigur că acestea sunt miraculóse, însĕ nu ca acelea despre care scrie Luca: „Şi bătându-l, dice, şi multe loviturĭ dându-lĭ l-a pus în temniţă“ (Ibid. 16, 23), şi earăşĭ: „Legaţĭ fiind, lăudaŭ pe Dumnedeŭ“ (Ib. vers. 25), şi earăşĭ: „Batându-l cu petre l-aŭ tras afară din cetate, credĕnd că a murit“ (Ib. 14, 18). Voiţĭ să aflaţĭ póte ce putere are lanţul de fer care pentru Christos leagă corpul servuluĭ luĭ? Ascultaţi-l chiar pe Christos dicĕnd: „Fericiţĭ veţĭ fi“, când? când veţĭ învia pe ceĭ morţĭ? Ba! Dară când? când veţĭ tămădui pe ceĭ orbĭ? Câtuşĭ de puţin! Dară când? „Când vĕ vor ocărî pre voĭ şi vĕ vor prigoni, şi vor dice tot cuvêntul reŭ împotriva vóstre minţind pentru mine“ (Math. 5, 11). Dară dacă a audi numaĭ clevetirile şi cuvintele rele 'ĭ face fericiţĭ, dară încă când vor pătimi şi rele pentru dênsul, ce nu lĭ va face? Ascultă pe acest fericit ce spune el în alt loc: „De acum mi s-a gătit mie cununa dreptăţeĭ“ (II Timoth. 4, 9), de cât e maĭ strălucit lanţul de cât cununa. «De acesta să mĕ învredniciască, dice, şi de cele-l-alte nu mĕ interesez. Mĭ-e deajuns de a pătimi reŭ pentru Christos în locul orĭ-căreĭ recompense. Daţi-mĭ, dice, pe acesta, căcĭ: „Implinesc lipsurile necazurilor luĭ Christos în trupul meŭ“ (Colos. 1, 24), şi nimic alta nu'mĭ maĭ trebuie».

S-a învrednicit şi Petru de asemenea lanţ. «Era, dice, legat şi predat soldaţilor, şi şedea». Ast-feliŭ el se bucura, şi nu se împuţina, şi somn adânc îl cuprinsese, ca cum nu ar fi fost câtuşĭ de puţin îngrijat. Şedea şi dormia între soldaţĭ, eară îngerul Domnuluĭ a venit, şi lovindu-l peste cósta luĭ l-a deşteptat. Dacă mĭ-ar dice cine-va: «ce aĭ voi să fiĭ? Îngerul care a atins pe Petru, saŭ aĭ voi să fiĭ Petru cel mântuit»? eŭ aşĭ alege de a fi Petru, pentru care şi îngerul a venit; aşĭ prefera în fine legăturile luĭ.

Dară póte veĭ dice: «cum se face că după ce Petru a scăpat din temniță, se rógă luĭ Dumnedeŭ, ca cum ar fi scăpat din cele maĭ marĭ rele»? Să nu te minunezĭ de loc: el se rógă fiind-că se temea să nu móră, eară a muri il infricoșa, căcĭ el voia de a trăi și a deveni motiv de patimĭ și suferințĭ pentru Christos. Ascultă ce dice fericitul Pavel în această chestiune: „A më slobozi (descompune) și a fi împreună cu Christos, e cu mult maĭ bine; însë a remânea în trup e maĭ de folos pentru voĭ“ (Filip. 1, 23. 24). Aceasta o a numit el și char scriind: „Ni s-a charazit nóuë de Christos, dice, nu numaĭ de a crede în el, ci de a și patimi pentru el“ (Ibid 1, 29), așa că aceasta e cu mult maĭ mare de cât faptul de a crede în el, căcĭ ni s-a charazit. Cu adevërat că acesta e cel maĭ mare char dintre tóte, maĭ mare de cât charul de a opri cursul sóreluĭ și al luneĭ, maĭ mare de cât charul de a mișca pămêntul; acesta e maĭ mare de cât charul de a stăpâni demoniĭ saŭ de a-ĭ alunga. Nu atâta se întristează iĭ când se vëd alungațĭ prin credința nóstrë, ca cum se întristează când ne vëd pătimind ce-va cu curaj pentru Christos, și când suntem legațĭ pentru el, căcĭ aceasta maĭ mult încă ni ridică curajuĭ. Nu dóră de aceia e bine de a fi legat pentru Christos, pentru că adecă faptul acesta ni-ar procura împărăția ceriurilor, ci pentru că suferim pentru Christos. Nu fericesc pe ceĭ legațĭ pentru că se duc în ceriurĭ, ci pentru că sunt legațĭ pentru stăpânul ceriurilor. Câtă mândrie sufletească nu este, când cine-va scie că a fost legat pentru Christos! Câtă mulțămire, câtă onóre, câtă strălucire! Așĭ voi ca să vorbesc vecĭnic despre aceasta. Asĭ voi să më învrednicesc de lanțul și legăturile luĭ Pavel. Așĭ voi—de și sunt lipsĭt în realitate—să imprimez cu cuvêntul în spirit lanțul acela printr'o argumentațiune ritorocă! „S-a cutremurat, dice, temnița“, Pavel fiind înăuntru legat „și legaturile tuturor s-aŭ deslegat“ (Fapt. 16, 26). Aĭ vëdut cum legăturile luĭ Pavel desleagă legăturile celor-l-alțĭ? Dupre cum mórtea Domnuluĭ a omorit mórtea, ast-feliŭ și legăturile luĭ Pavel aŭ deslegat pe ceĭ legațĭ, temnița o aŭ clătinat, ușile le-aŭ deschis, de și nu ast-feliŭ este natura legăturilor, ci cu totul contrară, de a ținea adecă în siguranță pe cel legat, și nicĭ cât a-ĭ deschide ușile și zidurile. Însë natura legăturilor ordinare nu este ast-feliŭ, ci numaĭ a le-

gălurilor pentru Christos. Temniceriul a cădut la piciórele luĭ Pavel și a luĭ Sila. Dară nicĭ acest fapt nu e resultatul legăturilor ordinare, ca adecă ceĭ ce leagă să cadă la piciórele celor legațĭ, ci din contra aceștia sunt sclaviĭ celor-l-alțĭ. Acum însĕ cel deslegat era sub piciórele celuĭ legat; cel ce a legat cerea de la cel legat, ca să-l deslege de frică. Dară nu tu óre l-aĭ legat? spune-mĭ. Nu tu l-aĭ băgat în închisórea cea maĭ dinăuntru? Nu tu te-aĭ asigurat punĕndu-ĭ piciórele în cătușe? De ce dară tremurĭ? De ce te înspăimânțĭ? De ce plângĭ? și de ce țĭ-aĭ scos sabia? «Nicĭ-odată nu am legat, dice, vre-unul ca acesta; nu am sciut că atât de mare e puterea legăturilor luĭ Christos». Ce spuĭ? Aŭ primit ele puterea de a deschide ceriurile, și nu ar putea óre deschide temnița? Deslegaŭ pe ceĭ legațĭ de demonĭ, eară acum trebuia a le predomina ferul? Nu aĭ cunoscut pe barbațĭ, de aceia aĭ și primit iertare. Cel legat este Pavel, de care toțĭ îngeriĭ s-aŭ sfiit. Cel legat este Pavel, ale căruia până și măhramele și stergĕtorile (basmalele) alungaŭ demoniĭ și bólele le depărtaŭ, de și legătura diavoluluĭ e cu mult maĭ tare și maĭ neîncovoiată de cât ferul, pentru că aceasta leagă spiritul, pe când acelea leagă corpul. Decĭ cel ce a deslegat spiritele, nu va putea óre deslega corpul luĭ? Cel ce a rupt legăturile demonilor, óre legătura feruluĭ nu o va putea desface? Cel ce prin hainele luĭ a deslegat pe aceĭ legațĭ și ĭ-a scăpat de demonĭ, el óre pe sine și prin sine nu se putea deslega? De aceia el a fost maĭ 'nteiu legat, și apoĭ a deslegat pe ceĭ legațĭ, ca să afli că serviĭ ceĭ legațĭ aĭ luĭ Christos aŭ o putere cu mult maĭ mare de cât ceĭ deslegațĭ. Dacă săvĕrșia acest fapt pe când era deslegat, nu ar fi fost de mirat. Așa dară legătura nu era proba slăbăciuneĭ, ci a celeĭ maĭ marĭ puterĭ. Puterea sântuluĭ atuncĭ se arată maĭ strălucită, când chiar legat fiind el stăpânesce pe ceĭ deslegațĭ; când legat fiind el nu numaĭ pe sine se deslează, ci și pe alțĭ legațĭ. Care e folosul zidurilor? Care e folosul că l-aŭ băgat în carcera cea maĭ dinăuntru, când a deschis și pe cea maĭ de dinafară? Și de ce faptul s-a petrecut în timp de nópte, și întovărășit de cutremur? Permitețĭ-mĭ puțin și îngăduițĭ-mĭ, ca depărtându-mĕ pentru moment de cuvintele apostolice, să mĕ desfătez cât-va cu Faptele Apostolilor, să ospătez în lanțul luĭ Pavel. Permitețĭ-mĭ de a sta acolo maĭ cu samă. Am pus mâna pe legătura luĭ, nimenĭ nu m-a depărtat. Maĭ cu siguranță mĕ leg eŭ acum cu pofta, de cât a fost legat el atuncĭ în cătușele de lemn. Această legătură nimenĭ nu o deslează, căcĭ e din dorul luĭ Christos. Pe aceasta

nu o pot deslega nicĭ îngeriĭ şi nicĭ împărăţia ceriurilor, după cum se póte audi chiar din gura luĭ Pavel, care dice: „Nicĭ îngeriĭ, nicĭ începĕtoriile, nicĭ puterile, nicĭ cele presente şi nicĭ cele viitóre, nicĭ înălţimea şi nicĭ adâncimea nu va putea să ne despartă de dragostea luĭ Christos“ (Rom. 8, 39). Din ce causă óre faptul s-a săvêrşit pe la medul nopţeĭ? Din ce causă apoĭ întovărăşit şi de cutremur? Ascultaţĭ iconomia luĭ Dumnedeŭ şi minunaţi-vĕ! Legăturile tuturor s-aŭ deslegat şi uşile s-aŭ deschis; însĕ tóte acestea s-aŭ petrecut numaĭ pentru temniceriŭ şi pentru mântuirea luĭ, eară nu pentru paradă. Cum că ceĭ legaţĭ nu sciaŭ că sunt deslegaţĭ, e cert din vocea luĭ Pavel: „Şi a strigat, dice, cu glas mare dicênd: nicĭ un rĕŭ să nu-ţĭ facĭ, căcĭ toţĭ suntem aicĭ“ (Fapt. 16, 28), De sigur că nu ar fi fost toţĭ înăuntru, dacă vedeaŭ uşile deschise şi că iĭ sunt deslegaţĭ. Căcĭ ceĭ ce sparg zidurile, şi tavanurile, şi sar peste acoperişul zidurilor, şi îndrăznesc a face orĭ-ce cu lanţurile de picióre, nu ar fi maĭ stăruit—după ce legăturile eraŭ deslegate şi uşile deschise—de a remânea înăuntru, maĭ ales că chiar temnicerіul dormea. Insĕ in loc de legăturĭ de fer iĭ eraŭ încătuşaţĭ cu legăturile somnuluĭ, ast-feliŭ ca faptul să se săvêrşască, eara temniceriuluĭ, care urma a fi mântuit, să nu i se întâmple nicĭ-o vătămare. De alt-feliŭ ceĭ întemniţaţĭ, maĭ cu samă nóptea sunt legaţĭ, eară nu diua, căcĭ atuncĭ maĭ de grabă'ĭ póte vedea pazitoriul pe când iĭ dorm. Dacă decĭ faptul s-ar fi petrecut diua, mare tulburare s'ar fi făcut. Pentru ce óre s-a cutremurat casa? Pentru ca să se deştepte temniceriul spre a privi faptul, căcĭ singur el era demn de mântuire.

Tu însĕ privesce măreţia charuluĭ luĭ Christos. Odată cu legăturile luĭ Pavel, e bine de a aminti şi de charul luĭ Dumnedeŭ, maĭ ales că şi acestea sunt din charul luĭ Dumnedeŭ. Sunt unia cariĭ acusă şi dic, că pentru ce temniceriul a fost mântuit? şi în loc să admire filantropia luĭ Dumnedeŭ după cum trebuie, iĭ clevetesc. Dară aceasta nu e de mirat. Ast-feliŭ sunt bolnaviĭ cariĭ hulesc hrana ce-ĭ póte întări, pe care ar trebui să o admire, şi dic că mierea este amară. Tot-astfeliŭ e şi cu orbiĭ. De la aceia ce ar trebui să-ĭ lumineze (sórele), tocmaĭ de la aceia se întunecă şi se vatămă, nu dóră din causa sóreluĭ, ci din causa slăbăciuneĭ ochilor lor, cariĭ nu-ĭ pot servi după trebuinţă. Decĭ ce diceam? Că trebuie a admira, cum pe cel

ce căduse în cea maĭ mare rĕutate l-a scăpat și l-a îndrumat spre bine, pe când iĭ clevetesc faptul acesta. Cum deci el (temniceriul) nu a considerat faptul acesta a fi din fermecătorie saŭ vrăjitorie, ci maĭ ales căduse la piciórele lor și se bocea? Multe aŭ contribuit la aceasta. Maĭ'ntĕiŭ, fiind că i-a audit lăudând pe Dumnedeŭ: „I-a audit, dice, lăudând pe Dumnedeŭ“ (Fapt. 16, 25); dară fermecătoriĭ nu cântă ast-feliŭ de imnurĭ luĭ Dumnedeŭ. Al doilea, că dênșiĭ nu aŭ fugit din inchisóre, ci și pe el l-a împedicat de a se ucide singur. Dacă iĭ s-ar fi gândit numaĭ la dênșiĭ, nu ar fi stat înăuntru, ci iĭ ceĭ ânteĭ ar fi fugit din temniță. Apoĭ filantropia lor a fost mare, căcĭ a împedecat de a se ucide singur, pe cel ce ĭ-a legat și încătușat pe dênșiĭ. «Ne-aĭ legat cu multă tărie și siguranță, diceaŭ iĭ, pentru ca tu singur să te deslegĭ de cele mai grozave legăturĭ». Și ast-feliŭ fie-care dintre iĭ aŭ strîns câte un mănunchiŭ din pĕcatele luĭ. Acele legăturĭ sunt blestemate, pe când acestea sunt fericite și vrednice de bine-cuvêntat. Cum că aceste legăturĭ desleagă pe cele-l-alte, s'a probat din fapte. «Aĭ vĕdut deslegațĭ pe ceĭ legațĭ cu lanț de fer? Eĭ bine, te veĭ vedea și pe sinețĭ scăpat din alte legăturĭ maĭ grozave». Vorbesc de legăturile acelea ale celor legațĭ cu pĕcate, și nu de ale luĭ Pavel. De două feliurĭ eraŭ ceĭ legațĭ din temniță, căcĭ chiar și temniceriul era legat; aceia eraŭ legațĭ cu fer și cu pĕcate, acesta însĕ numaĭ cu pĕcatele. Pe aceia ĭ-a deslegat Pavel pentru convingerea acestuia, căcĭ legăturile lor eraŭ vĕdute. Tot ast-feliŭ a făcut și Christos, saŭ maĭ bine dis în mod invers. Acolo era paralisie îndoită; aceia a pĕcatelor și aceia a corpuluĭ. Decĭ ce face? „Indrăznesce, fiule, dice, iartă-se ție pecatele“ (Math. 9, 2—6), adecă a deslegat pe cea ânteĭ și principală paralisie, după care vine și la ceia-l-altă. Eară 'când „Diceaŭ unia din cărturarĭ în sine, acesta hulesce, eară Iisus cunoscênd gândurile lor a dis: pentru ce cugetațĭ vicleșugurĭ întru inimele vóstre? Că ce este maĭ lesne? a dice, iartă-se ție pecatele, saŭ a dice, scólă-te și umblă? Dară ca să cunóscețĭ că putere are fiul omuluĭ pe pămênt de a ierta pecatele, dice paraliticuluĭ: sculându-te rîdicățĭ patul teŭ, și mergĭ la casa ta“, a adeverit intelectul prin fapt pipăit, adecă începênd cu cele corporale a terminat cu cele ale

spiritului. Dară pentru ce a făcut aceasta? Pentru ca să se îndeplinească cele ḑise: „Slugă vicleană, din gura ta te voiŭ judeca“, (Luc. 19, 22). Ce ḑiceaŭ aceia? «Nimeni nu póte ierta pĕcatele, de cât Dumneḑeŭ; nicĭ înger, nicĭ archanghel și nicĭ vre-o altă putere creată». Voĭ înși-vĕ ațĭ mărturisit aceasta. Decĭ ce trebuia să ḑică el? «Dacă mĕ voiŭ arăta lor iertând pĕcatele, invederat că sunt Dumneḑeŭ», însĕ el nu a ḑis ast-feliŭ, ci „Ca să cunóscețĭ că putere are fiul omuluĭ pe pămênt a ierta pĕcatele, ḑice paraliticuluĭ: sculându-te iațĭ patul și mergĭ la casa ta“. «Când, ḑice, voiŭ face ceia ce este maĭ greŭ, invederat că nicĭ un pretext nu maĭ póte fi pentru ceia ce e maĭ ușor, și nicĭ-o contraḑicere». De aceia Pavel a făcut mai'ntêiŭ cele ce atingeaŭ intelectul, fiind că eraŭ mulțĭ cariĭ contraḑiceaŭ, pe când aici Christos începênd cu cele pipăite a ridicat faptul la cele intelectuale. Credința temniceriuluĭ nu a fost resultată din ușurința luĭ. El a vĕḑut pe ceĭ legațĭ, și de la iĭ nu a auḑit, nicĭ a înțeles ce-va nedemn din parte-li; a vĕḑut faptul săvêrșit nu în urma vre-unuĭ farmec, căcĭ iĭ lăudaŭ pe Dumneḑeŭ: a vĕḑut tóte cele petrecute și resultate din marea lor filantropie, pentru că nu l-aŭ alungat de acolo, de și ar fi putut. Ar fi putut ca atât iĭ, cât și ceĭ-l-alțĭ legațĭ să iasă din temniță și să fugă, saŭ dacă nu toțĭ ceĭ legațĭ, cel puțin iĭ (Pavel și Sila); dară nu a făcut aceasta. Ast-feliŭ decĭ temniceriul și cu ceĭ aĭ caseĭ sale, respectaŭ pe Pavel nu numaĭ din causa minuneĭ săvêrșite, ci și din causa moduluĭ luĭ de purtare. Cum? „Și a strigat Pavel cu glas tare ḑicênd: să nu'țĭ facĭ ție nicĭ un reŭ, că toțĭ suntem aicĭ“. Aĭ vĕḑut lipsă de vanitate și de mândrie, cum și iubire în adevĕr părintească? El nu a ḑis că «acestea s-aŭ făcut pentru noĭ», ci ca unul dintre ceĭ legațĭ ḑice: „Toțĭ suntem aicĭ“, de și ar fi putut ca să tacă și să scape pe toțĭ cei legațĭ. Dară dacă ar fi tăcut și nu ar fi oprit prin vocea luĭ cea mare mânile temniceriuluĭ, acesta'șĭ-ar fi împlântat sabia în gât. Pentru aceia a și strigat, maĭ ales că era încarcerat în carcera cea maĭ dinăuntru. «Ceia ce aĭ făcut, ḑice, că ne-aĭ băgat în închisórea cea maĭ dinăuntru, pe noĭ cariĭ urmam a te elibera de primejdie, contra ta aĭ facut». El însĕ nu a imitat pe temniceriŭ. Murind temniceriul toțĭ ar fi fugit. Aĭ vĕḑut cum iĭ aŭ preferat maĭ mult de a rĕmânea în legăturĭ, de cât de a vedea pe acela perdut? Și a cugetat

în sine temnicerul, că dacă iĭ ar fi fost fermecătorĭ, apoĭ de sigur că s-ar fi eliberat şi pe dênşiĭ din legăturĭ, cum şi pe ceĭ-l-alţĭ; căcĭ era natural ca şi ceĭ-l-alţĭ mulţĭ să dea năvală şi să fugă. Dealtminterea temnicerul de multe-orĭ a primit în închisóre fermecătorĭ, însĕ nu a vĕdut nimic petrecêndu-se de acestea. Fermecătoriul nu ar fi clătinat temeliile temniţeĭ, ca ast-feliŭ să deştepte pe temnicerul şi fuga luĭ se devină maĭ greŭ de executat. Aceasta e causa pentru care temnicerul a remas uĭmit şi în admiraţiune.

Să vedem apoĭ şi credinţa temniceruluĭ. „Şi cerênd luminare, dice, a sărit înauntru, şi tremurând a cădut înaintea luĭ Pavel şi a luĭ Sila, şi scoţêndu-ĭ pe dênşiĭ afară a dis: Domnilor, ce trebuie a face ca să mĕ mântuiesc“? Avea în puterea luĭ focul şi sabia, şi cu tóte acestea întreabă: „Ce trebuie a face ca să mĕ mântuiesc“? „Eară iĭ aŭ dis: crede în Domnul nostru Iisus Christos şi te veĭ mântui tu şi casa ta“ (Fapt. 16, 29. 30. 31.). Aceasta nu póte fi credinţa fermecătorilor, spre a o preda altora ca dogmă, pentru că nu se face aicĭ nicĭ o menţiune despre demon. Aĭ vĕdut cât de vrednic de mântuire a fost temnicerul? Vĕdênd minunea şi fiind scăpat de frică, el nu a uitat de interesele sale, ci de şi se găsia în atâta primejdie, el totuşĭ se îngrija pentru mântuirea sa sufletească, şi pe cât era necesar a se apropia de dascalĭ, pe atâta s-a apropiat, şi a cădut la piciórele lor. „Şi i-aŭ grăit luĭ cuvêntul Domnuluĭ, şi tuturor celor din casa luĭ. Şi luându-ĭ cu sine în acel ceas al nopţiĭ i-a spălat de rane, şi s-a botezat el şi toţĭ aĭ luĭ îndată“ (Ibid. Vers. 32. 33). Aĭ vĕdut ardórea bărbatuluĭ? El nu a amânat botezul, nu a dis: «lasă să se facă diuă, vom vedea, ne vom gândi», ci cu multă ardóre atât el cât şi întreaga luĭ casă s-a botezat. El nu a făcut cum fac ceĭ maĭ mulţĭ astă-dĭ, că'şĭ privesc servitoriĭ, femeile şi copiiĭ ne-botezaţĭ. Faceţi-vĕ, vĕ rog, ca şi temnicerul, nu în ceia ce se atinge de serviciul luĭ, ci de buna luĭ disposiţiune. Pentru că ce folos veĭ avea din demnitatea ce o ocupĭ în lume, dacă buna disposiţiune'ţĭ lipsesce, saŭ e slabă? Cel crud, cel nemilos, cel ce vieţuia în miĭ de rele, cel ce vecinic se gândea numaĭ la de acestea, fară de veste s-a facut atât de filantrop şi atât de protector. „Şi'ĭ-a spălat de rane“, dice. Privesce acum şi ardórea luĭ Pavel, cum el fiind legat şi bi-

ciuit și totuși predica cuvêntul luĭ Dumnedeŭ. O lanț fericit! Câte durerĭ ca de facere a suferit în acea nópte, și câțĭ fiĭ a născut! Și despre aceștia se póte dice: „Pe cariĭ ĭ-am născut în legaturile mele“ (Filem. 10). Privesce și cât se bucură el, și cum el voesce ca fiiĭ născuțĭ să fie încă maĭ străluciți de cât el. Privesce încă și prisosința slaveĭ legăturilor, căcĭ nu numaĭ pe ceĭ ce sta la picióreie luĭ, ci și pe ceĭ născuțĭ în acel timp de el, îĭ face maĭ străluciți! Aŭ ceva maĭ mult în iĭ ceĭ născuțĭ de Pavel în legăturĭ, nu în privința charuluĭ—căcĭ charul e acelașĭ—, nicĭ în privința iertăreĭ de pĕcate—căcĭ iertarea e aceiașĭ pentru toțĭ—, ci pentru că de la început chiar se învață a se bucura și a se veseli în ast-feliŭ de împrejurărĭ. „Și luându-ĭ cu el în acel ceas al nopțeĭ, dice, ĭ-a spălat de rane și s'a botezat“. Privesce acum și fructul produs; imediat li-a dat în schimb cele corporale. Și ducêndu-ĭ pe iĭ în casa sa, li-a întins îndată masa, și s-a bucurat cu tótă casa sa credênd în Dumnedeŭ“ (Fapt. 16, 34). Și cum putea fi altfeliŭ, când prin deschiderea ușilor temnițeĭ s-aŭ deschis luĭ ușile ceriuluĭ? A spălat pe dascal, masa a întins'o și s-a bucurat. A intrat în temniță lanțul luĭ Pavel, și tóte de acolo le-a transformat în biserică, și pe toțĭ ĭ-a făcut corpul luĭ Christos, și masă duchovnicească a întins, și a născut în durerĭ, de care îngeriĭ se bucură. Óre nu cumva greșiam când numiam temnița maĭ strălucită de cât ceriul? Nu de sigur, căcĭ această temniță a devenit motiv de bucurie acolo. Dacă în ceriurĭ se face bucurie mare pentru un pĕcătos care se pocăiesce; dacă unde sunt doĭ adunațĭ întru numele luĭ, acolo e și Christos în mijlocul lor; dară încă unde e Pavel și Sila, și temnicerul și tótă casa luĭ, și unde e atâta credință, cu cât maĭ mult? Privesce tăria credințeĭ. Dară temnița aceasta mĭ-a amintit de o altă temniță, de aceia adecă, unde era Petru închis. Acolo însĕ nu s-a petrecut nimic din cele petrecute aicĭ, ci era încredințat la patru căpiteniĭ câte cu patru ostașĭ, ca să-l păziască, și nu priveghea și nicĭ nu lăuda pe Dumnedeŭ, ci dormia. Nicĭ nu era biciuit, și totușĭ primejdia era maĭ mare. Acolo totul era terminat, și iĭ eraŭ condamnațĭ, pe când aicĭ nimic din tóte acestea; ast-feliŭ că de și nu purta ranele durerilor, totușĭ așceptarea viitoriuluĭ îl înfricoșa. Privesce și aicĭ minunea. „Și iată îngerul Domnuluĭ, dice, a venit și lumină a strălucit

în casă, și lovind în cóstă pe Petru l-a desceptat pe el dicênd: scóla-te curând. Și îndată aŭ cădut lanțurile din mânele luĭ“ (Fapt. 12, 7 și urm.). Ast-felíŭ s-aŭ petrecut lucrurile, în cât să nu se pară că sunt resultate numaĭ de la lumină, și de aceia și pe Petru l-a lovit îngerul peste cóstă. Nimenĭ nu vedea lumina, fără numaĭ el, și i se părea că e în mijloc o visiune. Ast-felíŭ ceĭ ce dorm nu simțesc binefacerile luĭ Dumnedeŭ. „Și a dis îngerul către dênsul: încinge-te și încalță încălțămintele tale. Și a dis luĭ: îmbracă haĭna ta, și vină după mine. Și ieșind mergea după el, și nu șcia că este adevĕrat ceia ce se făcea prin înger, și i se părea că vede videnie. Și trecênd ânteia strajă și pe a doua aŭ venit la pórta cea de fer, care ducea în cetate, care singură s-a deschis lor. Și ieșind aŭ trecut o uliță, și îndată s-a dus îngerul de la el“.

Dară de ce óre nu s-aŭ petrecut și aicĭ lucrurile, dupre cum s-aŭ petrecut cu Pavel și cu Sila? Pentru că Pavel și Sila urmaŭ a fi eliberațĭ, pe când pe fericitul Petru urmaŭ a-l scóte din temniță ca să-l omóre. Dară ce? Nu era óre cu mult maĭ miraculos ca după ce l-ar fi scos din temniță și l-ar fi dat în mânele regeluĭ Irod, atuncĭ chiar să-l fi răpit din primejdiĭ, și să nu pățiască nimic? pentru că în asemenea mod nicĭ ostașiĭ nu s-ar fi perdut (Vers. 19). Mare chestiune se pune în mișcare aicĭ. «Dumnedeŭ, dice, a salvat pe servul seŭ, odată cu pedeapsa altora, odată cu perderea altora»? Maĭ'ntêiŭ că nu l-a salvat în acelașĭ timp cu perderea soldaților; al doilea apoĭ că aceasta nu a provenit din iconomia faptuluĭ în sine, ci din netrebnicia judecătoriuluĭ. Cum? Dumnedeŭ așa a iconomisit lucrurile, ca nu numaĭ aceĭ soldațĭ să nu se peardă, dară și el (Irod) să fie salvat, întocmaĭ ca și în casul de față cu temniceriul; afară numaĭ că el (Irod) nu a întrebuințat darul după cum se cuvenia. „Și făcêndu-se diuă, dice, nu puțină tulburare era printre ostașĭ, óre ce să se fi făcut Petru“. După care apoĭ cercetând pe ostașĭ a poruncit să-ĭ omóre. Dacă el nu cerceta, pote că ar fi avut vre-o scusă; dară acum el a stat de față, a cercetat, a aflat că Petru fusese legat, că temnița fusese asigurată și că strejariĭ stătuse dinaintea ușilor. Nu că dó-

ră se spărsese zidiul, nicĭ ușa nu se deschisese, și nicĭ că era vre-o probă de vre-o altă uneltire. După tóte acestea trebuia ca el să admire puterea luĭ Dumnedeŭ, care a răpit pe Petru chiar din mijlocul primejdiilor, și să se închine înaintea aceluia ce póte săvârși ast-felиŭ de lucrurĭ; el însĕ a poruncit să-ĭ omóre. Decĭ cum póte fi vinovat Dumnedeŭ în casul de față? Dacă Dumnedeŭ ar fi făcut ca zidiul să se spargă și ast-felиŭ să scótă pe Petru, póte că ar fi atribuit'o aceasta leneĭ ostașilor: dară dacă ast-feliŭ a iconomisit lucrurile, ca faptul să se arate clar, că nu resultă din vre-o viclenie omenească, ci din putere dumnedeească, făcĕtóre de minunĭ, apoĭ de ce a făcut așa? Căcĭ dacă ar fi trebuit să fugă așa cum se găsia în lanțurĭ, ar fi fugit; dacă ar fi trebuit să fugă de frică ca să nu fie prins, nu ar fi avut atâta îngrijire până a'șĭ lua și sandalele, ci le-ar fi lăsat acolo. Acum însĕ de aceia dice îngerul către el: „încalță-te cu sandalele tale“, ca să afli iĭ, că faptul nu s-a petrecut în fugă, ci în multă liniște. Legat fiind și între doĭ ostașĭ, nu ar fi făcut el încercarea zădarnică de a-șĭ deslega lanțurile, și maĭ ales că era în închisórea cea maĭ dinăuntru. Așa că pedeapsa strejarilor a urmat din causa nedreptățeĭ judecătoriuluĭ lor. De ce óre n-aŭ făcut aceasta și Iudeiĭ?—pentru că'mĭ amintesc de închisórea cea din Roma, de acea din Cesaria și de cea de acum din Ierusalim. Audind atuncĭ Archiereiĭ și Fariseiĭ de la ceĭ trimișĭ de dênșiĭ la temniță, că Petru a ieșit din temniță și înăuntru pe nimenĭ n-aŭ aflat, că ușile eraŭ încuiate și strejariĭ stând înaintea ușilor, de ce nu aŭ ucis atuncĭ pe strejarĭ, ci se miraŭ între dênșiĭ, că ce este aceasta? Dacă decĭ iĭ, de și dușmăniaŭ pe apostolĭ grozav, și totușĭ nu aŭ cugetat așa ce-va contra strejarilor, cu atât maĭ mult tu care tóte le făceaĭ spre mulțămirea lor. De aceia șĭ-a și primit el pedeapsa imediat. Dacă decĭ acusĭ faptul acesta și-l atribuĭ luĭ Dumnedeŭ, apoĭ atuncĭ acusă și faptul cu ceĭ ucișĭ pe drumurĭ, cum și cu acele miĭ de miĭ omorîțĭ cu nedreptate, și cu pruncиĭ ceĭ ucișĭ pe timpul luĭ Christos, pentru că, după cum dicĭ tu, Christos ar fi fost causa omorîreĭ lor. Însĕ nu Christos a fost causa, ci mania și tirănia tatăluĭ luĭ Irod. Dacă însĕ dicĭ, că de ce nu l-a răpit din mănile luĭ Irod? Află că ar fi putut face și aceasta, de cât cu nimic nu s-ar fi folosit. De câte-orĭ Christos nu a ieșit din mijlocul lor, și nu a scăpat din mânele lor! Și cu ce s-aŭ folosit de aicĭ nerecunoscĕtoriĭ? In casul de față, da, mult folos s-a adus

credincioșilor din cele petrecute, căcî făcêndu-se raporturî de ceî în drept, și chiar dușmaniî mărturisind de cele săvêrșite, mărturia lor era nebănuită. Precum decî și acolo din nicî o altă parte nu li s-a putut astupa gura, de cât numaî din partea celor veniţî spre a mărturisi înșiî faptele petrecute, tot ast-feliŭ și aicî. Și de ce temniceriul nu a făcut așa, de și cele întâmplate nu aŭ fost maî micî ca cele petrecute sub Irod? Pentru că a vedea ușile deschise, orî cât de uimitoriŭ era, nu era totușî maî inferior faptuluî de a afla, că fiind ușile încuiate a ieșit cel legat,— de și faptul acela s-ar fi părut maî mult ca o fantasie, pe când acesta fiind raportat cu exactitate nu putea fi bănuit. Așa dară dacă temniceriul ar fi fost tot așa de rĕŭ ca Irod, ar fi omorît pe Pavel—după cum acela a omorît pe strejarî—, dară nu a fost așa. Acum dacă póte ar întreba cine-va: că de ce a îngăduit Dumnedeŭ ca pruncii să fie ucișî, am intra într'o discuţiune prea lungă, pe care ar fi trebuit ca de la început să o desfășur înaintea vóstrĕ. Până acum însĕ încântându-ne în deajuns pe thema lanţurilor luî Pavel, vom înceta cu vorba, fiind-că acele lanţurî aŭ fost motivul de atâtea bunătăţî acordate nóuĕ, sfătuindu-vĕ nu numaî ca să nu vĕ neliniscițî, dacă pătimițî ce-va pentru Christos, ci încă să vĕ bucurațî și să vĕ lăudațî ca și apostoliî, după cum dicea Pavel: „Cu dulceață mĕ voiŭ lăuda întru neputinţile mele" (II Corinth. 12, 9). Pentru aceia decî a și audit el acea voce: „Destul îţî este ţie charul meŭ". Pavel se laudă pentru lanţurile pe care le purta pentru Christos, eară tu te laudî și te îngâmfi în bogăţia ta? Apostoliî se bucuraŭ că s-aŭ învrednicit de a fi biciuițî pentru Christos, eară tu cauţî liniscea și desfătarea? Decî, cum voescî ca să te bucurî de aceleașî bunătăţî ca dênșiî, când tu călătorescî pe un drum cu totul contrar lor? „Eară acum, dice, merg la Ierusalim fiind legat cu duchul, nesciind cele ce mi se vor întâmpla mie acolo, fără numaî că Duchul sânt mărturisesce prin cetăţî dicênd, că legăturî și necazurî mĕ așceaptă" (Fapt 20, 22. 23). Dară de ce te ducî, dacă te așceaptă legăturî și necazurî? «Tocmaî pentru aceia, dice, ca să fiŭ legat pentru Christos, ca să mor pentru el». „Nu numaî a fi legat, ci și a muri în Ierusalim gata sunt, pentru numele Domnuluî nostru Iisus Christos" (Fapt. 21, 13).

*) Nimic nu póte fi maĭ fericit ca acel suflet măreț. In ce se laudă el? In legăturĭ, în necazurĭ, în lanțurĭ, în rane. „Eŭ, dice, ranele luĭ Iisus Christos pe trupul meŭ le port“ (Galat. 6, 17), ca și cum pare că ar purta vre-un trofeŭ mare; și earășĭ: „Că pentru nădejdea luĭ Israil sunt legat cu acest lanț“ (Fapt. 28, 20), și earășĭ: „Pentru care sunt sol în lanțurĭ“ (Efes. 6, 20). Decĭ ce este aceasta? Nu te rușinezĭ și nu te sfiescĭ ocolind lumea legat? Nu te temĭ că poțĭ fi certat de Dumnedeŭ cu vre-o lipsă, și că din această causă să nu poțĭ a face prozelițĭ? «Legăturile mele nu sunt de acest feliŭ, dice, ele obicĭnuiesc de a străluci și în palatele împărătescĭ». „In cât legăturile mele s-aŭ făcut arătate în tot divanul, și ceĭ maĭ mulțĭ din frațiĭ în Domnul încredêndu-se în legăturile mele, maĭ mult cutează a grăi cuvêntul“ (Filip. 1, 13. 14). Aĭ vědut că puterea legăturilor e maĭ mare de cât aceia de a învia morțiĭ? «M-aŭ vědut, dice, legat, şi maĭ mult s-aŭ încurajat.» Unde sunt legăturile, acolo de necesitate că se va întâmpla un fapt mare. Unde e necazul, numaĭ de cât acolo e și mântuirea, numaĭ de cât acolo e repausul, acolo succesele cele marĭ. Diavolul când dă cu piciorul, atuncĭ este învins; când leagă pe serviĭ luĭ Dumnedeŭ, atuncĭ maĭ cu samă cuvêntul adevěruluĭ se respândesce. Privesce cum acest fapt se petrece peste tot locul. A fost legat (Pavel), și în temniță a săvêrșit asemenea lucrurĭ. „In legăturile mele“ (Filip. 1, 7), dice. A fost legat în Roma, și pe ceĭ maĭ mulțĭ ĭ-a atras, și nu numaĭ el se încuraja, ci și alțiĭ mulțĭ prin el. A fost legat în Ierusalim, și legat vorbind regeluĭ l-a uĭmit și a băgat în gróză pe domnitoriŭ, care l-a și eliberat, și nu se rușina de a afla de la cel legat despre cele viitóre. Legat călătoria pe marea, și naufragiul a deslegat eară furtuna o a legat. In legăturĭ fiind el, vipera aceia s-a încolăcit pe mâna luĭ, și totușĭ el nu a suferit nicĭ o vătămare. A fost legat în Roma, și legat fiind a vorbit mulțimeĭ, și miĭ a atras către el, producênd ca argument lanțul luĭ. Dară astă-dĭ nu se maĭ leagă cu lanțurĭ; cu tóte acestea, de am voi, am putea găsi alt lanț. Și care póte fi óre? A lega mânele și a le stăpâni, ca să nu fie gata

*) Partea morală. Despre legăturile luĭ Pavel, și ale luĭ Petru, și ale celor treĭ muconĭ, și ale luĭ Ioan, și ale luĭ Ieremia, și ale luĭ Iosif, și ale însușĭ Domnuluĭ. (Veron.)

spre răpire. Chiar și cu acest lanț de ne vom lega, în locul ferului, vom avea în noĭ frica de Dumnedeŭ. Să deslegăm pe ceĭ legațĭ de fóme și de scârbe. Nu este același lucru: a deschide ușile temniței, cu a părăsi suflet strîmtorat, precum deasemenea nu póte fi egal: a deslega legăturile celor legațĭ, cu a elibera în siguranță pe ceĭ sdrobițĭ de necazurĭ. Aceasta e maĭ mare de cât aceia, pentru că aceia nu are nicĭ-o recompensă, pe când aceasta are miĭ de recompense. Lung a maĭ devenit lanțul luĭ Pavel și pentru mult timp ne-a stăpânit pe noĭ! Și cu adevĕrat că este lung, și maĭ împodobit de cât orĭ-ce împletitură de aur. Acest lanț atrage spre ceriŭ pe ceĭ legațĭ întocmaĭ ca printr'o mașină. Și ceia ce este minunat, e că fiind legat de pămênt atrage în sus pe ceĭ legațĭ, de și nu aceasta e firea lucrurilor. Dară când Dumnedeŭ iconomisesce, nu căuta firea lucrurilor, nicĭ continuitate. Să ne deprindem decĭ a nu ne desnădĕjdui în necazurĭ saŭ în strîmtorărĭ. Privesce pe acest fericit. Era biciuit, și încă biciuit puternic: „Și multe loviturĭ dându-li, dice, ĭ-a băgat în temniță" (Fapt. 16, 23), și era legat, ba încă cu putere, și era băgat în temnița cea maĭ dinăuntru, și încă cu cea maĭ mare siguranță păzit. Și cu tóte acestea pe la medul nopțeĭ, când chiar ceĭ maĭ desfătațĭ dormiaŭ, el cânta și lăuda pe Dumnedeŭ.

Ce ar fi putut fi maĭ vîrtos ca aceste suflete fericite? Iĭ se gândiaŭ că și ceĭ treĭ cuconĭ óre-când cântaŭ în cuptorul cel cu foc, și póte cugetaŭ că noĭ nicĭ-odată nu vom suferi de acest-feliŭ. Dară cuvêntul ni-a dat materie de vorbă, pentru că ne-a expus la alte legăturĭ și în altă temniță. Ce să fac? Voesc a tăcea, dară nu pot. Am aflat o altă temniță cu mult maĭ miraculósă și maĭ uimitóre ca aceia. Insĕ nu vĕ ridicațĭ spre a ieși, ca acum când încep vorba, ci apropiați-vĕ cu cugetele întinerite. Voesc a sfârși cuvêntul, dară nu se póte. Dupre cum cine-va nu ar suferi să fie întrerupt pe când bea, chiar de ĭ-ar promite altul orĭ-ce, tot așa și eŭ punênd mâna pe pacharul miraculos al temniței celor legațĭ pentru Christos, nu pot întrerupe, nu pot tăcea. Căcĭ dacă el în temniță fiind și nu tăcea nicĭ chiar nóptea, nicĭ pe când era biciuit, apoĭ voiŭ tăcea eŭ diua miada-mare, vorbind în tótă libertatea și nepătimind nimic din câte aŭ pătimit iĭ legațĭ și biciuițĭ? Cuconiĭ nu tăceaŭ în cuptorul cel cu foc, și noĭ óre nu ne vom rușina tăcênd? Să vedem acum și această temniță. Aŭ fost legațĭ și aicĭ. De la început se părea că vor fi arșĭ,

însĕ... ĭ-a băgat în temniţă. Dară de ce maĭ legĭ pe ceĭ ce vor fi daţĭ flacărilor? Aŭ fost legaţĭ şi de mânĭ şi de picióre, şi încă cu atâta furie. Şi acela (temniceriul) a băgat pe Pavel în închisórea cea maĭ dinăuntru, dară şi acesta (Nabuchodonosor) a poruncit ca să se ardă cuptorul în timp de maĭ multe dile. De cât, să vedem cele după aceasta. Pe când aceia (Pavel şi Sila) lăudaŭ pe Dumnedeŭ, temniţa s-a cutremurat, şi uşile s-aŭ deschis; dară şi aceştia (ceĭ treĭ cuconĭ) lăudând pe Dumnedeŭ li s-aŭ deslegat legăturile de la picióre şi de la mânĭ. S-a deschis temniţa, dară s-aŭ deschis şi uşile cuptoruluĭ, căcĭ roua duchuluĭ îĭ recorea. Şi cu tóte acestea.... dară multele minunĭ mĕ inundează, şi nu sciŭ pe care să o spun ântĕiŭ, şi care pe urmă. De aceia vĕ rog, ca să nu-mĭ ceară cineva ordine în cuvĕnt, căcĭ mare e afinitatea dintre aceste fapte miraculóse. Acolo aŭ fost deslegaţĭ ceĭ legaţĭ împreună cu iĭ, aicĭ însĕ s-a petrecut alt-ceva; ceĭ ce ĭ-aŭ băgat în cuptoriŭ aŭ ars iĭ înşiĭ. Dară voiam a spune, că fiind deslegaţĭ în mod miraculos, regele s-a apropiat de gura cuptoruluĭ şi ĭ-a audit lăudând pe Dumnedeŭ, şi a vĕdut patru bărbaţĭ, în loc de treĭ, şi ĭ-a chemat să iasă afară. După cum Pavel nu ar fi ieşit —de şi putea—până ce l-a scos afară cel ce l-a băgat, tot aşa şi ceĭ treĭ cuconĭ, nu aŭ ieşit, până ce cel ce i-a băgat înăuntru nu a poruncit ca să iasă. Ce ne învăţăm noĭ de aicĭ? Că nu trebuie a ne lăsa să fim amăgiţĭ, nicĭ să ne strîmtorăm în scârbe, şi nicĭ earăşĭ a persista în ele dacă aŭ dispărut. Dară regele s-a apropiat de gura cuptoruluĭ, unde eraŭ sânţiĭ, şi putea să între înăuntru, însĕ el a stat afară lângă uşă; nu îndrăznea de a se apropia de închisórea pe care li o pregătise lor prin foc. Acum priveşce cuvintele lor. Temniceriul dice: „Domnilor, ce trebuie să fac ca să mĕ mântuiesc“? eară acesta (Regele Nabuchodonosor) de şi nu cu aceiaşĭ umilinţă, de sigur, totuşĭ li-a vorbit cu dulceaţă: „Sedrach, Misach şi Abdenago, robiĭ luĭ Dumnedeŭ celuĭ Prea înalt, ieşiţĭ şi veniţĭ“ (Daniil 3, 26). Mare onóre cu adevĕrat. «Robiĭ luĭ Dumnedeŭ celuĭ Prea înalt, ieşiţĭ şi veniţĭ». Dară cum vor ieşi, o împărate? pentru că legaţĭ ĭ-aĭ aruncat în foc, şi atâta timp aŭ stat acolo! De ar fi fost de diamant chiar, saŭ din materiĭ metalice, óre nu s-ar fi fost mistuit în timpul cât iĭ aŭ dis imnul acela întreg? Focul s-a sfiit de tăria lor de caracter, şi maĭ în urmă s-a sfiit şi de cântarea acea miraculósă şi de imnurile pe care iĭ le înălţaŭ luĭ Dumnedeŭ, şi

tu cum iĭ chemĭ? «Serviĭ luĭ Dumnedeŭ celuĭ Prea înalt» dicĭ. Află decĭ, că servilor luĭ Dumnedeŭ tóte sunt prin putinţă. Căcĭ dacă serviĭ ómenilor aŭ putere de multe-orĭ, stăpânesc şi ordonă în trebile stăpânilor nu maĭ puţin ca şi stăpâniĭ lor, cu atât maĭ mult serviĭ luĭ Dumnedeŭ. I-a chemat cu cea maĭ dulce voce, pentru că gândia că prin aceasta maĭ mult iĭ va linguşi. Pentru ca iĭ să remână servĭ aĭ luĭ Dumnedeŭ şi ca atare să fie consideraţĭ, s-aŭ băgat în foc. De aceia nu putea fi o altă voce maĭ dulce ca aceasta: «Serviĭ luĭ Dumnedeŭ celuĭ Prea înalt». De ĭ-ar fi numit regi saŭ stăpâniĭ lumeĭ întregĭ, şi încă nu s-ar fi bucurat atâta, ca acum când iĭ numeşce serviĭ luĭ Dumnedeŭ celuĭ Prea înalt. Şi de ce te mirĭ? când şi Pavel scrie către cetăţeniĭ aceleĭ cetăţĭ marĭ,—ce stăpânia de alt-feliŭ lumea întreagă şi avea marĭ pretenţiunĭ de ântéetate,—ca contrabalansă către însemnătatea şi valórea eĭ, şi încă cu mult maĭ mare, ba chiar incomparabil maĭ mare şi de cât demnitatea consuluĭ şi a împăratuluĭ, si de cât tótă stăpânirea lumească: „Pavel servul luĭ Iisus Christos" (Rom. 1, 1). „Serviĭ luĭ Dumnedeŭ celuĭ Prea înalt". «Dacă iĭ, dice, pun atâta rîvnă spre a fi servĭ, negreşit că prin această denumire să-ĭ atragem în partea nóstră». Priveşce acum şi evlavia tinerilor. Nu s-aŭ scandalisat, nicĭ nu s-aŭ mâniat, şi nicĭ că aŭ contradis cu ce-va pe împăratul, ci imediat aŭ ieşit. Căcĭ dacă iĭ ar fi credut ca pedeapsă faptul că aŭ fost aruncaţĭ în cuptoriŭ, ar fi simţit póte vre-o mâhnire contra celuĭ ce ĭ-a aruncat; dară acum nimic din acestea, ci ca cum s-ar fi pogorit din ceriŭ, aşa aŭ ieşit din cuptoriŭ. Ceia ce Profetul dice despre sóre: „Ca un mire ce iesă din cămara luĭ de nuntă" (Ps. 18, 6), s'ar putea dice şi despre aceştĭ tinerĭ, fără greşală. Ba încă aceştia pe când ieşiaŭ din cuptoriu eraŭ maĭ străluciţĭ de cât sórele, căcĭ acesta luminează lumea în drumul luĭ cu lumina cea sensibilă, pe când aceia o luminează cu lumina intelectuală. Căcĭ pentru dênşiĭ a şi trimis imediat regele poruncă în tótă împărăţia, avênd aceste cuvinte: „A plăcut înaintea mea a vĕ vesti semnele şi minunile cele marĭ şi puternice, pe care le-a făcut Dumnedeŭ" (Daniil 4, 2. 3), ast-feliŭ că ieşind din cuptoriŭ aŭ emanat din iĭ raze cu mult maĭ strălucitóre de cât ale sóreluĭ; strălucitóre, dic, în înseşĭ acele pasaje, dară maĭ ales că prin acele litere împărăteşcĭ puteaŭ de a se întinde peste tot locul, şi pretutindenĭ să împrăşcie intu-

nerecul cel mare. „Ieşiţĭ, dice, şi veniţĭ“. Nu a ordonat a stinge cuptorul, şi cu aceasta maĭ mult ĭ-a cinstit, căcĭ a credut că iĭ nu numaĭ înăuntrul cuptoruluĭ pot umbla, ci chiar ardênd el vor putea ieşi. Dară acum să vedem dacă şi cuvintele temniceriuluĭ sunt aprobate: „Domnilor, ce trebuie să fac ca să mê mântuiesc“? (Fapt. 16, 30). Ce póte fi maĭ plăcut ca această voce? Asemenea voce face să salte îngeriĭ. Pentru ca să audă asemenea voce fiul luĭ Dumnedeŭ s-a făcut serv. O ast-feliŭ de voce aŭ scos şi către Petru ceĭ ce aŭ credut la început: „Ce să facem, ca să ne mântuim“? (Fapt. 2, 37. 38), la care li respunde: „Credeţĭ şi botezaţi-vĕ“. Pentru ca să audă o ast-feliŭ de voce din partea Iudeilor, ca semn că doria mântuirea şi supunerea lor, Pavel cu plăcere s-ar fi aruncat şi în gheena. Privesce, cum el totul li îngăduie, totul li concedează, numaĭ în scopul mântuireĭ lor. Dară să vedem cele după aceasta. Acela (Nabuchodonosor) nu dice ca temniceriul, ca să mĕ mântuiesc, ci învăţătura luĭ a devenit maĭ evidentă şi maĭ cu resunet de cât orĭ ce voce. El nu are nevoe de a fi catichizat ca temniceriul, ci imediat devine predicator, proclamă pe Dumnedeŭ, şi mărturisesce puterea luĭ: „Cu adevĕrat acum cunosc, dice, că Dumnedeul vostru este Dumnedeul dumnedeilor şi Domnul domnilor; că a trimis pe îngerul seŭ, şi v-a mântuit pe voĭ din cuptorul cel cu foc“ (Daniil 3, 28. în compar. cu 2, 47). Ce a urmat apoĭ după aceasta? Nu un singur temniceriŭ, ci mulţĭ sunt catichizaţĭ prin acea scrisóre împărătească. Cum că regele nu ar fi putut minţi, e invederat în totul; căcĭ nu ar fi voit el nicĭ-odată ca să mărturisiască ast-feliŭ de lucrurĭ în faţa Judeilor, cariĭ eraŭ în robia luĭ, şi nicĭ că ar fi primit de a'şĭ nesocoti afacerile statuluĭ seŭ. Nu ar fi primit de sigur ca să se formeze despre el o credinţă de aşa uşurinţă. Aşa că dacă faptul nu ar fi conţinut în el un adevĕr mare şi vĕdut de totĭ, nu ar fi scris el de acestea, şi încă în presenţa atâtor ómenĭ. Vedeţĭ dară, câtă putere aŭ legăturile? Şi cât de mare e puterea cântărilor religióse în necazurĭ? Priviţĭ cum iĭ (tinerii) nu s-aŭ descurajat şi nicĭ nu s-aŭ lenevit, ci atuncĭ maĭ cu samă eraŭ maĭ vioĭ, atuncĭ încă maĭ mult eraŭ stăpâniţĭ de curaj, şi cu drept cuvênt.

Acestea cugetându-le noĭ, ni maĭ remâne de exami-

nat un singur fapt: de ce adecă în temniță cei legați aŭ fost deslegați, pe când la cuptorul cel cu foc tocmai cei ce aŭ aruncat pe tineri aŭ ars? de și de alt-feliŭ ar fi trebuit ca regele să sufere aceasta, căci nu cei ce aŭ legat si nici cei ce aŭ aruncat pe tineri în cuptoriŭ eraŭ atât de greșiți, pe cât cel ce a ordonat a se face aceasta. Așa dară de ce s-aŭ nimicit aceia? Aici nu e mare nevoe de a întinde vorba. Pentru că eraŭ neevsevioși. De aceia deci s-a și iconomisit de Dumnedeŭ ca să se arate puterea focului, și minunea să devină mai mare. Dară dacă focul a nimicit pe cei de afară de cuptoriŭ, cum a putut arăta impasibili pe cei ce eraŭ înăuntru? De aceia, ca puterea lui Dumnedeŭ să se facă mai învederată. Nimeni să nu se mire, dacă am pus pe rege în rândul temnicerului, pentru că ambii aŭ săvêrșit același lucru. Intru nimic nu a fost mai strălucit acesta de cât acela, pentru că ambii s-aŭ ostenit. Dară ceia ce am dis o repet, că adecă drepții găsindu-se în necazuri, atunci mai cu samă sunt entusiasmați; când sunt în legături, atunci sunt mai cu mult curaj. A pătimi ce-va pentru Christos, e mai dulce și mai plăcut de cât orĭ-ce altă consolațiune. Voiți póte a vě aminti și de altă temniță? E necesar ca de la lanțul lui Pavel să trecem la alte lanțuri și la altă temniță. Deci care o voiți? Aceea a lui Ieremia? saŭ a lui Iosif? saŭ a lui Ioan? Mulțămită lanțului lui Pavel, că ni-a deschis atâtea temnițĭ și ne-a dat motiv de vorbă! Voiți póte pe acea a lui Ioan? Și acesta a fost legat pentru Christos și pentru legea lui Dumnedeŭ. Dară ce? Póte ședênd în închisóre ședea și în nelucrare? Nu, ci de acolo, din închisóre, dic, trimițênd pe doi din ucenicii lui îi dicea: „Mergênd diceți lui Christos: tu ești cel ce vii, saŭ pe altul să așceptăm“? (Math. 11, 3). Și acolo fiind el învăța, căci nu neglija de chemarea lui. Dară Ieremia nu a profetizat el despre Babilon, representând tóte cele ce se vor întâmpla acolo? Dară Iosif? Nu óre trei-spre-dece ani a fost legat? și totuși nici în temniță el nu a uitat datoriile cerute de virtute. Mai spunênd încă și despre legăturile unuia, vom conteni vorba. A fost legat și stăpânul nostru, carele a deslegat lumea de păcate. I s-aŭ legat mânele acelea, care aŭ săvêrșit mii de bunătăți, după cum dice: „Și legându-l pe el, l-a dus la Caiafa“ (Math. 26, 57), și a fost legat în fine, cel ce aŭ săvêrșit atâtea fapte minunate! Acestea cugetându-le, nici-odată să nu ne descurajăm, ci chiar de vom fi legați, să ne bucu-

răm, și dacă nu suntem în legăturĭ, să ne considerăm ca împreună legațĭ cu dênșiĭ (Ebr. 13, 3). Vedĭ acum câtă putere și câte bunătățĭ aŭ legăturile? Tóte acestea sciindu le, să înălțăm luĭ Dumnedeŭ mulțămire pentru tóte, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Sântul Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în veciĭ vecilor. Amin.

OMILIA IX.

„Vĕ rog pe voĭ eŭ legatul întru Domnul, cu vrednicie să umblațĭ dupre chemarea cu care suntețĭ chemațĭ; cu tótă smerenia și blândețele, cu îndelungă răbdare, îngăduind unul altuia cu dragoste, nevoindu-vĕ a păzi unirea Duchuluĭ întru legătura păceĭ“ (Cap. 4, 1—3).

S-a dovedit puterea cea mare a lanțuluĭ luĭ Pavel și tot-odată s-a probat cum a fost maĭ strălucit chiar de cât minunele pe care el le-a săvêrșit. Decĭ nu în zădar ni s-a pus înainte acest lanț, după cum se crede, ci ca prin el maĭ mult să ne convingă. „Cu vrednicie să umblațĭ, dice, dupre chemarea cu care suntețĭ chemațĭ“. Și cum încă? „Cu tótă smerenia, și blândeța, cu îndelungă răbdare, îngăduind unul altuia cu dragoste“. Nu că dóră e bine de a fi legat pentru orĭ-ce fapt, ci numaĭ pentru Christos. Pentru aceia și dice el: „în Domnul“, adecă legat pentru Christos. Nimic cu adevĕrat nu este egal cu aceasta. Dară lanțul luĭ Pavel earășĭ ne atrage de la subiectul discuțiuneĭ, și a ne împotrivi nu putem, ci de bună voea nóstră suntem atrașĭ spre el. Și fie, ca în tot-deauna să conversăm despre lanțul luĭ Pavel! De cât, să fițĭ cu atențiune, căcĭ acum 'mĭ-a venit în minte o chestiune, pe care mulțĭ o discută. «Dacă e bine de a fi în strimtorărĭ, dic iĭ, de ce chiar el (Pavel) pe când se justifica înaintea luĭ Agripa dicea: „Așĭ pofti de la Dumnedeŭ și întru puțin și întru mult, nu numaĭ tu, ci și toțĭ ceĭ ce mĕ aud pe mine astă-dĭ, să se facă într'acest feliŭ, precum și eŭ sunt, afară de lega-

turile acestea“ (Fapt. 26, 29)? Dară nu a pronunțat a-ceste cuvinte ca cum ar fi credut că nu sunt de dorit le-găturile, nu, să nu fie, căcĭ de le-ar fi credut de despreţuit, nu s-ar fi lăudat el pentru legăturile luĭ, pentru înlemni-țările luĭ, cum și pentru cele-l-alte strîmtorărĭ, după cum dicea și Corinthenilor scriindu-li: „Decĭ cu dulceață mĕ voiŭ lăuda întru neputințile mele“ (II Cor. 12, 9.). Dară ce? Chiar acele vorbe eraŭ dovada cea maĭ străluciă, că legăturile trebuie a fi considerate de importante. Dupre cum și Corinthenilor scriind li dicea: „Cu lapte pre voĭ v-am hrănit, nu cu bucate, că încă nu puteţĭ“ (I Cor. 3, 2), tot așa și aicĭ. Nu puteaŭ iĭ să priceapă frumusețea, nicĭ podóba, cum nicĭ folosul legăturilor. De aceia și dice: „afară de legăturile acestea“. Ebreilor însĕ nu li dicea așa, ci 'ĭ îndemna să se creadă de legațĭ împreună cu ceĭ legațĭ (Ebr. 13, 3). De aceia și el însușĭ se bucura în legăturĭ, era legat, și cu ceĭ legațĭ era aruncat în inchisóre. Mare a fost puterea lanțuluĭ luĭ Pavel. In loc de orĭ-ce altă priveliște e de ajuns de a vedea pe Pavel legat și scos din închisóre. A-l vedea legat și ședênd înăuntrul temnițeĭ, nu e óre cea maĭ mare dintre plăcerĭ? De ce nu așĭ prețui faptul? Nu vedețĭ pe împărațĭ și pe consulĭ îmbrăcațĭ cu haine aurite și purtațĭ în trăsurĭ trase de caĭ? Nu vedețĭ pe ceĭ ce compun garda lor, cum totul ce pórtă e de aur; de aur sulițele, de aur scuturile, de aur hainele, și chiar caiĭ lor împodobițĭ cu aur? Și cu tóte acestea cu cât e maĭ încântătóre acea priveliște de cât aceasta? Cum că eŭ nu exagerez lucrurile, vĕ voiŭ invedera din o istorie veche. Profetul Eliseiŭ,—póte că scițĭ pe acest bărbat—pe timpul când regele Sirieĭ era în resboiŭ cu regele luĭ Israil, ședea în peștera luĭ, însĕ cunoscea tóte întrigile și planurile pe care regele Sirieĭ le urzia împreună cu partidaniĭ luĭ contra luĭ Israil, de cât că Profetul tóte le da pe față, și făcea nerealisabile tóte planurile luĭ, căcĭ cele necunoscute el le predicea și nu-l lăsa pe regele luĭ Israil de a cădea în cursele pe care regele Sirieĭ i le întindea. Acest fapt de sigur că a măhnit pe regele Sirieĭ, și s-a înfuriat cu atât maĭ mult, cu cât nu putea șci cine e acel ce-ĭ contrariază planurile și i-le dă pe față. Pe când decĭ se găsia în nedomirire și căuta să găsiască causa, unul din aghiotanțiĭ luĭ i-a spus că în Samaria este un óre-care profet, numit Eliseiŭ, și că acesta nu lasă de a se executa planurile regeluĭ, căcĭ tot ce cu-

getă în cămara sa, el dă la lumină. Auḑind acestea regele Siriei şi-a închipuit că a descoperit totul. Nimic mai prostesc ca acest fapt. El trebuia tocmai să cinstească pe bărbat, să-l admire, să se minuneze de el, de vreme ce de şi departe de dênsul cu atâtea poşte şi totuşi scia cele ce se făuriaŭ în cămara regelui, fără să-i spună cine-va,—el, ḑic, regele Siriei nu a făcut aceasta, ci înfuriat şi ieşindu-şi din minţi din causa mâniei, a adunat călăreţi şi pedestri şi i-a trimis să încunjóre şi să prindă pe Profet. Eliseiŭ avea un discipul, care era la începutul chemărei lui profetice, şi deci era încă departe până se va învrednici de asemenea descoperiri. Soldaţii regelui în fine s-aŭ apropiat de peşteră ca să prindă şi să lege pe Profet. Earăşi ajungem pe nesimţite la legături; dară ce să fac.... dacă peste tot locul acest cuvênt ni iesă înainte? Acel discipul, ḑic, vêḑênd mulţimea soldaţilor s-a spăimântat, şi alergând la dascalul sĕŭ înfricoşat şi tremurând i-a vestit nenorocirea ce credea că-l aşteaptă, şi l-a pus în cunoscinţă de primejdia inevitabilă. La aceasta Profetul a rîs, că se spăimânta de acelea ce nu sunt demne de spaimă, şi-l mângâia încurajându-l. Dară discipulul nefiind încă desăvêrşit nu se convingea, ci încă înspăimântat de acea privelişte tremura de frică. Deci atunci ce face Profetul? „Dómne, ḑice, deschide ochii acestui copilandru, ca să vadă că mai mulţi sunt cei cu noi, de cât cei cu ii“ (IV, Imp. 6, 17), şi de'ndată a vêḑut întregul munte, unde locuia atunci Eliseiŭ, înţesat de cai şi căruţe de foc. Nimic alt nu era, de cât mulţimea îngerilor puşi în linie de bătae. Dacă deci o ceată de îngeri atât de mare secunda pe Profetul Eliseiŭ, dară pe Pavel? Aceasta o ḑice şi Profetul David: „Tabărî-va îngerul Domnului împrejurul celor ce se tem de dênsul“ (Ps. 33, 8), şi earăşi: „Pe mâni te vor ridica, ca nu cum-va să se împedece de peatră piciorul tĕŭ.“ (Ps. 90. 12). Dară ce ḑic eŭ de îngeri, când însuşi stăpânul era cu dênsul? Căci dóră şi lui Abraam nu numai că i s-a arătat, ci şi împreună cu dênsul era. Insuşi el a făgăduit ḑicênd: „Şi eată eŭ sunt cu voi până la sfârşitul veacului“ (Math. 28, 20). Deasemenea şi lui Pavel arătându-se i-a ḑis: „Nu te teme, ci vorbesce, căci eŭ sunt cu tine, şi nimeni nu se va ispiti ca să-ţi facă rĕŭ“ (Fapt. 18, 9. 10). Apoi şi prin vis i s-a arătat ḑicêndu-i: „Indrăznesce, Pavele, că precum ai

mărturisit de mine în Ierusalim, așa ți se cade și în Roma să mărturisesci“ (Ibid. 23, 11). Sânții sunt în tot-deauna miraculoși și plini de char, dară mai ales când se primejduiesc pentru Christos, când sunt legați pentru Christos. Dupre cum un soldat brav e privit cu plăcere tot-deauna, dară mai cu samă când la defilarea trupelor stă și se pune în rând cu însuși regele, tot ast-feliŭ închipui-ți și pe Pavel când îl vedi învățând în lanțurile luĭ. Să vě spun și ce 'mĭ-a trecut acum prin cuget? Fericitul martir Babila a fost legat și el, și tot din aceiași causă ca și Ioan, adecă a înfruntat un rege călcătoriŭ de lege. După încetarea luĭ din viață, regele acela a permis ca lanțurile martiruluĭ să fie îngropate împreună cu corpul, și ast-feliŭ corpul să se îngrópe legat, așa că acum cătușele acele se găsesc la un loc cu țěrina luĭ. Atât de mare era dorința luĭ pentru acele legăturĭ! „Prin fer a trecut sufletul luĭ“ (Ps. 104, 18), dice Profetul despre Iosif. Deja și femeĭ aŭ încercat dulceața unor asemenea legăturĭ. Dară noĭ nu maĭ suntem legațĭ astă-dĭ, și nicĭ că povățuiesc la aceasta, fiind-că nu e timpul acum. Să nu-țĭ legĭ mânele, însě leagă-țĭ cugetul. Sunt încă și alte legăturĭ, și ceĭ ce nu le pórtă pe acestea de aicĭ, le vor purta pe acelea. Ascultă pe Christos spunênd: „Legându-ĭ mânele și picióréle luați-l și-l aruncațĭ întru întunerecul cel maĭ din afară“ (Math. 22, 13). Dară, să nu fie de a încerca nisce ast-feliŭ de legăturĭ, pe când de cele de aicĭ fie a ne învrednici Dumnedeŭ! Pentru aceia dicea Pavel: „Eŭ legatul în Domnul vě rog pe voĭ, cu vrednicie să umblațĭ, dupre chemarea cu care sunteți chemațĭ“.

Dară care e acea chemare? «Ațĭ fost numițĭ, dice, corpul luĭ avênd de cap pe Christos; v-a înviat împreună cu el, v-a pus ca să stațĭ împreună cu el, fiind dușmanĭ și încărcațĭ cu miĭ de rele». Mare e chemarea, cu adevěrat, și la marĭ bunătățĭ suntem chemațĭ. Dară cum trebuie a umbla cu vrednicie? „Cu tótă umilința“, dice. Cel ce face așa, umblă cu vrednicie, pentru că umilința este basa orĭ-căreĭ virtuțĭ. Dacă eștĭ umilit și pricepĭ cine aĭ fost și cum te-aĭ mântuit, veĭ avea un motiv de virtute în acea amintire, și atuncĭ nicĭ în legăturĭ fiind nu te veĭ mândri, și nicĭ în cele ce am spus nu te veĭ îngâmfa, ci sciind că totul este din char, te veĭ umili pe sine-țĭ. Cel umilit póte

să fie şi recunoscĕtoriŭ, în acelaşĭ timp însĕ şi serv plăcut. „Căci ce aĭ, dice, care n-aĭ luat“? (I Corinth. 4, 7). Ascultă-l earăşĭ pe dênsul dicênd: „Maĭ mult de cât toţĭ aceia m-am ostenit, însĕ nu eŭ, ci charul luĭ Dumnedeŭ care este cu mine“ (Ibid. 15, 10). „Cu tótă smerenia“, dice, nu numaĭ in vorbe şi nicĭ numaĭ în fapte, ci şi în purtare şi în graiŭ; nu către unul smerit, eară către cela-l-alt insolent, ci către toţĭ fiĭ smerit, fie marĭ saŭ micĭ, fie prietenĭ saŭ duşmanĭ. Aceasta e adevĕrata smerenie. Fiĭ umilit chiar în faptele cele bune pe care le sàvêrşeşcĭ, căcĭ ascultă ce dice Christos: „Fericiţĭ ceĭ săracĭ cu duchul“ (Math. 5, 3), adecă chiar la început ni pune înainte umilinţa. De aceia şi Pavel dice: „Cu tótă smerenia şi blândeţa, cu îndelungă rabdare,“ pentru că a fi smerit, însĕ în acelaşĭ timp iute şi aplecat la mânie, nu póte folosi la nimic. Cel cuprins de mânie, de multe-orĭ perde totul. „Ingăduind unul altuia cu dragoste“. Dară cum e cu putinţă a îngădui, dacă eştĭ iritabil şi bârfitoriŭ? De aceia el ni spune şi modul de îngăduire: „cu dragoste“ dice. «Dacă tu nu veĭ îngădui pe apropele tĕŭ, apoĭ cum te va îngădui şi pe tine Dumnedeŭ? Dacă tu nu poţĭ suferi pe cel împreună serv cu tine, apoĭ cum te va suferi óre şi pe tine stăpânul a tóte? Unde este iubire, acolo tóte sunt suportabile». „Nevoindu-vĕ, dice, a păzi unirea duchuluĭ întru legătura păceĭ“. Decĭ leagă-ţĭ mânele tale cu îngăduinţa. Earăşĭ am dat peste numele acel frumos, peste legăturĭ, dic. Am fost părăsit acest nume, dară el earăşĭ s'a întors în discuţiunea nóstrĕ. Frumóse sunt acele legăturĭ, dară frumóse sunt şi acestea, care nasc pe cele dintêĭ. Leagă-te pe sine-ţĭ împreună cu fratele tĕŭ; unia ca aceştia fiind conlegaţĭ cu dragostea, tóte le rabdă cu uşurinţă. Leagă-te pe sine-ţĭ cu el şi el cu tine, căcĭ în ambele casurĭ tu eştĭ stăpân; pe care voesc a-l face prieten, de sigur că voiŭ putea cu uşurinţă. „Nevoindu-vĕ dice, nu cum s-ar întâmpla, ci „a păzi unirea duchuluĭ întru legătura păceĭ.“ Dară ce este óre unirea duchuluĭ? Dupre cum în corp sufletul e acela care ţine tóte membrele luĭ în bună rânduială, tot aşa şi aicĭ. Pentru aceia s-a dat omuluĭ duch, pentru ca pe ceĭ ce sunt contrarĭ, fie cu genul, fie cu vîrsta, fie şi în alte privinţĭ, pe toţĭ acestia, dic,

să-ĭ uniască într'un tot. Bătrânul şi tênĕrul, săracul şi bogatul, copilul şi cel vîrstnic, femeea şi bărbatul, şi în fine tot spiritul devine un ce complect, ba încă chiar maĭ mult, de cât cum ar fi un singur corp. Această conlegare e cu mult maĭ mare de cât conlegătura şi afinitatea dintre membrele corpuluĭ, pentru că legătura spirituluĭ este maĭ sigură şi maĭ precisă de cât unirea membrelor corpuluĭ, orĭ cât de simplu şi neamestecat este el. Şi cum se păstrează óre unirea duchuluĭ? „Intru legătura păceĭ," adecă, în duşmănie şi discordie nu e posibil a se păstra. „Căcĭ când este întru voĭ, ḑice, rîvnire, şi prigonire, şi împerechere, aŭ nu sunteţĭ trupeşcĭ" (I Corinth. 3, 3)? Dupre cum focul când dă de lemne uscate pe tóte le transformă în flacărĭ, eară când întimpină lemne verḑĭ nicĭ nu se aprinde şi nicĭ măcar nu se lipeşce de ele, tocmaĭ aşa şi în casul de faţă; nimic din cele lipsite de căldură nu se póte lipi de spiritul omuluĭ, ci în orĭ-ce cas numaĭ aceia ce conţine în sine căldură duchovnicească. De aicĭ prin urmare se naşce căldura dragosteĭ, fapt pentru care şi apostolul ni pune înainte legătura păceĭ şi cu aceasta voesce el a ne lega pe toţĭ. «Dupre cum, ḑice, când voeşcĭ să te legĭ cu altul, nu veĭ putea a o face de cât saŭ să-ţi legĭ corpul tĕŭ de al luĭ, saŭ că de veĭ voi să facĭ îndoită acea legătură, apoĭ va trebui ca şi pe el să-l legĭ de tine, tot aşa şi în casul de faţă». Cu alte cuvinte voeşce a ne conlega uniĭ de alţiĭ în mod serios, adecă nu numaĭ de a fi pacinicĭ în mod simplu, şi nicĭ numaĭ de a ne iubi în mod superficial, ci toţĭ a fi unul, toţĭ a fi un suflet. O ast-feliŭ de legătură este bună. Cu această legătură să ne legăm împreună, şi între noĭ şi cu Dumneḑeŭ. O ast-feliŭ de legătură nu strînge şi nicĭ nu apasă mânele legate, ci le lasă în libertate, şi cu dragă inimă ele vor face atuncĭ maĭ mult chiar de cât cele deslegate. Cel puternic de şi legat cu cel slab, totuşĭ îl pórtă pe acesta cu plăcere, şi nu-l lasă a se perde, ba încă chiar cu cel leneş de ar fi legat, are puterea de a-l deşcepta şi pe acesta maĭ mult. „Frate ajutat de frate, ḑice, e ca o cetate tare" (Proverb. 18, 19). Un ast-feliŭ de lanţ nu-l póte întrerupe saŭ împedeca nicĭ distanţa căilor, nicĭ ceriul, nicĭ pământul, nicĭ mórtea şi nicĭ alt-ceva, ci este maĭ bun şi maĭ puternic de cât tóte acestea. Un asemenea lanţ urzit chiar numaĭ de un singur spirit, póte încă pe mulţĭ a împresura. Ascultă-l pe Pavel ce ḑice: „Nu vĕ strîmtoraţĭ în-

tru noĭ, ci vĕ strîmtoraţĭ în pântecele vostru.... lărgiţi-vĕ şi voĭ“ (II Corinth. 6, 12. 13). Şi ce óre anume póte vătăma această legătură? Dragostea de banĭ, de stăpânire, de slavă, şi în fine de altele de acest feliŭ, care'ĭ fac pe acestia uşureĭ şi slabĭ, şi care întrerup lanţul. Decĭ când nu se întrerupe lanţul? Când tóte acestea vor fi alungate, şi când nimic din cele care împedecă dragostea nu ne vor nelinişci. Căcĭ ascultă ce dice Christos: „Şi pentru că se va înmulţi fără de legea, va rĕci dragostea multora“ (Math. 24, 12). Nimic nu este atâta contra iubireĭ, ca pĕcatul, şi nu dic numaĭ de pĕcatul contra luĭ Dumnedeŭ, ci şi de acel care e contra aprópeluĭ. „Dară cum se împacă tâlcharii“? dicĭ. Când óre? spune-mĭ. Nu atuncĭ, de sigur, când vor întrebuinţa un mod tâlchăresc de împărţala lucrurilor furate între dênşiĭ. Căcĭ dacă la împărţirea lucrurilor de furat nu vor păzi legile de drept comun, şi dacă nu se va da fie-căruia dreptul, îĭ veĭ găsi atuncĭ şi pe dênşiĭ în certe şi bătăĭ. Ast-feliŭ decĭ, nicĭ chiar între ceĭ rĕĭ nu se póte găsi pacea în alt mod, ci pretutindenea o veĭ găsi numaĭ acolo, unde ómeniĭ vieţuiesc cu dreptate şi întovărăşiţĭ de virtute. Dară ce? Óre rivaliĭ în amorurĭ nu se împacă între dênşiĭ? Nicĭ odată. Şi de cine voescĭ să-ţĭ spun? Lacomul nicĭodată nu se va împăca cu alt lacom. Dacă nu ar maĭ fi printre dênşiĭ drepţĭ, blânḍĭ şi de aceĭ nedreptăţiţĭ, póte că s-ar nimici această specie de ómenĭ. Intocmaĭ ca şi cu fearele cele sălbatice; de nu ar fi ce-va la mijloc între două feare flămânde spre a mânca, de sigur că s-ar mânca între dênsele. Tot aşa s-ar petrece şi cu ceĭ lacomĭ şi rĕĭ. Ast-feliŭ dară, nu e cu putinţă de a exista pacea, dacă maĭ'ntêiŭ nu se va practica virtutea. Să ne închipuim, bună óră, o cetate plină de lacomĭ şi toţĭ la feliŭ, şi nimenĭ să nu rabde a fi nedreptăţit, în acelaşĭ timp însĕ cu toţiĭ să nedreptăţiască pe alţiĭ; eĭ bine, ar putea să stea acea cetate? Câtuşĭ de puţin. Dară óre desfrânaţiĭ aŭ pace între iĭ? De loc; nu veĭ găsi nicĭ doĭ, carĭ să fie de aceiaşĭ părere. Asa că şi în casul de faţă causa nu e alta, de cât că s-a recit dragostea, eară causa receleĭ e că s-aŭ înmulţit fără de legea. Aceasta duce la sigur pe om în egoism; aceasta divisază şi rupe în părţĭ corpul, îl slăbesce şi-l fărîmă. Unde însĕ e virtutea, se petrece contrariul. Omul virtuos e maĭ presus de averĭ; el de s'ar găsi în cea maĭ mare sărăcie şi între miĭ de săracĭ ca dênsul, póte ca să fie împăciuitoriŭ, pe când lacomiĭ de

banĭ, dacă ar fi chiar doĭ, nu se pot împăca. Aşa dară, dacă noĭ am fi virtuoşĭ, dragostea nu s-ar perde. Virtutea isvorăşce din dragoste, şi dragostea din virtute. Cum este, vĕ spun eŭ. Cel virtuos nu preferă banii înaintea prieteniei, nici că este resbunătoriŭ, nicĭ nu nedreptăţeşce pe aprópele, nici nu-l bârfeşce, ci tóte le sufere cu curaj. Dragostea de acestea depinde; şi earăşĭ, cel ce iubeşce, tóte acestea le sufere. Ast-feliŭ decĭ tóte acestea la un loc sunt între dênsele legate, şi una pe alta se fortifică. Cum că iubirea isvorăşce din virtute se dovedeşce şi de aicĭ; căcĭ a dice: „Când se vor înmulţi fără de legile, va rĕci dragostea“ tocmaĭ aceasta a invederat; eară când dice: „Cel ce iubeşce pe aprópele, a îndeplinit legea“ (Rom. 13, 8) arată că virtutea purcede din dragoste. Aşa că e absolut necesar a fi una din două: saŭ fórte iubitoriŭ, saŭ fórte virtuos. Pentru că cel ce are una din două, forsamente că va avea şi pe ceia-l-altă, şi vice-versa: cel ce nu scie a iubi, săvêrşeşce şi multe viclenii, eară cel viclean nu scie a iubi.

*) Să practicăm decĭ dragostea, căcĭ ea e ca o fortăreţă, care nu ne va lăsa de a păţi ce-va rĕŭ. Cu ea să ne conlegăm pe noĭ înşi-ne. Nimic din cele viclene să nu fie între noĭ, nimic din cele bănuite, căcĭ unde este adevĕrata prietenie, nimic din acestea nu se găseşce. Aceasta o a spus şi un bărbat înţelept: „Impotriva prieteneluĭ chiar sabia de aĭ scóte-o, să nu te desnădĕjduieşcĭ căcĭ este întórcere; împotriva prieteneluĭ de veĭ deschide gura, să nu te sfieşcĭ, căcĭ este împăcăciune, fără batjocură, fără descoperirea taĭneĭ şi fără rana vicleniei; pe acestea prietenul le înlătură“ (Sirach. 22, 21. 22). „Fără descoperirea tainelor“, dice. O! dacă toţĭ am fi prietenĭ, nicĭ că am avea nevoe de secrete, căcĭ precum cine-va nu póte avea secrete faţă de el însuşĭ, şi nici că ar putea să se ascundă pe sine, tot aşa nu s-ar ascunde nicĭ de prietenĭ. Nefiind secrete, prietenia e imposibil de a fi întreruptă. Decĭ secretele pentru nimic nu le avem, de cât că nu avem curaj şi sinceritate cătră toţĭ. Aşa dară receala dragosteĭ a născut secretele. Dară de ce aĭ secrete? Voeşcĭ a nedreptăţi pe aprópele? Saŭ că póte îl împedecĭ de a fi păr-

*) Partea morală. Prin dragostea dintre noĭ e salvată şi legătura păceĭ. (Veron).

taș vre-unuĭ bun, și de aceia te ascundĭ? Saŭ pôte'țĭ e rușine? Așa dară aceasta e dovada lipseĭ de curaj. Dacă ar fi dragoste, nu ar fi descoperirea secretelor și nicĭ o-cara. Pentru că ce? spune'mĭ; cine s-ar ocărî pe sine? Dară chiar de ar face-o, ar fi spre folos, căcĭ și pe copiĭ îĭ ocărîm, voind prin aceasta aĭ ambiționa. Chiar și Christos a început atuncĭ a înfrunta cetățile, dicênd: „Vaĭ ție Horazim, vaĭ ție Bethsaida," (Luc. 10, 13), pentru ca să le scape de înfruntare și de ocară. Nimic nu pôte a atinge atâta cugetul, și maĭ mult încă să-l deșcepte și să-l ridice din lenevire, ca înfruntarea. Dară să nu ne înfruntăm uniĭ pe alțiĭ fără folos. Căcĭ ce? Veĭ înfrunta pe fratele tĕŭ din causa banilor, când acestia se capătă în comun? Îl veĭ înfrunta pôte pentru greșalele luĭ? Dară aceasta va fi maĭ mult pentru corectarea luĭ. „Și fără rana vicleniei", dice. Dară cine s-ar răni pe sine? De sigur că nicĭ unul. Decĭ să practicăm virtutea. Apostolul nu dice în mod simplu să iubim, ci să urmăm dragostea (I Corinth. 14, 1), adecă să o practicăm. Trebuie multă grijă, căcĭ iute dispare și este sprintenă de plecare. Dacă o urmăm, nu va ajunge nicĭ-odată la aceia ca să plece, ci iute o vom reținea și atrage spre noĭ. Dragostea luĭ Dumnedeŭ a unit ceriul cu pămêntul. Dragostea luĭ Dumnedeŭ a pus pe om pe tronul luĭ Dumnedeŭ. Dragostea luĭ Dumnedeŭ a arătat pe pămênt pe Dumnedeŭ. Dragostea luĭ Dumnedeŭ pe stăpânul a tôte l-a făcut serv. Dragostea luĭ Dumnedeŭ a făcut ca să fie predat fiul sĕŭ cel iubit pentru mântuirea dușmanilor. Și nu s-a mărginit numaĭ aicĭ, ci încă ne-a chemat la bunătățĭ maĭ marĭ. Nu numaĭ că ne-a izbăvit de relele de dinainte, ci încă a făgăduit că ni va da și alte bunurĭ cu mult maĭ marĭ. Pentru tôte acestea mulțămind luĭ Dumnedeŭ, să practicăm tôtă fapta bună, și cu deosebire să practicăm dragostea, ca să ne învrednicim de bunurile făgăduite, cu charul și iubirea de ômenĭ a Domnuluĭ nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Sântul Duch, i se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în veciĭ vecilor. Amin.

OMILIA X.

„Un trup și un duch, precum și chemațî sunteți într'o nădejde a chemăreî vóstre“ (Cap. 4, 4).

Când fericitul Pavel sfătuiesce pentru ce-va mare și înalt, ca un bărbat mult încercat și duchovnicesc, își compune și'și sprijine sfatul pe cele din ceriurî, învățând aceasta de la însușî Domnul nostru, dupre cum dice și în alt loc: „Umblațî întru dragoste, precum și Christos ne-a iubit pre noî și s-a dat pe sine pentru noî“, și earășî: „Aceasta să se înțeleagă întru voî, care și întru Christos Iisus, care în chipul luî Dumnedeŭ fiind, nu răpire a socotit a fi el întocmaî cu Dumnedeŭ“ (Efes. 5, 2. Filip. 2, 5. 6). Tot aceasta o face și aicî. Când exemplele date sunt marî, atuncî zelul și pofta luî sunt grozav de marî. Deci ce spune el îndemnându-ne la unire? „Un trup și un duch, precum și chemațî sunteți într'o nădejde a chemăreî vóstre: un Domn, o credință, un botez“ (Vers. 4. 5). Dară ce înseamnă „un trup“? Credincioșiî de peste tot locul și din lumea întreagă, adeca ceî presențî, ceî ce aŭ fost, cum și ceî ce vor fi. Pentru ca și ceî ce înainte de venirea luî Christos aŭ avut o viață plăcută, un trup sunt, pentru că și aceia aŭ sciut pe Christos. Și de unde se invedereazā aceasta? „Abraam, părintele vostru, dice, a fost bucuros ca să vadă diua mea, și a vědut și s-a bucurat“, și earășî: „De ațî fi credut pe Moisi, ațî fi credut în mine, căcî pentru mine a scris acela“ (Ibid. 5, 46), dupre cum aŭ scris și toțî profețiî. De sigur că nu ar fi scris aceia ce nu sciaŭ, și nu ar fi vorbit acele ce nu cunosceaŭ. Insě fiind-că îl sciaŭ, de aceia i se și închinaŭ, așa că și aceia sunt un trup. Nu e despărțit trupul de duch, fiind-că atuncî nicî nu ar maî fi trup. Și noî avem obiceiul de a dice un trup este, cand vorbim de lucrurî saŭ și de ființî unite și avěnd între ele asemănare. Tot ast-feliŭ luăm și corpul când vorbim de unirea membrelor luî. Un singur cap; dară când e un singur cap, e și un singur corp. Corpul se compune din membre cinstite și din unele necinstite, dară cu tóte

acestea chiar cel maĭ principal dintre ele nu se ridică vre-odată asupra altuia, fie chiar si asupra celuĭ maĭ de despreţuit. De si nu tote aŭ acelaşĭ rol în functionarea lor, ci dupre trebuinţă, totusĭ sunt deopotrivă cinstite, fiind-că tóte s-aŭ făcut spre trebuinţă, de si la diverse serviciĭ. Unele sunt maĭ principale, altele secundare. Precum bună-óră capul e cel maĭ principal din organele întreguluĭ corp, căcĭ şi simţurile tóte le are în el; dênsul e domnul şi suveranul spirituluĭ, şi fără cap nu e posibil a via, pe când cu piciórele tăiate mulţĭ aŭ trăit anĭ îndelungaţĭ. Aşa că nu prin locul ce-l ocupă capul este maĭ principal de cât cele-l-alte organe, ci prin energia luĭ, cum şi prin ordinea ce el o păstrează între cele-l-alte. Şi óre de ce spun eŭ asemenea lucrurĭ? Sunt în biserică mulţĭ ridicaţĭ la înălţime, precum capul, cele cereşcĭ privindu-le, dupre cum ochiĭ din cap, depărtaţĭ mult de la pământ, şi ne-avênd nimic comun cu el. Alţiĭ sunt carĭ aŭ rolul piciórelor, care calcă pe pământ, însĕ a piciórelor sănătóse. Vinovăţia piciórelor nu este că calcă pe pământ, ci pentru că aleargă spre vicleniĭ. „Piciórele lor, ḑice, aleargă spre rele" (Isaia 59, 7). «Nicĭ aceia, ḑice, să nu cugete lucrurĭ înalte contra celor de jos, si nicĭ aceştia să nu hulească pe ceĭ de sus», fiind că în asemenea cas sĕ slăbeşce frumuseţa si tăria fie-căruia în parte, eară trebuinţa deplină (serviciul complect) se împedecă. si cu drept cuvent, de vreme ce tot acel carele huleşce pe aprópele, maĭ'ntêiŭ s-a hulit pe sine singur. Dacă de pildă piciórele nu ar voi să pórte capul la trebuinţile luĭ, pe dênsele se vor vătăma prin nemişcare şi prin lene; deasemenea dacă capul nu va avea nicĭ o purtare de grijă pentru picióre, el singur se va vătăma maĭ'nteiŭ. «De cât acestea cu drept cuvênt, ḑicĭ, nu se revoltă între ele, fiind-că de la natură aŭ fost ast-feliŭ regulate; dară omul cum e cu putinţă ca să nu se ridice contra altuia? El nu se ridică contra îngerilor, precum nicĭ îngeriĭ nu se ridică contra archanghelilor, şi precum earăşĭ nicĭ contra mea animalele necuvêntătóre nu pot să cugete ce-va mare. Dară unde e aceiaşĭ natură, un singur char, şi acesta nu are nimic maĭ mult de cât acela, cum să nu se ridice»? Şi tocmaĭ pentru aceasta nu trebuie să te ridicĭ contra aprópeluĭ tĕŭ. Pentru că dacă tóte sunt comune şi nimic maĭ mult nu are unul de cât altul, apoĭ de unde e această lipsă de minte? Ne împărtăşim de aceiaşĭ natură, de acelaşĭ corp şi suflet, respirăm acelaşı aer, întrebuinţam aceiaşı hrană; decĭ de unde

vine revolta dintre noĭ? Şi cu tóte acestea am putea ca prin virtute să ne ridicăm maĭ pre sus de puterile necorporale (îngerĭ şi demonĭ) şi să ne mândrim pentru aceasta, cu tóte că nu ar fi aceasta mândrie câtuşĭ de puţin, Aşa bună-óră eŭ cuget lucrurĭ marĭ contra diavoluluĭ, ba încă fórte marĭ. Priveşce şi pe Pavel cum şi el cugeta lucrurĭ marĭ contra diavoluluĭ, căcĭ când demonul vorbia despre dênsul vorbe frumóse şi admirabile, Pavel ĭ-a închis gura, şi nu l-a suferit nicĭ măcar a-l linguşi. Ḑicênd servitórea aceia, care avea în ea duch pitonicesc: „Aceştĭ ómenĭ robiĭ luĭ Dumneḑeŭ celuĭ de sus sunt, care vĕ vestesc vóuĕ calea mântuireĭ“ (Fapt. 16, 17), el l-a certat grozav şi ĭ-a astupat gura cea neruşinată. Deasemenea şi aiurea scriind ḑice: „Eară Dumneḑeul păceĭ să sdrobească pe Satana sub piciórele vóstre curând“ (Rom. 16, 20). Nu cum-va óre el a făcut ce-va extraordinar şi contra natureĭ? «Pentru voinţă, ḑicĭ, fiind-că cu voinţa lor cea liberă sunt ceĭ maĭ reĭ dintre toţĭ; dară contra îngeruluĭ nu mĕ ridic, fiind-că e mare deosebirea dintre mine şi el.» Şi cu tóte acestea, cu atât maĭ mult nu trebuie să te ridicĭ contra omuluĭ, de cât contra îngeruluĭ, pentru că îngerul prin natura sa se deosebeşce de tine, ceia ce să nu fie nicĭ spre lauda şi nicĭ spre hula luĭ; pe când omul se deosebeşce de om nu prin natură, ci prin intenţiune resultată din liberul luĭ arbitru. Dară şi printre ómenĭ póte cine-va deveni înger, aşa că dacă contra îngerilor nu te ridicĭ, cu atât maĭ mult contra ómenilor, cariĭ aŭ devenit îngerĭ prin faptele lor, de şi sunt, de aceiaşĭ natură cu noĭ. Dacă unul dintre ómenĭ s-ar face virtuos ca şi îngerul, apoĭ unul ca acesta e cu mult maĭ superior ţie de cât îngerul. Şi de ce? Pentru că ceia ce îngerul avea din natura luĭ, omul virtuos a reuşit a le avea din intenţiune şi din voea luĭ cea liberă; şi pe când îngerul locuieşce departe de tine, în ceriurĭ voiŭ să ḑic, acesta (omul virtuos) trăieşce la un loc cu tine, şi prin faptele luĭ îţĭ dă impuls spre zel. Dară ce ḑic? Omul virtuos şi devenit înger în trup, trăieşce maĭ departe de noĭ de cât îngerul. „Petrecerea nóstre, ḑice, în ceriurĭ este“ (Filip. 3, 20). Cum că unul ca acesta petrece maĭ departe, ascultă unde stă capul luĭ: în tronul împărătesc, ḑice; dară pe cât de departe e tronul de noĭ, tot pe atâta şi îngerul de tron.

„Dară, ḑicĭ tu, vĕd pe altul bucurându-se de cinste, şi

sunt gelos de el.“ Iată că aceasta a resturnat totul, nu numaĭ în lumea întreagă, ci și biserica a umplut'o cu miĭ de neorânduelĭ. Dară dupre cum într'un port liniștit, suflând un vênt sălbatec contrariu stîncilor și întregului cheiŭ, l-ar aduce în cea maĭ mare nesiguranță, întocmaĭ asa face si amorul de slavă când cuprinde pe cine-va; tôte le restôrnă. tôte le amesteca la un loc. Pôte vĭ s-a intâmplat de multe-orĭ să vedețĭ case marĭ ardênd; ațĭ vĕdut cum fumul se ridică la ceriŭ, și cum neapropiindu-se nicĭ unul ca să stîngă focul, ci fie-care gândindu-se la interesele luĭ, focul în tôtă liniscea cuprinde totul. De multe-orĭ tôtă populația din cetate stă împrejurul aceleĭ case ce arde, maĭ mult ca privitorĭ unor rele, de cât ca ajutôre. Veĭ vedea apoĭ cum ceĭ de față nu fac nimic, ci fie-care din iĭ intindênd mâna și arătând celuĭ venit acum la fața locului, saŭ flacările ce prin vre-o ferestrue se vĕd fâlfâind într'una, saŭ grindĭ aruncate jos, saŭ vr'un zidiŭ întreg de dărîmăturĭ smuncit din locul luĭ și trântit la pămênt, și toțĭ staŭ nepăsătorĭ. Sunt apoĭ și unia îndrăznețĭ carĭ se hazardează, și cariĭ îndrăznesc a se apropia chiar lângă casa cea în flacărĭ, nu cu scop de a da ajutoriŭ și să stîngă focul, ci ca priveliștea să li fie maĭ plăcută, privind cu atențiune maĭ de aprôpe și vĕdênd aceia ce de departe nu ar fi putut vedea și distinge bine. De cum-va apoĭ a avut acea casă zidiurĭ marĭ și frumôse, priveliștea e de jelit și vrednică de multe lacrămĭ. Cu adevĕrat că e de jelit de a vedea capitelurile colônelor prefăcute în praf, multe din colône rupte și ele, unele din causa foculuĭ, eară altele fiind împinse și prăbușite de înseșĭ mânile celor ce le-aŭ lucrat, ca nu maĭ mult să devină alimentație foculuĭ. Se pot vedea apoĭ și statuele acelea,—care pe când era tavanul întreg stăteaŭ în tôtă podôba lor,—descoperite acum, fiind-că acoperemântul s-a nimicit, și asvîrlite sub ceriul liber fără nicĭ o rânduealā. Dară apoĭ bogăția dinăuntrul caseĭ cine ar putea-o povesti? acele haine aurite, acele vase de argint!... Dară acea cămară unde numaĭ stăpânul de abea și cu soția luĭ întraŭ, acele cufere pline de haine și de aromate, de petre prețiôse, tôte acelea, dic, prefăcute într'o flacără. Veĭ vedea apoĭ în timpul foculuĭ furnicând înăuntru toțĭ băeașiĭ, și argațiĭ și în fine toțĭ fugariĭ; veĭ vedea apoĭ acolo apă, foc, țĕrină și cenușă, și în fine lemne pe jumĕtate arse. Dară de ce ôre am desfășurat acest tabloŭ maĭ mult pôte de cât trebuia? De sigur că nu am voit a descrie incendiul caseĭ fără un anumit scop, pentru că în definitiv ce mĕ intereseazā ar-

derea uneĭ case? ci am voit ca să represint ochilor voștri, ca ce-va apropiat, relele din biserică. Ca și un incendiŭ adevĕrat, saŭ ca un trăsnet venit de sus, așa a cădut asupra bisericeĭ și ĭ-a rĕsturnat acoperĕmântul, eară in acest timp nimenĭ nu se ridică spre a da ajutoriŭ, ci pe când casa stremoșească arde, noĭ dormim un somn profund și nesimțitoriŭ! De ce anume nu s-a atins acest foc? De care statuĭ din biserică nu s-a atins? Biserica nimic alt nu este, de cât acea clădire ridicată prin spiritele nóstre, saŭ maĭ bine dis întărirea credințeĭ prin spiritele nóstre. In această clădire însĕ, nu veĭ găsi totul de aceiașĭ valóre, ci dintre petrele care o compun unele sunt strălucite și luminose, altele maĭ inferióre acestora și de o colore maĭ închisa, inse cu mult maĭ tarĭ de cât cele-l-alte. Veĭ vedea aicĭ pe mulțĭ carĭ țin locul auruluĭ ce împodobesce tavanul. Veĭ vedea pe alțiĭ mulțĭ carĭ contribuiesc la podóba de pe statuĭ. Veĭ vedea pe alțiĭ că staŭ și țin loc de colóne. Se obicĭnuiesce a se numi și ómeniĭ colóne saŭ stâlpĭ, nu numaĭ prin puterea lor, ci și din causa frumuseţeĭ lor care împodobesce mult clădirea, avênd în acelașĭ timp capetele lor suflate cu aur. Veĭ vedea apoĭ și o mulțime mare, care maĭ mult saŭ maĭ puțin ocupă distanța și locul cel întins de prin împrejurimĭ. Acea mulțime mare ține locul petrelor celor clădite în zidirĭ. Dară trebue de a representa o imagină maĭ frumósă. Această biserică nu a fost clădită din ast-feliŭ de petre, ci din aur și argint și din cele maĭ prețiose, și într'un cuvênt aicĭ aurul e împrașciat pesce tot locul in abondență. Dară vaĭ! lacrimĭ amarĕ. căcĭ tóte acestea aŭ fost pârjolite de tirănia iubireĭ de slavă deșartă, această flacără ce consumă totul; eară în acest timp nimenĭ nu s-a arătat maĭ pre sus de marea nenorocire, ci toțĭ am stat pironițĭ pe loc admirând para foculuĭ, inse ne-putend catușĭ de puțin de a stinge reul. Și chiar de l-am stinge pentru un timp scurt, earașĭ după două și treĭ dile,—întocmaĭ ca și o scântee astupată de cenușă, care isbucnesce și se aprinde din noŭ, și câte maĭ remăsese ne-arse la început le-a prefăcut de astă dată în cenușă,—se aprinde din noŭ, și ceia ce s-a petrecut acolo, se petrece și aicĭ, căcĭ acesta e rolul foculuĭ. Causa este că basele colónelor biseriсеĭ ne-aŭ ros pe noĭ, eară pe ceĭ ce susțineaŭ tavanul și acoperemântul, și țineaŭ la început întreaga clădire ĭ-aŭ împresurat cu foc. De aceia și la zidurile cele-l-alte maĭ ușóră a fost întinderea foculuĭ. Chiar și la clădirĭ când focul a cuprins lemnăria, maĭ mult e

înarmat contra petrelor, eară când restórnă colónele și le aruncă jos, nu maĭ are nevoe de a'șĭ întinde flacările, pentru că odată căḑute tóte acelea ce sprijiniaŭ și susțineaŭ cele de sus, cele de jos în mod automatic și cu multă grabă urmează pe cele-l-alte. Ast-feliŭ și în biserică se petrec lucrurile astă-ḑí. Tóte sunt cuprinse de foc. Căutăm onorurĭ din partea ómenilor, eară pentru slavă suntem aprinșĭ, și nu ascultăm pe Iob, care ḑice: „De și am pĕcătuit fără de voe și am ascuns pecatul meŭ, că nu m-am rușinat de mulțimea glóteĭ, ca să nu mărturisesc înaintea lor“ (Iob. 31, 33. 34). Aĭ vĕḑut suflet virtuos? «Nu m-am rușinat, ḑice, ca să spun pĕcatele mele cele fără de voe înaintea întregeĭ mulțimĭ». Dară dacă acela nu se rușina, cu atât maĭ mult nu trebuie noĭ a ne rușina. „Spune tu, ḑice, fără-de-legile tale ântĕiŭ, ca să te îndreptezĭ“ (Isaia 43, 26). Mult s-a întins grozăvenia acestuĭ rĕŭ, care a resturnat și a nimicit totul! Am devenit robĭ aĭ onorurilor și am părăsit pe Dumneḑeŭ. Nu maĭ putem dojeni pe subalterniĭ noștri, pe câtă vreme și noĭ suntem cuprinșĭ de aceiașĭ bólă, și noĭ avem nevoe de vindecare, noĭ cariĭ suntem rânduițĭ de Dumneḑeŭ de a vindeca pe alțiĭ. Decĭ care speranță de mântuire ne-a maĭ rĕmas, când și noĭ, cariĭ suntem pușĭ spre a vindeca, avem nevoe de mâna altor doctorĭ?

Acestea însĕ nu le-am spus fără scop, ci pentru ca cu toțiĭ în comun, împreună cu femeĭ și copiĭ, preserându-ni pe cap cenușă, și încingĕndu-ne cu sac să postim timp îndelungat și să rugăm pe Dumneḑeŭ de a ni da mână de ajutoriŭ, ca să putem stinge acest foc primejdios, pentru că în adevĕr avem nevoe de mâna luĭ cea puternică și miraculósă. Nóuĕ ni se cere maĭ mult de cât óre-când Ninevitenilor. „Încă treĭ ḑile, ḑice, și Ninevi se va prăpădi“ (Iona 3, 5). Predica profetuluĭ a fost înfricoșată și plină de amenințare. Și cum să nu fie? când se așceptaŭ ca după treĭ ḑile cetatea să devină mormĕntul lor și toțĭ să se prăpădiască cu aceiașĭ pedeapsă. Când se întâmplă ca într'o singură casă să se prăpădiască deodată doĭ copiĭ, de sigur că durerea e nesuferită; dacă și luĭ Iob i s-a părut a fi nesuferită, atuncĭ când a căḑut casa peste fiiĭ luĭ și ĭ-a omorit, apoĭ ce s-ar părea óre, când am vedea nu o casă, nicĭ doĭ saŭ treĭ copiĭ, ci o populație de douĕ-spre-ḑecĭ miĭ îngropată sub dărîmăturile caselor? Vĕ putețĭ închipui cât de mare e nenorocirea. De

alt-feliŭ și nóuĕ ni s-a făcut altă-dată o ast-feliŭ de amenințare, nu prin vocea vre-unuĭ profet, pentru că nu suntem vrednicĭ de a audi o ast-feliŭ de voce, ci prin acea voce de sus, care resună maĭ deslușit ca orĭ-ce altă trâmbiță. Dară să revin la ceia ce am dis: „Incă treĭ dile, dice, și Ninevi se va prăpădi". Grozavă e cu adevĕrat această amenințare, dară astă-dĭ nu e nimic din acestea. Nu incă treĭ dile, și nicĭ că se va prăpădi Ninevi, ci sunt multe dile de când biserica din lumea întreagă s-a fost prăpădit, și e cădută la pămĕnt, fiind toțĭ stăpâniți de acelașĭ rĕŭ, și maĭ cu samă ceĭ din dregătoriĭ, orĭ cât de mult apasă asupra lor respunderea ce o vor avea. Așa dară să nu vĕ mirațĭ dacă v'am îndemnat de a face maĭ mult de cât Ninevitenii. Pentru ce? Eŭ nu predic acum numaĭ postul, ci maĭ mult ce-va; vĕ arăt, dic, acel medicament, care a ridicat de la pămênt și acea cetate cădută. Și care e acel medicament? „Și a vĕdut Domnul, dice, că s-a întors fie-care de la căile sale cele rele, și ĭ-a părut rĕŭ luĭ Dumnedeŭ pentru rĕul care a dis să li facă lor, și n-a făcut" (Iona 3, 10). Aceasta să o facem și noĭ și voĭ. Să ne lepădăm de dragostea banilor, și de a onorurilor, rugând pe Dumnedeŭ de a ni da mână de ajutoriŭ, și să ridice pe aceĭ cădu̦țĭ. De alt-feliŭ frica nóstră nu e din aceleașĭ cause ca a Ninevitenilor. Pentru că atuncĭ urmaŭ a cădea petrele și lemnele și casele să se dărîme, eară trupurile ómenilor să fie zdrobite; astă-dĭ însĕ, nimic din tóte acestea, ci sufletele nóstre vor fi predate foculuĭ gheeneĭ. Să-l rugăm decĭ, să ne mărturisim pentru pĕcatele de dinainte invocând charul luĭ, eară pentru cele viitóre să-l rugăm a ne apăra de ele cu puterea luĭ, ca ast-feliŭ să ne învrednicim,—fiind apărațĭ de această fiară sălbatecă, grozavă și primejdiósă,—a înălța mulțămire luĭ Dumnedeŭ și Tatăluĭ celuĭ iubitoriŭ de ómenĭ, căruia împreună cu Fiul și cu Sântul Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea, și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XI.

„Un trup și un duch, precum și chemațĭ sunțețĭ într-o nădejde a chemăreĭ vóstre; un Domn, o credință, un botez; un Dumnedeŭ și Tată al tuturor, care este preste tóte, și prin tóte, și întru noĭ toțĭ. Eară unuia fie-căruia din noĭ s-a dat charul, dupre măsura daruluĭ luĭ Christos“ (Cap. 4, 4—7).

Dragoste cere de la noĭ Pavel, nu însĕ cum s-ar întâmpla, ci acea dragoste care ne unesce la un loc și ne face nedeslipițĭ unuĭ de altuĭ, și care cu atata precisiune ne leagă unuĭ lângă altuĭ, ca cum sunt conlegate membrele corpuluĭ între ele. O ast-feliu de dragoste este, care săvêrșasce lucrurĭ marĭ și frumóse. De aceia și dice „un trup“, arătând prin aceasta simpatia reciprocă dintre membre, și că nu trebuie a ne amesteca în bunurile altora, ci a ne bucura încă de aceasta, și în fine arătând prin aceste cuvinte tóte cele-l-alte datoriĭ de reciprocitate. „Și un duch“. Bine a dis, căcĭ prin aceasta arată că într'un singur trup e un singur duch; saŭ că póte să fie un singur corp, și să nu fie un duch,—ca cum ar dice vre-un prieten al ereticilor; saŭ că prin duch se convinge și se conleagă, adecă, că ceĭ ce primesc duchul și sunt adăpațĭ din acelașĭ isvor, nu trebuie a fi de părerĭ deosebite; saŭ că póte aicĭ prin cuvêntul duch înțelege buna-voință. „Precum și chemațĭ sunteți într-o nădejde a chemăreĭ vóstre“. «Dumnedeul vostru, dice, v-a chemat la aceleașĭ bunurĭ, nimic maĭ mult nu a dat unuia ca altuia; tuturor a dat nemurirea, tuturor viața vecĭnică, tuturor slavă nemuritóre, tuturor fraternitatea, și în fine tuturor a dăruit moscenirea; s-a făcut cap comun al tuturor, pe toțĭ i-a sculat din morțĭ împreună cu el și i-a pus să stea împreună cu el». Decĭ dacă în cele spirituale aveți și vĕ bucurațĭ de atata egalitate, de ce cugetațĭ întru voĭ lucrurĭ marĭ? Că cutare e bogat, că cela-l-alt e puternic? Și cum să nu fie aceasta de ris? Căcĭ spune-mĭ: dacă bună-óră Împăratul ar lua odată dece persóne și le-ar îmbrăca pe tóte cu porfiră împărătească, și le-ar pune să stea pe tronul împărătesc, și în fine tuturor ar da aceiașĭ cinste, óre ar îndrazni vre-unul din aceia să ridiculiseze pe altul ca fiind maĭ bo-

gat, saŭ maĭ strălucit? Cătuşĭ de puţin. Dară încă nu am spus totul, pentru că nu e atâta deosebire în ceriurĭ, cât e jos pe pămênt. „Un Domn, o credinţă, un botez". Iată speranţa chemăreĭ nóstre! „Un Dumnedeŭ şi Tată al tuturor, care este preste tóte, şi prin tóte, şi întru noĭ toţĭ". Nu cum-va aĭ fost chemat tu ca maĭ mare, eară cela-l-alt ca maĭ mic? Nu cum-va óre tu te-aĭ mântuit prin credinţă, eară acela prin fapte? Nu cum-va ţie póte ţi s-aŭ iertat pĕcatele prin botez, eară aceluia nu s-a iertat nimic? „Un Dumnedeŭ şi Tată al tuturor, care este preste tóte, şi prin tóte, şi întru noĭ toţĭ". „Care este preste tóte" adecă Domnul care este deasupra tuturor. „Şi prin tóte", adecă care se îngrijesce şi guberneazā, „şi întru noĭ toţĭ", adecă cel ce locuiesce întru noĭ toţĭ. Cu tóte că aceasta se atribue fiuluĭ, totuşĭ dacă s-ar fi credut ca o împuţinare, nu s-ar fi dis aicĭ cu privire la tatăl. „Unuia fie-căruia din noĭ s-a dat charul". Dară póte veĭ dice: «Ce? de unde sunt atuncĭ diferitele charurĭ»? Această chestiune vecĭnic ducea pe Corinthenĭ în descurajare şi pe alţiĭ mulţĭ în întristare şi cârtire. De aceia decĭ peste tot locul apostolul ia corpul ca exemplu în argumentaţia luĭ, şi pentru aceia tot acest exemplu l-a dat şi acum, fiind-că trebuia a face menţiune de diversele charurĭ. Chestiunea aceasta o trateazā maĭ precis în epistola cătră Corinthenĭ, fiind-că maĭ cu samă acolo bântuia această bólă, eară în cea de faţă numaĭ cât a făcut alusiune. Şi privesce ce dice el. Nu a spus dupre credinţa fie-căruia, pentru ca să nu descurajeze pe aceĭ cariĭ nu aŭ reuşit în succese marĭ, dară ce? „Dupre măsura daruluĭ luĭ Christos". «Cele maĭ principale, dice, sunt comune tuturor, adecă a avea un botez, a se mântui cine-va prin credinţă, a avea tată pe Dumnedeŭ, şi în fine a se împărtăşi cu toţiĭ din acelaşĭ duch». De cum-va însĕ cutare are ce-va maĭ mult în char, nu te întrista, fiind-că şi durerea luĭ e maĭ mare. De la cel ce a primit cincĭ talanţĭ, cincĭ i s-a cerut, eară cel ce a luat doĭ, numaĭ doĭ a înapoiat, şi totuşĭ nimic nu a avut maĭ puţin de cât cela-l-alt. Pentru aceasta şi aicĭ apostolul încurajază pe auditoriŭ tot cu acelaşĭ reson. „Spre săvêrşirea sânţilor, dice, spre lucrul slujbeĭ, spre zidirea trupuluĭ luĭ Christos" (Vers. 12). De aceia şi dicea el: „Amar

mie este, de nu voiŭ bine-vesti“ ! (I Corinth. 9, 16). El luase darul apostolieĭ, și de aceasta amar luĭ, pentru că l-a primit; dară tu aĭ fost scutit de această primejdie. „Dupre măsura“. Ce înseamnă óre această vorbă dupre măsura? Adecă, nu am primit charul pentru vrednicia nóstră, căcĭ atuncĭ nimenĭ nu ar fi primit nimic, ci toțĭ am primit din dar. Pentru ce însă unul are maĭ mult. eară altul maĭ puțin? «Aceasta nu e nimic, dice, faptul e indeferent, pentru că fie-care contribuie la clădire». Maĭ arată prin aceasta și un alt fapt, că dacă unul a primit maĭ mult și altul maĭ puțin, apoĭ aceasta nu a resultat din propria nóstră vrednicie, ci din alte cuvinte pe care el singur le-a măsurat, dupre cum și aiurea dice: „Eară acum a pus Dumnedeŭ mădulările, pre unul fieștecare dintrînsele în trup, precum a voit“ (Ibid. 12, 18), și nu spune cuvêntul de ce așa, pentru ca să nu slăbiască cugetele auditorilor.

„Pentru aceia dice, suindu-se la înălțime robit-a robime, și a dat darurĭ ómenilor“ (Vers. 8), adecă, de ce cugețĭ lucrurĭ marĭ? tot ceia ce s-a făcut e a luĭ Dumnedeŭ. Profetul dice în psalm: „A luat darurĭ de la ómenĭ“ (Ps. 68, 18). eară apostolul dice a dat darurĭ ómenilor, ceia ce e tot una. „Eară aceia ce dice că s-a suit, ce este? fără numai că s-a și pogorît ântêiŭ la cele maĭ de jos laturĭ ale pămêntuluĭ. Cel ce s-a pogorît, acela este care s-a și suit maĭ presus de tóte ceriurile, ca să umple tóte“ (Vers. 9. 10). Acestea audindu-le să nu-țĭ închipuĭ vre-o strămutare saŭ vre-o trecere de la un loc la altul. Ceia ce apostolul face și în epistola către Filipenĭ, tot aceia și aicĭ. Precum acolo, vorbind de smerenie, represintă pe Christos ca derivat (παράγει τὸν Χριστόν), tot așa și aicĭ, fiind-că dice că s'a pogorît până la laturile cele maĭ de jos ale pămêntuluĭ. Dacă nu ar fi fost așa, atuncĭ e de prisos acest cuvênt, pe care'l spune în alt loc: „Ascultătoriŭ făcêndu-se până la mórte“ (Filip. 2, 8). De la faptul că s-a suit, face alusiune la pogorîrea luĭ. Prin laturile cele maĭ de jos ale pămêntuluĭ el numește mórtea, dicere luată din expresia ómenilor, după cum dicea și Iacob: „Vețĭ pogorî bătrânețele mele cu întristare în iad“ (Facer.

44, 29), şi earăşi în psalmul 142, 7: „Şi me voiŭ asemena cu ceĭ ce se pogóră în grópă“, adecă cu ceĭ morţĭ. „Robit-a robime“. Dară despre ce óre tratează acest pasaj? Şi despre ce robire vorbeşce? Desnre robirea diavoluluĭ. A luat rob pe tiran, voiŭ să dic pe diavol, pe mórte, blestemul şi pĕcatul. Aĭ vĕdut armele şi prada din resboiŭ, ce le-a luat cu sine? „Eară aceia ce dice că s'a suit ce este? fără numaĭ că s-a şi pogorît“. Acest pasaj se adresează discipulilor luĭ Pavel al Samosatelor. „Cel ce s-a pogorît, acela este care s-a şi suit maĭ presus de tóte ceriurile, ca să umple tóte“. S-a pogorît, dice, la marginile cele maí de jos ale pământuluĭ, după care nu maĭ sunt altele, şi s-a ridicat maĭ presus de tóte ceriurile, după care nu maĭ este alt-ceva maí presus de stăpânirea şi activitatea luĭ, căcĭ dóră şi de demult tóte le-a fost umplut. „Şi acela a dat pe unia Apostolĭ, pe alţiĭ Proroci, pe alţiĭ Evanghelişti, eară pe alţiĭ Păstorĭ şi Invăţătorĭ, spre săvĕrşirea sânţilor, spre lucrul slujbeĭ, spre zidirea trupuluĭ luĭ Christos“ (Vers. 11. 12). Ceia ce dice în alt loc: „Pentru care şi Dumnedeŭ l-a prea înălţat pre el“ (Filip. 2, 9), aceasta o dice şi aicĭ: „Cel ce s-a pogorît, acela este care s-a şi suit“. Nimic nu l-a vătămat pentru că s-a pogorît până la marginele cele maĭ de jos ale pământuluĭ, şi nicĭ că l-a împedecat de a se ridica maĭ presus de ceriurĭ. Aşa că, cu cât cine-va se smereşce, pe atâta se înalţă maĭ mult. Intocmaĭ dupre cum se petrece cu apa: cu cât ar apăsa-o cine-va în jos, cu atât maĭ mult ea se ridică la înălţime. Tot aşa e şi cu umilinţa. Când se vorbeşce de suirile luĭ Dumnedeu, maĭ'nteiŭ e necesar de a ne închipui pogorîrea luĭ, pe când pentru om nu este aşa. Tot-odată prin aceste cuvinte apostolul maĭ arată şi purtarea de grijă a luĭ, cum şi înţelepciunea, pentru că el, care a făcut atâtea şi nu s-a lasat până ce nu s-a pogorît pentru noĭ până la marginele cele maĭ de jos ale pământuluĭ, nu ar fi făcut împărţirea charurilor fără nicĭ un scop. In alt loc dice că acest act l-a făcut Duchul sânt, căcĭ dice: „In care v-a pus pre voĭ Duchul sânt episcopĭ, spre a păstori biserica Domnuluĭ“ (Fapt. 20, 28), în alt loc Fiul, în alt loc Dumnedeŭ. „Şi pre unii a pus Dumnedeŭ în biserică, ânteiŭ pre

Apostolĭ, al doilea pre Prorocĭ“ (I Corinth. 12, 28). In aceiașĭ epistolă cătră Corinthenĭ (Ibid. 3, 6. 8) dice: «Eŭ am sădit, Apollo a udat, eară Dumnedeŭ a făcut cresçerea“, și earășĭ: „Cel ce sădeșce și cel ce udă una sunt, și fie-care va lua plata sa dupre osteneala sa“. Ast-feliŭ și aicĭ. Căcĭ ce este, dacă aĭ contribuit cu maĭ puțin? Atâta aĭ luat. „Maĭ'nteiŭ pre Apostolĭ“, căcĭ acestia aveaŭ tote charurile. „Al doilea pre Prorocĭ“. Eraŭ óre cari profețĭ, nu dintre apostolĭ, precum Agab. «Al treilea pe Evangheliștĭ“, nu aceĭ cariĭ umblaŭ peste tot locul, ci numaĭ cariĭ bine-vestiaŭ, precum Prischila și Achila. „Pre păstorĭ și învățătorĭ“, adecă pe aceĭ încredințațĭ națiuneĭ întregĭ. Dară ce? Ore păstoriĭ și dascaliĭ eraŭ inferiorĭ celor dintêĭ? De sigur că ceĭ ce staŭ pe loc și se ocupă numaĭ de afacerile unuĭ anumit popor, precum Timotheiŭ și Tit, eraŭ maĭ inferiorĭ celor-l-alțĭ, cariĭ cutrieraŭ și evanghelizaŭ pretutindenea. De alt-feliŭ nu e posibil de aicĭ de a conclude la vre-o dependență a unora și preferare a altora, ci aceasta se póte vedea din altă epistolă. „Acela a dat“, dice, și decĭ să nu contradicĭ de loc. Când dice „pe evangheliștĭ“, póte că înțelege și pe ceĭ ce aŭ scris evangheliile.

„Spre săvêrșirea sânților, spre lucrul slujbeĭ, spre zidirea trupuluĭ luĭ Christos“. Aĭ vědut care e rolul fie-căruia? Fie-care zideșce, fie-care săvêrșesce, fie-care servesce. „Până ce vom ajunge toțĭ la unirea credințeĭ și a cunoșcințeĭ fiuluĭ luĭ Dumnedeŭ, întru bărbat desăvêrșit, și la măsura vîrsteĭ plinireĭ luĭ Christos“ (Vers. 13). Numesce vîrstă aicĭ cunoșcința desăvêrșită, pentru că precum bărbatul e statornic, eară la copiĭ mintea se învêrteșce încóce și încolo, tot așa e și cu credincioșiĭ. „La unirea credințeĭ“, dice, adecă, până ce vom dovedi că avem o singură credință. Aceasta e unirea credințeĭ, când toțĭ suntem una, când toțĭ vom cunóșce cu exactitate legătura ce ne uneșce; până atuncĭ însĕ trebuie a lucra fie-care. Decĭ dacă pentru aceasta aĭ primit charul, ca pe alțiĭ să zidéșcĭ, vedĭ ca nu cum-va să te destrugĭ însu-țĭ invidiind pe altul. Dumnedeŭ te-a cinstit, și te-a pus ca să desăvêrșeșcĭ pe un altul, pentru că și apostolul pentru aceasta a fost dat, și profetul ca

să profetiseze și să convingă, și evanghelistul ca să evangheliseze, pentru aceasta a dat și pe păstoriŭ și dascal; tuturor în fine li s-a încredințat acelașĭ lucru. Să nu'mĭ spuĭ de deosebirea charurilor, căcĭ cu toțiĭ aveaŭ acelașĭ lucru de îndeplinit. Când cu toții credem deopotrivă, numaĭ atuncĭ este unire. Cum că aceasta înțelege apostolul când ni spune despre bărbat desăvêrșit, este maĭ presus de orĭ-ce îndoială. Și cu tóte acestea tot el în alt loc ne numesçe nevîrstnicĭ chiar și când suntem desăvêrșițĭ; însĕ atuncĭ el are în vedere alt-ceva. Acolo el ne-a numit nevîrstnicĭ în raport cu cunoșcința viitóre, căcĭ dicênd că „din parte cunóșcem“ (I Corinth. 13, 9) adaoge și cunoșcința enigmatică ce o avem în present, și altele de acest feliŭ; pe când aicĭ el a vorbit cu privire la alt-ceva, adecă la ușurința de a cădea din credință, dupre cum dice și aiurea: „Eară acelor desăvêrșițĭ este hrana cea vîrtósă“ (Ebr. 5, 14). Vedĭ cum și acolo iĭ numesçe desăvêrșițĭ? Privesçe acum, cum iĭ numesçe aicĭ desăvêrșițĭ prin cele ce urmeadă: „Ca să nu maĭ fim prunci“ (Vers. 14). «Aceasta, dice, este măsura, pe care nu de mult o am primit, ca să o stăpânim cu tótă sîrguința, puterea și convingerea». „Ca să nu maĭ fim“. Acest cuvênt arată că maĭ'nainte suferiam de acest neajuns. Se pune și pe el în rândul celor-l-alțĭ, însĕ continuând cu scrierea el corectează aceasta. «De aceia, dice, aŭ fost orânduițĭ atâția meșterĭ, pentru ca clădirea să nu se mișce, să nu se clatine într'o parte saŭ alta, pentru ca petrele să fie bine înțepenite». Pentru că în definitiv de petre depinde de a nu se învălui zidirea, de a nu se purta în tot locul și de a nu se clătina. „Ca să nu maĭ fim, dice, pruncĭ, învăluindu-ne și purtându-ne de tot vêntul învățătureĭ, întru amăgirea ómenilor, întru vicleșug, spre meșteșugirea înșĕlăciuneĭ“. „Purtându-ne de tot vêntul“. Tratează chestiunea și o desvoltă în mod alegoric, arătând spiritelor îndoelnice în ce feliŭ de primejdie se găsesc. „De tot vêntul învățătureĭ, întru amăgirea ómenilor, întru vicleșug, spre meșteșugirea înșelăciuneĭ“. Amăgitorĭ se numesc aceĭ carĭ exercită meseria de jucătorĭ la noroc. De feliul acesta sunt și șarlatanii în vorbă, fiind-că prind în cursele lor pe ceĭ maĭ ușorĭ, și ca și ceĭ dintêĭ schimbă și iĭ și prefac totul. Aicĭ apoĭ s-a atins și de viața nóstrĕ morală. „Ci ade-

vĕraţĭ fiind întru dragoste, să creşcem întru el tóte, care este capul Christos, din care tot trupul potrivit alcăltuindu-se şi încheindu-se prin tótă pipăirea dareĭ, dupre lucrare întru măsura fie-căruĭ mădulariŭ, face creşcerea trupuluĭ spre zidirea sa singur întru dragoste“ (Vers. 15. 16). Fórte întunecat şi neclar a explicat lucrul, voind a le spune pe tóte la un loc. Ceia ce dice, aşa şi este. Că precum duchul pogorîndu-se din crier prin nervĭ nu dă sensaţiunea cum s-ar întâmpla fie-căruĭ membru, ci fie-căruia după analogie, adecă celuĭ ce póte primi maĭ mult ’ĭ dă maĭ mult, celuĭ maĭ puţin’ĭ dă earăşĭ maĭ puţin,—căcĭ duchul este rădăcina.—tot aşa şi Christos. Pronia luĭ şi acordarea de charurĭ insuşirilor acelor spirite ce depind de dênsul, se face dupre analogie fie-căreĭ insuşirĭ în parte, spre creşcere, dupre măsura şciută de el. Dară ce înseamnă „Prin pipăirea dăreĭ“? Adecă prin simţ. Pentru că acel duch care de la cap purcede si da putere membrilor. o face aceasta atingend pe fie-care membru în parte ; sau cum ar dice cineva, ca creşcerea se face după analogia cu care membrele corpuluĭ primesc puterea acordată lor; saŭ alt-feliŭ: că fie-care membru dupre măsura puterei sale, prin analogie, primind puterea acordată, creşce în raport cu ce i s-a acordat; saŭ şi altminterea: că duchul revărsându-se de sus cu îmbelşugare, şi atingêndu-se de tóte membrele, si acordându-li ceia ce fie-care póte primi, face ca corpul sa crească. Din ce causă óre a adaos „întru dragoste“? «Nu e posibil alt-feliŭ, dice, de a se pogorî acel duch dacă nu este dragoste.» Tóte acestea sunt dise pentru umilinţa. Şĭ ce este. dacă cutare a luat maĭ mult? căcĭ şi el a luat acelaşĭ duch, trimis de acelaşi cap, şi care duch lucrează deopotrivă, şi stimulează deopotrivă pe toţĭ. „Potrivit alcăltuindu-se şi încheindu-se“, adecă bucurându-se de multă îngrijire. Decĭ corpul trebuie a fi compus nu cum s-ar întâmpla, ci cu multă artă, căcĭ dacă unul din mădulărĭ nu e la locul sĕŭ, întregul corp sufere. Astfeliŭ decĭ, nu numaĭ că trebuie de a te uni cu corpul întreg, ci încă de a-ţĭ ocupa locul tĕŭ, căcĭ de veĭ trece în alt loc, nu te-aĭ unit, şi nicĭ duchul nu te primeşce. Dară nu vedĭ ce se petrece cu schimbarea óselor întâmplată în anumite împrejurărĭ, când unul din ele trecênd din locul seŭ ocupă alt loc? Nu vedĭ, dic, cum prin aceasta corpul întreg

se vatămă, şi de multe-orĭ pricinuieşce chiar mórte, eară câte-odată bolnavul găseşce că acel os e nevrednic de a-l maĭ avea cu sine? De aceia mulţĭ cred că e maĭ nimerit de a tăia asemenea óse şi a lăsa locul lor gol. Aşa dară peste tot locul aviditatea e un mare rĕŭ. Tot aşa se întâmplă şi cu elementele natureĭ; când unul din ele îşĭ iese din simetria luĭ, totul se vatămă. Aceasta e ceia ce dice prin cuvintele: „potrivit alcătuindu-se şi încheindu-se“, adecă că fie-care să stea în locul sĕŭ, şi să nu treacă în alt loc, care nicĭ nu i se cuvine póte. Pricepe, decĭ, câtă tărie aŭ cuvintele spuse de apostol. Tu compuĭ membrele corpuluĭ, eară el acordă darurile de sus. Dupre cum în corp sunt organe accesibile de ast-feliŭ de darurĭ, tot ast-feliŭ şi cu duchul, carele este rădăcina cea de sus a tuturor, precum: inima este accesibilă duchuluĭ, maiul accesibil sângeluĭ, splina veninuluĭ, şi cele-l-alte altora. Tóte acestea îşĭ aŭ causa în crier. Decĭ Dumnedeŭ a făcut pe om ast-feliŭ, pentru că cinstindu-l mult şi ne-voind a se depărta de el, şi-aŭ reservat el causa, eară omul a devenit conlucrătoriŭ cu Dumnedeŭ, în care scop pe unul l-a pus în acest serviciŭ, pe altul în cela-l-alt. De exemplu apostolul este vîna cea maĭ principală a corpuluĭ care primeşce de la corp totul; aşa că, dupre cum prin vine şi arteriĭ circulă sângele, care e viaţa animaluluĭ, ast-feliŭ e şi cu apostolul, prin al căruia cuvênt face de a se împrăşcia la toţĭ viaţa vecĭnică. Profetul proroceşce cele viitóre, ast-feliŭ că şi el acelaşĭ lucru îl face. Tu decĭ compuĭ membrele corpuluĭ, dară el li acordă viaţa. „Spre săvêrşirea sânţilor, spre lucrul slujbeĭ“. Dragostea rezideşce, şi face a se lipi între ele membrele, a se împuternici şi a se combina împreună.

*) Decĭ dacă voim de a ne bucura de duchul, carele vine de la cap, apoĭ uniĭ pe alţiĭ să ne ajutăm şi să ne îngăduim. Douĕ sunt devidĕrile din corpul bisericesc: una când ne rĕcim cu dragostea unul către altul, eară a doua când îndrăznim de a săvêrşi în acel corp fapte nevrednice. In amândouĕ casurile ne desbinăm înşi-ne de totalitatea credincioşilor. Dară dacă ceĭ cariĭ aŭ fost orânduiţĭ de a zidi pe alţiĭ, din capul loculuĭ iĭ nu numaĭ că nu aŭ zidit, ci chiar aŭ desbinat, óre ce vor suferi? Nimic nu este ca-

*) Partea morală. Contra schismaticilor, cariĭ s-aŭ desmembrat din credinţa bisericeĭ, şi cariĭ săvêrşesc fapte nelegale şi neregulate (Veron).

re să desbine biserica maĭ mult. ca iubirea de stăpânire; dara în acelaşi tîmp nimic nu póte irita pe Dumnedeŭ maĭ mult, ca aceia de a împarţi biserica. Chiar de ar săvêrşi miĭ de bunurĭ, totuşĭ ceĭ ce taie corpul bisericeĭ vor fi nu maĭ puţin respundĕtorĭ ca şi ceĭ ce aŭ crucificat corpul luĭ; căcĭ faptul acela a fost cel puţin spre folosul omenireĭ întregĭ, de şi nu a fost săvêrşit cu o ast-feliŭ de intenţiune; pe când ceia ce fac schismaticiĭ, nu numaĭ că nu aduce nicĭ un folos, ci încă din contra multă vătămare. Acestea nu le-am dis numaĭ cu privire la stăpânitorĭ, ci şi cu privire la ceĭ stăpâniţĭ. Un bărbat óre-care sânt *) a spus ce-va care s-ar părea că e îndrăsneţ, dară cu tóte acestea a spus. Şi ce a spus? «Nicĭ sângele martiruluĭ nu va putea şterge pĕcatul acesta», dice. Ia spune-mĭ, în ce scop mărturisescĭ? Nu óre pentru slava luĭ Christos? Decĭ tu care ţi-aĭ predat sufletul pentru Christos, cum de jefuiescĭ acea biserică pentru care Christos si-a predat sufletul sĕŭ? Ascultă ce dice Pavel: „Nu sunt vrednic a mĕ chema apostol pentru că am gonit biserica luĭ Dumnedeŭ“ (I Corinth, 15, 9). Vătămarea aceasta nu este maĭ mică de cât acea adusă de duşmaniĭ bisericeĭ, ci încă cu mult maĭ mare, pentru că cea dinteĭ o face şi maĭ strălucită, pe când cea de a doua o necinsteşce în ochiĭ duşmanilor eĭ, când vĕd că este atacată chiar de propriĭ seĭ fiĭ. Un ast-feliŭ de fapt iĭ îl cred ca o dovadă mare de înşelăciune, când vĕd că tocmaĭ aceĭ născuţĭ şi crescuţĭ în biserică, şi cariĭ aŭ fost iniţiaţĭ cu exactitate în tainele eĭ, tocmaĭ aceia, dic, schimbându-se fără de veste se pun în rândurile duşmanilor eĭ. Acestea fie dise cătră aceĭ ce se arată indeferenţĭ faţă de ceĭ ce se desbină de biserică; pentru că dacă schismaticiĭ aŭ póte chiar dogme contrare, apoĭ tocmaĭ pentru aceasta nu trebuie a se amesteca cu dênşiĭ; dară dacă póte cugetă ca şi noĭ, dară iĭ totuşĭ s-aŭ desbinat, cu atât maĭ mult încă nu trebuie a se amesteca cu iĭ. Şi din ce causă s-aŭ desbinat? Pentru resonul că sufer de bóla iubireĭ de stăpânire. Nu sciţi ce aŭ pătimit ceĭ de pe lângă Core, Dathan şi Abiron? Ore numaĭ aceştia singurĭ s-aŭ prăpădit, saŭ şi ceĭ împreună cu dênşiĭ? Ce spuĭ? «Aceiaşi credinţă aŭ şi aceia, dicĭ, şi iĭ sunt ortodoxĭ.» Dară atuncĭ de ce nu sunt împreună cu noĭ? „Un domn, o credinţă, un botez“, dice Pavel.

*) Sf. Ciprian al Antiochieĭ, în scrierea sa: „De unitate ecclesiae“. Trad.

Dacă ale lor sunt bune, ale nóstre de sigur că sunt rele; dară când ale nóstre sunt bune, nu maĭ încape îndoială că ale lor sunt rele. „Prunci, dice, învăluindu-ne şi purtându-ne de tot vêntul învăţăturei". E deajuns óre a crede aceasta, spune-mĭ, că iĭ dic că sunt ortodoxĭ? Dară atuncĭ cum de aŭ înmormântat şi aŭ desfiinţat cele atingĕtóre de chirotonie? Care e folosul celor-l-alte, dacă aceasta nu este transmisă în regulă? De aceia trebuie a ne lupta pentru această abatere ca şi pentru credinţă. Pentru că dacă e permis fie-caruia de a umplea mâna luĭ, dupre cum s-a petrecut în vechime (III. Impăraţĭ 13, 33), şi a deveni preoţĭ, apoĭ atuncĭ toţĭ să treacă pe aicĭ; în zadar s-a maĭ zidit acest jertfelnic, în zadar maĭ e plinitatea bisericeĭ, în zadar numĕrul preoţilor; atuncĭ pe tóte să le desfiinţăm, pe tóte să le anulăm. «Să nu fie una ca aceasta» dicĭ tu. Voĭ faceţĭ aceasta, şi diceţĭ «să nu fie»? Şi cum de dicĭ «să nu fie», pe când faptele se petrec aşa? Eŭ vĕ vorbesc şi mĕ mărturisesc, nu dóră gândindu-mĕ la interesul meŭ, ci la mântuirea vóstrĕ. Dacă cine-va se va arăta nepăsătoriŭ, el va vedea. Dacă pe altul nu-l interesază asemenea fapte, pe mine însĕ mĕ interesază. „Eŭ am sădit, dice, Apollo a udat, însĕ Dumnedeŭ a facut creşcerea" (I. Corinth. 3, 6). Cum vom putea răbda rîsul Elinilor? Căcĭ dacă iĭ ne acusă pentru eresurĭ, dară încă pentru acestea ce nu vor dice? «Dacă sunt aceleaşĭ dogme, aceleaşĭ misteriĭ, de ce atuncĭ un alt stăpân sare pe deasupra în altă biserică? Ia priviţĭ, dic iĭ, cum în biserica chreştinilor tóte sunt pline de iubirea de slavă deşartă. Dară încă iubirea lor de stăpânire, şi amăgirea? Luaţi-li mulţimea (glótele), dic iĭ, şi nimic nu maĭ rĕmâne. Taie-li bóla din rădăcină, adecă coruperea glótelor, şi totul se va stînge». Voiţĭ să vĕ spun şi ce vorbesc iĭ despre cetatea nóstrĕ? şi cum ne defaimă cu uşurinţă? «E permis, dic iĭ, fie-căruia de a vedea, că dacă ar voi, ar putea dobândi în partea sa pe mulţĭ dintre ceĭ convinşĭ şi atraşĭ în chreştinism, şi nu s-ar mira de loc de aceasta». Vaĭ, câtă batjocură, şi câtă ruşine! Dară apoĭ şi un alt ridilic, şi o altă batjocură. Dacă óre-care dintre noĭ chreştiniĭ ar fi prins în fapte uriciόse, şi ar urma a fi certat cu vre-o pedeapsă, din tote părţile e mare teamă şi mare spaimă ca nu cum-va acela să fugă din chreştinism şi să se dea de partea păgânilor. Fugă de o mie de orĭ unul ca acesta, şi fie cu aceia. Nu dic de cel ce ar fi greşit, ci chiar de

ar fi cine-va nepĕcălos şi nu ar fi greşit cu nimic, dară dacă voieşce a fugi din chreştinism, fugă. De sigur că mĕ dóre, mĕ bat cu pumnii în pept, il jelesc şi'mi arde inima, ca unul ce am fost lipsit de un membru al meŭ; de cât că nu mĕ dóre într'atâta, în cât să fiŭ forsat de aceastā teamĕ, de a nu'mi face datoriile ce mĕ privesc. Acestea vi le-am spus, iubiţilor, nu ca cum aşi fi stăpân pe credinţa vóstrĕ, saŭ că în mod despotic vĕ poruncim aceasta, pentru că noi am fost prochirisiţi pentru învăţătura cuvêntului, şi nici de cum pentru stăpânire saŭ pentru vre-o autoritate óre-care; noi avem rolul sfetnicilor, carii sfătuiesc şi îndeamnă. Cel ce sfătuieşce spune ideile lui, şi nu forsază pe auditoriŭ, ci lasă pe fie-care a fi stăpân ca să'şi aleagă ceia ce-i place din cele spuse, şi numai atunci este respundĕtoriŭ, când nu va spune cele cuvenite. Pentru aceia şi noi spunem şi vĕ vorbim acestea, pentru ca să nu vĕ fie vóuĕ permis a ḑice în acea ḑi înfricoşată: «dară nimeni nu ne-a spus, nimeni nu ne-a oprit, nu am şciut şi nici că am creḑut că acesta e pĕcat». Pentru aceasta vĕ graieşc şi mĕ mărturisesc, că a desmembra biserica lui Christos, nu este mai mic rĕŭ, ca a cădea în eres. Căci spune-mi, dacă cine-va ar fi din întâmplare vice-rege, eară venind regele adevĕrat el nu s-ar alipi de dênsul şi nici nu i-ar da supunere şi ascultarea cuvenită, ba încă i-ar şi lua porfira regală şi ar rupe-o în multe bucăţi, apoi óre va fi el pedepsit mai puţin de cât cei-l-alţi contrari şi duşmani ai regelui? Dară ce? Dacă odată cu aceasta ar apuca încă de gât pe rege şi l-ar sugruma, eară corpul lui bucăţică cu bucăţică l-ar desmembra, apoi óre cam ce pedeapsă după dreptate va lua el? Dară dacă cel ce face aşa unui rege pămêntesc şi-ar lua cea mai mare dintre tóte pedepsile, apoi cel ce sugrumă pe Christos şi'i desmembrează corpul lui, de ce gheenă nu va fi óre vrednic? Póte că vĕ închipuiţi că de aceasta cu care ameninţ? Eŭ nu cred aceasta, ci va fi demn de o altă gheenă cu mult mai grozavă. Ia spuneţi'mi voi femeilor care sunteţi de faţă,—pentru că acest defect e mai mult al femeilor,—şi celor ce lipsesc povestiţi-li exemplul şi înfricoşaţi-le. Dacă póte unii îşi închipuiesc că prin acest fapt noi ne vom supăra, saŭ vom căula să ne apărăm, apoi să scie bine că în zadar cugetă ast-feliŭ. Dacă póte voeşci ca să'ţi rĕsbuni pe mine, apoi eŭ singur îţi daŭ mijlocul prin care vei putea, fără vre-o vătămare, a-ţi rĕsbuna. Aşa dară pălmuieşce-mĕ, scuipă-mĕ în faţă, bate-mĕ. A! póte te înfricoşezi auḑind acestea? Când eŭ îţi ḑic: pălmuieşce-mĕ, te înfricoşezi,

eară pe stăpânul il sugrumĭ, şi nu te înfricoşezĭ? Membrele corpuluĭ stăpânuluĭ le rupĭ în bucățĭ. si nu tremurĭ? Biserica este casa părinţască, un corp şi un duch. Voeşcĭ ațĭ rĕsbuna pe mine? Stăĭ numaĭ până la mine. De ce în locul meŭ ițĭ resbunĭ pe Christos? Maĭ mult încă; de ce loveşcĭ cu piciorul împotriva boldurilor? Nicĭ într'un cas nu e bine de ațĭ rĕsbuna, eară a insulta pe cine-va, pe când un altuĭ nedreptățeşce, e cu mult maĭ grozav. Aĭ fost nedreptățită de noĭ? Apoĭ de ce te înfuriezĭ pe cel ce nu te-a nedreptățit? Dară aceasta e cea maĭ de pe urmă nebunie. Nu că doră în mod ironic vĕ vorbesc acestea, şi nu cum s-ar întâmpla, ci sunt resultate din starea sufletească în care mĕ găsesc. Aşĭ voi ca fie-care dintre ceĭ supărațĭ împreună cu voĭ,—de şi prin această supărare se vatămă pe dênşiĭ, când pleacă în altă parte,—aşĭ voi, dic, ca fie-care din aceştia să mĕ bată peste obraz, saŭ desbrăcându-mĕ până la piele să mĕ bată cu biciul, fie că m-ar acusa pe dreptul, fie pe ne-dreptul, şi în definitiv să'şĭ arunce urgia luĭ asupra nóstrĕ, de cât să cuteze a face de acestea, pe care le face acum. Dacă s-ar face aceasta, nu ar fi vr-un lucru mare, fiind-că la urmă s-ar putea dice că a fost bătut şi necinstit un om de nimic şi nevrednic de vre-o atențiune. De alt-feliŭ chiar eŭ cel nedreptățit şi insultat aşĭ ruga pe Dumnedeŭ ca să vĕ ierte pĕcatul, şi aceasta nu o dic ca să sĕ creadă că eŭ am atâta trecere, ci fiind-că cel nedreptățit când se rógă pentru cel ce l-a nedreptățit, căştigă mult curaj. „De va pĕcătui om asupra omuluĭ, se vor ruga pentru dênsul“ dice. (I Imparațĭ 2, 25). Dară dacă nu aşĭ putea eŭ, aşĭ ruga pe alțĭ sânțĭ şi ar face aceasta. Acum însĕ pe cine să rugăm, dacă Dumnedeŭ este insultat de noĭ? Priveşce câtă anomalie. Dintre ceĭ ce participă la serviciĭ în această biserică, unia nu vin de loc, saŭ odată în an, şi chiar atuncĭ vin de formă numaĭ şi fără nicĭ un folos, fiind-că în tot timpul cât staŭ aicĭ conversază şi glumesc pentru tótă nimica; alțiĭ însĕ de şi se par a fi serioşĭ, dară tocmaĭ aceştia sunt carĭ aduc această nenorocire asupra bisericeĭ. Dacă însĕ vĕ arătațĭ serioşĭ şi vĕ dațĭ atâta silință pentru ast-feliŭ de lucrurĭ, apoĭ e cu mult maĭ bine ca şi voĭ să vĕ punețĭ în rândul celor leneşĭ de biserică, căcĭ póte atuncĭ nicĭ aceia n-ar maĭ fi neglijențĭ şi nicĭ voĭ n-ațĭ maĭ fi ca acum. Nu vorbesc lucrurile acestea la adresa vóstrĕ celor presențĭ, ci pentru aceĭ carĭ aŭ dezertat din staul. Faptul acesta este un adevĕrat adulter. Dacă póte nu primeşcĭ ca să audĭ aceste

cuvinte de la dênşiĭ, de sigur că nicĭ din partea nóstrĕ. Dintre douĕ fapte contrare, de sigur ca unul trebuie a fi nelegal. Acum dacă voĭ o bănuiţĭ aceasta asupra nóstrĕ, noĭ suntem gata a părăsi puterea orĭ-când veţĭ voi, numaĭ biserica să fie una; dară dacă noĭ suntem în legalitate, apoĭ convingeţĭ pe ceĭ ce ilegal s-aŭ ridicat pe tron, ca să se depună singurĭ. Acestea le-am spus nu ca cum aşĭ ordona, ci păzindu-vĕ şi asigurându-vĕ pe voĭ de tótă primejdia. Decĭ fiind-că fie-care dintre voĭ este în vîrstă, şi va da samă pentru cele făcute de el, vĕ rog a nu arunca totul asupra nóstrĕ, şi a vĕ crede nerespundĕtorĭ, ca nu cum-va înşelându-vĕ să vĕ văĭcăraţĭ fără nicĭ un folos. Avem a da cuvênt pentru sufletele vóstre, însĕ numaĭ atuncĭ când vom lipsi de la datoria nóstrĕ, când nu vom ruga, când nu vom sfătui şi când nu vom protesta contra celor făcute de voĭ. Dară după tóte acestea daţi-mĭ voe şi mie a ḑice: „Curat sunt eŭ de sângele tuturor“ (Fapt. 20, 26) şi: „Sufletul meŭ mântui-l-va Dumneḑeŭ“ (Iezech. 3, 19). Spuneţĭ tot ceia-ce voiţĭ; arătaţĭ causa adevĕrată pentru care aţĭ dezertat din staul, şi eŭ mĕ voĭ apăra. Dară nu aveţĭ ce spune. De aceia vĕ rog şi pe voĭ de a sta cu bărbăţie în staul, şi pe ceĭ ce aŭ dezertat să se re'ntórcă înapoĭ, pentru ca ast-feliŭ într'un cuget să înălţăm mulţămire luĭ Dumneḑeŭ, căruia se cuvine slava în veciĭ vecilor. Amin.

OMILIA XII.

„Drept aceia aceasta ḑic şi mărturisesc întru Domnul, ca să nu maĭ umblaţĭ voĭ, precum şi cele-l-alte neamurĭ umblă, întru deşertăciunea minţeĭ lor, întunecaţĭ fiind la minte“ (Cap. 4, 17).

Dascalul nu trebuie numaĭ ca să sfătuiască şi să înveţe, să formeze şi să îndrepteze spiritele discipulilor, ci să fie în acelaşĭ timp temĕtoriŭ de Dumneḑeŭ şi luĭ să se predee. Fiind-că cele vorbite de ómenĭ, ca vorbite de nişte egalĭ, nu sunt suficiente de a ne atinge spiritele, de aceia e necesar de a ne încredinţa voeĭ Domnuluĭ şi a ne preda luĭ. Tocmaĭ aşa face şi Pavel. Discutând până acum despre umilinţă, şi despre aceia că nu trebuie a ne ridica

unii asupra altora, ascultă acum ce spune: „Aceasta dic și mărturisesc întru Domnul, ca să nu mai umblați voi precum și cele-l-alte neamuri umblă“, și nu dice de loc: ca să nu mai umblați precum umblați acum, căci atunci cuvêntul ar fi fost mai înțepătoriŭ, ci plecând de la exemplul altora el a arătat acelaşi lucru. Chiar și Thesalonicenilor li spune acelaşi lucru, scriindu-li: „Nu întru patimă de poftă, ca și cele-l-alte neamuri“ (I Thesal. 4, 5). «Voi, dice, v-ați despărțit de credințile lor, de cât să sciți că totul s-a făcut de Dumnedeu. Eŭ nu cer de la voi de cât cele ce vĕ privesc, adecă ca viața și purtarea vóstrĕ să fie dupre Dumnedeŭ. Aceasta vĕ aparține vouĕ. Invoc de martur la cele dise de mine pe Domnul, că eŭ nu v-am înjosit prin aceasta, ci v-am spus cum trebuie să umblați.» „Intru deșertăciunea minței lor“, adecă a se îndeletnici cu lucruri zădarnice și deșarte. Și care pot fi acele lucruri deșarte, dacă nu tóte cele presente? despre care și dice Eclesiastul: «Deșertăciunea deșertăciunilor, tóte sunt deșertăciuni“ (Ecles. 1, 2). Dară póte va dice cine-va: «Dacă sunt deșerte și deșertăciuni, pentru ce s-aŭ fost făcut? Eară dacă tóte acestea sunt lucrurile lui Dumnedeŭ, cum de sunt deșerte»? In adevĕr că multă vorbă se face asupra acestei chestiuni. Dară ascultă, iubitule: nu lucrurile lui Dumnedeŭ le-a numit el deșertăciuni, să nu fie una ca aceasta. Nici ceriul nu este deșertăciune, și nici pămêntul; nici sórele, nici luna, nici stelele, nici corpul nostru, căci tóte acestea după dicerea sântei scripturi sunt bune fórte (Facere 1, 31), însĕ ce este deșertăciune? Să ascultăm pe Eclesiast în explicarea acestor cuvinte: „Sădituʼmi-am vii, dice, adunat-am pe lângă mine cântăreți și cântărețe, făcut-am lacuri de ape, ca să ud dumbrava, avut-am ciredi și turme multe, adunatuʼmi-am aur și argint, și am vĕdut că tóte sunt deșertăciuni. Deșertăciunea deșertăciunilor tóte sunt deșertăciuni“ (Ecl. 2, 4. și urm). Ascultă acum și pe Profetul David: „strînge comori și nu scie cui le adună pre ele“ (Ps. 38, 10). După tóte acestea e cert, că deșertăciuuea deșertăciunilor este aurul cel mult ce se varsă, zidirile acele strălucite, acele turme de robi care merg în târg după stăpân, mândria și slava deșartă, cugetele cele ușóre și famfaronadele. Tóte acestea sunt

deşertăciunĭ, pentru că nu de Dumnedeŭ sunt făcute, ci de noĭ. Şi de ce óre sunt deşertăciunĭ? De aceia că nu aŭ maĭ nicĭ-odată vre-un sfârşit bun. Baniĭ, de exemplu, sunt deşertăciune, când sunt cheltuiţĭ în desmerdărĭ, când însĕ se împrăşcie la săracĭ, atuncĭ nu sunt deşertăciune. Când tu-ĭ cheltuieşcĭ în îmbuibărĭ şi desfrânărĭ, iată care e sfârşitul: îngrăşarea corpuluĭ, rîgâiturile stomachuluĭ, secreţiunĭ multe, îngreuiarea capuluĭ, muiarea cărneĭ, căldura grozavă şi în fine o slăbănogire totală. După cum cel care tórnă apă într'un vas spart munceşce în zadar, tot aşa şi cel ce trăieşce în îmbuibărĭ, tórnă în pântecele luĭ ca într'un vas spart. Deşertăciune decĭ se numeşce tot aceia ce se speră a fi ce-va, pe când in realitate nu este nimic, ceia ce se numeşce şi deşert, saŭ speranţe deşearte. Deasemenea şi tot ce este zădarnic şi fără vre-un scop se numeşce deşert, adecă că nu e bun la nimic. Să vedem acum dacă cele omeneşcĭ nu sunt de feliul acestora. „Să mâncăm şi să bem căcĭ mâîne murim“ (I Corinth. 15, 32). Care e sfârşitul, spune'mĭ? Destrugerea complectă. Ne îmbrăcăm şi ne înfăşurăm în haine scumpe, dară care e sfârşitul? Nimic. Iată acum şi de ale Elinilor: aŭ filosofat, dară în zădar; aŭ arătat o viaţă aspră, însĕ fără folos, căcĭ nu aveaŭ în vedere un resultat folositoriŭ, ci slava deşartă şi onorurĭ din partea celor mulţĭ. Dară slava din partea celor mulţĭ ce este? Nimic, căcĭ dacă aceĭ carĭ acordă onorurile pier, cu atât maĭ mult încă slava şi onorurile ce iĭ le acordă. Cel ce acordă altuia onóre, trebuie ca maĭ'ntêiŭ să şi-o acorde luĭ însuşĭ; dară dacă el nu şi-o acordă sie-şĭ, cum va putea să o acorde altuia? Acum însĕ noĭ căutăm onorurĭ până şi din partea celor maĭ necinstiţĭ şi maĭ de despreţuit. Dară ce feliŭ de onorurĭ sunt acestea?

Aĭ vĕdut că tóte sunt deşertăciunea deşertăciunilor? De aceia şi dice apostolul: „Întru deşertăciunea minţeĭ lor“. Dară óre religiunea lor nu e de acest feliŭ? Nu e lemne şi petre? Dumnedeŭ a făcut ca în locul lumînăreĭ din sfeşnic să ni se arate sórele. Dară cine óre se închină lumînăreĭ din sfeşnic? Sórele dă lumina; dară când el nu póte din vre-o causă óre-care, atuncĭ lumînarea din sfeşnic ni dă lumina. De ce decĭ nu te închinĭ lumînăreĭ din sfeşnic? «Da, dice, eŭ mĕ închin foculuĭ».—O! ce ridilic, ce insultă. Priveşce acum şi alta. De ce stingĭ ceia ce tu adorĭ? De ce nimiceşcĭ pe Dumnedeul tĕŭ? De ce nu permiţĭ ca casa ta să se umple de magnificenţa luĭ? Dacă focul este Dumnedeŭ, apoĭ lasă-l ca să-ţĭ consume corpul,

nu-l condamna să stea sub fundul ólei şi a căldărei, ci bagă-l in cămara ta, bagă-l în hainele cele de mătase. Dară tu nu numaĭ că nu facĭ aşa, ci încă de s-ar întâmpla din vre-o causă óre-care ca să intre pe furiş, alergĭ în tóte părţile, pe toţĭ 'ĭ chemĭ în ajutoriŭ, şi ca cum ar fi intrat în casa ta o feară sălbatecă, aşa plângĭ şi oftezĭ, şi numeşcĭ cea maĭ mare nenorocire faptul, că Dumnedeul tĕŭ iţĭ stă de faţă. Eŭ am Dumnedeŭ şi fac totul ca să-l pot avea în mine, şi m-aşĭ crede în cea maĭ mare fericire, nu când îmĭ va visita casa mea numaĭ, ci când eŭ aşĭ putea să-l atrag în inima mea. Atrage şi tu focul în inima ta. Tóte acestea sunt de rîs şi „deşertăciunea minţeĭ lor“. Focul este bun spre a te servi cu el, eară nu a i te inchina; este făcut ca eŭ să mĕ servesc de el, eară nu ca el să mĕ stăpânească pe mine; el a fost făcut pentru mine, şi nu eŭ pentru dênsul. Dacă te închinĭ foculuĭ, de ce şedĭ culcat pe pat şi poruncescĭ bucătariuluĭ ca să stea în faţa Dumnedeuluĭ tĕŭ? Invaţă bucătăria, fă-te pitariŭ, şi de voeşcĭ fă-te chiar ferariŭ. Nimic nu póte fi maĭ onorabil ca exercitarea acestor meşteşugurĭ, cu care ocasie Dumnedeul tĕŭ te visitează tot-deauna. Considerĭ ca o insultă arta, în care e de faţă Dumnedeul tĕŭ? De ce ordonĭ servitorilor teĭ, eară tu nu te credĭ demn? Focul este bun şi necesar, fiind-că e creaţiunea unuĭ bun creatoriŭ, însĕ nu este Dumnedeŭ; e lucrul luĭ Dumnedeŭ, dară nu Dumnedeŭ. Nu vedĭ neorândueala luĭ? Nu vedĭ că de'ndată ce se lipeşce de vre-o casă, el nu stă într'un loc? ci de va găsi vre-o continuitate totul dărîmă, şi nicĭ mânele constructorilor şi nicĭ ale altora nu sunt în stare ca să stingă furia luĭ; el nu cunóşce nicĭ prietenĭ, şi nicĭ duşmanĭ, ci pe toţĭ îĭ tratează la feliŭ. Decĭ acesta este Dumnedeŭ? Şi nu vĕ ruşinaţĭ a o spune? Cu adevĕrat că bine a dis apostolul: „Intru deşertăciunea minţeĭ lor“. «Dară, dic iĭ, sórele este Dumnedeŭ». Dară, spune-mĭ, de ce, şi pentru ce? Că dă lumină mare? Dară nu-l vedĭ dese-orĭ învins de norĭ, şi fără de voe servind natureĭ? Nu-l vedĭ altă-dată în eclipsă şi ascuns de lună şi de norĭ? De şi de alt-feliŭ norul e maĭ slab de cât sórele, însĕ cu tóte acestea de multe-orĭ îl stăpâneşce. Dară şi aceasta e lucrul înţelepciuneĭ luĭ Dumnedeŭ. Dumnedeŭ trebuie a fi în totul îndestulat, pe când sórele e lipsit în multe, şi aceasta nu e proba dumnedeireĭ luĭ. Pentru ca el să se arate şi să fie vĕdut are nevoe de aer, şi încă de aer uşor, pentru că dacă e prea des, nu lasă razele luĭ ca să se transmită. Are nevoe şi de apă, pen-

tru ca să nu ardă; pentru că dacă nu ar fi isvórele, lacurile, rîurile și mările, care prin aburiĭ împrăsciațĭ țin órecare umeḍală, nimic nu l-ar putea împedeca de a arde totul. Veḍĭ acum ce feliŭ de Dumneḍeŭ aĭ? O! câtă nebunie, și cât ridicol! «Dară, ḍicĭ, e Dumneḍeŭ prin faptul că póte vătăma». Și tocmaĭ pentru că vatămă nu este Dumneḍeŭ, prin faptul că unde el vatămă, nu are nevoe de ajutoriul niměnuĭ, pe când în acele unde el folosesce are nevoe de concursul multor elemente. Atributul luĭ Dumneḍeŭ însě e de a folosi, și nu de a vătăma; dară când e contrariul, cum póte fi Dumneḍeŭ? Dară nu veḍĭ că medicamentele otrăvitóre vatămă fără să maĭ aibă nevoe de ajutoriul altora, pe când acele ce folosesc aŭ nevoe de ajutoriul multora? Pentru tine însě sórele este și bun, în același timp și slab; este bun, pentru ca prin el să cunoscĭ exact pe stăpânul a tóte, și este slab, pentru ca să nu-l poțĭ numi stăpân. «Dară, ḍicĭ, el face ca să crească plantele și semințele». Însě nu cum-va óre pe lângă dênsul și băligariul este Dumneḍeŭ? pentru că și el ajută la crescere. Nu cum-va óre pe lângă acestia sunt dumneḍeĭ și furca și mânele agricultoruluĭ? Arată'mĭ, dacă poțĭ, pe sóre crescênd plantele fără ajutoriul niměnuĭ; fără ajutoriul pămêntuluĭ, saŭ a apeĭ, saŭ a agricultureĭ; să'șĭ arunce singur semințele în pămênt, arunce-șĭ apoĭ razele sale și la urmă să-mĭ arate spicele de grâŭ. Dară dacă resultatul acesta nu depinde numaĭ de dênsul, ci și de ploĭ, apoĭ de ce să nu fie Dumneḍeŭ și apa? De ce nu și baligariul și sapa? Așa dară la tóte să ne închinăm? spune-mĭ; pe tóte să le adorăm? Vaĭ! câtă nerodie! Dealt-feliŭ spicele de grâŭ maĭ degrabă s-ar putea forma fără sóre, de cât fără pămênt și fără apă, ca și tóte cele-l-alte plante. Dacă nu ar fi pămêntul, nimic din acestea nu s-ar vedea. Dacă pune cineva pămênt într'un vas de lut, pămênt, ḍic, amestecat cu băligariŭ mult, și-l pune sub streașina caseĭ, dupre cum fac copiiĭ și femeile, vor resări acolo niscare-va plante, póte slabe în feliul lor, însě plante; ast-feliŭ că după această experiență resultatul depinde maĭ mult de pămênt și băligariŭ, de cât de sóre, și prin urmare trebuie a ne închina maĭ mult acestora, de cât sóreluĭ. Sórele are nevoe de ceriŭ, de aer, de ape, ca să nu vatăme; are nevoe de tóte acestea, ḍic, ca de un frâŭ, care să-ĭ stăpânească sălbătăcia luĭ, ca și a unuĭ cal sălbatec, ca ast-feliŭ să nu-l lase de a'șĭ arunca razele după plac. Dară ia spune-mĭ, unde este el în timpul nopțeĭ? Unde s-a dus să călătoriască Dumneḍeul těŭ? Nu e atributul luĭ Dumneḍeŭ de a se în-

chide unde-va, saŭ de a se sfârşi; acesta cu adevěrat e atributul corpurilor. «Dară, dicĭ, în sóre este şi o putere óre-care, şi se mişcă». Decĭ această putere e Dumnedeŭ? spune'mĭ. De ce este împedecată această putere, ca să nu stăpâniască puterea luĭ cea ardětóre? Earăşĭ ajungem la vorba dintěĭ. Dară ce este apa? Nu cum-va şi ea este Dumnedeŭ, prin faptul că este elementul cel maĭ indispensabil vieţeĭ animale şi vegetale? Şi adecă până când ne vom învêrti în acest labirint? Cu adevěrat dice apostolul: „Intru deşertăciunea minţeĭ lor, întunecaţĭ fiind la minte".

Dară cu aceştia cum e posibil de a discuta bună-óră despre înviere? când iĭ nicĭ nu pot suferi să audă, din causă că sunt întunecaţĭ la minte. De aceia şi viaţa lor este atât de desfrânată; de aceia curvesc şi comit cele maĭ grozave necuviinţĭ. Şi cu drept cuvênt; căcĭ ceĭ ce'şĭ aŭ croit Dumnedeŭ după placul lor, negreşit că tóte le fac, şi dacă vor putea să se ascundă de ochiĭ ómenilor, iĭ se cred fericiţĭ, căcĭ nimenĭ nu este care să-ĭ stăpânească. Cu ce va putea decĭ să influinţeze asupra lor vorba despre nemurire, care după dênşiĭ e un mith în tótă puterea cuvêntuluĭ? Dară încă să li spuĭ despre cele din iad? După dênşiĭ şi acesta e un mith. Privesce acum şi ideea lor satanicească: când iĭ 'şĭ făuresc deĭ desfrânaţĭ, nu dic că sunt mithurĭ, ci cred în iĭ; eară când discută despre iad, dic că poeţiĭ vorbesc de aceasta spunênd poveştĭ, ca astfeliŭ să se restórne de pretutindenea ideea de viaţă fericită. «Dară, dic iĭ, filosofiĭ aŭ descoperit ce-va maĭ onorabil şi maĭ bun de cât acestea». Cum? Ceĭ ce aŭ introdus destinul, şi spun că totul este lipsit de orĭ-ce îngrijire, că de nimică să nu-ĭ pese cuĭ-va, şi că el este compus din atomurĭ? Saŭ aceĭ cariĭ dic că Dumnedeŭ este corp? Saŭ aceĭ cariĭ transformă sufletele omenescĭ în cânescĭ, şi voesc a convinge pe ómenĭ, că omul odinióră a fost câne, saŭ leŭ, saŭ pesce? Dară când óre veţĭ înceta de a bârfi întunecaţĭ fiind cu mintea? Cu adevěrat că iĭ vorbesc despre dogme şi despre viaţă şi fac totul ca şi cum pare-că ar fi în întunerec. Cel întunecat nu vede nimic din cele ce staŭ de faţă, ci de multe-orĭ vědênd o funie, o ia drept şerpe ce se mişcă, saŭ dacă cade sub un gard, crede că vre-un om saŭ vre-un demon îl stăpânesce, şi de aicĭ apoĭ tulburare şi vuet mare. De ast-feliŭ de lucrurĭ se tem iĭ, ca să se adeverească dicerea profetuluĭ: „Acolo s-aŭ temut de frică, unde nu era frică" (Ps. 52, 6), pe când de cele

demne de temut iĭ nicĭ că se sfiesc măcar. Intocmaĭ ca şi copiiĭ, cariĭ purtaţĭ în braţe de mance ating focul cu mânele fără să se gândiască, saŭ luminarea aprinsă din sfeşnic fără nicĭ-o frică, eară când vĕd vre-un bărbat îmbrăcat cu o haină miţósă (din pĕr de capră, saŭ óe) iĭ tremură de frică. Tot aşa şi Eliniĭ aceştia, dupre cum în adevĕr sunt copiiĭ, pentru care dealt-feliŭ chiar unul din aĭ lor (Platon, Tim. p. 22. 13.) a ḑis că „Eliniĭ pururea sunt copiĭ", pentru că se tem de acele ce în realitate nu sunt pĕcate, precum: murdăria corpuluĭ, îngroparea morţilor, nunta, observaţiunea ḑilelor, şi altele de acest feliŭ, pe când de acele ce cu adevĕrat sunt pĕcate, precum: pederastia, curvia, precurvia, etc. de acestea nicĭ vorbă măcar nu fac. Il veĭ vedea că după ce se întórce de la vre-o înmormântare se spală, dară de pĕcatele cele de mórte nicĭ-odată; îl veĭ vedea încă punĕnd mult interes pentru banĭ, îl veĭ vedea apoĭ superstiţios până la ridicol, bunăóră credĕnd că la cântarea vre-unuĭ cucoş va veni saŭ va pleca cine-va! Cu adevĕrat că sunt întunecaţĭ cu mintea. Spiritul lor e încărcat de multe spaime, ca de exemplu: «Astă-ḑĭ, după ce am ieşit din casă, m-a întâlnit X. cel ântĕiŭ; decĭ numaĭ de cât mi se va întâmpla multe rele. Mişelul de servitoriŭ aducĕndu-mĭ ciubotele 'mĭ-a dat maĭ ântĕiŭ cea stângă; dară aceasta înseamnă că vor veni asupră'mĭ nenorocirĭ marĭ şi insulte. Chiar eŭ apoĭ ieşind din casă am păşit cu piciorul stâng maĭ 'ntĕiŭ; decĭ e semn de nenorocirĭ». Acestea sunt relele cele de pe lângă casă. «Ieşind astă-ḑĭ din casă, mi s-a bătut ochiul stâng de desupt; aceasta e semn de lacrămĭ». Femeile apoĭ, dacă clănţănesc trestiile când isbesc cu spata la ţesutul pânzeĭ, saŭ că'şĭ consumă mult timp la peptănatul lâneĭ, scot de aicĭ vr'un semn. Deasemenea când tortul sbârnâie în stative, saŭ când dinţiĭ de sus aĭ stativeĭ scârţiesc şi fiind întinşĭ prea tare se rup, scot şi de aicĭ vr'un semn, şi în fine miĭ de acestea, care sunt demne de ris. Dacă rage măgariul, saŭ dacă cântă cucoşul, saŭ de strenută cine-va, saŭ alt-ceva, apoĭ ca şi cum ar fi legaţĭ cu miĭ de legăturĭ, saŭ după cum am ḑis, ca stăpâniţĭ de întuneric, pe tóte le bănuiesc, făcĕndu-se prin aceasta de miĭ de orĭ maĭ sclavĭ de cât sclaviĭ. Nu aşa însĕ suntem noĭ, cariĭ rîdem de tóte acestea, ca unia ce trăim în lumină, şi suntem înscrişĭ ca cetăţenĭ aĭ ceriuluĭ, neavĕnd nimic comun cu pămĕntul. Noĭ un singur lucru îl credem

ca spaimă, adecă pĕcatul, şi să nu aducem vre-o supărare luĭ Dumnedeŭ. Nefiind acestea, noĭ rîdem de tóte cele-l-alte, ca şi de diavolul, care a introdus tóte acele superstiţiunĭ ridicole. Pentru tóte acestea să mulţămim luĭ Dumnedeŭ. Să căutăm ca nicĭ-odată să nu fim prinşĭ în această robie, şi dacă vre-unul din prieteniĭ noştri a fost prins, să rumpem legăturile luĭ, să-l eliberăm din această închisóre uriciósă şi de rîs. Să-l facem sprinten în călătoria cea spre ceriŭ, să-ĭ ridicăm în sus aripele cele îngreuiate, şi să-l învăţăm a filosofa asupra vieţeĭ şi asupra credinţeĭ. Să mulţămim luĭ Dumnedeŭ pentru tóte. Să-l rugăm ca să nu ne arate nevrednicĭ de darul luĭ cel făgăduit nóuĕ. Chiar şi noĭ să ne încercăm de a contribui cu cele ce se cer de la noĭ, ca ast-feliŭ să învăţăm nu numaĭ vorbind, ci şi făcênd cele ce vorbim, căcĭ numaĭ aşa ne vom bucura de miile de bunătăţĭ făgăduite nóuĕ. Cărora fie ca cu toţiĭ să ne învrednicim, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl şi cu Sântul Duch, se cuvine slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în veciĭ vecilor. Amin.

OMILIA XIII.

„Drept aceia, aceasta dic şi mărturisesc întru Domnul, ca să nu maĭ umblaţĭ voĭ, precum şi cele-l-alte neamurĭ umblă, întru deşertăciunea minţeĭ lor, întunecaţĭ fiind la minte, înstrĕinaţĭ de viaţa luĭ Dumnedeŭ, pentru necunoşcinţa care este întru iĭ, pentru împetrirea inimeĭ lor: cariĭ întru nesimţire petrecênd s-aŭ dat pre sine înverşunăreĭ, spre lucrarea a tótă necurăţia, întru lăcomie" (Cap. 4, 17—19).

Nu numaĭ către Efesenĭ sunt dise acestea, ci şi către voĭ, şi nu sunt dise de noĭ, ci de Pavel, saŭ maĭ bine dis nicĭ de către noĭ şi nicĭ de către Pavel, ci de către însuşĭ Charul Duchuluĭ. Decĭ ast-feliŭ trebuie a vĕ purta, dupre cum vorbeşce charul. Ascultă însĕ şi ce anume vorbeşce el: „Drept aceia, aceasta dic şi mărturisesc întru Domnul, ca să nu maĭ umblaţĭ voĭ, precum şi

cele-l-alte neamurĭ umblă, întru deșertăciunea mințeĭ lor, întunecațĭ fiind la minte, înstreinațĭ de viața luĭ Dumnedeŭ, pentru necunoșcința care este întru iĭ, pentru împetrirea inimeĭ lor". Dară dacă este necunoșcință, și dacă este împetrire, pentru ce acusĭ? Ceĭ care nu cunósce e maĭ drept de a fi învățat, de cât de a fi acusat și pedepsit. Priveșce însĕ, cum apostolul imediat li ridică lor orĭ-ce idee de iertare: „cariĭ, dice, întru nesimțire petrecênd s-aŭ dat pre sine înverșunăreĭ, spre lucrarea a tótă necurăția, întru lăcomie", și apoĭ imediat adaoge: „Eară voĭ nu așa ațĭ cunoscut pre Christos" (Vers. 20). Aicĭ decĭ arată, că numaĭ viața lor a fost causa împetrireĭ inimeĭ lor, eară viața aceasta a resultat din propria lor trândăvie și nesimțire. „Cariĭ, dice, întru nesimțire petrecênd s-aŭ dat pre sine". Decĭ când tu audĭ dicênd: „Ĭ-a dat pre iĭ Dumnedeŭ întru minte neiscusită (nepricepută)" (Rom. 1, 28), aminteșce-țĭ de cuvintele acestea că s-aŭ dat pre sine. Dară ce înseamnă aceste cuvinte? Căcĭ dacă iĭ de bună voea lor s-aŭ dat pre sine, cum se dice că Dumnedeŭ ĭ-a dat? Și dacă Dumnedeŭ ĭ-a dat, cum atuncĭ de s-aŭ dat iĭ pre sine? Vedĭ tu aicĭ păruta contradicere? De cât prin dicerea ĭ-a dat pre iĭ Dumnedeŭ înseamnă că a îngăduit, a permis Dumnedeŭ. Vedĭ decĭ cum viața necurată este și ea obiectul și unor ast-feliŭ de dogme? „Că tot cela ce face rele, urașce lumina, și nu vine la lumină" (Ioan 3, 20). Și în adevĕr, cum ar putea un bărbat scelerat, și maĭ cu samă dintre aceĭ ce se tăvălesc în murdăria tuturor corpurilor femeeșcĭ, și care nicĭ măcar idee nu are de sobrietate, cum ar putea, dic, unul ca acesta să arate o ast-feliŭ de viață neprichănită? «Dară, dicĭ, unia ca acestia și-aŭ pus corpul în mișcare». Și de aicĭ apoĭ vine împetrirea inimeĭ, și întunecarea cugetuluĭ. Se întâmplă câte-odată ca să se întunece ce-va chiar pe când străluceșce lumina, cum bună-óră cu ochiĭ când sunt slabĭ, eară slabĭ devin saŭ prin influența vre-unor umedelĭ vătămătóre, saŭ prin vre-un curent mare. Tocmaĭ așa și în casul de față, când înclinarea cea mare către lucrurile pămênteșcĭ ni întunecă intelectul nostru și ni acopere cugetul cu desăvêrșire. Dupre cum când suntem în fundul apeĭ nu putem vedea sórele, din causa apeĭ ce e deasupra capuluĭ

nostru ca un gard puternic, tot ast-feliŭ se petrece și cu împetrirea inimeĭ din causa întunecăreĭ ochilor cugetuluĭ nostru, adecă o complectă nesimțire, când nicĭ-o teamă nu maĭ clatină sufletul nostru.] „Nu este frica luĭ Dumnedeŭ înaintea ochilor luĭ“ (Ps. 35, 1), și earăși: „Dis-a cel nebun întru inima sa, nu este Dumnedeŭ“ (Ps. 13, 1). De nicăirĭ nu vine împetrirea, de cât numaĭ din nesimțire, pentru că numaĭ aceasta astupă poriĭ. Când un curent înghețat se concentrează într'un singur loc, partea aceia a corpuluĭ devine mórtă și fără simțire, și chiar de aĭ arde-o, saŭ aĭ tăia-o, saŭ de ĭ-aĭ face orĭ-ce, ea nu simțeșce. Tot așa și aceia cariĭ s-aŭ fost predat odată desfrânăreĭ; chiar de aĭ arunca asupră-li cuvinte de foc, saŭ tarĭ ca ferul, nimic nu se atinge de iĭ, pentru că nimic nu póte ajunge până la iĭ, și aceasta din causă că deja a murit consciința lor. Decĭ dacă nu veĭ combate nesimțirea, ca ast-feliŭ să te poțĭ atinge de părțĭ și de organe sănătóse, veĭ munci în zadar. „Întru lăcomie“ dice. Prin aceste cuvinte maĭ cu samă li-a răpit orĭ-ce speranță de justificare. «Li-ar fi fost posibil, dacă ar fi voit, dice, nicĭ de a fi lacomĭ, nicĭ de a fi desfrânațĭ, nicĭ de a'șĭ îmbuiba pântecele și a căuta numaĭ de plăcerĭ; ar fi fost posibil a se împărtăși și de averĭ, și de plăcerĭ și de desfătărĭ în mod cumpătat, dară fiind-că aŭ usat de acestea fără măsură, totul aŭ corupt». „Spre lucrarea a tótă necurățenia“, dice. Aĭ vědut cum iĭ lipseșce de orĭ-ce iertare dicênd lucrarea a tótă necurățenia? Adecă nu pentru că iĭ aŭ cădut, aŭ pěcătuit; ci lucraŭ, saŭ maĭ bine dis săvêrșiaŭ aceste rele, și făceaŭ us de ele cu intențiune. „În tótă necurățenia“, eară tótă necurățenia nu e alt-ceva, de cât curvia, precurvia, pederastia, invidia, tótă desfrânarea și murdăria spirituluĭ.

„Eară voĭ nu așa ațĭ cunoscut pre Christos, de vreme ce pre el l-ațĭ audit, și întru dênsul v-ațĭ învățat, precum este adevěrul întru Iisus“ (Cap. 4, 20. 21). Dicerea de vreme ce pre el l-ațĭ audit (εἴγε αὐτὸν ἠκούσατε—afară numaĭ dacă l-ațĭ audit) nu este a unuĭ om ce se îndoieșce, ci a unuia care e forte convins, dupre cum și în alt loc dice: „De vreme ce cu dreptate este la Dumnedeŭ a resplăti necaz celor ce vě necăjesc pre voĭ“ (II Thes. 1, 6). „De vreme ce

pre el l-aţĭ audit, şi întru dênsul v-aţı învăţat, precum este adevĕrul întru Christos, ca să lepădaţĭ voĭ, dupre cea maĭ 'nainte vieţuire, pre omul cel vechiŭ" (Vers. 21. 21). Aşa dară a cunósce pe Christos, constă şi în a vieţui cu dreptate, căcĭ cel ce vieţuiesce cu viclenie şi cu rĕutate, nu cunósce pe Dumnedeŭ, şi nu este cunoscut nicĭ el de Dumnedeŭ. Ascultă pe apostol ce spune în alt loc: „Mărturisesc iĭ că pre Dumnedeŭ îl sciu, eară cu faptele îl tăgăduiesc" (Tit. 1, 16).

„Precum este adevĕrul întru Iisus ca să lepădaţĭ voĭ, dupre cea maĭ'nainte vieţuire, pre omul cel vechiŭ", adecă să nu vieţuiţĭ ca aceştia, căcĭ adevĕrul e printre noĭ, şi nu deşertăciunea. Dupre cum credinţa nóstrĕ este adevĕrată, tot aşa e şi viaţa nóstrĕ. Deşertăciunea şi minciuna sunt pĕcate, pe când viaţa cea dreaptă este adevĕrul. Sobrietatea de sigur că este adevĕrul, pentru că are un sfârşit mare şi frumos, pe când desfrânarea nu duce la nimic. „Pre omul cel vechiŭ, care se strică după poftele înşelăciuneĭ", dice; adecă, că precum poftele luĭ sunt stricate, sunt corupte, tot astfeliŭ e şi dênsul. Şi cum óre se strică poftele luĭ? Cu mórtea tóte se nimicesc, căcĭ ascultă ce spune Profetul: „In diua aceia vor peri tóte gândurile luĭ" (Ps. 145, 4). Dară nu numaĭ prin mórte, ci şi prin altele multe, precum: frumuseţa corporală a dispărut de'ndată ce a venit peste el vre-o bólă saŭ bătrâneţe, a murit cu un cuvênt şi s-a stricat; puterea luĭ corporală se nimicesce earăşĭ, şi chiar plăcerile nu maĭ aŭ la bătrâneţă aceiaşĭ dulceaţă ca la tinereţă. Aceasta ni este invederată din istoria luĭ Berzellim, pe carea o cunósceţĭ. Dupre cum lâna se distruge de către chiar ceĭ ce o fabrică, tot ast-feliŭ şi omul cel vechiŭ. Şi iubirea de slavă, şi plăcerile aŭ perdut de multe orĭ pe om, eară poftele l-aŭ înşelat în tot-deauna. Pentru că în adevĕr faptul în sine nu este vre-o plăcere, ci maĭ mult amărăciune, înşelăciune, ipocrisie şi minciună, ca şi la teatru, unde persóna care jócă rolurile pare a fi frumósă,—în timp ce schimele ce le face sunt demne de despreţ şi desgust,—dară de'ndată ce veĭ ridica masca şi'ĭ veĭ descoperi faţa, veĭ vedea înşelăciunea în tótă golăciunea eĭ. Şi în adevĕr că înşelăciune este, când nu ţi se arată ceia ce este cu adevĕrat, ci ceia ce nu este. Ast-feliŭ se fac şiretlicurile. De aicĭ, decĭ, apostolul ni prescrie

patru feliurĭ de ómenĭ, adecă două feliurĭ în cuvintele următóre: „Lepădând pre omul cel vechiŭ.... să vĕ înoițĭ de iznoavă cu duchul mințeĭ vóstre, și să vĕ îmbrăcațĭ în omul cel noŭ“, eară cele-l-alte două în epistola cătră Romanĭ, unde ḑice: „Vĕd altă lege întru mădulările mele, resboindu-se împotriva legeĭ mințeĭ mele, și dându-mĕ pre mine rob legeĭ pĕcatuluĭ, care este întru mădulările mele“ (Rom. 7, 23). Și aceștia sunt în afinitate cu ceĭ doĭ dintĕiŭ, adecă [omul cel noŭ față de cel dinăuntru, și omul cel vechiŭ față de cel de dinafară, saŭ maĭ bine ḑis treĭ sunt și anume: omul cel noŭ, omul cel vechiŭ, și acesta care e și cel maĭ principal și firesc: «Să vĕ înoițĭ de iznoavă cu duchul mințeĭ vóstre“ ḑice. Pentru ca să nu creadă cine-va că introduce un alt om, spunĕnd de cel vechiŭ și de cel noŭ, privesce ce ḑice el: „Să vĕ înoițĭ“, dară a se re'noi nu este alt-ce-va, de cât a reîntineri cel bătrân, făcĕndu-se saŭ devenind alt-ceva din ceia ce era. Ast-feliŭ că subjectul e același, pe când schimbarea făcută e accidentală; întocmaĭ cum se întâmplă și cu corpul, când același corp trece prin multe schimbărĭ fortuite.] Și cum s-ar face óre acea re'noire? „Cu duchul mințeĭ vóstre“, ḑice, adecă, cel ce are duchul în sine, nu săvĕrșiașce nimic vechiŭ, pentru că duchul nu sufere faptele cele vechĭ. „Cu duchul mințeĭ vóstre“ ḑice, adecă cu spiritul din mintea vóstrĕ. „Și să vĕ îmbrăcațĭ în omul cel noŭ, care dupre Dumneḑeŭ s-a zidit“ (Vers. 24). Aĭ vĕḑut cum subjectul e unul și același, că el este care se desbracă și tot el care se îmbracă? „In omul cel noŭ, ḑice, care dupre Dumneḑeŭ s-a zidit, întru dreptate și întru sânțenia adevĕruluĭ.“ Dară pentru ce el numesce virtutea om? Pentru ce numesce rĕutatea om? saŭ maĭ bine ḑis de ce sub chipul omuluĭ represintă aceste două acțiunĭ pe care omul le póte săvĕrși? Pentru că fără vre-o acțiune saŭ vre-o energie óre-care nicĭ că se póte omul manifesta, ast-feliŭ că numaĭ acțiunele luĭ îl pot arăta ca om, fie bun, fie rĕŭ. Așa dară dupre cum e ușor omuluĭ de a se desbrăca saŭ îmbrăca, tot așa de ușor este de a practica virtutea saŭ rĕutatea. Tĕnĕrul este puternic; decĭ și noĭ suntem puternicĭ în lucrarea faptelor bune. Cel tĕnĕr nu are sbârciturĭ pe

obraz; decĭ nicĭ noĭ nu avem. Cel tênĕr nu cade uşor în bolĭ; decĭ nicĭ noĭ. Aicĭ tu priveşce, cum el numeşce virtutea creaţiune adusă din nefiinţă la viaţă. Dară óre ceia-l-altă acţiune a omuluĭ (rĕutatea) nu este creaţiune dupre Dumnedeŭ? Câtuşĭ de puţin, ci este creaţiune dupre diavolul, căcĭ el este creatoriul pĕcatuluĭ. Omul cel noŭ decĭ, nu s-a creat din apă şi din pămênt, ci „s-a zidit de Dumnedeŭ întru dreptate şi întru sânţenia adevĕruluĭ". Aceste cuvinte sunt dise şi spre combaterea minciuneĭ, pentru că mulţĭ dintre ceĭ profanĭ se par a fi dreptĭ, în realitate însĕ totul e o minciună şi amăgire. Sub nume de dreptate se înţelege şi aicĭ virtutea în general, adecă totalul virtuţilor. Ascultă ce spune Christos: „De nu va prisosi dreptatea vóstrĕ maĭ mult de cât a cărturarilor şi a fariseilor, nu veţĭ întra întru împărăţia ceriurilor" (Math. 5, 20). Drept se numeşce încă şi acela care nu dă nicĭ un motiv de acusare; aşa bună-óră şi la tribunale noĭ numim drept pe cel nedreptăţit, pe cel ce a suferit, şi nu şĭ-a resbunat cu nedreptate asupra contrariuluĭ. Decĭ, dacă şi noĭ vom putea să ne arătăm dreptĭ uniĭ către alţiĭ la înfricoşatul tribunal al stăpânuluĭ nostru, vom putea în acelaşĭ timp a ne bucura şi de filantropia luĭ. In adevĕr, că faţă de Dumnedeŭ, orĭ şi câte am face, nu ne vom putea arăta că suntem dreptĭ în perfecţiune, căcĭ el pretutindenea covârşiaşce pe ceĭ dreptĭ, dupre cum dice şi Profetul; „Şi să biruieşcĭ când veĭ judeca tu" (Ps. 50, 6); însĕ dacă noĭ nu vom vicia dreptatea ce datorim uniĭ către alţiĭ, atuncĭ vom fi dreptĭ. De vom putea dovedi că suntem nedreptăţiţĭ, atuncĭ vom fi dreptĭ. Dară de ce li dice îmbrăcaţi-vĕ, pe când iĭ eraŭ deja îmbrăcaţĭ? Dicerea aceasta se raportă la viaţa şi la faptele lor. Atuncĭ (la botez) iĭ aŭ îmbrăcat haina botezuluĭ, eară acum'ĭ îndeamnă de a îmbrăca haina vieţeĭ şi a faptelor, nu dupre poftele înşelăciuneĭ, ci dupre Dumnedeŭ. Dară sânţenia ce înseamnă? Curăţenia vieţeĭ, pe carea noĭ suntem datorĭ a o avea. De aceia ne şi amintim de sânţenia celor mutaţĭ de la noĭ (τήν ὁσίαν τῶν ἀπελθόντων φαμέν), şi dicem dupre cum ni este obiceiul: „am săvêrşit datoriile religióse pentru X. saŭ Z. (ἀφωσιωσάμην καὶ καθωσιωσάμην), şi altele de acest feliŭ, adecă, nimic nu li maĭ datoresc, nu maĭ sunt respundĕtoriŭ» etc.

*) De noĭ depinde așa dară, iubiților, ca să nu ne desbrăcăm de haina dreptățeĭ, pe carea și Profetul o numesce haina mântuireĭ (Is. 61, 10), pentru ca ast-feliŭ să ne putem asemĕna cu Dumnedeŭ, pentru că și El s-a îmbrăcat cu dreptatea. Cu aceasta haină să ne îmbrăcăm și noĭ. A ne îmbrăca însĕ, nimic alt nu invederează, de cât a nu lepăda această haină nicĭ-odată, căcĭ ascultă ce dice Profetul: „S-a îmbrăcat cu blestemul ca cu o haină, și a intrat ca apa în mațele luĭ, și ca untul-de-lemn în ósele luĭ“ (Ps. 108, 17), și earășĭ: „Cel ce se îmbracă cu lumina ca cu o haină“ (Ps. 103, 2). Chiar și printre noĭ este obiceiul de a dice: «cutare s-a îmbrăcat cu cutare» (ὁ δεῖνα ἐνεδύσατο τόν δεῖνα), și nu pentru un timp óre-care, ci pentru tot-deauna. Ast-feliŭ decĭ, El voesce de a fi îmbrăcațĭ noĭ cu virtutea nu o di, nicĭ două saŭ treĭ, ci pentru tot-deauna, și nicĭ-odată să nu fim golĭ de ea. Nu este atât de slut omul chiar când ar fi cu pielea gólă, pe cât de slut și de deformat se arată fiind lipsit de virtute. Aicĭ îl vĕd în această stare de sluțenie numaĭ tovarișiĭ luĭ, pe când acolo îl vede stăpânul a tóte și ingeriĭ. Când tu aĭ vedea pe cine-va trecĕnd prin tĕrg gol și desbracat, spune-mĭ, nu te-ar durea, saŭ nu aĭ simți nicĭ-o compătămire la această priveliște? Decĭ, ce vom dice și noĭ când tu aĭ trece la deal și la vale prin oraș desbrăcat și gol de haĭna virtuțeĭ? Nu vedĭ pe ceĭ carĭ cerșesc, pe cariĭ noĭ obicinuim aĭ numi colindătorĭ (λώταγας), cum cutrieră stradele și cum noĭ iĭ miluim? Eĭ bine, când chiar și aceștĭ nenorocițĭ îșĭ perd hainele de pe dênșiĭ în jocurĭ de noroc, noĭ nicĭ nu voim să-ĭ maĭ șcim, și nicĭ o iertare nu maĭ pot avea din parte-ni. Cum decĭ ne va ierta și pe noĭ Dumnedeŭ, când am perdut haina virtuțeĭ? Când diavolul vede pe cine-va desbrăcat de virtute, imediat iĭ înegresce cu funigină fața, îl rănesce, și îl forsază la relele și pĕcatele cele maĭ marĭ. Să devenim decĭ desbrăcațĭ și golĭ de avere, ca să nu fim desbrăcațĭ și golițĭ de dreptate. Imbrăcarea cu haĭna bogățieĭ vatămă haina virtuțeĭ, pentru că aceia e făcută din spinĭ. Ast-feliŭ sunt spiniĭ, și orĭ-cât de multe haine de acest feliu am îmbrăca, cu atât maĭ mult încă ne vom arăta golĭ. Desfrânarea bună-óră desbracă pe cine-va de haĭna virtuțeĭ, pentru că desfrânarea este foc, eară focul acesta mistuie

*) Partea morală. Indemnare către fapta bună, și povestir[e] asupra femeilor, care aŭ ales viața ascetică. (Veron).

o asemenea haină. Bogăţia e o molie, şi dupre cum molia totul strică, necruţând nicĭ chiar haĭnele de mătase, tot ast-feliŭ şi bogăţia. Decĭ tóte acestea să le lepădăm, pentru ca să devenim drepţĭ, şi pentru ca să ne îmbrăcăm în omul cel noŭ. Nimic vechiŭ, nimic din cele părute, nimic din cele ce se strică şi se perd, să nu maĭ fie pe lângă noĭ saŭ în stăpânirea nóstrĕ. Virtutea nu este grea, şi nicĭ că este greŭ de practicat. Nu vedeţĭ pe ceĭ de prin munţĭ ? Aceia şi casele le-aŭ părăsit şi femeile, şi copiiĭ, şi orĭ-ce protecţiune; s-aŭ sustras singurĭ din lume, şi îmbrăcându-se cu sac şi preserându-şĭ cenuşă pe cap şĭ-aŭ atârnat lanţul de grumaz, s-aŭ închis în nişce căsuţĭ micĭ, şi încă nu s-aŭ mărginit aicĭ, ci singurĭ s-aŭ dat la posturĭ şi ajunărĭ incontinue. Dacă aşĭ porunci eŭ unele ca acestea astă-dĭ, óre nu aţĭ fugi cu toţiĭ, ca nicĭ macar să audiţĭ? Nu aţĭ dice că faptul acesta e prea greŭ? Nimic de acest feliŭ nu dic că trebuie a face; voesc a fi cine-va aşa de virtuos, însĕ nu legiferez. Dară ce dic eŭ? Usază şi de băĭ, îngrijeşce-ţĭ corpul, du-te şi în têrg, aĭ şi casă, şi servitoriĭ serviască-te, fă us şi de mâncărĭ şi de băuturĭ, însĕ de peste tot locul alungă lăcomia, căcĭ aceia este care face pĕcatul. Acelaşĭ lucru întrebuinţat cu lăcomie, a devenit pĕcat, aşa că lăcomia nu este alt-ceva, de cât însuşĭ pĕcatul. Priveşce; când de pildă mânia se va întinde maĭ mult de cât trebuie, atuncĭ ieşind din marginele permise batjocureşce şi insultă, atuncĭ cel stăpânit de ea tóte le face cu nedreptate; tot aşa e şi cu amorul, cu dragostea de banĭ, cu dragostea de slavă şi de tóte cele-l-alte. Să nu-mĭ spuĭ, că aceia aŭ putut, pentru că mulţĭ chiar maĭ slabĭ ca tine, bogaţĭ şi deprinşĭ în dezmerdările vieţeĭ, şĭ-aŭ luat asupră-li o ast-feliŭ de viaţă aspră şi anevoiósă. Şi ce vorbesc eŭ de bărbaţĭ? Fete care încă nu împlini-se douĕ-decĭ de anĭ; fete care'şĭ petrecuseră timpul în salóne şi la umbră, salóne pline de mirodeniĭ, care se culcaseră pe aşternuturĭ moĭ şi delicate, dupre cum şi ele eraŭ delicate de la natură; fete care din causa mareĭ îngrijirĭ devenise cu totul bicisnice, care tótă diua nu aveaŭ altă treabă, de cât să se înfrumuseţeze, să se îmbrace cu haine aurite, şi să se bucure de cea maĭ mare dezmerdare; fete care nicĭ măcar pe ele nu se serviaŭ, ci aveaŭ multe servitóre ce li staŭ de faţă; fete care aveaŭ hainele cu mult maĭ fine şi maĭ moĭ chiar de cât corpul, cu cămeşile lor cele fine, care incontinuŭ se ocupaŭ cu trandafiriĭ şi cu cele-l-alte florĭ mirositóre; eĭ bine, iată că de-

odată asemenea feciore, aprinse de focul luĭ Christos, lepădând de la ele tótă trândăvia și molăciunea de maĭ'nainte, uĭtând de dezmerdările cum și de vîrsta lor cea fragedă, întocmaĭ ca și nișce luptătorĭ voinicĭ, desbrăcându-se de acele dezmerdărĭ, s-aŭ aruncat cu curaj în luptele contra diavoluluĭ. Póte s-ar părea că eŭ vorbesc lucrurĭ de necredut, și cu tóte acestea sunt adevĕrate. Eŭ insumĭ am audit de nișce ast-feliŭ de feciórc delicate, că s-aŭ dedat uneĭ așa viețĭ aspre, în cât corpurile lor le-aŭ îmbrăcat cu haine făcute din părul cel maĭ aspru, că umblă desculțe, și că se culcă pe așternut făcut din crengĭ de copacĭ; dară încă ce este maĭ mult că priveghiază nopțile, și nu maĭ întrebuințază nicĭ mirodeniĭ și nicĭ alt-ceva din cele vechĭ, și că chiar capul lor e aprópe neglijat, împletindu-șĭ părul simplu și fără pretențiunĭ, numaĭ dóră să nu cadă în slutenie. Singura lor masă este sara, masă nu consistând dóră din verdețurĭ saŭ pâne, ci turtă, bob, năut (nohot), masline și smochine; în fine o mizerie incontinuă, și ocupațiunĭ cu mult maĭ grele, de cât ale servitórelor de prin case. Și de ce? Pentru că îngrijesc de cele bolnave, li pórtă paturile lor, li spală piciórele, și multe din ele pregătesc bucatele. Iată câte póte săvêrși focul și dragostea luĭ Christos! Iată cum buna voință se póte ridica maĭ pre sus de natură! Dară eŭ nimic nu vĕ pretind din acestea; de voițĭ însĕ, întrecețĭ pe femeĭ în o ast-feliŭ de viață. Săvêrșițĭ măcar din acele ce nu sunt atât de grele. Stăpâniți-vĕ mânele ca să nu maĭ răpiască, stăpâniți-vĕ de privirele desfrânate.

Care e greutatea? spune-mĭ. Facețĭ tot-deauna cele drepte, nu nedreptățițĭ pe nimenĭ, nicĭ cel sarac, nicĭ cel bogat, nicĭ orășanul și nicĭ cel ce lucrează cu brațele, pentru că dese-orĭ se întâmplă ca nedreptatea să cuprindă și pe ceĭ săracĭ. Póte nu vedețĭ câte lupte și certe se petrec printre cerșetorĭ, și cum tóte le restórnă pe dos? Fă us de căsătorie, aĭ și copiĭ, căcĭ și Pavel unora ca acestora li ordona, unora ca acestora li scria. Lupta aceia este póte mare, stânca e póte prea inaltă și vîrful eĭ e aprópe de ceriŭ, și tu nu poțĭ ajunge până la o așa înălțime? Apoĭ atuncĭ fă pe cele maĭ micĭ, aibĭ privirea ațintită la cele maĭ de jos. Nu poțĭ ca să-țĭ golescĭ pungele de banĭ? Cel puțin nu răpi averile altora, nu nedreptăți pe alțiĭ. Nu poțĭ posti póte? Cel puțin nu te da pe sine-țĭ îmbuĭbărilor. Nu poțĭ să te culcĭ pe așternuturĭ făcute din nuele de copacĭ? Nu-mĭ arăta paturĭ argintate saŭ lucrate din

os de elefant, ci întrebuințază pat și așternut făcute nu pentru ochii lumeĭ și pentru paradă, ci pentru odihna ta. De ce îțĭ umpli corabia cu mărfurĭ de acelea, care te îngreuiază în călătorie? Dacă aĭ fi sprinten îmbrăcat, nu teaĭ teme de nimic, nicĭ de invidie, nicĭ de tâlharĭ și nicĭ de ceĭ ce uneltesc vicleniĭ asupra ta. Nu te îmbogățescĭ atâta în banĭ, cât te îmbogățescĭ în grijĭ; nu te îmbogățescĭ atâta în poprietățĭ și moșiĭ, pe cât te îmbogățescĭ în primejdiĭ și multe agoniĭ de mórte, care tóte la un loc îțĭ aduc multe ispite, și multe pofte. Acestea și altele ca acestea sufĕr aceĭ ce voesc a stăpâni multe bogățiĭ. Nu-țĭ dic: servesce pe cel bolnav; cel puțin însĕ poruncesce servitoriuluĭ tĕŭ să facă aceasta. Vedĭ așa dară că nu e ce-va greŭ? Cum se face óre, că fete în vîrsta fragedă să ne întreacă pe noĭ și să se găsască atât de departe de noĭ? Să ni fie aceasta spre rușinea nóstrĕ, vĕ rog, că pe când în afacerile lumescĭ nu voim cu nicĭ un preț a li permite să ia parte, nicĭ în resbóe și nicĭ la premiile acordate luptătorilor, iată că în luptele duchovnicescĭ ele maĭ mult de cât noĭ sufĕr, și ele cele ânteĭ răpesc premiul, și sbóră la înălțimile cele maĭ de sus ca nisce vulturĭ, eară noĭ bărbațiĭ ne învêrtim aicĭ jos, dupre cum se învêrtesc într'una corbiĭ pri'mprejurul fumuluĭ de grăsime ce iesă de la hogeagul bucătărieĭ. A se gândi cine-va numaĭ la pântece, a proecta într'una cum ar putea să aibă sofragiĭ și bucătarĭ, este în adevĕr faptul unor croncanĭ (corbĭ) și a unor cânĭ flămânđĭ. Ascultă ce-țĭ voiŭ spune despre femeile din vechime. Marĭ cu adevĕrat aŭ fost acele femeĭ, marĭ și miraculóse, ca de pildă Sara, Rebeca, Rachela, Debora, Ana, și acelea de pe timpul luĭ Christos. însĕ nicĭ într'o privință ele nu aŭ întrecut pe bărbațĭ, ci ocupaŭ rândul de pe urmă al luptătorilor. Aslă-đĭ însĕ cu totul din contra; femeile ne întrec pe noĭ în luptele duchovnicescĭ și ne covârsesc. Cât ridilic! Câtă rușine! Noĭ ca bărbațĭ suntem—după ordinea stabilită de Dumnedeŭ—cap al femeeĭ, și suntem biruițĭ de dênsa? Suntem biruițĭ de corp? Am fost rânduițĭ de Dumnedeŭ să predominăm pe femeĭ, însĕ nu numaĭ în privința corporală, ci și în privința spirituală; adecă să fim premergĕtoriĭ lor și în virtuțĭ. să fim cu un cuvênt exemple bune de imitat pentru ele. Cel ce stăpânesce, este datoriŭ, maĭ ales în aceasta a stăpâni, în a birui cu fapta cea bună pe ceĭ stăpânițĭ, eară dacă cum-va este biruit, apoĭ atuncĭ el nu maĭ este stăpân. Ațĭ vĕđut cât de mare e puterea venireĭ luĭ Christos? Ațĭ vĕ-

dut cum a deslegat blestemul? In acea viaţă îngerească aŭ intrat maĭ multe fecióre, maĭ multe celibatare, de cât femeĭ măritate, şi decĭ e maĭ mare sobrietatea şi înţelepciunea la acelea, de cât la acestea. De ce vorbeşcĭ cuvinte próste? Femeea nu ar scóte din gură nicĭ un cuvênt cu atâta uşurinţă. De ce 'mĭ spuĭ, de ce 'mĭ vorbeşcĭ despre acele desnădĕjduite? Sexul femeesc este iubitoriŭ de podoabe, şi tocmaĭ aicĭ este defectul cel mare al lor. Dară măcar în aceasta voĭ bărbaţiĭ biruiţi-le, voĭ ceĭ împodobiţĭ de dênsele ca cu propria vóstrĕ podóbă. Eŭ nu cred atât de vinovată pe femeea care se împodobeşce cu sculele eĭ cele aurite, pe cât cred de vinovat pe bărbatul, care se împodobeşce cu lucrurĭ femeeşcĭ; nicĭ nu condamn atâta pe femeea care se gândeşce numaĭ la colanul eĭ cel aurit, pe cât condamn pe bărbatul, care se gândeşce cum să 'şĭ îmbrace femeea cu haine aurite. Ast-feliŭ că şi în această privinţă voĭ barbaţilor sunteţĭ vinovaţiĭ. Voĭ sunteţĭ cariĭ puneţĭ scânteia, şi tot voĭ cariĭ aprindeţĭ focul. De alt-feliŭ nicĭ nu e atât de mare pĕcat pentru femeĭ, pe cât e pentru bărbaţĭ. Tu aĭ fost orânduit de Dumnedeŭ ca să derijezĭ şi să administrezĭ pe femee, peste tot locul tu pretindĭ a avea ântĕetatea ;-decĭ arată şi în aceasta, că nicĭ un cuvênt nu'ţĭ iesă din gură cu privire la luxul dorit de ea. Femeeĭ maĭ ales îĭ este scusabil de a se împodobi, dară nu bărbatuluĭ. Şi când însuţĭ tu nu eviţĭ rĕul, cum óre îl va evita ea? Femeile aŭ şi óre-care vanitate în ele, de cât acest pĕcat este comun şi bărbaţilor. Femeile sunt óre-cum iritabile, dară şi aceasta este comun şi bărbaţilor; însĕ în cele ce ele prisosesc şi întrec pe bărbaţĭ, nicĭ de cum nu maĭ sunt comune. Voiŭ a dice de seriositatea, de căldura şi de evlavia lor, cum şi de dragostea lor pentru Christos. De ce însĕ au fost excluse din locul de învăţătóre ce'l aveaŭ pe atuncĭ? Şi aceasta e un semn de deosebirea lor de bărbaţĭ, şi o probă vĕdită despre însemnătatea şi măreţia femeilor de pe atuncĭ. Căcĭ în timp ce Pavel saŭ Petru învăţaŭ, saŭ şi toţĭ aceĭ sânţĭ, era óre drept, era óre posibil ca femeea să fugă şi să se depărteze prin fapte de învăţătura lor? Acum însĕ am ajuns într'atâta rĕutate, în cât se cere cu dreptate resolvarea problemeĭ, de ce femeile nu maĭ învaţă? Dară cu această ocasie să recunóşcem că şi noĭ am ajuns în aceiaşi slăbăciune cu dênsele. Acestea le-am spus nu cu scop de a le înălţa pe ele, ci ca noĭ înşine să ne ruşinăm, să ne învăţăm şi să ne îndemnăm ca să reluăm dreptul de ântĕetate ce se cuvine nóuĕ bărbaţilor, nu dupre puterea fisică, saŭ în raport cu ea, ci drep-

tul de ântêetate în privința îngrijireĭ, protecțiuneĭ și virtuțeĭ. Pentru că ast-feliŭ și corpul va fi atuncĭ în ordine, căcĭ numaĭ atuncĭ se va bucura de cel maĭ bun stăpân și protector. Fie ca și femeile și bărbațiĭ să viețuiască dupre voința luĭ Dumnedeŭ, pentru ca cu toțiĭ să ne învrednicim în diua cea înfricoșată a ne bucura de iubirea de ómenĭ a stăpânuluĭ nostru, cum și de bunurile făgăduite nóuĕ, prin Iisus Christos Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Duchul Sânt, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în veciĭ vecilor. Amin.

OMILIA XIV.

„Drept aceia lepădând minciuna grăițĭ adevĕrul fie-care cu apropele luĭ, căcĭ suntem unul altuia mădularĭ. Mâniați-vĕ, și nu greșițĭ, sórele să nu apue întru mânia vóstrĕ. Nu dațĭ loc diavoluluĭ“ (Cap. 4, 25—27).

Vorbind despre omul vechiŭ în general, la urmă îl și descrie în parte. De alt-feliŭ atuncĭ învățătura e sciută maĭ bine, când luăm cunoscință și de amănunțimĭ. Decĭ ce dice el? „Drept aceia lepădând minciuna“. Care minciună? Óre despre idolĭ vorbesce el aicĭ? Nu despre acesta spune, de și de alt-feliŭ și idoliĭ sunt minciună, și acum nimic nu maĭ este comun cu aceia, ci vorbesce de minciuna dintre dênșiĭ, adecă de viclenie și de bănuiala reciprocă. „Grăițĭ adevĕrul fie-care cu apropele luĭ“, dice, după care apoĭ adaoge ceia ce-ĭ putea ațița pe dênșiĭ la o maĭ mare sfială „căcĭ suntem unul altuia mădularĭ“. Nimenĭ să nu amăgiască pe aprópele luĭ, ceia ce și Psalmistul dice: „Perde-va Domnul buzele viclene“ (Ps. 11, 3). Nu este, și nimic nu póte provoca dușmănia, ca a amăgi pe alțiĭ și a-ĭ înșela cu vorbe false. Privesce cum el peste tot locul îĭ îndeamnă la dragoste reciprocă și la concordie, făcênd us de exemplul cu membrele corpuluĭ. «Să nu amăgiască, dice, ochiul pe picior, și nicĭ piciorul pe ochiŭ». De exemplu: dacă ar fi o grópă adâncă, și deasupra eĭ ar fi puse niscare-va trestiĭ acoperite cu pămênt, ceia ce de alt-feliŭ ar putea înșela pe ochĭ, óre

în asemenea cas nu se va face us de picior spre a pipăi suprafaţa aceluĭ loc bănuit, de este tare, şi a şci dacă dedesupt e locul gol saŭ nu? Nu va apăsa, dic, cu piciorul acel loc bănuit? Nu cum-va óre l-ar amăgi piciorul, saŭ nu ar voi să 'l încunoşciinţeze de ceia ce este în realitate acolo? Dară ce? Dacă ochiul ar vedea un şearpe saŭ o feară sălbatecă, nu cum-va óre s-ar încerca să amăgiască piciorul? Nu óre atuncĭ imediat dă de veste piciorului, eară acesta aflând de la ochiŭ primejdia nu merge maĭ departe? Dară ce? Când bună-óră nicĭ ochiul şi nicĭ piciorul nu pot ca să cunóscă primejdia exact, ci totul depinde de simţul mirosuluĭ, spre a se afla dacă doctoria e otrăvitóre saŭ nu, nu cum-va, dic, s'ar încerca óre mirosul ca să amăgiască gura? De sigur că nu ar face aceasta, căcĭ atuncĭ şi mirosul s-ar perde împreună cu corpul întreg; şi prin urmare ceia ce i se presintă în realitate, aceia şi spune. Dară ce? Nu cum-va óre limba s-ar încerca să amăgiască pe stomach? Nu dênsa e aceia care când gustă amarul, îl aruncă, eară când găseşce dulcele îl trimite în stomach? Priveşce reciprocitate de serviciŭ, priveşce pronie provenită din adevĕr, şi cu tótă buna-voinţă, cum ar dice cine-va.

Tot ast-feliŭ şi noĭ să nu minţim unul altuia, dacă cu adevĕrat suntem mădulărĭ unul altuia. Aceasta e dovadă de prietenie, eară la din contra e dovadă de duşmănie. „Mâniaţi-vĕ, şi nu greşiţĭ". Priveşce înţelepciune la apostol; dice ca să nu greşim, dară chiar când am greşit el nu ne părăseşce, pentru că nu-l lasă inima luĭ cea părintească. Dupre cum doctorul sfătuieşce pe bolnav ce trebuie să facă, eara dacă acesta se arată greoiŭ în îndeplinirea prescripţiunilor medicale, el totuşĭ prin sfaturĭ îl convinge şi îl vindecă la urmă, tot aşa face şi Pavel. Doctorul, care de la cel ânteiŭ rĕspuns de nesupunere din partea bolnavuluĭ se înfuriază, pentru că nu a fost ascultat, ba încă şi despreţuit, caută numaĭ slava; pe când acel care caută în tóte chipurile sănătatea bolnavuluĭ, are în vedere un singur lucru: cum să ridice din pat pe acel bolnav şi să-l însănătoşeze. Aceasta o face şi Pavel. A dis: să lepădaţĭ minciuna; dară dacă vre-odată din causa minciuneĭ s-ar nasce mânia, el o vindecă şi pe aceasta imediat. căcĭ ce dice? „Mâniaţi-vĕ şi nu greşiţĭ", adecă, bine este de a nu se mânia cine-va, dară chiar de ar cădea în aceasta patimă vre-odată, fie, însĕ nu în aşa grad, în cât împăcarea să fie imposibilă, ci „Sórele să nu apue întru mânia vó-

strĕ". Voescĭ a te lăsa să fiĭ stăpânit de mânie? fă-o, însĕ 'ţi ajunge un ceas, două saŭ şi treĭ; sórele să nu vĕ părăsască pe voĭ în dușmănie. A resărit din bunătate, să nu plece de la voĭ strălucind şi luminând pe ceĭ nevrednicĭ. Căcĭ dacă stăpânul l-a trimis pe dênsul din bunătatea cea mare, şi ţi-a iertat greşalele tale, eară tu nu ierţĭ pe ale aprópeluĭ, gândesce-te singur cât de mare este rĕul. Dară pe lângă aceasta maĭ este şi alt-ceva. Fericitul Pavel s-a temut, ca nu cum-va nóptea să găsiască pe cel nedreptăţit încă cuprins de mânie, şi de aicĭ să se reaprindă focul. Intru cât timp multe se petrec la lumină şi în timpul ḑileĭ, iţĭ este óre-cum scusabil de a te lăsa sub stăpânirea mânieĭ; dară când vine sara împacă-te cu duşmanul, şi stinge rĕul din capul loculuĭ, căcĭ de te va apuca nóptea aşa, nu va fi suficientă ḑiua următóre de a stinge rĕul mărit deja în cursul nopţeĭ, ci chiar de aĭ putea să taĭ o parte din el, totuşĭ nu veĭ putea să-l taĭ cu totul, eară în nóptea următóre fiind încă cuprins de mânie veĭ aprinde focul maĭ mare. Căcĭ dupre cum se întâmplă cu sórele câte-odată, când el neputênd a dovedi ca ceriul cel des şi încărcat cu norĭ în timpul nopţeĭ să-l subţieze şi să pótă împrăşcia în timpul ḑileĭ căldura, eară în nóptea următóre aerul se maĭ îndeseşce încă prin alte negurĭ şi evaporaţiunĭ, ceia ce ni arată în mod cert stricarea timpuluĭ,— tot aşa se întâmplă şi cu mânia.

„Nu daţĭ loc diavoluluĭ" (Vers. 27), ceia ce probează că a ne rĕsboi uniĭ pe alţiĭ, este de a da loc diavoluluĭ, căcĭ pe când noĭ trebuie a ne îngrădi cu zidiŭ uniĭ pe alţiĭ, a sta cu putere contra luĭ, şi tótă mânia a o îndrepta asupră-ĭ, noĭ încă ne întărîtam uniĭ pe alţiĭ şi ne alungăm. Nicĭodată şi nicăirĭ diavolul nu găseşce un loc maĭ propriŭ şi maĭ potrivit ca în duşmăniĭ. De aicĭ se şi nasc miile de rele ce bântuie omenirea. Pe cât timp petrele zidiuluĭ sunt bine combinate şi lipite, şi nu aŭ printre ele nicĭ un loc gol, de sigur că vor sta înţepenite; dacă însĕ se va întâmpla a se forma vre-o crăpătură printre ele, fie chiar numaĭ cât încape acul, saŭ un fir de păr, pe unde ar putea intra apa, atuncĭ întregul zidiŭ se dărîmă şi se nimiceşce cu totul. Tot ast-feliŭ se întâmplă şi cu diavolul; întru cât timp noĭ vom fi strînsĭ unul lângă altul şi bine alipiţĭ, nimic nu va putea introduce din vicleniile luĭ; când însĕ o mică deschidĕtură s-ar forma printre noĭ, atuncĭ va strĕbate înăuntru ca şi un puhoiŭ. Peste tot locul decĭ, el se încearcă de a pătrunde înăuntru, şi ast-feliŭ a face nu-

maĭ începutul de-ocamdată; dară tocmaĭ aceasta e pentru dênsul cu greŭ de îndeplinit; odată însĕ ce a reuşit, el cu uşurinţă îşĭ întinde acolo mrejele. Pe urmă chiar ceĭ maĭ credincioşĭ daŭ ascultare intrigilor diavolescĭ, şi spun minciunĭ, căcĭ iĭ aŭ atuncĭ nu adevĕrul ca punct de plecare în judecata lor, ci duşmănia este aceia care hotărăsce. Căcĭ dupre cum se întâmplă, că pe timpul cât e prietenie, chiar şi cele adevĕrate se consideră ca minciunĭ resultate din rĕutate, tot aşa se întâmplă şi pe când este duşmănie, când minciunile sunt considerate ca adevĕrurĭ. Cu un cuvênt atuncĭ totul se schimbă, atuncĭ este o altă minte, altă judecată, alt tribunal, care nu ascultă cu imparţialitate, ci cu cea maĭ mare părtinire. Când în balanţa cântariuluĭ se adaoge o bucată de plumb, atuncĭ atîrnă greŭ acea parte; întocmaĭ aşa e şi în casul de faţă, când greutatea duşmănieĭ e cu mult maĭ grea de cât plumbul. De aceia vĕ rog, ca totul să facem, pentru ca maĭ 'nainte de a apune sórele să stingem orĭ-ce duşmănie. Când duşmănia te stăpănesce în ḑiua antêĭ, şi în cea de a doua, de multe-orĭ apoĭ o veĭ întinde chiar pentru anĭ îndelungaţĭ, şi ast-feliŭ ea singură va cresce fără de ajutoriul cuĭ-va. Chiar cuvinte vorbite cu altă intenţiune, în alt mod vor fi interpretate; chiar mişcările celuĭ duşmănit, şi în fine orĭ-ce ar face el, totul contribuie de a înfuria încă maĭ mult şi de a preface în feară sălbatecă pe adversariŭ, cum şi de a-l face maĭ rĕŭ chiar de cât ceĭ nebunĭ. Nicĭ chiar numele luĭ nu voesce a-l pronunţa, şi nicĭ nu sufere de a-l auḑi măcar, ci tot ce iesă din gura luĭ este isvorit din rĕutate şi din deprinderea de a batjocuri. Dară cum să îmblânzim óre mânia? Cum să stingem flacăra? Dacă vom înţelege şi vom simţi propriile nóstre greşelĭ, şi cât suntem de respunḑĕtorĭ înaintea luĭ Dumneḑeŭ; dacă vom înţelege că nu ne resbunăm asupra duşmanuluĭ, ci asupra nóstrĕ; dacă vom înţelege că noĭ prin duşmănie mulţămim pe diavolul, pe celĭ ce cu adevĕrat este duşmanul nostru, şi că odată căḑuţĭ în cursele luĭ noĭ nu facem alt-ceva, de cât că pe deoparte nedreptăţim pe aprópele, carele este unul din mădulările nóstre, eară pe de-altă parte că pe dênsul (diavolul) îl cinstim şi îl prea mărim. Voescĭ numaĭ de cât să fiĭ resbunătoriŭ şi duşman? Fiĭ şi duşman, însĕ al diavoluluĭ, eară nu al mădulariuluĭ, al frateluĭ tĕŭ. De aceia Dumneḑeŭ ne-a înarmat pe noĭ cu mânia, nu ca să împlântăm sabia în propriul nostru corp, ci pentru ca întreagă să o afundăm în peptul diavoluluĭ. Acolo, de voescĭ, bagă sabia mânieĭ până în mănunchiŭ, şi chiar şi mănunchiul, şi să

nu o scoţi de loc, ci încă să împlântezĭ şi pe a doua. Aceasta se va face atuncĭ numaĭ, când noĭ ne vom cruţa uniĭ pe alţiĭ, când ne vom afla împăciuitorĭ uniĭ către alţiĭ. Peară averile, peară slava şi prosperitatea în întreprinderĭ, peară totul în fine; dară de cât tóte acestea maĭ de preţ şi maĭ respectat este pentru mine aprópele meŭ, ca ceĭ ce este unul din membrele mele. Acestea le spunem cătră noĭ înşi-ne. Să nu nedreptăţim natura nóstrĕ, numaĭ cu scopul de a îngrămădi averĭ peste averĭ şi de a ne bucura de slavă deşartă. „Cel ce fură, să nu maĭ fure", dice (Vers. 28). Aĭ vĕdut care sunt mădulările omuluĭ vechiŭ? Minciuna, rĕsbunarea, tâlhăria. Dară pentru ce óre nu a dis: «cel ce fură să fie pedepsit, să fie torturat, să fie ciuntit», ci într'un mod simplu: „Să nu maĭ fure, ci maĭ vârtos să se osteniască lucrând binele cu mânele sale, ca să aibă să dea celuĭ lipsit"? Unde sunt acum aceĭ ce se numesc pe dênşiĭ curaţĭ, cariĭ fiind plinĭ de tótă murdăria, cutează totuşĭ a se numi pe sine curaţĭ? A se depărta de greşale nu înseamnă dóră a fugi numaĭ de pĕcat, ci încă a şi săvêrşi vre-un bine óre-care. Aţĭ vĕdut cum trebuie a fugi de pĕcate? Aŭ furat,—acesta este pĕcatul; nu aŭ furat, de cât aceasta nu înseamnă dóră că a deslegat pĕcatul, că l-a nimicit, dară cum? S-a ostenit cu mânele sale, şi a dat celuĭ lipsit. Apostolul nu voeşce ca noĭ să lucrăm numaĭ fără scop, ci a ne osteni muncind, ca să dăm şi altora, pentru că de alt-feliŭ şi tâlhariul lucrează şi se osteneşce, însĕ în rĕŭ.

„Tot cuvêntul putred să nu iasă din gura vóstrĕ" (Vers. 29). Şi care cuvênt e putred? Acela care se numeşce, cum s-ar dice, necioplit, vorbă zadarnică, vorbă necinstită, glumă próstă, vorbire próstă. Priveşce cum taie rădăcinele mânieĭ şi ale minciuneĭ, adecă furătura şi vorba nepotrivită. Când el dice în mod poruncitoriŭ să nu maĭ fure, nu spune aceasta ca cum ar cunóşce că iĭ fac aşa, ci ca pre ceĭ nedreptăţiţĭ să-ĭ facă maĭ blândĭ, şi ca unia ce aŭ pătimit asemenea rele să nu se mărginiască numaĭ în a sfătui, căcĭ nu vom da samă numaĭ de vorbe, ci şi de fapte. „Ci numaĭ care este bun spre zidirea trebuinţeĭ, ca să dea dar celor ce aud", adecă vorbeşce numaĭ de aceia ce edifică pe aprópele, eară ce este de prisos câtuşĭ de puţin. Pentru aceia ţi-a dat Dumnedeŭ gură şi limbă, ca să-ĭ mulţămeşcĭ luĭ, ca să edificĭ pe a-

própele, dară când tu stricĭ în loc să edificĭ, maĭ bine este a tăcea și nicĭ-odată a nu maĭ vorbi. Căcĭ și mânile zidariuluĭ sunt demne de tăiat, dacă în loc să se înveţe a clădi, ele s-ar învaţa a strica. Aceasta ḑice și Psalmistul: „Perde-va Domnul tóte buzele cele viclene“ (Ps. 11, 4). Gura decĭ este causa tuturor relelor, și nu atâta ea, pe cât ceĭ ce usază de ea rēŭ. De aicĭ apoĭ insultele, de aicĭ bârfelele, blestemurile, de aicĭ apoĭ isvorăsc îndemnurile spre plăcerĭ, de aicĭ omorurile, desfrânările, furturile, și cu un cuvênt tóte relele de aicĭ se nasc. Dară óre cum gura nasce omorurile? Incepênd cu insulta, ajungĭ la mânie, de la mânie la rănire, eară de la rănirĭ aĭ sfârșit cu omorul. Cum gura nasce desfrânările? «Cutare, ḑice, te iubesce, a vorbit despre tine plăcut», eară tu auḑind ţi-aĭ dămolit mânia, și dejá a și început a se aprinde în sufletul tēŭ pofta de acea persónă. Pentru aceia ḑice Pavel: „ci numaĭ care este bun“. Find-că mulţimea cuvintelor e prea mare, de aceia cu drept cuvênt el a ḑis în mod nehotărît, ordonând de a vorbi numaĭ de acelea, al căror tip l-a indicat în general. Și care e tipul indicat? „ci numaĭ care este bun“, ḑice, „spre zidirea trebuinţeĭ“. Saŭ póte că vorbesce și de acele cuvinte, care ar putea aduce vre-o mulţămire ascultătoriuluĭ. De pildă: fratele tēŭ a curvit; eĭ bine, nu asvîrli asupră-ĭ insulte, nicĭ să te făleșcĭ pentru că nu aĭ căḑut ca și el, căcĭ prin aceasta cu nimic nu aĭ folosit pe auditoriŭ, ci chiar l-aĭ vătămat, și cu drept cuvênt, căcĭ i-aĭ băgat în inimă un cuiŭ. Decĭ când tu sfătuiescĭ pe altul, ce trebuie să facă, adresază-te luĭ cu multă graţie; când voescĭ a-l învăţa, aibĭ gura plăcută în vorbă; când îl înveţĭ bună-óră că pe nimenĭ să nu vorbiască de rēŭ, prin aceasta maĭ mult de cât orĭ-ce alt l-aĭ învăţat un mare adevĕr și ĭ-aĭ dat dar nepreţuit: „Spre zidirea trebuinţeĭ, ḑice, ca să dea dar celor ce aud“. Decĭ dacă tu conversezĭ despre pietate, despre evlavie, despre bine-facere și milostenie, tóte acestea vorbite graţios vor muia spiritul auditoriuluĭ, și-ĭ vor da dar. Dară dacă póte aĭ mișcat buzele în semn de rîs, dacă aĭ vorbit ce-va necuviincios, maĭ mult aĭ aţiţat spre mânie pe auditoriŭ; de cum-va aĭ lăudat viclenia, apoĭ totul aĭ stricat, totul aĭ nimicit. Prin cuvintele: „ci numaĭ care este bun spre zidirea trebuinţeĭ, ca să dea dar celor ce aud“, póte că tinde și la aceia, cum ar putea să-ĭ facă

grațioșĭ față de auditoriŭ. Dupre cum aromatele daŭ grațiĭ celor ce le întrebuințază, tot ast-feliŭ și cuvêntul bun. De aceia și dice cine-va: „Mir vărsat este numele tĕŭ“ (Cânt. Cântărilor 1, 2). Cu alte cuvinte apostolul 'ĭ face pe dênșiĭ ca să respire din acel miros plăcut. Aĭ vĕdut cum el îndeamnă și de astă-dată, dupre cum face pretutindenĭ, ca fie-care să contribuie la edificarea aprópeluĭ dupre puterea sa? Cel ce îndeamnă pe alțiĭ de a face acestea, cu atât maĭ mult se va îndemna pe sine. „Și să nu întristațĭ pre Duchul cel sânt“ dice. Aceasta e cu mult maĭ înfricoșat și maĭ grozav, ceia ce de alt-feliŭ o spune și în epistola cătră Thesaloniceni, unde dice: „Cel ce defăimează, nu defăimează pe om, ci pe Dumnedeŭ“ (I. Thes. 4, 8), adecă, dacă aĭ pronunțat vr'un cuvênt insultătoriŭ, dacă aĭ atacat pe fratele tĕŭ, nu pe el l-aĭ atacat, ci pe Duchul Sânt, pe carele l-aĭ întristat. Apoĭ adaoge și bine-facerea căpătată de la el, pentru ca ast-feliŭ maĭ mare să li fie și acusațiunea. „Și să nu întristațĭ pre Duchul cel sânt, dice, întru care v-ațĭ pecetluit spre diua rescumpărăreĭ“. Acest Duch ne-a arătat pe noĭ turmă împărătească; acest duch ne-a depărtat pe toțĭ de la faptele cele dinainte; acest duch este carele nu ne-a părăsit a fi împreună cu ceĭ cădutĭ în urgia luĭ Dumnedeŭ, și tu încă îl întristezĭ? Aĭ vĕdut cum acolo el exprimă cea maĭ mare frică, dicênd: „cel ce defăimează, nu pre om defăimează, ci pre Dumnedeŭ“? pe când aicĭ el se pronunță într'un mod îndemnătoriŭ: „Să nu întristațĭ pre Duchul cel sânt al luĭ Dumnedeŭ, întru care v-ațĭ pecetluit“.

*) Această pecete să fie pusă pe gura ta, și să nu o ridicĭ nicĭ-odată. Gura duchovnicească nu pronunță cuvinte próste şi insultătóre. Să nu dicĭ: «nu e nimic dacă voiŭ spune ce-va uricios, dacă voiŭ batjocuri pe cutare». Pentru aceia rĕul este mare, fiind-că se crede că nu e nimic. In adevĕr, cele ce se cred a nu fi nimic, ușor sunt și despretuite, eară cele despreţuite odată, cu trecerea timpuluĭ capătă maĭ mult dispreț, și ast-feliŭ devin nevindecabile. Aĭ gură spirituală. Judecă decĭ, ce fel de cuvinte ies din ea, și care anume sunt demne de dênsa. Tu numeşcĭ pe Dum-

*) Partea morală. **Nu trebuie a insulta pe alţiĭ şi a vorbi cuvinte próste.** (Veron).

neḑeŭ tată, şi cu tóte acestea insulţĭ pe fratele tĕŭ? Judecă singur, din ce causă şi de unde tu numeşcĭ tată pe Dumneḑeŭ? póte că de la natură? dară nu o poţĭ ḑice aceasta; póte că prin virtutea ta? dară nicĭ aceasta nu o poţĭ susţine. Aşa dară de unde? De nicăire, de cât numaĭ din filantropia luĭ, din iubirea luĭ cea părinţască, din mila luĭ cea mare. Decĭ când tu numeşcĭ tată pe Dumneḑeŭ, nu numaĭ aceasta să o aĭ în vedere, că insultând tu comiţĭ fapte nedemne de acea înrudire nobilă, ci încă şi aceia că înrudirea acea nobilă tu o aĭ capătat prin filantropia luĭ. Decĭ dacă tu aĭ primit înrudirea din filantropia luĭ, nu necinsti acea filantropie, purtându-te către fraţiĭ teĭ cu cruḑime. Chemĭ pre Dumneḑeŭ tată, şi tu insulţĭ? Dară aceastā purtare nu este demnă de fiiĭ luĭ Dumneḑeŭ, ci departe de dênşiĭ ast-feliŭ de necuviinţĭ grave. Care e anume lucrul fiuluĭ luĭ Dumneḑeŭ? Acela de a ierta pĕcatele duşmanilor luĭ, a se ruga pentru ceĭ ce l-aŭ rĕstignit, a'şĭ vărsa sângele luĭ pentru ceĭ ce-l uraŭ. Acestea cu adevĕrat că sunt demne de fiul luĭ Dumneḑeŭ, adecă pe duşmanĭ, pe ceĭ nerecunoscĕtorĭ, pe tâlharĭ, pe ceĭ obraznicĭ, pe intriganţĭ şi în fine pe toţĭ de acest feliŭ, pe aceştia, ḑic, 'ĭ-a făcut fraţĭ aĭ luĭ şi clironomĭ, eară nu i-a insultat ca pe nişte robĭ. Judecă singur ce feliŭ de cuvinte a pronunţat gura ta, şi care din ele sunt demne de masa cea duchovnicească; de care anume bucate se atinge ea, pe care anume le-a gustat, şi de care hrană se bucură. Credĭ că nimic nu aĭ făcut, dacă aĭ insultat pe fratele tĕŭ? Cum decĭ îl maĭ numeşcĭ frate? Şi dacă nu 'ţĭ este frate, cum de ḑicĭ: „Tatăl nostru"? pentru că vorba „nostru" semnifică maĭ multe persóne. Judecă singur, cu cine aĭ stat împreună în timpul sântelor taine? Cu cherubimiĭ şi cu serafimiĭ. Dară serafimiĭ nu insultă, ci 'şĭ deschid gura numaĭ la o singură trebuinţă, la a înălţa doxologiĭ luĭ Dumneḑeŭ, la a-l glorifica. Decĭ cum veĭ putea să ḑicĭ cu aceia: «Sânt, Sânt, Sânt», dacă cu aceiaşĭ gură tu pronunţĭ insulte? Spune-mĭ, te rog: dacă bună-óră în curtea împărătească ar fi un vas împărătesc de mare preţ, destinat anume pentru bucate împărăteşcĭ, şi dacă unul dintre servitorĭ ar întrebuinţa acel vas la scóterea gunóelor, óre după aceia ar maĭ îndrăzni cine-va să'l întrebuinţeze earăşĭ pentru păstrarea bucatelor împărăteşcĭ, şi a-l pune lângă cele-l-alte vase, pe câtă vreme a fost deja murdărit? Cătuşĭ de puţin, nu se va întâmpla una ca aceasta. Ast-feliŭ e şi cu vorba cea rea, aşa e şi cu insulta. „Tatăl nostru" ḑicĭ,

şi apoĭ imediat adaogĭ: „carele eştĭ în ceriurĭ“, eară acest cuvênt te-a şi înălţat, a înaripat cugetul tĕŭ, şi 'ţĭ-a arătat că tu aĭ tată în ceriurĭ. Decĭ nimic să nu facĭ, nimic să nu pronunţĭ din cele de pe pămênt. Te-a aşeḑat în rândul celor de sus, te-a primit în chorul îngerilor, şi tu te pogorĭ jos? Staĭ pe lângă tronul împărătesc, şi tu încă insulţĭ? Nu te temĭ că împăratul a tóte va considera faptul acesta ca insultă adusă luĭ? Dacă unul din servitoriĭ noştri ar lovi pe un altul, saŭ l-ar insulta, chiar de ar avea dreptate, óre nu l-am pedepsi imediat, nu am considera faptul ca insultă contra nóstrĕ? Tu însĕ staĭ împreună cu Cherubimiĭ pe lângă tronul împărătesc, şi încă insulţĭ pe fratele tĕŭ? Nu priveşcĭ aceste vase sânţite? Óre nu spre unul şi acelaşĭ scop este întrebuinţarea lor? Nu cum-va óre ar îndrăzni cine-va a le întrebuinţa în alt scop? Dară tu eştĭ încă cu mult maĭ sânţit de cât tóte vasele acestea; de ce dară te murdăreşcĭ pe sine-ţĭ? Te-aĭ ridicat la ceriurĭ, şi încă insulţĭ? Trăieşcĭ împreună cu îngeriĭ, şi încă insulţĭ? Te-aĭ învrednicit de sărutarea stăpânuluĭ, şi încă insulţĭ? Ţi-a împodobit Dumneḑeŭ gura cu imnurĭ îngereşcĭ, cu hrană nu numaĭ îngerească, ci chiar maĭ presus de îngerească—cu sărutarea luĭ, şi tu încă insulţĭ pe fratele tĕŭ? Nu, vĕ rog, faptul acesta este causa multor rele, decĭ departe fie de sufletul chreştinuluĭ. Póte că nu vĕ putem convinge vorbindu-vĕ acestea, şi nu vĕ putem întórce din calea apucată? Apoĭ atuncĭ ni se impune de a vĕ înfricoşa. Ascultă decĭ ce spune Christos: „Cine va ḑice frateluĭ sĕŭ, nebune, vinovat va fi de focul gheeneĭ“ (Math. 5, 22). Decĭ dacă o ast-feliŭ de vorbă, care e maĭ uşóră de cât cele-l-alte atrage după sine gheena, dară cel care pronunţă maĭ grele cuvinte, de ce óre nu va fi vrednic? Să învăţăm decĭ gura ca să se deprindă a vorbi şi a pronunţa cuvinte plăcute, pentru că de aicĭ vom avea un mare câştig, pe când de la insulte ne vom alege cu marĭ pagube. Pentru a ajunge la această ţintă, nu ni se cer cheltuelĭ marĭ. Să punem gureĭ uşă şi încuietóre. Să muşcăm limba, când va scóte vr'un cuvênt nepotrivit; să ne înăduşim pe noĭ înşine, când vr'un cuvênt greŭ va ieşi printre dinţĭ. Să rugăm pe Dumneḑeŭ, să rugăm pe cel insultat ca să nu pătimim şi noĭ pe nedreptul. Pe noĭ înşine ne-am lovit, eară nu pe acela, pe noĭ ne-am rănit, eară nu pe el. Pe ranele luĭ sângerânde să punem ca doctorie rugăciunea şi împăcarea cu cel insultat. Dacă noĭ avem atâta grijă când e vorba de cu-

vinte, apoĭ cu atât maĭ mult, când e vorba de fapte noĭ trebuie a ne impune legĭ puternice. Chiar prietenĭ de am avea, saŭ rude, saŭ în fine orĭ-cine, şi'ĭ vom spune ce-va rĕŭ, saŭ îl vom batjocuri, pe noĭ înşi-ne să ne dăm de vinovaţi, şi vom lua iertare. Să aflăm în fine ce feliŭ de pĕcat este acesta, şi când vom afla bine, să ne depărtăm in grabă de el. Eară Dumnedeul păceĭ să vĕ păzască pre voĭ şi limba vóstrĕ, şi să o îngrădiască cu zidiul temereĭ de dênsul, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl şi cu Sântul Duch, se cuvine slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în veciĭ vecilor. Amin.

OMILIA XV

„Tótă amăraciunea, şi mânia, şi iuţimea, şi strigarea, şi hula să se lepede de la voĭ, împreună cu tótă rĕutatea“ (Cap. 4, 31).

Dupre cum într'un ştiubeiŭ necurat nu ar putea nicĭodată ca să stea albinele,—pentru care ceĭ cunoscĕtorĭ curăţă de la început cu mirodeniĭ şi cu plante mirositóre, saŭ cu vinaţurĭ aromate, saŭ şi cu altele de acest feliŭ, ştiubeile în care vor a pune roiĭ ceĭ tinerĭ, ca ast-feliŭ albinele să nu găsască în ele vr'un miros desplăcut şi să fugă,—tot ast-feliŭ se întâmplă şi cu Duchul Sânt. Spiritul nostru este ca un feliŭ de ştiubeiŭ, saŭ ca un feliŭ de roĭniţă, ce e destinată de a primi în ea roiĭ charurilor spirituale, însĕ dacă este înăuntru amăraciune şi mânie, roiĭ aceia fug. Pentru aceia acest fericit şi înţelept agricultor, ni curăţă maĭ ântĕiŭ bine vasul în care vom primi pe Duchul Sânt, nu cu cósa saŭ cu vr'un alt object de fer, şi ne chiamă de a primi acest roiŭ duchovnicesc în el, după ce e deja curăţit cu rugăciunile, cu ostenelele şi cu altele de acest feliŭ. Priveşce cum el ni curăţă maĭ'ntĕiŭ inima. Deja ne-a scăpat de minciună şi de urgie; acum ni arată earăşĭ cum am putea ca să smulgem rĕul din rădăcină, adecă dacă ne vom sili a nu fi amărîţi cu cugetarea. Dupre cum se întâmplă cu veninul, când fiind chiar puţin, şi făcêndu-se o mică mişcare numaĭ, ameninţă de a sparge beşica, dară când ar fi încă în cantitate maĭ mare şi maĭ amar de cât trebuie, aşa că vasul (beşica) care'l conţine să nu'l maĭ pótă purta în marginele hotărîte, se spar-

ge beşica din causa prea mareĭ cantităţĭ, şi iese şi sĕ împrăscie în tot corpul vătămându-l, fără a-l putea împedeca cu ce-va, dupre cum vatămă focul cel pustiitoriŭ,—întocmaĭ aşa se petrece şi cu amărăciunea, iuţimea, mânia, şi cu cele-l-alte patimĭ ale sufletuluĭ. Când într'un oraş e întrodusă vre-o feară sălbatecă, pe nimenĭ nu póte vătăma întru cât e închisă în cuşcă de fer, orĭ cât ar răcni ea şi orĭ cât ar fi de sălbatecă; dară când infuriată peste măsură ar reuşi să rupă gratiile cele de fer de la cuşcă şi ar putea să fugă de acolo, la moment ar umplea de grózá întregul oraş şi toţĭ ar fugi. Ast-feliŭ se întâmplă şi cu natura veninuluĭ şi a amărăciuneĭ din noĭ. Pe câtă vreme e stăpânit în limitele sale, nu face nicĭ un rĕŭ mare; când însĕ se sparge membrana care îl conţine şi nu maĭ este nicĭ o pedecă care să-l opriască de a se împrăşcia în tot organismul, atuncĭ chiar de ar fi fórte puţin ca cantitate, va molipsi însĕ tóte cele-l-alte elemente prin propria sa rĕutate, din causa prea mareĭ puterĭ ce o are ca calitate. Căcĭ aflându-se de acelaşĭ feliŭ cu sângele, în acelaşĭ loc şi de aceiaşĭ calitate, şi producĕnd în el o căldură maĭ mare ca de ordinar, şi tot sângele ce este pri'mprejur trecĕnd într'o temperatură peste marginele simetrieĭ, din causa liguidităţeĭ luĭ, produce chlorosa (gălbănarea); decĭ împreună cu acest sânge stricat, el (veninul) se împrăşcie prin tóte membrele corpuluĭ, fiind-că totul a viciat deja, eară pe om îl face fără voce, îl face de a'şĭ da duchul. Dară pentru ce óre vi s-aŭ spus vóuĕ cu atâta amănunţime aceste împrejurărĭ? Pentru ca din povestirea amărăciuneĭ sensibile să ajungem la acea a amărăciuneĭ morale, care vatâmă maĭ 'ntĕiŭ spiritul ce o a născut, resturnând totul pe dos, după care apoĭ simţind rĕutatea eĭ cea nesuferită, să fugim de dênsa. Dupre cum aceia vatămă întregul organism, ast-feliŭ şi aceasta vatămă tóte facultăţile intelectuluĭ, şi duce pe cel stăpânit de ea în prăpastia gheeneĭ. Vi s-aŭ spus acestea, dic, ca examinându-le cu precisiune, să fugim de acest rĕŭ, să înfrânăm această feară sălbatecă, şi chiar să scótem rĕul din rădăcină, dând ascultare luĭ Pavel, care dice: „Tótă amărăciunea" nu să se tempereze, ci „să se lepede de la voĭ". Pentru că de ce îmĭ trebuie mie ast-feliŭ de lucrurĭ rele? De ce'mĭ trebuie să am în stăpânirea mea o ast-feliŭ de feară sălbatecă, carea la urmă sfârşaşce în a'mĭ abate spiritul din calea bineluĭ, şi a-l trage după sine în exilul perpetuŭ?

Să dăm ascultare luĭ Pavel, carele dice: „Tótă a-

mărăciunea să se lepede de la voĭ". Dară vaĭ! câtă denaturare în noĭ! Unia sunt atât de simpli, în cât chiar se fericesc pe dênşiĭ pentru aceasta, se fălesc cu acest rĕŭ, se mândresc; de şi e necesar de a face totul ca noĭ să ne mândrim, şi să ne fericim pentru altele, eară nu pentru aceasta. «Cutare om, dicĭ tu, este veninos, este scorpie, e un şerpe, o adevĕrată viperă, pentru care toţĭ îl cred de teribil.» Dară de ce te temĭ de cel veninos, omule? «Să nu mĕ vatăme, dicĭ, să nu'mĭ pricinuiască vre-un rĕŭ, căcĭ eŭ sunt fără experienţă în aceste lucrurĭ. Mĕ tem ca nu cum-va să mĕ iee pe mine, om simplu şi fără să fi prevĕdut vicleniile luĭ, să mĕ prindă în cursele luĭ, şi să mĕ încurce în mrejele luĭ, cele pregătite spre amăgirea nóstrĕ».... Acum chiar mĭ-a venit a rîde, căcĭ în adevĕr acestea sunt vorbe de copiĭ, ce se tem de acelea de care nu trebuie a se teme. Nimenĭ nu merită maĭ mult despreţ, şi de nimenĭ nu trebuie a rîde maĭ cu poftă, ca de omul veninos şi viclean, pentru că nimic nu e atât de slab, ca amărăciunea, carea face pe ómenĭ proştĭ şi fără de minte. Dară nu vedeţĭ că rĕutatea e órbă? Nu aţĭ audit că cel ce sapă grópa altuia, singur cade în ea? «Dară cum să nu ne temem de un spirit plin de tulburare»? dicĭ tu. Dacă e vorba ca noĭ să ne temem de ceĭ veninoşĭ ca de demonizaţĭ şi de ceĭ nebunĭ, cariĭ fac totul fără conşciinţă, sunt de acord şi eŭ; dară ca să ne temem de dênşiĭ pentru că ar putea face lucrurĭ marĭ contra nóstrĕ, aceasta nicĭ-odată nu va fi. Nimic nu e maĭ propriŭ pentru iconomisirea lucrurilor, ca înţelepciunea nóstrĕ, şi tot-odată nu póte fi vre-o altă pedecă înţelepciuneĭ nóstre, ca viclenia, rĕutatea şi bănuiala. Nu vedeţĭ corpurile celor cholericĭ (care aŭ prea mult venin în ele) cât sunt de desgustătóre, şi cum s-a veştedit în ele orĭ-ce urmă de înflorire? cum sunt slabe, bicisnice, şi neapte de orĭ-ce? Intocmaĭ aşa sunt şi spiritele celor veninoşĭ. Chlorosa (gălbănarea) spirituluĭ nu e alt nimic, de cât rĕutatea. Nu este puternică rĕutatea decĭ, nu este de loc. Voiţĭ póte ca ceia ce dic să o probez prin exemplu, punêndu-vĕ faţă în faţă icóna omuluĭ rĕutăcios cu a celuĭ sincer? Abesalom era rĕutăcios şi căuta ca pre toţĭ să-ĭ atragă în partea sa. „Şi a mânecat Abesalom, dice, şi a statut spre mâna caeĭ porţeĭ, şi a fost când venia la împăratul la judecată orĭ-ce om, carele avea judecată, striga către el Abesalom şi dicea luĭ: din care cetate eştĭ

tu?", voind prin aceasta a'şĭ apropia pe fie-care. Priveşce, cât vicleşug avea. David însĕ era sincer. Şi acum priveşce şi sfârşitul amândurora, priveşce de câtă rĕutate era plin sufletul aceluia, care fiind-că nu avea în vedere de cât cum ar putea să vatăme pe tatăl sĕŭ, era orbit în tóte cele-l-alte. Nu însĕ aşa făcea David, ci dupre cum dice scriptura: „Cel ce umblă drept, umblă cu nădejde, eara cel ce strîmbează căile sale, se va cunósce" (Pilde 10, 10), şi cu drept cuvênt, căcĭ cel ce umblă drept, nu spionează, nu se uită cu curiositate în tóte părţile, nu se gândeşce să facă nicĭ un rĕu. Decĭ să dăm ascultare şi să credem pe fericitul Pavel, să jelim şi să plângem pre ceĭ veninoşĭ, să facem tot posibilul ca să scótem rĕutatea din spiritul lor. In adevĕr că fie-care om are în sine venin, element de alt-feliŭ folositoriŭ; vorbesc de veninul cel indespensabil, fără de care omul nu póte trăi. Dară dacă de multe-orĭ noĭ scótem afară chiar din acest venin, de şi póte ne foloseşce mult, apoĭ cum nu este cu adevĕrat absurd, ca să nu facem nimic cu veninul din spirit, nicĭ să ne încercăm de a-l deşerta, ca pe un element nu numaĭ nefolositoriŭ, ci încă mult vătămătoriŭ chiar? „De i se pare cuĭ-va între voĭ, că este înţelept în veacul acesta, nebun să se facă, ca să fie înţelept" (I Corinth. 3, 18), dice acest fericit. Acum ascultă şi pe Luca, carele dice: „Şi frângĕnd în casă pâne primiaŭ hrana cu bucurie şi cu prostimea inimeĭ, lăudând pre Dumnedeŭ, şi avĕnd char cătră tot poporul" (Fapt. 2, 46. 47). Dară nu vedem noĭ şi astădĭ pe ceĭ sincerĭ şi simpli bucurându-se de cinste din partea tuturor? Nimenĭ nu inviduieşce pe unul din aceştia când face bine, nimenĭ nu intervine când el greşaşce în ce-va, ci toţĭ se bucură când el face bine, precum şi când face vr-un rĕŭ toţĭ îl compătimesc. Dacă însĕ vr'un om veninos ar prospera vre-odată, ca de o întâmplare rea toţĭ sunt triştĭ, pe când dacă face vre-o faptă urîtă, toţĭ se bucură. Decĭ să-ĭ jelim şi să ni fie milă de dênşiĭ, căcĭ în orĭ ce parte se vor întórce iĭ vor găsi numaĭ duşmanĭ. Şi Iacob era sincer, şi tocmaĭ prin această calitate a învins pe rĕutăciosul Isav. „Inţelepciunea nu locuieşce în sufletul rĕutăcios", dice Solomon în pildele sale.

„Tótă amărăciunea să se lepede de la voĭ" adecă să nu maĭ rĕmână nimic. O dice aceasta apostolul

căcĭ el cunoşcea bine, că odată mişcată ea va aprinde întregul interior al omuluĭ, după cum se aprinde o şură de paie numaĭ de la o simplă scântee. Ce anume este amărăciunea, vom pricepe exact, când vom examina. Bărbatul bănuitoriŭ, perfid, carele vecĭnic e pregătit de a face rĕŭ, carele tóte le vede şi le bănuiesçe in rĕŭ, unul ca acesta e stăpânit de amărăciune, şi din el nu se nasce de cát numaĭ mânia şi iuţimea. Intr'un ast-feliŭ de suflet nu locuiesçe mulţămirea şi veselia cea spirituală, căcĭ rădăcina mânieĭ şi a iuţeleĭ este amărăciunea. Un ast-feliŭ de om vecĭnic e trist, vecĭnic gânditoriŭ, vecĭnic cu fruntea încreţită, şi nicĭ-odată nu are sufletul liniştit. Dară, dupre cum am dis, singurĭ iĭ culeg maĭ 'ntêiŭ ródele rĕutăţilor lor. „Şi strigarea", dice maĭ departe. Dară de ce împedecă óre strigarea? Pentru că chreştinul adevĕrat trebuie a fi tot-deauna calm. «Dupre cum calul pórtă în spete pe călăreţ, tot aşa şi strigarea duce în spete iuţimea. Decĭ împedecă calul, dice, şi atuncĭ aĭ nimicit pe călăreţ.»

*) Audă acestea maĭ cu samă femeile, care pentru fie-ce lucru ţipă şi rĕcnesc. Intr'un singur cas e folositoriŭ de a striga şi a rĕcni, în a predica şi a învăţa; aiurea de loc, şi nicĭ chiar în rugăciunĭ. Dacă voeşcĭ să aflĭ din chiar firea lucrurilor, eĭ bine, nu rĕcni nicĭ-odată, şi să şciĭ că nicĭ-odată nu te veĭ iuţi. Iată leacul calmăreĭ. Dupre cum nu e posibil ca cel ce nu rĕcneşce să se iuţiască, tot aşa nu e posibil ca cel ce strigă şi rĕcneşce să nu se iuţiască. Să nu'mĭ spuĭ de cel ce ţine minte rĕul, de cel ce'şĭ resbună, să nu'mĭ spuĭ de amărăciunea şi de veninul ce de la natură îl avem în noĭ, căcĭ noĭ discutăm cum am putea scóte din rădăcină această patimă. Aşa că nu puţin contribuie la ajungerea scopuluĭ propus, dacă noĭ ne vom deprinde de a nu maĭ striga nicĭ-odată, şi de a nu maĭ ţipa. Când tu veĭ lepăda de la tine ţipetul şi rĕcnetul, prin aceasta taĭ aripile iuţeleĭ, şi împedicĭ de a se maĭ umfla buba din inima ta. Dupre cum nu e posibil de a te lupta cu cine-va, fără să ridicĭ mânele în sus, tot aşa nu e posibil ca ţipând să nu te iuţeşcĭ. Leagă mânele luptătoriuluĭ cu pumnul, şi apoĭ ordonă'ĭ ca să se lupte; dară nu va putea să o facă. Tot aşa e şi cu mânia şi iuţimea. Strigarea şi ţipetele iritează chiar şi pe cel ce de feliul luĭ nu este póte iritabil. De aicĭ maĭ ales vine iuţimea la unia, de

*) Partea morală. Nu trebuie a se iuţi cine-va, şi stăpânele nu trebuie a bate pe servitórele lor fără rânduealā (Veron.)

aicī și femeile se înfuriază pe servitórele lor, umplu tótă casa lor de țipete și rĕcnete, și de multe-orī chiar ceī ce trec pe uliță, dacă casa e la stradă, aud țipetele stăpâneī și plânsetele servitóreī. Ce póte fi, cu adevĕrat, maī uricios ca acest fapt? «Audī tu bocetele? se întreabă vecinele; óre ce s-a întâmplat acolo»? și tóte imediat se tupilează și se uită prin gard să vadă ce este. «Cutare, dice, î-șī bate servitórea». Repet încă: ce póte fi maī uricios și maī fără rușine? Dară ce? Nu trebuie a lovi óre? Nu dic aceasta; trebuie de sigur, însĕ nu incontinuŭ și nicī fără măsură, nicī din causa unor greșelī óre-care, ca bună-óră dacă ar lipsi de a face vre-un serviciŭ, ci, dupre cum dic în tot-deauna, numaī atuncī când servitórea își vatămă sufletul sĕŭ. Dacă pentru această causă o bațī, toțī te vor lăuda, și nimenī nu te va acusa; dară dacă o bațī numaī din causa ambițiunilor saŭ și a nedreptățeī tale, toțī te vor desaproba pentru crudime și neomenie. Și ceia ce este maī uricios, că sunt unele stăpâne atât de sălbatice și neomenóse, că bat într'atât de mult, în cât vînătăile nu se trec de pe corp timp de maī multe dile. Desbrăcând pe bietele fete servitóre, le leagă de multe-orī de piciórele paturilor, și chiamă și pe bărbat ca să vadă acest fapt. Vaī! și cum nu-țī trece prin minte în acel timp amintirea gheeneī? spune-mī; căcī după ce desbracī pe servitóre, apoī o maī arățī încă și bărbatuluī? Și nu te rușinezī dacă el te desaproba? Și ceia ce este maī mult încă, că îl ațițī și pe dênsul și îl forsezī ca să o lege, după ce maī ânteiŭ aī ocărit pe acea nenorocită cum ți-a venit la gură, numind'o Thesalidă, fugară și altele de acest feliŭ. Mânia ta nu 'țī maī cruță nicī chiar gura, ci are în vedere numaī un singur lucru, cum să 'țī satisfacī contra aceleī nenorocite, fie chiar că te necinstescī singură. Și după aceasta apoī se pune pe scaun, întocmaī ca și un tiran, chiamă pe copiī, chiamă pe ceī-l-alțī servitorī, și în fine pe bărbatul eī cel lipsit de minte îl face ca un feliŭ de calăŭ. Dară óre de acestea trebuie să se petreacă în casele chreștinilor? «Dară sunt viclene servitórele, dicī, și impertinente, sunt nerușinate și incorigibile». Șciŭ și eŭ, însĕ e posibil de a le îndrepta pe altă cale, cu amenințările, cu înfricoșările, cu cuvintele care pot a o mișca maī mult, și pe tine te apără de rușine. Tu care eștī liberă, aī pronunțat vorbe uriciόse, și nu te rușinezī óre maī mult, de cât voeșcī să o rușinezī pe ea? Dară apoī dacă ea trebuie a se duce la baie, va purta pe spetele eī vînătăile ce î-aī făcut, care vor fi dovada cea maī evidentă despre crudimea ta.

«Dară sunt de nesuferit, ḑicĭ, şi nu merită nicĭ-o iertare». Şciŭ şi eŭ, însĕ, dupre cum am maĭ ḑis, întórce-o din calea cea retăcită prin alte mijlóce, şi nu numaĭ cu bătăile şi cu gróza, ci maĭ întrebuinţază şi vorba bună, maĭ întrebuinţază şi blândeţa. Dacă ea este credinciósă, închipui-ţĭ că a devenit sora ta. Tu eştĭ stăpână, eară ea te servesce. Dacă e beţivă, împedecă ocasiile beţieĭ, cheamă pe bărbatul tĕŭ şi sfătuiţi-o împreună. Póte nu vedĭ şi nu pricepĭ cât de uricios lucru e de a vedea pe o femee bătĕnd? Ceĭ ce aŭ legiferat asupra bărbaţilor diferitele muncĭ, fórte rar aŭ ajuns la cruḑimea de a ordona să se bată vre-o femee, ci mânia lor s-a întins póte până la a dispune ca să se lovească cu piciorul. Atâta sfială aŭ avut către natura femeilor, în cât chiar dacă era vre-o necesitate absolută, totuşĭ nu se atingeaŭ măcar de femee, dacă maĭ ales era şi îngrecată. Prin ast-feliŭ de purtare femeile se fac urîte bărbaţilor lor. «Dară ce e de făcut, dacă ea curvesce»? Mărit'o după bărbat, împedecă ocasiunile curvieĭ, nu da voe ca să se facă necuviinţĭ în casa ta. «Dară dacă este tâlhăriţă, ḑicĭ, ce să fac»? Păzesce-te şi privegbiază. Dară tu ḑicĭ: «apoĭ eŭ să o păzesc, eŭ să fiŭ păzitoriul eĭ»? O! câtă lipsă de minte! Şi de ce, mĕ rog, nu aĭ fi păzitoriul eĭ? Óre nu are şi ea acelaşĭ spirit ca şi tine? Nu a învrednicit'o Dumneḑeŭ şi pe ea de a avea aceleaşĭ însuşirĭ ca şi tine? Nu din aceiaşĭ masă duchovnicească se împărtăşesce ca şi tine? Nu este şi ea părtaşă aceliaşĭ binefacerĭ? «Dară ce să fac, ḑicĭ tu, dacă e rea de gură, dacă rĕspunde şi e beţivă»? Aşa va fi; de cât eŭ te întreb, câte femeĭ libere, voiŭ să ḑic câte stăpâne nu sunt óre de acest feliŭ? Dară Dumneḑeŭ a poruncit bărbaţilor ca să sufere tóte defectele femeilor, numaĭ să nu fie curvă, ḑice, eară cele-l-alte defecte suferi-le. Chiar de ar fi femeea beţivă, saŭ rea de gură, saŭ pismaşă, saŭ luxósă şi prin luxul eĭ 'ţĭ cheltuiesce averea ta, tu formează-o, căcĭ de aceia eştĭ capul eĭ; pe dênsa o aĭ de tovarăş vieţeĭ, şi de dênsa aĭ nevoe. Aşa dară formează-o dupre cum trebuie, fă în fine cele ce depind de tine. Chiar de ar rĕmânea necorejată, chiar de ar fura din casă, tu păzesce-ţĭ ale tale; dacă este rea de gură, astupă-ĭ gura, ad-o la tăcere, însĕ nu prin batae. Aceasta e cea maĭ înaltă filosofie. Acum însĕ vedeţĭ la câtă absurditate aŭ ajuns unele dintre stăpâne, că descopĕr capul servitórelor şi le trag de pĕr prin casă... De ce v-aţĭ înroşit tóte la auḑul acestora? Cuvêntul meŭ nu e îndreptat asupra tuturor stăpânelor, ci numaĭ asupra acelora care aŭ căḑut în

ast-feliŭ de sălbătăcie. „Femee cu capul desvălit să nu fie“, dice Pavel, și tu descoperi capul eĭ de brobódă? Vedĭ cum te insulțĭ singură? Când tu te arățĭ cu capul gol, considerĭ faptul ca o insultă, și când apoĭ singură desgolescĭ pe servitóre, nu ți se pare a fi insultă? Și apoĭ dicĭ că nu se cuminţesce, că nu se îndreaptă? Cuminţesce-o cu bătul și cu loviturile cumpătate. Dară tu câte defecte nu aĭ, și totușĭ nu te îndreptezĭ? Acestea nu le dic dóră pentru acelea, ci pentru voĭ, care sunteţĭ libere, ca nimic nedemn, nimic uricios să nu faceţĭ, ca să nu vĕ vătămaţĭ pre voĭ înși-vĕ. Dacă te veĭ deprinde de a te purta cu blândeţă către servitóre și nu cu rĕutate, cu atât maĭ mult faţă de bărbatul tĕŭ veĭ fi așa. Așa dară filosofia purtăreĭ vóstre către servitóre, vĕ va folosi fórte mult în a vĕ atrage favórea bărbaţilor. „Cu ce măsură vețĭ măsura“, dice Mântuitoriul, cu aceia vi se va înapoia“ (Math. 7, 2). Pune friŭ gureĭ. Chiar dacă servitórea ’ţĭ respunde când tu o povăţuiescĭ, să nu ţi se pară greŭ de reușit; nepărêndu-ţi-se greŭ acest lucru, tu aĭ ajuns la cea maĭ ’naltă filosofie. Sunt unele stăpâne care pe lângă altele maĭ adaogă încă și blestemurĭ asupra servitórelor. Nimic nu e maĭ uricios de cât ca cine-va la mânie să blesteme. «Dară ce să fac, dicĭ tu, dacă servitórea se împodobesce și caută să se facă plăcută»? Impedec-o de la aceasta, pentru care sunt de acord; însĕ împedec-o începênd cu tine maĭ ’ntêiŭ, nu atâta prin grózĕ, cât prin exemplu. Fiĭ în tóte model de exemplu bun.

„Și hula să se lepede de la voĭ“. Privesce cum progresază rĕul. Amărăciunea nasce mânia, mânia nasce iuţimea, iuţimea nasce strigarea, și din strigare se nasce hula, adecă vorbele cele próste, hula nasce bătăile, bătăile aduc rănĭ, eară ranele causază mórtea. Dară Pavel nu a voit să le înșire și pe aceste din urmă, ci a dis numaĭ în general: „Să se lepede de la voĭ, împreună cu tótă rĕutatea“. Și ce este óre: „împreună cu tótă reutatea“? Sunt uniĭ ómenĭ cari mușcă pe furiș ca și câniĭ, cariĭ nicĭ nu hămăiesc și nicĭ nu supără pe cel ce trece pe lângă dênșiĭ; când însĕ sunt netedițĭ cu mâna și li se arată un feliŭ de blândeţă, iĭ luându-ĭ ca nepăsătoriŭ și fără băgare de samă, se repĕd și ’șĭ înfing dințiĭ. Aceștia sunt cu mult maĭ primejdioșĭ, de cât aceĭ cari ţi se daŭ pe faţă de dușmanĭ. Niște ast-feliŭ de ómenĭ sunt în tótă puterea cuvêntuluĭ cânĭ, căcĭ nicĭ nu strigă, nicĭ nu

se iuţesc, nicĭ nu ameninţă pe cine-va când sunt neliniştiţĭ, ci pe furiş împletesc tot feliul de viclenii, făuresc miĭ de rele, şi'şĭ rĕsbună prin fapte pipăite. Pe unia ca aceştia 'ĭ vizază apostolul. „Să se lepede de la voĭ, împreună cu tótă rĕutatea“, adecă păzesce-te nu numaĭ de vorbele cele próste, ci şi de faptele cele vrednice de hulă. «Eŭ, pare că dice apostolul, de aceia am pedepsit limba ta, şi am oprit strigarea şi rĕcnetul, pentru ca să nu se aprindă focul maĭ tare; dară dacă tu încă întreţiĭ înăuntrul tĕŭ cărbuniĭ şi flacăra, apoĭ la ce 'ţĭ va fi de folos tăcerea? Saŭ póte nu sciĭ că focurile atuncĭ sunt maĭ grozave, când ard înăduşit şi nu sunt vĕdute de ceĭ ce staŭ afară? Nu sciĭ că şi plagele sunt maĭ primejdióse, pe câtă vreme nu aŭ început a se usca la suprafaţă? Nu sciĭ că şi frigurile acelea sunt maĭ primejdióse, care ard aşa dicênd interiorul omuluĭ? Ast-feliŭ şi iuţimea e maĭ grozavă ca tóte cele-l-alte, căcĭ ea prăpădesce spiritul omuluĭ. Dară şi aceasta „să se lepede de la voĭ, dice, împreună cu tótă rĕutatea“, fie mare, saŭ mică».

Să ascultăm decĭ pe Pavel, şi tótă amărăciunea cum şi tótă rĕutatea să o alungăm de la noĭ, ca să nu întristăm pe Sântul Duch. Să scótem din rădăcină amărăciunea, şi să o tăiem cu totul, pentru că din amărăciune nu iesă nimic bun, nimic sănătos pentru suflet, ci tóte nenorocirile, lacrimile, plânsetele şi suspinele. Dară nu vedeţĭ voĭ, cum simţim repulsiune către acele feare sălbatice, ce rĕcnesc şi urlă, cum de exemplu e leul, ursul, lupul şi altele de acest feliŭ? Nu însĕ tot aşa şi óea; de ce? pentru că din gâtul eĭ nu iesă rĕcnet saŭ urlare, ci o voce blajină. Chiar şi dintre instrumentele musicale, acele care ţipă sunt desplăcute urecheĭ, ca de pildă: timpana, trîmbiţele, etc., pe când acele care aŭ un sunet maĭ dămol, ca de exemplu: chitara, fluerul, flautul, naiul, etc. acestea sunt plăcute la aud. Decĭ aşa să ni exercităm spiritul nostru, ca să nu ţipăm, şi cu acest metod noĭ vom scapa de iuţime. Când noĭ am reuşit de a tăia din rădăcină această patimă, singurĭ maĭ ântêiŭ ne vom bucura de liniştea sufletească, şi cu mulţămire vom pluti pe marea aceste vieţĭ spre limanul cel fericit; căruia fie a ne învrednici, prin Christos Iisus, Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl şi cu Duchul Sânt, se cuvine slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în veciĭ vecilor. Amin.

OMILIA XVI.

„Tótă amărăciunea, și mânia, și iuțimea, și strigarea, și hula, să se lepede de la voĭ, împreună cu tótă rĕutatea. Fițĭ unul cătră altul bunĭ, milostivĭ, iertând unul altuia, precum și Dumnedeŭ v-a iertat vóuĕ întru Christos“ (Cap. 4, 31. 32).

Nu e deajuns numaĭ de a te lăsa de rĕutate, dacă voeșcĭ a te bucura de împărăția ceriurilor, ci e necesitate și de săvêrșirea multor fapte bune. Pentru ca să scăpăm de gheena, trebuie a ne depărta de rĕutățĭ, dară de voim a ne bucura de împărăția ceriurilor, e absolut necesar de a ne ținea strînșĭ legațĭ de virtute. Saŭ póte nu șcițĭ, că și în judecățile lumeșcĭ, când se examinează cu amănunțime fie-care din faptele săvêrșite, și când ia parte la aceasta întreaga cetate, nu șcițĭ, dic, că așa se procedează? Căcĭ era un vechiŭ obiceiŭ și la ceĭ lumeșcĭ de a încununa cu cunună de aur, nu pe cel care nu a făcut nicĭ un rĕŭ cetățeĭ,—căcĭ pentru aceasta ajungea faptul că nu era responsabil de nimic,—ci pe acela, care era dovedit că a făcut cele maĭ marĭ binefacerĭ. In acest mod numaĭ unul ca acesta se cădea de a se bucura de cinste. Dară nu șciŭ cum se face, că puțin trebuia ca eŭ să uĭt tocmaĭ aceia ce era necesar de a vĕ spune. Partea ântĕĭ a acesteĭ omiliĭ o resum aicĭ, avênd nevoe numaĭ de o mică corectare. Decĭ fiind-că diceam, că spre a nu cădea în gheena ajunge depărtarea de rele, pe când vorbeam mi-aŭ trecut prin minte o amenințare grozavă, carea aduce după sine pedeapsa nu asupra celor ce aŭ cutezat de a face vr'un rĕŭ óre-care, ci asupra acelora cariĭ aŭ lipsit de a face binele, saŭ maĭ bine dis, asupra celor ce aŭ neglijat de a face chiar una dintre faptele cele bune ordonate nóuĕ. Și care este acea amenințare? «Sosind diua cea înfricoșată, dice, și judecătoriul stând pe tron, oile le-a pus deadreapta, eară caprele deastânga, și cătră oĭ a dis: „Venițĭ bine-cuvêntațiĭ părinteluĭ meŭ, de moșcenițĭ împărația cea gătită vóuĕ de la întemeerea lumeĭ, că am flămândit și mĭ-ațĭ dat să mănânc“ (Math. 25, 34. 35). Aceasta e și bine; pentru că trebuia ca iĭ să primiască rĕsplata filantropieĭ lor. Însĕ ca acel ce nu aŭ împărtășit pe ceĭ lipsițĭ din ceia ce aveaŭ, să fie

pedepsiţi nu numaĭ cu lipsirea bunătăţilor, ci încă să fie şi trimişĭ în focul gheeneĭ, ce raţiune póte avea? Are o raţiune foarte însemnată, şi încă nu maĭ mică ca cea dintêĭ. Prin acestea noĭ învăţăm, că ceĭ ce fac binele se vor bucura de bunătăţile cele din ceriurĭ, pe când aceĭ ce de şi póte nu pot fi acuzaţĭ pentru vr'un rĕŭ, dară totuşĭ fiind-că aŭ neglijat de a practica fie chiar una din faptele bune, vor fi târîţĭ în focul gheeneĭ împreună cu ceĭ ce aŭ făcut tótă viaţa lor numaĭ rele. Ar putea dice cine-va, că chiar numaĭ de nu ar face binele,—de şi póte nu face fapte rele,— şi totuşĭ faptul acesta e în sine o parte din rĕutate, pentru resonul că este resultat din trândăvie, eară trândăvia e o parte din rĕŭ, saŭ maĭ bine dis, nu numaĭ o porţiune, ci chiar causa şi rădăcina rĕuluĭ, pentru că în definitiv trândăvia învaţă pe om tóte relele. De cât e maĭ bine ca să nu ni maĭ punem nişte ast-feliŭ de întrebărĭ necugetate, ca de exemplu: cel ce nu a făcut nicĭ un rĕŭ în viaţa sa, dară în acelaşĭ timp nu a făcut şi nicĭ un bine, în care anume loc va sta?... pentru că chestiunea e limpede. A nu face cine-va binele, este acelaşĭ lucru cu a face rĕul. Căcĭ spune-mĭ: de ar avea cine-va un servitoriŭ, care nu ar fura, nu ar insulta, şi nicĭ nu ar rĕspunde stăpânuluĭ, însĕ ar fi beţiv póte, şi ar sta tótă diua fără să facă vre-o treabă, şi nu ar face nimic din cele ce ca servitoriŭ e datoriŭ de a face, eĭ bine, óre pe unul ca acesta nu l-ar biciui stăpânul, nu l-ar bate? spune-mĭ; şi cu tóte acestea el n-a făcut nicĭ un rĕŭ. Însĕ chiar faptul că nu a făcut nimic, este în sine rĕŭ. Dară să întindem vorba maĭ departe, să ne raportăm şi la viaţa de tóte dilele. Fie un agricultor, bună-óră, care întru nimic nu ni vatămă interesele nóstre, nicĭ nu ne huleşce, nicĭ nu fură, ci numaĭ că îşĭ leagă mânele sale, şede acasă totă diua, nicĭ nu ară, nicĭ nu samănă, nicĭ nu injugă boiĭ, nicĭ vie nu lucrează, şi în fine nicĭ nu se dedă la munca pămentuluĭ; eĭ bine, óre nu pedepsim noĭ pe unul ca acesta? De şi pe nimenĭ nu a nedreptăţit, totuşĭ el nedreptăţeşce, dupre vorba comună, prin faptul că cu nimic nu contribuie din parte-ĭ la prosperarea comunităţeĭ în general. Dară ce? spune-mĭ: dacă unul dintre meseriaşĭ, bună-óră, nu ar vătăma pe vr'un tovărîş de aceiaşĭ meserie, saŭ şi pe altul care are altă meserie, dară totuşĭ prin faptul că el nu lucrează nimic, nu óre ni se vatămă interesele întregeĭ comunităţĭ? Voeşcĭ să întindem vorba şi asupra corpuluĭ nostru? Iată, bună-óră, că mâna nicĭ nu loveşce capul, nicĭ nu taie limba, nicĭ nu scóte ochiĭ, şi nicĭ nu face vr'un alt rĕŭ de

acest feliŭ, ci numaĭ că stă nelucrătóre, și nu'șĭ îndeplinesce serviciul eĭ față de întregul corp; eĭ bine, óre nu merită de a fi tăiată maĭ bine, de cât se maĭ fie purtată în nemișcare și vătămând corpul în general? Dară ce? Dacă gura de pildă, nu ar mușca mâna, nicĭ peptul, și cu tóte acestea ar lipsi de a'șĭ face datoriile eĭ, apoĭ nu ar fi maĭ bine óre de a o astupa cu totul? Decĭ, dacă fiind vorba de servitorĭ, de meseriașĭ, și de corpul nostru, și noĭ găsim că este o mare nedreptate, nu numaĭ de a nu face vr'un rĕŭ, ci încă chiar și când lipsesce de a face vr'un bine ce-ĭ este impus prin firea lucruluĭ, cu atât maĭ mult se póte dice acеasta, când e vorba de corpul luĭ Christos. Pentru aceia și fericitul Pavel, trăgĕndu-ne de la faptele cele rele, ne duce spre fapta bună.

*) Ce folos este, spune-mĭ, dacă tu aĭ scos din pămĕnt toțĭ spiniĭ, dară nu aĭ aruncat în ogor semințele cele bune și trebuitóre? Osteneala ta remanĕnd zadarnică, te va re'ntórce earășĭ la paguba dintĕiŭ. Pentru aceia și Pavel purtându-ni de grijă, nu a mărginit ordinațiunile sale numaĭ la sustragerea și tăierea din rădăcina a relelor, ci ne îndeamnă ca cât maĭ grabnic să ne înfățoșăm cu plantațiunea complectă a bunătăților. Dicĕnd el: „Tótă amarăciunea, și mânia, și iuțimea, și strigarea, și hula să se lepede de la voĭ împreună cu tótă rĕutatea", a adăogat imediat: „Și fițĭ unul cătră altul bunĭ, milostivĭ, iertând unul altuia", căcĭ acestea sunt pornirĭ sufletescĭ și dispozițiunĭ lăuntrice bune și cu adevĕrat chreștinescĭ. Nu e de ajuns de a ne scăpa de o aplecare óre-care a spirituluĭ, și apoĭ a cădea earășĭ în alta, ci e nevoe ca să fim vecĭnic în mișcare, și însuflețițĭ de dorința de a fugi de rele, ca ast-feliŭ să ajungem în deplina stăpânire a bunătăților. Căcĭ dacă și corpul s-ar putea isbăvi vre-odată de culórea cea neagră, nu de odată însĕ ar putea deveni alb. Dară e mult maĭ nimerit ca să scótem exemplele din faptele cele pendinte de voința nóstrĕ, de cât din acele naturale. Cel ce nu este dușman, nu se póte dice că este prieten în totul, ci este, așa dicĕnd, neutru, adecă nu arată nicĭ dușmănie, nicĭ prietenie, dupre cum se găsesc față de noĭ ceĭ maĭ mulțĭ dintre ómenĭ.

*) Partea morală. Cum că trebuie a săvêrși cele contrare rĕutățeĭ, care deja a fost îndepărtată; pentru că nu este nicĭ un folos, dacă iuțimea a fost desrădăcinată, și cu tóte acestea dragostea nu e întinsă cu îmbelșugare (Veron).

Cel ce nu lăcrămează, nu se póte ḑice că în general el rîde, ci este, aşa ḑicênd, în starea de mijloc. Tot asemenea şi în casul de faţă. In adevĕr, că cel ce nu este veninos, nu se póte ḑice că în general el este bun, dupre cum nu s-ar putea ḑice nicĭ de cel ce nu este furios, că în general el este milostiv. Şi privesce cum fericitul Pavel, în puterea celeĭ maĭ eminente legĭ de agricultură, curăţă şi lucrează pămêntul încredinţat luĭ de marele agricultor. A nimicit seminţele cele false şi vătămătóre, după care apoĭ el se rógă şi îndeamnă, ca să se planteze numaĭ plantele cele veritabile. „Fiţi unul cătră altul buni", ḑice, căcĭ dacă veĭ lăsa nelucrată ţearina din care aĭ smult spiniĭ, tu singur veĭ suferi earăşĭ din causa plantelor nefolositóre ce vor resări. De aceia e necesar ca tu să preîntimpinĭ această nelucrare şi nerodire a ţearineĭ tale cele duchovnicescĭ, prin aruncarea seminţelor, plantarea şi cultivarea plantelor bune, adecă a faptelor bune. A nimicit iuţimea, şi în locul eĭ a sădit bunătatea; a nimicit amărăciunea, şi în locu-ĭ a pus milostivirea; a smuls din rădăcină rĕutatea şi hula, eară în locul lor o plantat iertarea, căcĭ, când el ḑice: „iertând unul altuia", la aceasta se raportă; adecă ni ḑice: «fiţĭ iertătorĭ, fiţĭ îngăduitorĭ unul altuia». Darul acesta e cu mult maĭ mare de cât darul în banĭ. Cel ce iartă datornicululĭ datoria bănească ce o are la dênsul, face de sigur un lucru frumos şi admirabil, însĕ darul acesta se mărginesce numaĭ în corp, de şi el îşĭ atribuie o resplată în cele duchovnicescĭ şi în acordarea darurilor spirituale; însĕ cel ce iartă greşalele altuia, folosesce şi sufletuluĭ sĕŭ, cum şi sufletuluĭ celuĭ ce a primit iertarea. Cu modul acesta, el a făcut maĭ blând şi maĭ îngăduitoriŭ nu numaĭ spiritul sĕŭ, ci şi al aceluia. Nu aruncându-ne cu furie asupra celor ce ne-aŭ nedreptăţit, noĭ vom putea vreo-dată a'ĭ îmblânḑi şi a'ĭ umili atâta, pe cât le atingem sufletele lor iertându-ĭ. Cu modul acela noĭ nu am folosit nicĭ nóuĕ, şi nicĭ acelora, ci pe ambiĭ am vătămat,—pe deoparte noĭ imitând pe maĭ mariĭ Iudeilor în rĕsbunarea lor, eară pe de alta aceia maĭ mult aprinḑêndu-se în mânia lor. Pe când dacă noĭ vom resplăti nedreptatea cu blândeţa, li-am dămolit tótă iuţimea lor, am aşeḑat chiar înăuntrul lor un tribunal, carele ni va da nóuĕ votul, adecă ne va ierta, eară pe dênşiĭ îĭ va pedepsi maĭ grozav, de cât cum ĭ-am pedepsi noĭ chiar. Singurĭ iĭ se vor osindi şi se vor desaproba, căutând orĭ-

ce ocasie, prin care să'şi plătească datoria lor cu o maĭ mare măsură, sciind bine că a resplăti în mod egal, e tot una cu a remânea maĭ pe jos, şi de aceia vor lua exemplu de la noĭ purtându-se cu blândeţă. Se vor încerca prin urmare ca să covîrşască în măsură, pentru ca ast-feliŭ paguba ce aŭ causat-o altora să o ascundă printr'o maĭ mare resplată făcută celor ce aŭ pătămit din causa lor, şi ast-feliŭ iĭ vor usa de cea maĭ mare blândeţă. Căcĭ ómeniĭ când sunt recunoscĕtorĭ, nu atâta se măhnesc pentru ceĭ reĭ, cât se măhnesc pentru ceĭ bunĭ, cariĭ pătimesc rele din partea celor ce-ĭ nedreptăţesc. Cu adevĕrat că e culmea rĕutăţeĭ, a huleĭ şi a despreţuluĭ de a te arunca asupra celuĭ ce pătimeşce, în loc să-l ajuţĭ şi să-ĭ facĭ bine; pe când purtându-te aşa, adecă dacă nu te veĭ porni cu rĕutate asupră-ĭ, veĭ avea laudă şi aprobare din partea tuturor. Decĭ de voieşcĭ a-ţĭ resbuna, resbună-ţĭ în acest mod: resplăteşce cu bine pe ceĭ reĭ, pentru ca ast-feliŭ să-ĭ facĭ datornicĭ ţie, şi să câştigĭ o biruinţă strălucită. Aĭ suferit vr'un rĕŭ? Resplăteşce-ĭ cu binele, pentru că ast-feliŭ îţĭ veĭ rĕsbuna pe duşman. Dacă tu te aruncĭ asupra luĭ, toţĭ te vor despreţui tot aşa ca şi pe dênsul, eară dacă tu aĭ răbdat, se va întâmpla din contra, căcĭ pe tine toţĭ te vor aproba şi te vor admira, eară pe acela toţĭ îl vor acusa. Ce suferinţă maĭ mare ar putea fi pentru un duşman, de cât de a vedea cu ochiĭ luĭ pe victimă, cum este aprobată şi admirată de toţĭ ceĭ-l-alţĭ? Ce poate fi maĭ amar pentru un duşman, de cât de a se vedea hulit de toată lumea în faţa victimeĭ luĭ? Dacă tu te aperĭ şi îl şi pirăşcĭ póte, apoĭ şi tu singur ţi-aĭ rĕsbunat, pe când dacă îl ierţĭ, în locul teŭ toţĭ te vor apăra contra luĭ. Aceasta este maĭ grozav de cât orĭ-ce suferinţă, adecă de a vedea pe contrariul sĕŭ că are atâţia apărătorĭ. De veĭ deschide tu gura contra luĭ, aceia vor tăcea, pe când dacă tu tacĭ, nu numaĭ cu gura ta, ci cu a multora îl veĭ acusa şi ast-feliŭ maĭ mult 'ţĭ veĭ rĕsbuna. Mulţĭ te vor acusa, dacă tu îl insulţĭ, pentru că vor lua cuvintele tale ca isvorite din patimă, pe când dacă tu cel nedreptăţit nu îl veĭ vorbi de rĕŭ, apoĭ maĭ cu samă atuncĭ resbunarea ta va fi scutită de orĭ-ce bănueală şi va fi curată. Când ceĭ ce nu aŭ pătimit nicĭ un rĕŭ sufĕr totuşĭ şi compătimesc şi iĭ ca nedreptăţiţĭ, aşa dicĕnd, din causa blândeţeĭ tale cele exagerate, o asemenea rĕsbunare pentru tine e curată de orĭ-ce bănuială.

«Dară ce? dicĭ tu, dacă nimenĭ nu mĕ va apăra»? Află însĕ, că nu sunt atât de petrificaţĭ ómeniĭ, în cât vĕden-

du-te înzestrat de atâta filosofie, să nu te admire. Chiar de nu ţi-ar lua apărarea atuncî, o vor face aceasta maî în urmă, când iî vor judeca maî amănunţit împrejurările; atuncî iî formându-şî convingerea nevinovăţieî tale, vor critica aspru şi vor acusa pe acela. Şi chiar dacă nimenî nu te-ar admira, tu singur te veî admira de răbdarea ta, de şi nu aî spune póte nimĕnuî. Judecata bineluî, care este sădită în noî,—chiar de am ajunge la rĕutatea cea maî mare,—este nepărtinitóre şi nu se abate din calea cea dreaptă. Pentru ce credeţî că Domnul nostru Iisus Christos a dis vorbele acestea: „De te va lovi cine-va peste faţa obrazuluî cea dreaptă, întórce-ĭ luĭ şi pe cea-l-altă“? (Math. 5, 39). Nu óre pentru aceia, că cu cât cine-va este maî mult răbdătoriŭ, cu atât maî mult se va folosi şi pe dênsul, cum şi pe adversariul sĕŭ? De aceia a şi ordonat ca să întorcî şi obrazul cela-l-alt, ca ast-feliŭ să satisfacî pofta celuî mâniat. Dară apoî cine e atât de sălbatec, ca să nu se ruşineze după aceasta? Cânii, se vorbeşce că fac ast-feliŭ: când cânele latră şi se repede asupa cuî-va, dacă acesta se aruncă jos la piciórele cânelui, î-a temperat tótă furia, şi după aceia cânele nu maî face nimic. Decî dacă cânii se îmblânzesc cu cel ce era gata de a fi sfăşiat de iî, cu cât maî virtos omul care e din fire fiinţă cugetătóre. Dară e demn de a nu trece cu vederea o mică alusiune, care 'mî-a fost venit în minte maî adineóre, şi pe care o am fost adus de mărturie. Şi care este aceasta? Diceam de Iudeî şi de maî marii lor că eraŭ acusaţî de rĕsbunătorî. De şi legea lî permitea, căcî dice: „Ochiŭ pentru ochiŭ, şi dinte pentru dinte“ (Levit. 24, 20), însĕ nu ca să'şî scótă ochiî uniî altora, ci ca prin frică de a nu suferi, să-î opriască de a face ce-va rĕŭ, cu alte cuvinte să nu facă rĕŭ altora, ca nu cum-va să sufere de la dênşiî. A dis decî: „Ochiŭ pentru ochiŭ“, pentru ca să lege mânele acelora, şi nu ca să le îngădue pe ale tale de a-î lovi, nu numaî să apere ochiî tĕî de vre-o vătămare, ci şi aî acelora să-î păstreze sănătoşî. Dară ceia ce căutam să aflu, era aceasta: de ce, fiindu-lî permisă apărarea, eraŭ acusaţî când făceaŭ aşa? Ce înseamnă aceasta? Aicî se vorbeşce de rĕutatea inimeî. Căcî în adevĕr, e deajuns unuî om de înţelegere de a vedea că a covirşit pe un altul cu puterea luî, pentru ca imediat să ierte pe contrariul sĕŭ pentru ceia ce i-a făcut; pe când ţinĕnd ură pentru rĕul causat, omul vindicativ nicî-odată nu iartă.

Decĭ faptul rĕsbunăreĭ nu este resultatul mânieĭ, saŭ al uneĭ iuţimĭ necumpătate, ci al rĕutăţeĭ inimeĭ cu premeditare. Dumnedeŭ îngăduie, póte, numaĭ celor prinşĭ fără de veste în vre-o primejdie, ca să se apere, şi să alerge şi la rĕsbunare, şi pentru aceia dice: „Ochiŭ pentru ochiŭ", pe când aiurea dice: „Căile celor ce ţin minte rĕul, sunt spre mórte" (Prov. 12, 29). Decĭ dacă acolo, unde era îngăduit de a vătăma ochiul în locul celuĭ vătămat, şi atâta pedeapsă se dădea celor vindicativĭ, cu cât maĭ mult nu vom fi óre pedepsiţĭ noĭ, cărora ni s-a poruncit de a ne preda pe noĭ înşine suferinţelor?

Decĭ să nu fim rĕutăcioşĭ şi rĕsbunătorĭ, ci să stingem din noĭ iuţala, ca să ne arătăm vrednicĭ de filantropia luĭ Dumnedeŭ. „Cu ce judecată veţĭ judeca, veţĭ fi judecaţĭ; şi cu ce măsură veţĭ măsura, se va măsura vóuĕ" (Math. 7, 2). Aşa dară să fim cătră alţiĭ filantropĭ şi îngăduitorĭ, pentru ca să putem înlătura cursele din viaţa aceasta, şi tot-odată pentru ca să ne bucurăm şi noĭ de iertare în diua cea viitóre, prin charul şi iubirea de ómenĭ a Domnuluĭ nostru Iisus Christos, căruia, împreună cu Tatăl şi cu Sântul Duch, se cade slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în vecĭĭ vecilor. Amin.

OMILIA XVII.

Şi fiţĭ unul cătră altul bunĭ, milostivĭ, iertând unul altuia, precum şi Dumnedeŭ v'a iertat vóuĕ întru Christos. Fiţĭ dară următorĭ luĭ Dumnedeŭ, ca nişte fiĭ iubiţĭ, şi umblaţĭ întru dragoste, precum şi Christos v-a iubit pre voĭ, şi s-a dat pre sine pentru noĭ aducere şi jertfă luĭ Dumnedeŭ, întru miros cu bună mireazmă" (Cap. 4, 32 şi Cap. 5, 1. 2).

Faptele cele trecute aŭ maĭ multă putere, şi se par a fi maĭ minunate şi maĭ de credut. Pentru aceia şi Pavel îşĭ însoţesce sfaturile sale cu fapte de acelea ce deja s-aŭ petrecut. Nişte ast-feliŭ de fapte aŭ o mare putere, fiind-că e vorba de Christos, carele le a săvĕrşit. A zice simplu: «iartă, şi ţi se va ierta, saŭ de nu veţĭ ierta, nu se va

ierta nicĭ vóuĕ», aŭ mare putere asupra ómenilor filosofi și asupra celor ce urmează a crede, pe când Pavel nu îndeamnă numaĭ cu de acestea, ci și cu cele ce deja aŭ existat. Prin vorbele de maĭ sus iĭ vor putea să fugă de pedeapsă, pe când prin cele ce ni spune Pavel, vor putea a se face părtașĭ binelui Să imitezĭ pe Christos. Este deajuns numaĭ aceasta ca îndemnare spre virtute, de a imita adecă pe Dumnedeŭ. Aceasta e cu mult maĭ mare de cât orĭ-ce, pentru că „El resare sórele preste ceĭ reĭ, și preste ceĭ bunĭ, și plouă peste ceĭ dreptĭ, și peste ceĭ nedreptĭ". (Math. 5,45). Nu dice simplu, că să urmăm, adecă să imităm pe Dumnedeŭ, ci că să-l imităm chiar când am primit de la el binele. El voeșce ca noĭ să avem uniĭ către alțiĭ iubire părintească. O ast-fel de iubire e aceia ce se numeșce filantropie și îndurare. Și fiind-că nu e posibil ca ómeniĭ existând să nu supere și să nu se supere, de aceia a găsit al doilea medicament, acela adecă de a ierta unul altuia. De și de alt-feliŭ nu e tot una, căcĭ dacă tu aĭ iertat pe fratele tĕŭ, și el te-a iertat la rândul luĭ, pe Dumnedeŭ personal cu nimic nu l-aĭ îndatorit. Tu însă, aĭ iertat pe tovarășul tĕŭ de suferințĭ, pe cel împreună, sclav, pe dușman, și în fine pe cel ce-l ura pe dênsul. „Precum și Dumnedeŭ v-a iertat vóuĕ întru Christos", dice, punêndu-ni înainte prin aceste cuvinte o mare enigmă. «El ni-a iertat nóuĕ nu fără primejdie, dice, ci cu pericolul fiuluĭ sĕŭ. Pentru ca să te ierte pe tine, el a sacrificat pe fiul sĕŭ, tu însĕ de multe-orĭ nu iertĭ pe tovarâșul tĕŭ, de și nu vedĭ vre-o primejdie saŭ vre-o cheltueală dacă aĭ ierta». „Fițĭ dară următorĭ luĭ Dumnedeŭ, ca niște fiĭ iubițĭ, și umblațĭ întru dragoste, precum și Christos v-a iubit pre voĭ, și s-a dat pre sine pentru noĭ aducere și jertfă luĭ Dumnedeŭ, întru miros cu bună mireazmă". Pentru ca să nu credĭ că faptul acesta s-a petrecut în mod silnic, ascultă ce dice el, că s-a dat pre sine pentru noĭ. Decĭ, dupre cum stăpânul a tóte te-a iubit pe tine, iubeșce și tu tot așa pe prietenul tĕŭ. Póte că nu veĭ putea a-l iubi întocmaĭ așa, însĕ tu iubeșce-l pre cât poțĭ. Vaĭ! ce ar putea fi óre maĭ fericit ca asemenea voce? De aĭ vorbi chiar de împărăție, saŭ de orĭ-ce din lume, nimic nu este egal. Când tu iertĭ fratelui tĕŭ, prin aceasta imitezĭ pe Dumnedeŭ și te asemĕnezĭ luĭ. Trebuie a ierta fratelui tĕŭ gre-

șalele, maĭ mult de cât ĭ-aĭ ierta datoria bănească, pentru că dacă ĭ-aĭ iertat datoria bănească nu aĭ urmat pe Dumnedeŭ, pe când dacă ĭ-aĭ iertat greșalele, pe dênsul l-aĭ imitat. Și cum veĭ putea să dicĭ «sunt sarac și nu pot ierta», pe când tu nu ierțĭ chiar aceia ce'țĭ stă prin putință? Nu cum-va aicĭ e vr'o pagubă pentru tine? Nu cum-va aicĭ e vorba de bogăție multă, de averea ta, saŭ de prosperitatea ta? Iată acum și altă povățuire maĭ nobilă: „Ca niște fiĭ iubițĭ" dice, adecă „sunteți datorĭ și din alt punct de vedere de a imita pe Dumnedeŭ, căcĭ pe lângă că ațĭ luat bine-facerile acordate de el, vĕ numițĭ și fiĭ luĭ ceĭ iubițĭ». „Ca niște fiĭ iubițĭ". O dice aceasta, pe resonul că nu toțĭ fiiĭ imiteadă pe părințiĭ lor, ci numaĭ aceĭ iubițĭ. „Și umblațĭ întru dragoste". Iată basa tuturor, căcĭ unde este dragostea, acolo nu póte fi nicĭ ințime, nicĭ mânie, nicĭ bulă, ci tóte sunt alungate. Pentru aceia și pune el la urmă capitalul tuturor bunătăților, adecă dragostea, ca și cum pare că ar dice: «cum aĭ devenit tu fiŭ al luĭ? Prin faptul că ti s'aŭ iertat pĕcatele. Decĭ dară purcedênd de la acelașĭ principĭ, prin care tu te-aĭ învrednicit de o ast-feliŭ de cinste, iartă și tu aprópeluĭ tĕŭ» Spune-mĭ, te rog, dacă tu fiind legat și rĕspundĕtoriŭ de multe rele, te-ar lua cine-va și te-ar duce în palatele împărătescĭ.... de cât e maĭ bine să lăsăm aceasta, și să luăm alt exemplu. Dacă tu bună-óră aĭ fi bolnav de frigurĭ și chiar aprópe de mórte, și te-ar lua cine-va și ți-ar da vr'un medicament folositoriŭ, óre nu aĭ prefera pe bine-făcĕtoriul tĕŭ înaintea tuturor? ba încă și numele medicamentuluĭ bine-făcĕtoriŭ, nu l-aĭ avea vecĭnic în minte? Decĭ dacă noĭ păstrăm în sufletele nóstre până și timpurile, locurile și împrejurările prin care ne-am folosit, apoĭ cu atât maĭ mult trebuie a păstra în sufletul nostru faptele petrecute cu mântuirea nóstrĕ. Fiĭ așa dară ca amorezat după dragostea evanghelică. Prin dragoste tu te-aĭ mântuit, și tot prin ea aĭ devenit fiŭ al luĭ Dumnedeŭ. Chiar și tu dacă aĭ putea să mântuescĭ pe un altul, óre nu aĭ întrebuința tot acelașĭ medicament, și nu aĭ da aceleașĭ povățuirĭ tuturor: iertațĭ și se va ierta vóue? Acest fapt de a îndemna ast-feliŭ, este isvorit din suflete recunoscĕtóre, libere și nobile. „Precum și Christos ne-a iubit pre noĭ". Tu cruțĭ și iubescĭ pe prieteniĭ tĕĭ, pe când el cruță și iubesce pe dușmanĭ; de unde e cert, că faptul săvêrșit de stăpânul a tóte e cu mult maĭ mare. Dară de ce este pusă aicĭ acea particulă „precum", de

cât că numaĭ atuncĭ ne vom bucura de charurile sale, când şi noĭ vom face bine vrăjmaşilor noştri? Şi s-a dat pre sine pentru noĭ aducere şi jertfă luĭ Dumnedeŭ, întru miros de bună mireazmă". Vedĭ, aşa dară, că a suferi pentru vrăjmaşĭ este miros de bună mireazmă şi jertfă bine primită? Chiar de aĭ muri pentru dênşiĭ, atuncĭ este jertfă adevĕrată, atuncĭ veĭ fi cu adevĕrat următoriŭ al luĭ Dumnedeŭ.

„Eară curvia, şi tótă necurăţia, saŭ lăcomia, nicĭ să se numiască întru voĭ, precum se cuvine sânţilor" (Vers.3). Maĭ sus a vorbit despre patima cea veninósă, mânia, eară aicĭ a ajuns la expunerea unuĭ rĕŭ maĭ inferior. Cum că pofta e un rĕŭ maĭ inferior, ascultă cum şi Moisi vorbeşce maĭ ântêiŭ în lege ca „să nu ucidĭ", ceia ce purcede din mânie, şi apoĭ dice: „Să nu precurveşcĭ", ceia ce isvorăşce din poftă. Dupre cum amărăciunea, şi strigarea şi în fine tótă rĕutatea şi hula sunt resultate din mânie, tot aşa şi din poftă resultă curvia, necurăţia şi lăcomia, căcĭ prin acestea dovedim că iubim baniĭ şi corpurile. Dară dupre cum acolo el a nimicit strigarea, care este echipajul, aşa dis, în care se preumblă iuţimea, tot aşa şi aicĭ el a rĕsturnat vorba nebunească şi măscărăciunea, care sunt echipajul în care se resfaţă curvia, căcĭ dice: „Şi măscărăciunea, şi vorba nebunească, şi glumirea care nu se cuvine, ci maĭ virtos mulţemita" (Vers. 4). Să nu spuĭ glume próste, nicĭ măscărele, şi atuncĭ tu aĭ stîns flacăra pofteĭ. „Nicĭ să se numiască între voĭ", dice, adecă nicĭ măcar să faceţĭ vr'o amintire de ele. Aceasta scriind şi Corinthenilor, dicea: „Cu adevĕrat că se aude între voĭ curvie" (I Corinth. 5, 1), adecă, «să nu maĭ fie aşa, ci faceţi-vĕ toţĭ curaţĭ, căcĭ vorbele sunt căile pe care călătoresc faptele». Apoĭ ca să nu se pară că cuvêntul este prea aspru şi anevoios, interdicênd gluma a adaos şi causa, spunênd: „care nu se cuvine", adecă, care faţă de voĭ este nepotrivită. „Ci maĭ virtos mulţămita", adecă cu aceasta să vĕ îndeletnicițĭ, căcĭ aceasta e potrivită chreştinuluĭ adevĕrat. Căcĭ în adevĕr, ce foloseşcĭ spunênd glume? Dóră numaĭ că aĭ provocat rîsul. Spune-mĭ, te rog, óre curelariul va putea face vr'un object atingĕtoriŭ de meşteşugul sĕŭ din materiĭ ce nu aparţin curelărieĭ? De sigur că nu. Aşa dară cele ce nu sunt spre folosul nostru, sunt considerate de nimicurĭ.

*) Nicĭ un cuvênt, decĭ, să nu ni fie zădarnic, pentru că de la vorbe zadarnice lesne cădem la absurdităţĭ. Timpul present nu ni este dat pentru petrecerĭ, ci e timp de jale, de necazurĭ şi de durerĭ, şi tu încă vorbescĭ glume próste? Dar care luptătoriŭ intrând în stadiŭ (locul luptelor olimpiace) îşĭ părăsesce lupta începută cu antagonistul luĭ, şi se dedă la glume? Diavolul stă de faţă, el se învêrtesce rĕcnind pri'mprejurul têŭ ca să te răpiască, tóte le mişcă şi tóte le intórce asupra capuluĭ têŭ, întrebuinţază tóte mijlócele ca să te scótă din templu, scrîşnesce cu dinţiĭ, mugesce, scóte din nările luĭ foc şi pară contra mântuireĭ tale, şi tu încă maĭ staĭ pe loc vorbind glume, şi vorbe nebunescĭ, şi cu un cuvênt vorbe de acele ce nu se cuvine a le vorbi? Dară atuncĭ el te va putea lua în stăpânire cu multă uşurinţă. Ne jucăm, iubiţilor. Voescĭ să afli conduita sânţilor fiind în viaţă? Ascultă pe Pavel, care dice: „Treĭ anĭ diua şi nóptea n-am încetat cu lacrămĭ învăţând pre unul fie-care dintre voĭ" (Fapt. 20, 31). Decĭ dacă el a pus atâta interes pentru Efesenĭ şi aceĭ din Milet, şi a întrebuinţat atâta timp, nu vorbind glume, ci îndemnându-ĭ cu lacrămĭ, apoĭ ce ar putea dice cine-va despre ceĭ-l-alţĭ mulţĭ, pe carĭ acest fericit ĭ-a atras la chreştinism? Ascultă-l încă, ce spune Corinthenilor: „Din multă scârbă şi necaz al inimeĭ am scris vóue cu multe lacrimĭ" (II Corinth. 2, 4), şi earăşĭ: „Cine este neputincios, şi eŭ să nu fiŭ neputincios? Cine se smintesce, şi eŭ să nu mĕ aprind"? (Ibid. 11, 29). Ascultă-l încă ce vorbesce în alt loc: „Că ceĭ ce suntem în cortul acesta suspinăm îngreuindu-ne" (Ibid. 5, 4), şi cum s'ar dice, în fie-care di îl vedĭ dorind ca să iasă din această lume, şi tu încă rîdĭ şi te jocĭ? E timpul lupteĭ, şi tu încă întrebuinţezĭ cele de ale dănţuitorilor? Nu vedĭ feţele resboĭnicilor cât sunt de triste şi de abătute? Cum li sunt de încreţite sprincenele şi încărcate de frică? Privesce ochiul lor cel aspru, inima lor care saltă şi se sbate cu putere, mintea lor cea abătută, tremurândă şi în agonie; privesce apoĭ şi ordinea lor, disciplina şi tactul lor ostăşesc, în acelaşĭ timp înse şi tăcerea lor, când în tabâra sunt puşĭ în rând de bătae; şi nu dic ca să nu pro-

*) Partea morală. Nu trebuie a vorbi în zadar. Contra celor glumeţĭ, celor caraghioşĭ şi fluşturaticĭ, şi că în tóte acestea numaĭ evlavia covîrşitóre câştigă. (Veron).

nunţe nicĭ o vorbă măscărăciósă, ci încă că nicĭ aşa degeaba să nu vorbiască. Eĭ bine, dacă aceia aflându-se în faţa unor resboinicĭ vĕduţĭ şi simţiţĭ, şi totuşĭ întrebuinţază atâta tăcere, de şi nu pot fi vătămaţĭ din causa vorbelor, apoĭ tu, care aĭ luptă şi în cuvinte, şi încă maĭ mult de cât luptă, laşĭ descoperită această parte a ta? Saŭ póte nu şciĭ, că de aicĭ vine, că noĭ ajungem la a ne gândi cum să facem rĕŭ altora? Te jocĭ şi te desfătezĭ, vorbeşcĭ caraghiozlâcurĭ, cu care provocĭ rîsul altora, şi credĭ că lucrul acesta e o nimică? Câte jurăminte falşe nu vin de la glume, câte pagube, câte vorbe murdare nu ies de acolo? «Dară, dicĭ tu, glumele nu sunt de acest feliŭ». Ascultă însĕ cum el a scos tótă gluma. Acum e timp de rĕsboiŭ şi de luptă, timp de privighere şi de pază, timp de înarmare şi de punere în ordine de bătae. Ascultă, dic, pe Christos, care dice: „Lumea se va bucura, eară voĭ vĕ veţĭ întrista“ (Ioan 16, 20). Christos a fost rĕstignit pentru tine, şi tu rîdĭ? El a fost bătut şi a pătimit atâtea din causa nenorocireĭ tale şi a strîmtorăreĭ ce te cuprinsese, şi tu încă te dezmerdĭ în petrecerĭ? Şi cum nu-l veĭ întărîta maĭ mult asupra ta? Dară fiind-că unora se pare faptul acesta a fi indeferent, şi că ar fi greŭ de a se păzi cine-va de această obicinuinţă, să discutăm puţin asupra luĭ, şi să aflăm cât de mare e rĕul provenit de aicĭ. De alt-feliŭ şi aceasta e opera diavoluluĭ, de a face ca noĭ să despreţuim faptele ca indeferente. Maĭ 'ntâiŭ chiar de ar fi indeferent faptul acesta, totuşĭ nu trebuie a-l despreţui, şciind bine că de aicĭ se nasc şi se înmulţesc cele maĭ marĭ rele, care la urmă se sfârşesc cu curvie, de unde se şi învederează că nu este indeferent. Să vedem acum de unde se nasc acele rele, saŭ maĭ bine dis, să vedem ce feliŭ trebuie a fi omul sânt, liniştit, blând, omul măhnit şi scârbit de greutatea ce apasă asupră-ĭ. Cel ce vorbeşce glume, nu póte fi cuvios, nu póte fi sânt; chiar Elin de ar fi, unul ca acesta este ridicul, căcĭ numaĭ celor de pe scena teatruluĭ li se îngăduie aceasta. Unde este gluma, acolo este şi măscărăciunea, unde este ris fără timp, acolo este şi vorba murdară. Ascultă pe profetul ce dice: „Slujiţĭ Domnuluĭ cu frică, şi vĕ bucuraţĭ luĭ cu cutremur“ (Ps. 2, 11). Vorba murdară face spiritul uşurel şi trândav; ea de multe-orĭ a născut insultele, şi tot din causa eĭ se întâmplă lupte intre individĭ şi chiar resbóe între popóre. Dară ce? Încă nu aĭ ajuns cu totul în vîrsta bărbătească? Dacă aĭ ajuns, apoĭ leapădă-te de cele ale co-

piilor. Tu nu voeşcĭ ca servitoriul tĕŭ să vorbiască în peaţă cuvinte fără vr'un folos, şi cu tóte acestea tu, care spuĭ că eştĭ servitoriul luĭ Dumnedeŭ, vorbeşcĭ glume şi caraghioslâcurĭ în peaţă? E plăcut lucru a nu se înşela un spirit privighetoriŭ; pe când pe un spirit uşurel şi neprevedĕtoriŭ cine nu-l va putea vîna şi prinde în cursă? El însuşĭ se va slăbi cu totul, şi nu va maĭ fi nevoe de cursa şi de siluirea diavoluluĭ. Pentru ca să cunoşcĭ, apoĭ priveşce şi chiar numele ce se dă unuĭ ast-feliŭ de om. Glumeţ înseamnă un om nestatornic, un om lesne schimbăcios (εὐτράπελος), uşurel, şi care se face de tóte; însĕ o ast-feliŭ de purtare departe fie de ceĭ ce se numesc chreştinĭ. Un ast-feliŭ de om iute se schimbă în ideile luĭ, iute sare din una'n alta. El trebuie ca să-şĭ schimbe necontenit şi schimele (gesturile), şi vorbele, şi rîsul, şi umbletul, şi în fine totul imitează, şi gândul seŭ e preocupat vecĭnic, cum ar putea să inventeze maĭ multe comicăriĭ, căcĭ de ele are nevoe. Prin forţa lucrurilor el îşĭ atrage multe duşmăniĭ din partea celor luaţĭ în rîs de dênsul, fie că aŭ fost faţă şi aŭ vĕdut, fie că dacă nu aŭ fost faţă, aŭ audit de la alţiĭ. Decĭ, departe de chreştin de a'şĭ bate joc de cine-va. Dacă lucrul acesta e bun, de ce simţiţĭ un feliŭ de repulsiune către mimicĭ? Te facĭ mimic (imitătoriŭ al altora) şi nu te ruşinezĭ? Pentru ce nu permiteţĭ femeilor vóstre de a face aceasta? Óre nu e acesta un obiceiŭ nedemn, şi un fapt nepotrivit unuĭ om cuminte? Intr'un spirit glumeţ multe şi marĭ rele locuiesc, mare uşurinţă şi un pustiŭ complect de ideĭ sănătóse. Intr'un ast-feliŭ de spirit s-a slăbit armonia generală, a devenit şubredă întreaga clădire, frica de Dumnedeŭ a fost alungată, evlavia a fost depărtată. Limba o aĭ nu ca să te momiţăreşcĭ şi să batjocureşcĭ pe altul, ci ca să mulţămeşcĭ luĭ Dumnedeŭ. Nu vedĭ pe bufonĭ şi pe şarlatanĭ, saŭ scamatorĭ? Aceştia sunt aşa dişiĭ glumeţĭ. Alungaţĭ, vĕ rog, din spiritele vóstre o ast-feliŭ de patimă respingĕtóre, pentru că este fapt de parasiţĭ, fapt al mimicilor, al paiaţilor şi al femeilor desfrânate. Departe fie de spiritele femeilor măritate, departe de spiritele nobile, saŭ şi ale sclavilor. Când cineva este necinstit, când este desfrânat, acesta forsamente este şi măscărăcios. Mulţĭ iaŭ aceasta faptă ca o virtute, şi cu tóte acestea e maĭ demnă de jĕlit. 'Dupre cum pofta treptat şi câte puţin duce la curvie, tot aşa şi cu glumele La început se par a fi plăcute, dară maĭ apoĭ nimic nu e maĭ uricios ca ele. Căcĭ ascultă ce dice scriptura: „Îna

intea tunetuluĭ trece fulgerul, eară pe dinaintea omuluĭ ruşinos trece charul" (Sirach. 32, 10). Nimic nu este maĭ neruşinat, ca măscărălile şi glumele próste. Gura omuluĭ glumeţ nu este plină de char (graţiĭ), ci de durerĭ. Să alungăm acest obiceiŭ de pre la mesele nóstre. Sunt unia, cariĭ învaţă şi pe cerşitorĭ ca să facă aşa. Vaĭ! câtă ticăloşie, ca să facă pe aceştĭ nenorociţĭ şi amărîţĭ de a spune glume uricióse! Dară apoĭ, la urmă unde nu se găseşce aceastā bólă? Dejá ea a întrat şi în biserică, ba încă s-a atins şi de scripturĭ. Să vĕ spun ce-va ca să vĕ probez cât e de mare acest rĕŭ? Mĭ-e ruşine, de sigur, dară cu tóte acestea am să spun. Voesc a arăta de unde a venit rĕul, ca să nu se pară că vorbesc nimicurĭ, şi că am poftă de a discuta cu voĭ nimicurĭ, ci ca să vĕ pot depărta cu chipul acesta de o asemenea rătăcire. Şi să nu creadă cine-va că eŭ inventez, vĕ voĭ spune exact ceia ce am audit. S-a întâmplat ca cine-va să se găsască la masa unuia dintre aceĭ ce se cred că sciŭ lucrurĭ marĭ.... dară simţ că v-am provocat rîsul, şi cu tóte acestea am să spun. Eĭ bine punĕndu-se masa cu bucatele, gazda dicea celor de faţă: «luaţĭ, copiĭ, ca nu cum-va să se mânie burta» (parodie asupra textuluĭ din Psalmul 2, 8. unde se dice: δράξασθε παιδείας, μή ποτε ὀργισθῇ κύριος = «luaţĭ învăţătură, ca nu cum-va să se mânie domnul», care parodiat dice: δράξασθε παιδία, μή ποτε ὀργισθῇ κοιλία = luaţĭ, copiĭ, ca nu cum-va să se mânie burta. Trad). Alţiĭ earăşĭ dic: «Vaĭ ţie mamona, dară maĭ vaĭ de cel ce nu te are». Şi în fine aŭ introdus multe de aceste glume próste şi absurdităţĭ, ca de exemplu când vĕd stelele resărind se întreabă: acum óre nu este vre-o naşcere? Le spun acestea contra absurdităţeĭ, şi contra obiceiurilor rele, pentru că, în adevĕr, asemenea vorbe ies dintr'un spirit pustiŭ de evlavie. Óre nişte ast-feliŭ de cuvinte nu sunt demne de trăsnetele ceriuluĭ? Şi multe ar găsi cine-va de acest feliŭ, care se vorbesc de unia. De aceia vĕ rog, ca alungând de pretutindene acest obiceiŭ, să vorbim numaĭ de acelea ce sunt convenabile, şi nicĭ de cum gurile sânte să nu maĭ rostiască cuvintele ómenilor necinstiţĭ şi desfrânaţĭ. „Ce împărtăşire are dreptatea cu fără-delegea? Saŭ ce împreunare are lumina cu întunerecul"? (II Corinth. 6, 14). E de dorit decĭ, ca să fugim de tóte aceste absurdităţĭ, şi să ne păstrăm cugetul nevătămat de ast-feliŭ de lucrurĭ, ca ast-feliŭ să ne putem bu-

cura de bunurile făgăduite nóuĕ. Omul glumeţ iute devine şi ocăritoriŭ al altora, dară ca batjocuritoriŭ şi bărfitoriŭ al altora el îşĭ îngrămădesce asupra capuluĭ miĭ de rele. Decĭ, iubiţilor, punĕnd în rânduealà cele douĕ aplecărĭ ale spirituluĭ nostru, voiŭ să dic pofta şi mânia, şi legându-le la un loc cu dreapta judecată, ca pe nisce caĭ iuţĭ de la trăsură, să le dăm ca vizitiŭ mintea nóstrĕ, ca ast-feliŭ să putem lua premiul chemăreĭ nóstre de sus. Căruia fie ca să ne învrednicim cu toţiĭ, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia, împreună cu Tatăl şi cu Sântul Duch, se cuvine slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în veciĭ vecilor. Amin.

OMILIA XVIII.

„Că aceasta să sciţi, că tot curvariul, saŭ necuratul, saŭ lacomul, care este slujitoriŭ idolilor, n-are moşcenire întru împărăţia luĭ Christos şi Dumnedeŭ. Nimeni pre voĭ să nu vĕ înşale cu cuvinte deşarte, că pentru acestea vine mânia luĭ Dumnedeŭ preste fiiĭ neascultăreĭ“ (Cap. 5, 5. 6).

Aŭ fost, după cât se pare, şi la strĕmoşiĭ noştri unia, cariĭ deslegaŭ mânele poporuluĭ, şi puneaŭ în practică cele spuse la Iezechiil (cap. 13, 19), saŭ maĭ bine dis ceĭ ce săvêrşaŭ cele ale pseudoprofeţilor, cariĭ pentru un pumn de orz spurcaŭ pe Dumnedeŭ în faţa poporuluĭ sĕŭ. Aceasta mi se pare că şi acum se practică de unia. Când noĭ dicem, că cel ce chiamă pe fratele sĕŭ nebun, se duce în gheena, alţiĭ spun: «da? cel ce chiamă nebun se duce în gheena? nu, nu se póte», dic iĭ. Deasemenea când noĭ dicem că lacomul este idololatru, şi aceasta earăşĭ o resping cu despreţ, spunĕnd că acest cuvĕnt este exagerat, şi cu acest chip iĭ îşĭ bat joc de tóte poruncile. La unia ca aceştia făcĕnd alusiune Pavel, scrie Efesenilor: „Aceasta să sciţi, că tot curvariul, saŭ necuratul, saŭ lacomul, care este slujitoriŭ idolilor, n-are moşcenire întru împărăţia luĭ Christos şi Dumnedeŭ“, după care apoĭ adaoge: „Nimeni pre voi să nu vĕ înşale cu cuvinte deşarte“. Aşa dară acestea sunt cuvinte deşarte,

care aŭ óre-care graţiĭ momentane, însĕ nu se pot representa în realitate, căcĭ nu e de cât o înşelăciune. „Pentru acestea vine mânia luĭ Dumnedeŭ preste fiiĭ neascultăreĭ“, adecă pentru curvie, pentru lăcomie, pentru necurăţie, saŭ că póte pentru acestea, şi pentru înşelăciune, fiind că sunt înşelatóre. Fiĭ aĭ neascultăreĭ numeşce pe ceĭ ce nu ascultă de el. „Decĭ să nu vĕ faceţĭ împreună părtaşĭ aĭ acestora, că eraţĭ óre-când întunerec, eară acum lumină întru Domnul“ (Vers. 7. 8). Priveşce cu câtă înţelepciune ĭ-a îndemnat. Maĭ ântêiŭ începe cu Christos şi le dice: «să vĕ iubiţĭ unul pe altul şi pre nimenĭ să nu nedreptăţiţĭ», apoĭ iĭ îndeamnă cu frica de pedeapsă şi de gheena. „Eraţĭ óre-când în întunerec, dice, eară acum lumină întru Domnul“, ceia ce dice şi în epistola către Romanĭ: „Care dară ródă aţĭ avut atuncĭ întru acelea, de care acum vĕ ruşinaţĭ“ (Rom. 6, 21)? şi li aduce aminte de rĕutatea lor cea maĭ dinainte, ca cum li-ar dice: «pricepeţĭ decĭ, ce eraţĭ voĭ odinióră, şi ce aţĭ devenit acum; nu vĕ întórceţĭ înapoĭ la rĕutatea de maĭ înainte, nicĭ nu abusaţĭ de charul luĭ Dumnedeŭ. „Eraţĭ óre-când întunerec, eară acum lumină întru Domnul“, nu dóră prin meritul vostru, ci prin charul luĭ Dumnedeŭ acordat vóuĕ, căcĭ voĭ nu aţĭ fost vrednicĭ de el». „Ca fiiĭ lumineĭ să umblaţĭ“. Dară ce înseamnă: „fiiĭ lumineĭ“? Aceasta o arată maĭ departe. „Că róda Duchuluĭ este întru tótă bunătatea, şi dreptatea, şi adevĕrul. Cercând ce este bine plăcut Domnuluĭ“ (Vers. 9, 10). Când el dice: „întru tótă bunătatea“, face alusiune la ceĭ ce se iuţesc şi la ceĭ veninoşĭ; eară când dice: „şi dreptatea“, are în vedere pe ceĭ lacomĭ, şi când dice: „şi adevĕrul“, el se rapórtă la plăcerile cele minciunóse. «Decĭ nu acelea pe care vi le-am spus maĭ sus, dice, trebuie a le practica, ci cele contrare lor, şi în tóte acestea să aduceţĭ ródă duchovnicească» Aşa dară, acelea sunt isvorîte dintr'o minte copilărească. „Şi nu vĕ amestecaţĭ cu faptele cele fără de ródă a le întunereculuĭ, ci maĭ vîrtos şi le defăimaţĭ“ (Vers. 11), eară maĭ departe adaoge: „Că cele ce se fac întru ascuns de către dânşiĭ, ruşine este a le şi graĭ. Eara tóte vădindu-se de lumină, se

arată, că tot ce se arată, lumină este“ (Vers. 12. 13). A dis că lumină sunteţi, dară lumina vădesce cele ce se fac într’ascuns. „Dacă voi, dice, aţi fi virtuoşi şi admiraţi, de sigur că ce-i rěŭ nu s-ar putea ascunde. Căci precum sfeşnecul aprins luminează pe toţi şi pe tóte din casă, eară hoţul nu ar putea întra, tot ast-feliŭ şi lumina vóstrě strălucind, ceĭ reĭ vor fi văditĭ şi prinşĭ“. Aşa dară trebuie a mustra pe alţiĭ pentru faptele lor. Dară atuncĭ cum de dice Mântuitoriul: „Nu judecaţĭ, ca să nu fiţĭ judecaţĭ.“ (Math. 7, 1)? El a permis a mustra, dară nu a condamna, adecă a învăţa, şi a maĭ dis aceasta cu privire la cele maĭ micĭ greşale, de pildă: „Ce vedĭ paiul în ochiul frateluĭ teŭ, eara bârna care este în ochiul tĕŭ, nu o simţĭ“ (Ibid. 7, 3)? Şi ce este aceasta ce el spune? Dupre cum rana, pe cât timp stă ascunsă şi curge pe desupt—fiind acoperită deasupra—nu se bucură de nicĭ-o îngrijire, tot ast-feliŭ şi pĕcatul: întru cât timp este ascuns, ca cum ar fi în întunerec, el cutează mult în linişte, dară când se dă pe faţă, se face lumină, nu dóră că pĕcatul devine lumină, ci cel ce l-a făcut, se arată la lumină. Când el este adus la mijloc, când a căpătat poveţe, când s-a pocăit, şi câştigat iertarea, óre nu aĭ alungat întunerecul de la dênsul? Nu aĭ vindecat atuncĭ rana luĭ? Nu aĭ prefăcut nerodirea luĭ în rod bun? Saŭ că spune aceasta prin vorbele de maĭ sus, saŭ că dice, că viaţa vóstrĕ fiind arătată, este lumină, pentru că în definitiv nimenĭ nu’şĭ ascunde viaţa cea nepătată, pe când cele dosite se ascund tocmaĭ spre a fi la întunerec. „Pentru aceia dice: „deşteaptăte cel ce dormĭ, şi te scólă din morţĭ, şi te va lumina Christos“ (Vers. 14). Prin cel ce dórme şi este mort, el înţelege pe omul aflat în pĕcate, pentru că şi acesta emană din el duhóre rea, ca şi omul mort, şi acesta e nedeşceptat, ca şi cel ce dórme, nu vede nimic, ca şi acela, ci numaĭ că visază şi işĭ închipuie. „Şi te va lumina Christos“ (καὶ ἐπιφαύσει σοι ὁ Χριστός), ceia ce este maĭ exact, pe când altiĭ dic: „Şi te veĭ atinge de Christos“ (καὶ ἐπιψαύσεις τοῦ Χριστοῦ). Depărtează-te de pĕcat, şi veĭ putea vedea pe Christos. „Tot cel ce face rele uraşce lumina, şi nu vine la lumină“, (Ioan 3, 20), dice Mântuitoriul, pe când cel ce nu face rele, vine. Aceste vorbe nu le spune numaĭ cu privire la ceĭ necre-

dincioșĭ; mulțĭ și dintre ceĭ credincioșĭ chiar, se dedaŭ la rěutățĭ maĭ marĭ de cât ceĭ necredincioșĭ. De aceia se pot spune și celor credincioșĭ: „Deșteaptă-te cel ce dormĭ, și te scólă din morțĭ, și te va lumina Christos“. Cătră unia ca aceștia se potrivesce a li se spune și aceasta: „Dumnedeŭ nu este al morților, ci al viilor“ (Math. 22, 32).

*) Decĭ, dacă Dumnedeŭ nu este Dumnedeul morților, să viem. Unia dic, că lacomul nu este idololatru, și că dicerea aceasta e exagerată. Dară vorba nu e de loc exagerată, ci adevěrată. Cum însě, și în ce mod? Ascultă. Omul lacom s-a depărtat de Dumnedeŭ, întocmaĭ ca și idololatrul. Și ca să nu credĭ că vorba e spusă fără rost, ascultă hotărirea luĭ Christos, care spune: „Nu putețĭ sluji luĭ Dumnedeŭ, și luĭ mamona“ (Math. 6, 24). Decĭ dacă nu e cu putință a sluji și luĭ Dumnedeŭ și luĭ mamona în același timp, apoĭ ceĭ ce slujesc luĭ mamona, singurĭ s-aŭ scos din slujba luĭ Dumnedeŭ; ceĭ ce aŭ tăgăduit stăpânia luĭ și slujesc auruluĭ ne'nsuflețit, e cert că sunt idololatri. «Dară, dicĭ, apoĭ dóră n-am fácut idol, nicĭ nu am ridicat templu, nicĭ nu ĭ-am sacrificat oĭ, nicĭ nu am vărsat vin ca semn de libațiĭ, ci am întrat în biserică, și mĭ-am ridicat mânile cătră fiul luĭ Dumnedeŭ cel unul născut, și mě împărtășesc cu sântele taine, iaŭ parte la rugăciunĭ, și în fine fac tóte cele-l-alte dupre cum se cade unuĭ Chreștin. Așa dară cum eŭ mě închin idolilor»? Apoĭ tocmaĭ aceasta e maĭ de minunat, că după ce aĭ căpătat deja experiența și aĭ gustat din filantropia luĭ Dumnedeŭ, după ce aĭ aflat că bun este Domnul, tu aĭ lăsat pe cel bun, și aĭ primit în brațele tale pe tiranul cel crud, și te prefacĭ că slujeșcĭ luĭ Dumnedeŭ, pe când de fapt tu țĭ-aĭ băgat gâtul în jugul cel greŭ și uricios al iubireĭ de argint. Nu mĭ-aĭ spus nimic despre faptele tale, ci numaĭ de darurile stăpânuluĭ. Spune-mĭ, te rog, pe ostaș de unde îl judecăm noĭ? Când e de gardă pe lângă împărat, când se hrănesce de dênsul, și e chemat de dênsul, saŭ când cugetă aceleașĭ ca și dênsul? A se preface că este pentru împărat și că execută ordinele luĭ, eară pe de altă parte a încuraja uneltirile dușmanilor, dicem că faptul acesta e maĭ uricios,

*) Partea morală. Trebuie a ne lepăda de faptele cele rele, de lumina faptelor bune a ne apropia, și a nu trece cu vederea pe frațiĭ ce pěcătuiesc. (Veron).

de cât dacă s-ar fi desfăcut singur de slujbă şi s-ar fi predat acelor duşmanĭ. Şi tu acum insulţĭ pe Dumnedeŭ ca şi un idololatru, nu numaĭ cu gura ta, ci şi cu ale miilor de ómenĭ nedreptăţiţĭ de tine. Însĕ, dicĭ, că nu este idololatru. Dară când iĭ vorbesc: ah! chreştinul, lacomul, etc. atuncĭ nu insultă numaĭ cel care face aceasta, ci sileşce de multe-orĭ şi pe ceĭ nedreptăţiţĭ de a face acelaşĭ lucru, şi dacă póte nu vorbesc, apoĭ aceasta să se atribuie maĭ mult evlavieĭ lor. Saŭ póte că nu vedem petrecêndu-se aşa lucrurile? Ce altă face idololatrul, de cât că se închină patimilor, de care e stăpânit de multe-orĭ? Când noĭ dicem că se închină idolilor, el respunde: «nu, ci mĕ închin Afroditeĭ saŭ luĭ Aren» (Marte). Iĭ întrebăm apoĭ, ce este acea Afrodită? la care ceĭ maĭ marcanţĭ dintre dênşiĭ respund, că este plăcerea. Noĭ iĭ întrebăm ce este acel deŭ Aren, la care ni rĕspund, că este mânia. Tot ast-feliŭ te închinĭ şi tu luĭ mamona. Dacă dicem, cine este mamona? rĕspunsul e: lăcomia. Şi tu te închinĭ eĭ? «Nu mĕ închin», dicĭ. Dară de ce óre? póte pentru că nu'ţĭ plecĭ genunchile înaintea eĭ? Dară tu cu atât maĭ mult te închinĭ eĭ prin lucrurile şi faptele ce le săvêrşescĭ, şi aceasta e cea maĭ mare închinare. Şi pentru ca să aflĭ că este aşa, priveşce la închinarea luĭ Dumnedeŭ. Cine óre i se închină maĭ mult? Aceĭ carĭ staŭ la rugăciune regulat, saŭ aceĭ carĭ fac voea luĭ? E învederat că aceştĭ din urmă. Tot ast-feliŭ sunt şi aceĭ ce se închină luĭ mamona, căcĭ iĭ făcênd voea luĭ mamona, maĭ mult luĭ se închină, de şi aceia închinându-se patimilor, de multe orĭ sunt afară de acele patimĭ. Aşa bună-óră ar putea vedea cine-va de multe-orĭ un închinătoriŭ a luĭ Aren abţinêndu-se de mânie, pe când tu nu facĭ nicĭ odată aşa, ci te-aĭ aservit cu totul patimeĭ. Nu sacrificĭ oĭ? In schimb însĕ sacrificĭ ómenĭ, suflete cugetătóre, pe unele prin fóme, pe altele prin blestemurĭ. Nicĭ o jertfă nu e maĭ demnă de bachus (Διόνυσος), deul beţieĭ şi al orgiilor. Cine a vĕdut vre-odată suflete sacrificate? Blĕstĕmat să fie templul lăcomieĭ! Dacă te-aĭ duce la templul idolilor, aĭ vedea sângele caprelor şi al boilor vărsat pe altare şi infectat, eară de te-aĭ duce la templul celuĭ lacom, veĭ vedea sângele ómenilor turnat pe jos; veĭ vedea acolo nu aripĭ de paserĭ ardênd, nu fum ieşind şi împrăştiindu-se în aer, ci corpurĭ de ómenĭ nimicite. Unia s-aŭ aruncat de pe stâncĭ în prăpastie, alţiĭ 'şĭ-aŭ pus laţul în gât, eară alţiĭ şi-aŭ petrecut sabia prin grumaz. Aĭ vĕdut jertfe crude şi neomenóse? Voeşcĭ a vedea maĭ grozave ca acestea? Eŭ iţĭ voiŭ arăta nu

corpurĭ de ómenĭ, ci suflete de ómenĭ sfâşiate acolo. Pentru că este posibil de a se sfâşia şi sufletele, negreşit cu o sfâşiere potrivită lor, dupre cum este şi mórtea sufletelor. „Sufletul care pĕcătuieşce, acela va muri“ (Iezech. 18, 4). Mórtea sufletuluĭ nu este ca a corpuluĭ, ci e cu mult maĭ grozavă. Mórtea corpuluĭ despărţind corpul de suflet, pe corp l-a liniştit de multele grijĭ şi durerĭ, eară pe suflet l-a trimis la locul cunoscut; apoĭ corpul descompunêndu-se cu timpul şi risipindu-se în maĭ multe părţĭ, acestea earăşĭ se unesc împreună cu aceiaşĭ rânduealâ ca şi maĭ 'nainte, şi aşa feliŭ corpul îşĭ reia sufletul sĕŭ. Mórtea sufletuluĭ însĕ e cu mult maĭ înfricoşată şi maĭ grozavă, pentru că după ce se desparte de corp, earăşĭ se uneşce cu acesta la timpul hotărît, după care apoĭ este aruncat în focul cel nestins. Aşa dară dupre cum este mórte sufletească, tot aşa este şi sfâşiere sufletească. Care este sfâşierea corpuluĭ? Aceia că el móre, şi este despărţit de energia sufletuluĭ. Care este sfâşierea sufletuluĭ? Şi aceasta este mórte, căcĭ dupre cum corpul atuncĭ móre, când sufletul îl părăsăşce de energia sa, aşa şi sufletul atuncĭ móre, când îl părăsăşce Sântul Duch de energia sa. Nişte ast-feliŭ de morţĭ se petrec maĭ ales la templul lăcomieĭ. Ele nu se satură, nicĭ că sunt mulţămite numaĭ cu sângele ómenilor, ci dacă nu vor jertfi chiar sufletul, saŭ maĭ bine dis, dacă nu vor lua în stăpânirea lor ambele suflete—al celuĭ ce a jertfit şi al celuĭ ce a fost jertfit—nu se satură templul lăcomieĭ. Maĭ'ntĕiŭ este necesitate de a fi sacrificat cel ce a sacrificat (lacomul), eară acesta sacrifică la rândul sĕŭ pe cel ce era viŭ până atuncĭ, căcĭ când acesta scóte din gura luĭ blestemurĭ, când batjocureşce, şi când îşĭ perde cumpătul, óre aceste rane ale sufletuluĭ nu sunt incurabile?

Aĭ vĕdut decĭ că cuvêntul nu este exagerat? Voeşcĭ a audi şi alt-ceva, şi a afla cum lăcomia este idololatrie, ba încă chiar maĭ urîciósă de cât aceasta? Idololatriĭ adorează şi sĕ închină fapturilor luĭ Dumnedeŭ, căcĭ ascultă: „Şi aŭ cinstit, dice, şi aŭ slujit făptureĭ de cât făcĕtoriuluĭ“ (Rom. 1, 25), eară tu te închinĭ făptureĭ tale, pentru că Dumnedeŭ nu a creat lăcomia, ci a fost inventată de nesaţul tĕŭ cel necumpătat. Priveşce acum rîsul şi nebunia celor lacomĭ. Ceĭ ce se închină idolilor, cel puţin respectă pe idolĭ, şi de ar vorbi cine-va de rĕŭ contra acestora, saŭ ĭ-ar insulta, iĭ se înfuriază şi se rĕscólă asupra luĭ, pe când tu, stăpânit ca de o beţie, te închinĭ

unuĭ lucru, care nu numaĭ că nu este scutit de acusațiunĭ, ci încă e încărcat de necucernicie. Ast-feliŭ decĭ, tu eștĭ cu mult maĭ rĕŭ de cât idololatriĭ, și nu aĭ nicĭ un cuvênt de apărare, ca să dicĭ, că faptul acesta nu este rĕŭ. Dacă și aceia sunt fără scusă, cu atât maĭ mult tu, care de miĭ de orĭ eștĭ acusat pe la judecătoriĭ din causa lăcomieĭ, și vorbeșcĭ de rĕŭ pe toțĭ. Dacă voeșcĭ, să cercetăm și de unde a intrat în lume idololatria. Un bărbat înțelept (Ințelepciunea luĭ Solomon, Cap. 14, 15) dice, că un om bogat mâhnit de mórtea cea fără de timp a fiuluĭ sĕŭ, și negăsind nicĭ-o mângâere în jalea luĭ, a făcut chipul fiuluĭ sĕŭ, la care uitându-se necontenit i se părea că îl are prin acea icónă. Lingușitoriĭ însĕ, al căror Dumnedeŭ este pântecele, încunjurând cu stimă acea icónă în respectul tatăluĭ, aŭ transformat obiceiul în idololatrie. Așa dară idololatria a fost introdusă din causa slăbăciuneĭ spirituluĭ, dintr'o obicĭnuință neresonabilă, dintr'o necumpătare lipsită de orĭ-ce rațiune. Dară lăcomia nu așa. De sigur că a intrat și ea în lume din causa slăbăciuneĭ spirituluĭ, și chiar s-ar putea dice că dintr'o împrejurare cu mult maĭ rea, căcĭ nu a scos cine-va pe fiul seŭ mort din casă, nicĭ n-a căutat mângâere în jelania sa, nicĭ lingușitoriĭ nu l-aŭ împins de a-ĭ face icóna, însĕ cum? Vĕ voiŭ spune îndată. Cain a înșălat pe Dumnedeŭ, căcĭ oprind pentru dênsul ceia ce trebuia să se dee ca sacrificiŭ luĭ Dumnedeŭ, a sacrificat aceia ce trebuia să fie al sĕŭ, adecă ce a fost maĭ rĕŭ, și cu chipul acesta rĕul s-a început cu Dumnedeŭ. Dacă noĭ suntem aĭ luĭ Dumnedeŭ, apoĭ cu atât maĭ mult a luĭ Dumnedeŭ este și protia asupra averilor nóstre. Incă și aplecarea femeilor spre pofte a venit tot din lăcomie. Am vĕdut fetele ómenilor, ce aŭ cădut în pofte, și cum din acestea aŭ cădut earăși în iubirea de banĭ. A dori ca să aĭ maĭ mult de cât apropele, pentru satisfacerea poftelor lumeșcĭ, de nicăirĭ nu vine, de cât că s-a recit iubirea. A voi ca să aĭ maĭ mult, de nicăirĭ nu vine, de cât din prostie, din misantropie și din mândrie. Nu vedĭ pămêntul cât e de mare? și cu tóte acestea cu cât maĭ trebuitoriŭ este aerul, și ceriul? Pentru ca Dumnedeŭ să-țĭ stingă lăcomia, privește în ce măsură a făcut el creaturile sale; eară tu încă și așa răpeșcĭ? Audĭ că lăcomia este idololatrie, și nicĭ așa nu tremurĭ? Voeșcĭ a clironomisi pămêntul? Eĭ bine, nu veĭ avea clironomie în ceriurĭ. Te grăbeșcĭ să lașĭ altora clironomie, ca pe tine să te lipseșcĭ de ea? Spune-mĭ, dacă cine-va

ți-ar hărăzi tótă puterea, óre nu aĭ primi-o? Eată că e cu putință acum, dacă tu aĭ voi. De și unia dic că se scârbesc când lasă altora averile, și că ar fi voit, ca maĭ degrabă să le mănânce iĭ,de cât să vadă pe alțiĭ devenind stăpânĭ pe ele, iată că nicĭ eŭ nu te voiŭ scóte din această idee, care nu este, de cât a unuĭ suflet slab; dară cel puțin macar aceasta să se facă: prin testamentele tale lasă pe Christos clironom. Aceasta ar fi trebuit ca să o făcĭ pe când eraĭ în viață, căcĭ atuncĭ aĭ fi probat buna ta disposițiune, dară cu tóte acestea fă-te generos măcar silit de împrejurărĭ. Chiar și Christos de aceia a poruncit de a da eleimosină la săracĭ, ca să ne facă filosofĭ fiind noĭ în viață, ca să ne convingă de a desprețui averile, de a ne învăța ca să ne ridicăm maĭ pre sus de cele pămêntescĭ. Dară ca tu să daĭ averea ta când deja eștĭ în gura morțiĭ și când nu maĭ eștĭ stăpân pe sine-țĭ, aceasta nu înseamnă că aĭ desprețuit averile. Atuncĭ tu nu daĭ din a le tale cu propria ta voință, ci împins de necesitate; atuncĭ mulțămirea se cuvine morțiĭ, eară nu ție; aceasta nu resultă din afecțiunea ta către ceĭ cărora li aĭ lăsat averea, ci din siluirea morțiĭ. Dară cel puțin facă-se aceasta măcar, fă, dic, ca macar atuncĭ să te scapĭ de patimă. Aminteșce-țĭ ceia ce aĭ răpit de la alțiĭ, aminteșce-țĭ de cele cu care aĭ înșălat pe alțiĭ, tóte înapoeșce-le împătrit, și așa te veĭ justifica înaintea luĭ Dumnedeŭ. Dară sunt unia cariĭ ajung la atâtă nebunie și împetrire, în cât chiar nicĭ atuncĭ nu vor să înțeleagă frica de rëspundere, ci ca cum pare că s-ar sili ca să-șĭ atragă asupră-li o maĭ grozavă pedeapsă din partea luĭ Dumnedeŭ, totul fac ca să 'șĭ îngreuieze posițiunea lor. De aceia fericitul Pavel scria Efesenilor: „Ca fiĭ lumineĭ să umblațĭ“. Cel lacom însĕ, trăieșce maĭ mult în întunerec, eară întunerecul cel mare prăpădeșce totul.

„Si nu vĕ amestecațĭ, dice, cu faptele cele fără de róda ale întunereculuĭ, ci maĭ vîrtos și mustrațĭ. Că cele ce se fac întru ascuns de către dânșiĭ, rușine este ale și grăi“. Audițĭ, vĕ rog, toțĭ câțĭ avețĭ ca princip practic al viețeĭ, de a nu fi urîțĭ de nimenĭ, ci încă chiar de a fi iubițĭ de toțĭ. Iată că acela răpeșce diua-miada mare, și tu te temĭ de a-l mustra, căcĭ dicĭ: «ce folos voiŭ avea, dacă el mĕ va urî»? Te temĭ de ură dacă tu îl veĭ mustra după dreptate? Dară aceasta nu este o ură zadarnică. Mustră pe fratele tĕŭ, ia-țĭ

asupra ta dușmănia luĭ provenită din dragostea ce tu aĭ către Christos, și împedecă-l de a cădea în prăpastia spre care se duce. A te împărtăși din masa luĭ, a pronunța cuvinte bune, a-l încărca de salutărĭ și de laude, pe care nu le merită, tóte acestea nu daŭ dovada uneĭ prieteniĭ marĭ. Noĭ trebuie de a presenta niște ast-feliŭ de darurĭ prietenilor noștri, ca prin ele să smulgem sufletele lor de sub mânia luĭ Dumnedeŭ, să-ĭ ridicăm când îĭ vedem zăcênd în cuptorul rĕutățeĭ. «Dară nu se îndreaptă», dicĭ tu. Nu face nimic, tu fă-țĭ datoria ce te privesce, spre a te justifica înaintea luĭ Dumnedeŭ. Nu ascunde talantul în pămênt. De aceia aĭ cuvêntul, de aceia aĭ limbă și gură, ca să îndrepțĭ pe aprópele. Singure animalele nu se îngrijesc de aprópele lor, eară tu, care chemĭ tată pe Dumnedeŭ, și frate pe aprópele tĕŭ, îl vedĭ pe acesta făcênd o mulțime de rele, și tacĭ preferând maĭ mult dragostea de cât folosința luĭ sufletească? Nu, vĕ rog, căcĭ nu póte fi o altă probă maĭ mare de iubire adevĕrată, de cât aceia de a nu trece cu vederea pe frațiĭ, cariĭ greșesc. Aĭ vĕdut póte pe unia dușmănindu-se; eĭ bine, intervină între dênșiĭ și rupe dușmănia. Aĭ vĕdut pe alțiĭ răpind cu lăcomie averile streine; împedecă-ĭ de la aceasta. Aĭ vĕdut póte nedreptățițĭ; ia-li apărarea, căcĭ prin aceasta nu li-aĭ folosit lor atâta, pe cât ție singur. De aceia suntem prietenĭ, ca să ne ajutăm și să ne folosim uniĭ pe alțiĭ. In alt mod veĭ asculta cele ce 'țĭ spune prietenul, și în alt mod cele spuse de cine s-ar întâmpla, pentru că pe unul ca acesta póte îl bănuiescĭ, dupre cum bănuiescĭ póte și pe dascal, însĕ pe prieten nicĭ de cum. „Că cele ce se fac întru ascuns de către dênșiĭ, dice, rușine este ale și grăi. Eară tóte vădindu-se de lumină, se arată, că tot ce se arată lumină este". Dară ce voesce să spună aicĭ? El voesce a dice, că unele pĕcate se fac aicĭ pe ascuns, eară altele pe față, acolo însĕ nu va fi așa, căcĭ nimenĭ nu va fi care să nu-șĭ cunóscă greșalele sale. De aceia dice: „Eară tóte vădindu-se de lumină, se arată". Dară ce? Óre vorbesce aicĭ despre idololatrie? Nu, ci este vorba de viață și de pĕcate. „Că tot ce se arată, lumina este."

De aceia vĕ rog, ca nicĭ să nu vĕ leneviţĭ mustrând pe alțiĭ, și nicĭ să nu vĕ supărațĭ când sunteţĭ mustrațĭ. Pe cât timp se face ce-va la întunerec, se săvêrșasce cu maĭ mare nepăsare, eară când maĭ sunt și alțĭ marturĭ,

atuncĭ faptul se scóte la lumină. De aceia noĭ să facem totul ce ni stă prin putinţa, ca să scăpăm pe fraţiĭ noştri de mórtea sufletească; să li împrăştiem intunerecul di'mprejurul lor, ca ast-feliŭ să pótă vedea sórele dreptăţeĭ. Când sunt maĭ mulţĭ luminătorĭ, calea virtuţeĭ li va fi maĭ lesniciósă, căcĭ lumina se întinde tot maĭ mult, împrăştiind întunerecul, eară ceĭ din întunerec maĭ mult încă vor fi stăpâniţĭ de el. Dară dacă s'ar întâmpla din contra, adecă dacă grosimea, saŭ maĭ bine dis desimea păcatelor şi a întunerecului vor stăpâni lumina, şi-ĭ vor nimici strălucirea eĭ, apoĭ e teamă ca nu cum-va să se stingă şi aceştĭ luminătorĭ. Aşa dară, pentru ca să putem folosi altora, şi să ne folosim şi pe noĭ în acelaşĭ timp, e necesar de a sta aşa, adecă de a remânea în lumină, ca ast-feliŭ pentru tóte să înălţăm slavă luĭ Dumnedeŭ, prin charul şi filantropia unuia născut al său fiŭ, căruia împreună cu Tatăl şi cu Duchul Sânt, se cuvine slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în veciĭ vecilor. Amin.

OMILIA XIX.

„Socotiţĭ drept aceia cum să umblaţĭ cu pază, nu ca nişte neînţelepţĭ, ci ca ceĭ înţelepţĭ, rescumparând vremea, că dilele rele sunt. Drept aceia nu fiţĭ nepricepuţĭ, ci cunoscênd ce este voea luĭ Dumnedeŭ“ (Cap 5, 15—17).

Earăşĭ curăţĭ rădăcina amărăciuneĭ, earăşĭ taie din fund ocasia iuţeleĭ, căcĭ ce dice? „Socotiţĭ cum să umblaţĭ“. Printre lupĭ iĭ sunt ca nişte oĭ, drept care li poruncesce de a fi ca porumbiĭ, „Şi fiţĭ proştĭ ca porumbiĭ“ (Math. 10, 16). După ce iĭ eraŭ printre lupĭ, şi li era poruncit a nu se apăra, ci a suferi rĕul, de şi ar fi fost deajuns ca să devină destul de slabĭ prin cele dise maĭ înainte, cu tóte acestea privesce exageraţia apostoluluĭ, când maĭ adaoge încă în a-ĭ sfătui şi a se asigura ast-feliŭ şi pe el, şi pe dênşiĭ. Cetăţĭ întregĭ purtaŭ resboiŭ cu dênşiĭ, ba încă resboiul a întrat şi în casa familiară, unde se rĕsculase tatăl contra fiiuluĭ, fiul contra tatăluĭ, muma

contra fiiceĭ, şi fiica contra mumeĭ. Şi de unde proveniaŭ aceste desbinărĭ? Aŭ audit pe Christos spunênd: „Care nu se leapădă de tóte avuţiile sale, nu póte fi vrednic de mine“. (Luca 14, 33), şi earăşĭ: „Cel ce iubeşce pre tată şi pre mumă maĭ mult de cât pre mine, nu este mie vrednic“ (Math. 10, 37). Deci ca să nu creadă că introduce resbóe şi lupte fără scop, de unde urma a se naşce o mare mânie asupra lor, de şi eraŭ causa duşmănieĭ tocmaĭ iĭ, apostolul li spune: „Socotiţĭ cum să umblaţĭ cu paza“, adecă, «afară de predică de nicăirĭ aiurea să nu daţĭ ocasie de duşmănie contra vóstrĕ; numaĭ aceasta să vĕ fie motiv de duşmănie. Nimenĭ dintre voĭ să nu acuse pe un altul, ci să'ĭ arătaţĭ tótă cinstea şi supunerea vóstrĕ, când cu nimic nu se vatămă predica, când cu nimic nu sunteţĭ împedecaţĭ în evsevia vóstrĕ, căcĭ dice: „Daţĭ dară tuturor cele ce sunt cu datorie; celuĭ cu dajdia, dajdie, celuĭ cu dijma, dijma“ (Rom. 13, 7), pentru că dacă în tóte cele-l alte vĕ vor vedea blândĭ şi ascultătorĭ, se vor ruşina». „Nu ca nişte neînţelepţĭ, ci ca ceĭ înţelepţĭ, rescumpărând vremea“. Prin aceste cuvinte el nu voeşce a ne sfătui ca să fim nestatornicĭ şi lesne schimbătorĭ în afacerile nóstre, ci ca cum ar dice: «timpul nu este al vostru; voĭ acum sunteţĭ bejenarĭ şi trecĕtorĭ, sunteţĭ strĕinĭ şi necunoscuţĭ aicĭ, nu căutaţĭ cinste, nu căutaţĭ slavă, nu căutaţĭ stăpânie şi nicĭ rĕsbunare; tóte le răbdaţĭ, şi cu aceasta rescumpăraţĭ vremea; plătiţĭ orĭ-ce v-ar cere, fie chiar că aţĭ da totul.» Gândeşce-te la cele ce'ţĭ spun: cine-va are o casă strălucită şi într'una din dile întră acolo tâlharii, cu scop de a-l omorî; de cât acela dând mulţĭ banĭ tâlharilor a scăpat teafăr, cu care ocasie noĭ dicem, că el s-a rescumpărat. Eĭ bine, iată şi tu aĭ o casă mare, şi o credinţă adevĕrată. Intr'una din dile vin rĕŭ-făcĕtoriĭ ca să'ţĭ iee totul; dară eŭ'ţĭ dic: dă orĭ-ce ar cere iĭ, numaĭ capitalul scapă, voiŭ să dic credinţa ta. „Că dilele sunt rele“. Care este rĕutatea dileĭ? Rĕutatea dileĭ trebuie a dura în acea di. Ce este rĕutatea corpuluĭ? Bóla. Ce este rĕutatea spirituluĭ? Viclenia luĭ. Ce este rĕutatea apeĭ? Amărăciunea eĭ. Şi în fine rĕutatea fie-căruĭ lucru, este înseşĭ firea aceluĭ lucru. Deci dacă rĕutatea este în di, apoĭ trebuie a fi numaĭ în acea di, în acele ore, în fine în acea lumină a dileĭ. Şi Christos dice: „Ajunge dileĭ rĕutatea eĭ“

(Math. 6, 34). De aicĭ noĭ vom putea cunóşce şi semnificaţia diceret apostoluluĭ. Decĭ cum el numeşce dilele rele? Cum numeşce timpul rĕŭ? El nu numeşce rea diua în sine, saŭ esenţa dileĭ, şi nicĭ nu numeşce rele creaturile luĭ Dumnedeŭ, ci ceia ce se petrece în ele, dupre cum şi noĭ avem obiceiul de a dice: «adĭ am petrecut o di rea şi próstă»; de şi de alt-felin cum ar fi fost próstă, dacă nu din causa celor ce s-aŭ petrecut în cursul eĭ? Dară cele petrecute în cursul eĭ, sunt unele bune, şi acestea sunt de la Dumnedeŭ, pe când acele rele sunt de la ómenĭ rĕĭ. Aşa dară ómeniĭ sunt creatoriĭ relelor întâmplate în timpurĭ, şi de aceia prin abus se numesc timpurile rele, dupre cum şi noĭ obicĭnuim a le numi. „Drept aceia nu fiţĭ nepricepuţĭ, dice, ci cunoscênd ce este voea luĭ Dumnedeŭ."

„Şi nu vĕ îmbătaţĭ de vin, întru care este curvia" (Vers. 18). Necumpătarea vinuluĭ face pe ómenĭ furioşĭ, îndrăzneţĭ şi lesne a greşi, iuţĭ şi de nesuferit. Vinul s-a dat spre a înveseli inima omuluĭ, eară nu pentru beţie; dară acum dacă nu se îmbată cine-va, e credut faptul acesta ca resultatul nevoĭniciei şi de rîs. Care speranţă de mântuire vom avea? E de rîs, spune-mĭ, de a nu se îmbăta cine-va? pe când e cu totul contrar, căcĭ a se îmbăta trebuie a fi de rîsul şi despreţul tuturor. Chiar şi omul ordinar trebuie a sta departe de beţie, dară cu cât maĭ mult încă ostaşul, care se învêrteşce printre spade, sânge şi masacrurĭ; cu atât maĭ mult, dic, ostaşul, când şi din altă parte este stăpânit de mânie, voiŭ să dic, din causa putereĭ şi a stăpânireĭ pe care le represintă, şi pentru că incontinuŭ el este băgat în certe şi intrigĭ. Voeşcĭ să afli în ce împrejurare vinul este bun? Ascultă scriptura, care dice: „Daţĭ băutură, care îmbată, celor ce sunt în supărărĭ, şi vin să bea celor ce sunt în durerĭ" (Pilde 31, 6), şi cu drept cuvênt, căcĭ vinul móie pe omul aspru şi posomorît, şi-ĭ împrăşcie noriĭ mânieĭ. „Vinul veseleşce inima omuluĭ" (Ps. 103, 16). Decĭ cum vine beţia din vin, pe câtă vreme nu e posibil ca vinul să lucreze asupra omuluĭ cele contrare destinaţiuneĭ sale? Aşa dară e cert, că beţia nu derivă din vin, ci din necumpătarea celuĭ ce'l bea. Vinul nu ni-a fost dat pentru alt-ceva, de cât numaĭ pentru sănătatea corpuluĭ, însĕ, necumpătarea impedică şi aceasta. Ascultă pe acest fericit ce scrie şi vorbeşce luĭ Timotheiŭ: „Puţin vin primeşce pentru

stomachul tĕŭ, şi pentru cele dese slăbăciunile tale“ (I Thimoth. 5, 23). Pentru aceia Dumnedeŭ a făcut corpurile nóstre cu atâta simetrie, ca să ne săturăm cu puţin, învăţându-ne de aicĭ, că el ni-a făcut sprintenĭ pentru o altă viaţă. El voia ca de la început să ni dea acea viaţă, dară fiind-că ne-am făcut nevrednicĭ de ea, a amânat'o; însĕ chiar în timpul acesta de amânare nu ne-a permis ca să usăm de vin în mod necumpătat. Un pahar mic de vin şi o pâne e deajuns spre a umplea pântecele omuluĭ. Dumnedeŭ a făcut pe om maĭ cumpătat de cât tóte cele-l-alte vietăţĭ pe care el le stăpâneşce, şi prin analogie şi corpul sĕŭ e cu mult maĭ mic de cât al multora, ceia ce nimic nu invederează, de cât că ni s-a' înlesnit putinţa de a călători cu iuţime cătră o altă viaţă. „Nu vĕ îmbătaţĭ de vin, dice, întru care este curvia“, pentru că beţia nu numaĭ nu salvează ci şi prăpădeşce, şi nu numaĭ corpul, ci şi sufletul. „Ci vĕ umpleţĭ de Duchul, vorbind întru voĭ în psalmĭ, şi laude, şi cântărĭ duchovniceşcĭ, lăudând şi cântând întru inimele vóstre Domnuluĭ; mulţamind pururea pentru tóte, întru numele Domnuluĭ nostru Iisus Christos, luĭ Dumnedeŭ şi Tatăl, plecându-vĕ unul altuia întru frica luĭ Dumnedeŭ“ (Vers. 19—21). «Voeşcĭ, dice, să te veseleşcĭ? Voeşcĭ să'ţĭ petrecĭ diua cum se cade? Eĭ bine, eŭ 'ţĭ daŭ băutura spirituală. Beţia taie chiar vocea cea maĭ armoniósă, gângăveşce şi împleteceşce limba nóstrĕ, strîmbă ochiĭ, şi în fine schimonoseşce totul din noĭ. Învaţă a cânta, şi veĭ vedea câtă plăcere veĭ simţi, pentru că ceĭ ce cântă cântărĭ duchovniceşcĭ se umplu de Duchul Sânt, pe când ceĭ ce cântă ode sataniceşcĭ se umplu de duchul cel necurat.» Ce înseamnă óre: „întru inimele vóstre Domnuluĭ“? Adecă a fi cu atenţiune la ceia ce cântă, a fi cu înţelepciune, pentru că ceĭ ce nu iaŭ sama, ci cântă cum s-ar întâmpla, îi rătăceşce inima şi cugetul în timpul pe când pronunţă vorbele. „Mulţamind pururea pentru tóte, dice, întru numele Domnuluĭ nostru Iisus Christos, luĭ Dumnedeŭ şi Tatăl, plecându-vĕ unul altuia întru frica luĭ Dumnedeŭ“, adecă, după cum dice tot acest fericit: „Întru tóte prin rugăciune cu mulţamită cererile vóstre să se arate luĭ Dumnedeŭ“ (Filip 4, 6), căcĭ nimic nu inveseleşce

atât pe om, ca atunci când el este recunoscĕtoriŭ. Maĭ cu samă noĭ putem a mulţămi luĭ Dumnedeŭ, depărtând spiritul nostru de la cele spuse maĭ'nainte, şi curăţindu-l prin cele arătate. „Ci vĕ umpleţi de Duchul", dice. Aşa dară, e în noĭ acest Duch? Negreşit că este în noĭ, saŭ că maĭ drept vorbind póte fi în noĭ, căcĭ dacă alungăm orĭ ce minciună de la noĭ, dacă îndepărtăm amărăciunea, şi mânia, şi iuţimea, curvia şi tótă necurăţia; când în fine devenim buní, milostivĭ, şi iertăm unul altuia; când măscărăciunea şi glumele próste nu sunt cu noĭ; când noĭ înşi-ne ne pregătim de a fi vrednicĭ, apoĭ ce póte impedeca pe Duchul Sânt de a nu se pogorî asupra nóstrĕ? Şi nu se pogóră încă, cum s-ar întâmpla, ci umple inimele nóstre. Când interiorul nostru are atâta lumină, la urmă nicĭ nu ni se pare a fi atât de grea practicarea virtuţeĭ, ci lesniciósă şi uşóră. «Mulţămind pururea", dice. Adecă ce? Noĭ trebuie a-ĭ mulţămi pentru tóte cele ce se întâmplă? Da; chiar de am fi în vre-o bólă, şi chiar de am fi în sărăcia cea maĭ mare; căcĭ dacă chiar în legea veche un înţelept sfătuieşce şi dice: „Tot ce se va întâmpla ţie, primeşce, şi întru schimbările smereniel tale depărtează de la tine mânia" (Sirach 2, 4), adecă rabdă îndelung, apoĭ cu atât maĭ mult noĭ ceĭ din legea nóuă trebuie a-ĭ mulţămi pururea chiar în suferinţele nóstre. Chiar de nu şciĭ cuvêntul pentru care suferĭ, tu mulţămeşce-ĭ luĭ, căcĭ aceasta este adevărata mulţămire. Dacă tu-ĭ mulţămeşcĭ când prosperezĭ şi 'ţĭ merg bine tóte afacerile, nu e nimic de mirare; ceia ce se cere, este de a-ĭ mulţămi când eştĭ în scârbe, în supărărĭ şi în necazurĭ. Nu vorbi nimic maĭ mult, de cât acest cuvênt scurt: mulţămescu-ţĭ ţie Stăpâne. Şi ce dic eŭ despre scârbele de aicĭ? Noĭ trebuie a mulţămi luĭ Dumnedeŭ chiar pentru gheena, pentru suferinţele şi pedeapsa de acolo. Acest fapt ne va folosi mult, fiind cu băgare de samă, căcĭ vom avea, ca în loc de frâu, pusă în inimele nóstre frica de gheena.

*) Decĭ, noĭ să mulţămim luĭ Dumnedeŭ nu numaĭ pentru binefacerile cele arătate ce le primim de la dênsul, ci şi pentru cele nearătate, şi chiar pentru acelea care ni le acordă fără voea nóstrĕ, pentru că de multe-orĭ fără

---

*) **Partea morală. Nu trebuie a examina cu minuţiositate greşalele altora, ci a ne pleca uniĭ altora întru frica luĭ Dumnedeŭ, ş luĭ a-ĭ mulţămi pentru tóte. (Veron.)**

să voim noi și fără să șcim, el ni face bine. Dacă póte nu credețĭ, eŭ vĕ voiŭ clarifica acest fapt. Elinii cei necurați și necredincioșĭ nu óre atribuie sórelui totul, cum și idolilor lor? Dară ce? Nu óre el li face bine și acestora? Nu óre e resultatul aceliașĭ pronii că aceia trăiesc, sunt sănătoșĭ, fac copiĭ, și cele-l-alte? Dară așa numițiĭ Marcioniștĭ? Nu și aceștia hulesc pe Dumnedeŭ ca și Manicheii? Și cu tóte acestea nu și lor li face bine pe fie-ce di? Dacă însĕ el face bine și acelora, cari nu-l cunosc, cu atât maĭ mult nóuĕ. Ce altă îndeletnicire e maĭ demnă de Dumnedeŭ, de cât de a face bine neamuluĭ omenesc, fie prin pedeapsă, fie prin iertare? Așa dară nu numaĭ când suntem în prosperitate să-ĭ mulțămim, căcĭ aceasta nu e vre-o treabă mare. Aceasta o șcia și diavolul, pentru care și dicea: „Aŭ dóră în zadar se teme Iob de Domnul? Aŭ n-aĭ îngrădit tu tóte cele dinafara și cele dinăuntru ale caseĭ luĭ? Și tóte cele ce sunt pri'mprejurul luĭ?... ci trimite mâna ta, și te atinge de tóte câte are el, și nu te va bine-cuvênta“ (Iob. 1, 9—11). Și cu tóte acestea nimic maĭ mult n-a câștigat spurcatul, și nicĭ să fie de a câștiga vre-odată ce-va de la noĭ, ci chiar când suntem în săracie, când suntem în bóle și în strîmtorărĭ, să-ĭ adresăm mulțămirĭ luĭ Dumnedeŭ. Când dic mulțămire nu înțeleg numaĭ cu cuvintele și cu limba, ci cu faptele, cu cugetul și cu inima nóstrĕ. Să-ĭ mulțămim din tot sufletul nostru, pentru că el ne iubeșce maĭ mult de cât născĕtoriĭ noștri, și pe cât de mare este deosebirea între bunătate și rĕutate, pe atât de mare e deosebirea între iubirea luĭ Dumnedeŭ și acea a născĕtorilor noștri. Aceste cuvinte nu sunt ale mele, ci ale luĭ Christos, care ne-a iubit pre noĭ, căcĭ ascultă ce dice el: „Care om este dintre voĭ, de la care de va cere fiul sĕŭ pâne, aŭ dóră peatră-ĭ va da luĭ?...., Decĭ dacă voĭ rĕĭ fiind, șcițĭ să dațĭ darurĭ bune fiilor voștri, cu cât maĭ vîrtos Tatăl vostru cel din ceriurĭ, va da cele bune, celor ce cer de la dênsul“? (Math. 7, 10—12). Și earășĭ ascultă ce dice aiurea: „Aŭ dóră va uita femeia pe pruncul sĕŭ, saŭ nu-ĭ va fi milă de fiiĭ pântecelui sĕŭ? că de va și uita femeia pre aceștia, dară eŭ nu te voiŭ uita pre tine, dice Domnul“ (Isaia 49, 15). Dacă el nu ne-ar iubi, apoĭ pentru ce

ne-a făcut? Nu cum-va avea el vre-o trebuinţă? Nu cum-va noĭ îndeplinim vre-o necesitate a luĭ, saŭ vre-o slujbă? Nu cum-va are vre-o nevoe de noĭ? Dară ascultă ce dice Profetul: „Dis-am Domnuluĭ: Domnul meŭ eştĭ tu, că bunătăţile mele nu-ţĭ trebuiesc" (Ps. 15, 2). Dară nerecunoscĕtoriĭ şi nesimţitoriĭ dic, că dacă Dumnedeŭ este bun, apoĭ de bunătatea luĭ este absolut necesar a fi legată egalitatea către toţĭ. Dară spune-mĭ nerecunoscĕtoriule: Ce anume dicĭ tu că nu este din bunătatea luĭ Dumnedeŭ, şi de ce egalitate vorbeşcĭ? «Cutare, dicĭ, e beteag din copilărie, un altul se înfuriază şi este demonizat, un altul a petrecut tótă viaţa în sărăcie şi a ajuns la adâncĭ bătrâneţe tot în sărăcie, un altul şi-a consumat tótă viaţa în bóle; apoĭ aceasta, dicĭ, e faptul pronieĭ luĭ? Unul este surd, altul mut, unul sărac, pe când un altul, de şi stricat şi spurcat cu desăvêrşire se bucură totuşĭ de averĭ, ţine şi întreţine amante şi parasiţĭ, are casă strălucită, şi în fine trăiesce o viaţă trândavă». Şi cu alte cuvinte bolborosesc multe de aceste acusaţiunĭ contra pronieĭ luĭ Dumnedeŭ. Dară ce am putea dice noĭ către aceştia? Dacă ar fi Elinĭ şi ne ar întreba: de cine se guvernează lumea? şi noĭ 'ĭ-am întreba earăşĭ acelaşĭ lucru. Dară ce? Óre tóte ce se vĕd, sunt fără nicĭ o îngrijire din partea cuĭ-va? Dară cum cinstiţĭ voĭ deiĭ, şi vĕ închinaţĭ demonilor şi eroilor? căcĭ dacă este pronie, apoĭ acea pronie adumbreşce pe toţĭ. Dacă unia ar fi nemulţămiţĭ în sufletul lor, fie iĭ Chreştinĭ saŭ şi Elinĭ, şi s-ar clătina în tóte părţile, ce am putea să li spunem? Ia spune-mĭ, te rog: óre atâtea bunătăţĭ, ce le vedem, ar putea să se desfăşure în mod automatic? Lumina de tóte dilele, ordinea şi pronia, drumul stelelor, succedarea regulată a dilelor şi a nopţilor, continuitatea natureĭ în plante, în vietăţĭ şi în ómenĭ, de unde vin acestea? Cine, spune-mĭ, este, care guvernează tóte acestea? Dară dacă nu se interesază nimenĭ, ci totul se mişcă automatic, apoĭ cine învêrtind această camară frumósă şi mare,—voiŭ să dic ceriul—a aşedat'o deasupra pămêntuluĭ, saŭ şi pe ape? Cine dă timpurile cele fertile şi trimite ploile cele îmbelşugate? Cine a aşedat în seminţurĭ şi în plante atâta putere creatóre? Căcĭ tot ceia ce vine automatic, e fără rânduealâ, pe când ordinea şi buna orânduealâ se face numaĭ cu artă. Dară spune-mĭ, óre în lucrurile de pre lângă noĭ, care se fac aşa dicênd automatic, nu vedem noĭ multă neorânduealâ, mult vuet şi tulburare? Şi nu dic de acel fapt întâmplat automatic, ci de

un lucru făcut de cine-va, însĕ fără vre-o artă. De exemplu: fie bună óră lemne și petre, fie și var grămădite tóte la un loc; apoĭ apuce-se un om fără experiență de clădire; clădească el, dic, și ridice casa. Eĭ bine, nu ar strica el totul? Fie, apoĭ, o corabie și aibă tóte cele trebuitóre, afară de căpitanul care să o cârmuiască; eĭ bine acea corabie—bine lucrată de alt-feliŭ—va putea ea óre pluti singură? Dară apoĭ pămêntul acesta atât de mare, cum de stă el pe ape, și cum de s-a invîrtoșat în trecerea timpuluĭ, fără de vr'o putere, care să-l combine și să-l întăriască în așa feliŭ? Care ar fi explicarea la tóte acestea? Dară dacă pămêntul sprijine și ceriul, iată și o altă greutate asupra luĭ, pe când dacă ceriul ar fi pus pe ape, iată și o altă nedumerire. In adevĕr că nedumerirea aceasta încetează din moment ce noĭ vom vedea aicĭ resultatul proniei divine. Faptul e cert, că cele ce se pórtă pe ape nu trebuie a fi convexe, ci concave. Și pentru ce aceasta? Pentru că întregul corp al objectuluĭ concav se acufundă în apă, dupre cum e cu corabia, pe când corpul convex este cu totul afară, și numaĭ marginele luĭ se sprijinesc, ast-feliŭ că are nevoe de un alt corp întocmaĭ, puternic si greŭ ca și el, ca așa să pótă purta greutatea de pe el. Dară óre aerul pórtă ceriul? Insĕ aerul e cu mult maĭ ușurel și maĭ rar, și nu pote să supórte chiar o mică greutate, ne cum o greutate atât de mare ca a ceriuluĭ. Dară aicĭ care póte fi rĕspunsul? Ore nu e de o mie de orĭ ridicul de a cugeta ast-feliŭ de lucrurĭ, și a cere rațiunea de ce și pentru ce? In general vorbind, dacă am voi a cerceta cu amănunțime și am scărmăna cuvêntul de ce și pentru ce, asupra proniei divine, eĭ bine, secule întregĭ nu ni-ar ajunge, pentru că vom întreba, ceia ce cercetam maĭ adineórea: tóte acestea sunt resultatul proniei, saŭ al ne-preîngrijireĭ? Dacă nu sunt al proniei divine, earășĭ vom întreba: dară cum s-aŭ făcut? Insĕ nu aĭ ce respunde. Veĭ dice póte, că nu sciĭ? Eĭ bine, cu atât maĭ mult nu trebuie ca să cercetezĭ despre lucurile omenescĭ, și nicĭ să le vênturĭ fără folos. Și de ce óre? Pentru că omul este cea maĭ cinstită făptură dintre tóte cele l-alte; pentru că tóte acestea s-aŭ făcut pentru dênsul, și nu el a fost făcut pentru dênsele. Dacă tu nu sciĭ și nu pricepĭ chiar înțelepciunea proniei luĭ și a iconomiei luĭ, apoĭ cum veĭ putea șci rațiunele cele atingĕtóre de persóna luĭ? Spune-mĭ, te rog, de ce părțile de nord a le pămêntuluĭ sunt nelocuite? de

ce cele de sud? De ce a făcut pe om atât de mic, şi atât de departe de ceriŭ, în cât maĭ că se îndoieşce despre fenomenele de sus? Spune-mĭ, de ce în timpul iernei nóptea e maĭ mare, şi în timpul vereĭ e maĭ mică de cât ḑiua? Pentru ce atâta frig, atâta ferbinţală? Pentru ce corpul e muritoriŭ? Şi altele miĭ de întrebărĭ iţĭ fac, şi dacă voeşcĭ, nu voiŭ înceta a te întreba, şi tu nu veĭ şci ce să rěspunzĭ nimic, ast-feliŭ că chiar din faptul acesta, că nu ni sunt cunoscute cuvintele de ce şi pentru ce, noĭ putem vedea resultatul pronieĭ divine. Ar putea crede cine-va pe om ca pricină a tóte, dacă nu cum-va aceasta ni-ar mărgini cugetarea nóstre. «Dară cutare, ḑicĭ tu, este sărac, şi sărăcia e rěŭ lucru. Altul e bolnav, eară bóla e greŭ de suportat». Ce este bóla? Ce este beteşugul la om? Nimic nu sunt acestea, omule; un singur rěŭ există: a pěcătui şi numaĭ acest rěŭ suntem datorĭ a-l examina. Noĭ însě, lăsând la o parte adevěratele cause ale relelor, în adevěr demne de cercetat, ne amestecăm fără reson în alte chestiunĭ. Pentru ce nicĭ unul dintre voĭ nu cercetează, de ce a pěcătuit? Óre în mine stă a pěcătui? Óre nu în mine? Şi de ce am nevoe ca să rătăcesc în multe cuvinte? ci să caut maĭ bine rěul chiar în mine. Óre m-am stăpânit de mânie? Óre m-am stăpânit de iuţală? saŭ că póte am făcut aceasta de ruşine, saŭ de frica ómenilor? Apoĭ după ce voiŭ găsi obârşia rěuluĭ, voiŭ afla, de sigur, că a pěcătui zace în mine însu-mĭ. Dară nimenĭ nu examinează aceste fapte, nimenĭ nu le censurează cu minuţiositate, ci simplu şi maĭ mult la suprafaţă, după cum ḑice şi Iob: „Omul înt'alt chip înótă cu cuvintele" (Iob. 11, 12). Ce'ţĭ pasă ţie, dacă cutare e orb, dacă altul e sărac? Dumneḑeŭ nu ţi-a ordonat ţie de a pîndi pe alţiĭ, ci de a te pîndi pe tine singur ce facĭ. Dacă póte te îndoieşcĭ că ar fi vre-o putere care privighează şi diriguieşce totul din lume, de sigur că eştĭ cel maĭ prost dintre toţĭ ómeniĭ; eară dacă credĭ şi eştĭ convins de aceasta, apoĭ de ce te îndoieşcĭ, că trebuie a mulţămi luĭ Dumneḑeŭ? „Mulţamind pururea pentru tóte luĭ Dumneḑeŭ şi Tatăl" şi tu de ce te îndoieşcĭ? Du-te la doctor acasă, şi veĭ vedea cum el taie şi arde rana bolnavuluĭ ce se găseşce acolo. Du-te la atelierul de lemnărie, şi nu aĭ să cercetezĭ cu atâta amănunţime, de şi póte că nu şciĭ nimic din cele ce se fac acolo, de şi multe ţi se par cu anevoe de explicat, ca de pildă când sculptează lemnul şi-l transformă în ob-

ject de artă. Dară te voiŭ duce la un alt meşteşug maĭ lesnicios, şi acolo maĭ mult încă te veĭ confusa: de pildă pictura. Eĭ bine, nu ţi se pare că ceia ce pictorul face, este fără scop? Ce înseamnă acele liniĭ trase, şi acele învêrtiturĭ de liniĭ? Dară dacă se pun culorile necesare, atuncĭ arta aceasta ţi se pare frumósă, şi cu tóte acestea nicĭ aşa nu veĭ putea afla exact. Dară de ce să vorbesc de lemnarĭ şi pictorĭ? Albina cum 'şĭ face fagurul? spune'mĭ, şi atuncĭ veĭ vorbi şi de Dumnedeŭ. Află maĭ ântêiŭ cu exactitate despre activitatea furnicilor, a paianjenuluĭ, a rânduneleĭ, şi atuncĭ veĭ vorbi şi de Dumnedeŭ. Spune'mĭ despre acestea, dară nu poţĭ respunde. Aşa dară nu aĭ să încetezĭ, omule, de a căuta cele de prisos? pentru că cu adevĕrat că tóte acestea sunt de prisos; nu veĭ înceta de a cerceta în zadar? Nimic nu este maĭ înţelept ca această neşciinţă, când aceĭ ce spun cu glas mare că nu şciŭ, sunt maĭ înţelepţĭ ca toţĭ ceĭ-l-alţĭ, pe când ceĭ ce cercetează cu minuţiositate sunt maĭ proştĭ de cât toţĭ. Ast-felŭ decĭ, a trîmbiţa cine-va cu glas mare că şcie, nu este tot-deauna fapt de înţelepciune, ci câte-odată e chiar nebunie. Când un om ar spune în gura mare, că el întindênd funiĭ a măsurat aerul de la pămênt la ceriŭ, şi un altul ar ride cu sgomot, şi s-ar arăta că el nu şcie, pe care din doĭ am rîde? spune-mĭ; pe cel ce spune că şcie, saŭ pe cel ce dice că nu şcie? De sigur că pe cel ce dice că şcie. Aşa dară cel ce dice că nu şcie, e maĭ înţelept de cât cel ce se laudă că şcie. Când cine-va ar spune în gura mare, că el şcie câte vedre de apă sunt în marea, eară un altul ar dice că nu şcie, eĭ bine, óre neşciinţa acestuia nu este maĭ înţeleaptă de cât şciinţa aceluia? De sigur că da. Şi de ce? Fiind că neşciinţa unuĭ lucru este scusabilă; fiind că cel ce dice că nu şcie, cunósce deja o parte a aceluĭ lucru. Şi care e acea parte? Că faptul e nepriceput de mintea omuluĭ, şi aceasta nu e puţin lucru. Cel ce dice că el şcie un fapt óre-care, maĭ presus de mintea luĭ, apoĭ tocmaĭ acela este care nu şcie ce vorbeşce, şi de aceia se face de rîs.

Vaĭ! prin câte nu ne învăţăm noĭ de a înfrâna curiositatea şi vorba cea multă şi fără rânduealǎ, şi cu tóte acestea tot nu ne stăpânim, ci censurăm viaţa altora, de ce cutare e beteag, de ce cela-l-alt e sărac? Şi cu chipul acesta, tot vorbind în zadar, noĭ am putea să cădem într'o nesfârşită aiurare: de ce cutare, bună-óră, este fe-

mee, și nu bărbat, saŭ de ce nu sunt toți bărbați? de ce boŭ, de ce asin, de ce câne, de ce lup, de ce peatră, de ce lemn, și in fine cuvêntul s-ar întinde la infinit. De aceia și Dumnedeŭ a pus hotare și măsură cunoscinților nóstre, pe care le-a aședat în natură. Și privesce cât e de mărginită curiositatea omuluĭ, căcĭ când noĭ privim înălțimea și distanța de la pămênt la ceriŭ nu pătimim nimic, de'ndată însĕ ce ne suim într'un turn înalt, și vóim ca să ne uităm puțin în jos plecându-ne capul, imediat ne cuprinde o amețială și întunecime a vederilor. Spune-mĭ acum causa acestuĭ fapt; însĕ nu o veĭ găsi. Pentru ce ochiul are cea maĭ mare putere, și este stăpânit de lucrurile cele maĭ depărtate? Ar putea vedea cine-va acelașĭ fapt petrecêndu-se și cu urechea. Nu ar putea să strige însĕ atât de tare, ca să se umple aerul de strigarea luĭ, nicĭ nu ar putea să audă dintr'o depărtare atât de mare, pe cât póte să o cuprindă ochiul. De ce decĭ nu sunt egale tóte membrele corpuluĭ? De ce unul din ele nu a căpătat acelașĭ serviciŭ ca altul, și nicĭ nu este în acelașĭ grad de necesitate cu acela? Și Pavel a cercetat acestea, saŭ maĭ bine dis nu a cercetat, căcĭ era înțelept, ci a ajuns la acea concluziune înțeleaptă din pasajul unde dice: „A pus Dumnedeŭ mădulările, pre unul fie-care dintr'însele în trup, precum a voit“ (I Corinth. 12, 18), adecă a atribuit voințeĭ luĭ Dumnedeŭ totul, rĕmânênd ca noĭ să-ĭ mulțămim luĭ pentru tóte. De aceia și dice: „Mulțămiți pururea pentru tóte“. Aceasta e datoria servuluĭ recunoscĕtoriŭ, aceasta a înțeleptuluĭ, aceasta a omuluĭ cuminte, eară aceia a omuluĭ flecariŭ, a celuĭ ce nu are nicĭ o ocupațiune și a celuĭ curios pentru orĭ-ce. Nu vedĭ cele ce se petrec cu servitoriĭ? Nu vedĭ că aceĭ ce sunt flecarĭ și vorbesc multe, aceĭ carĭ examinează cu curiositate faptele stăpânilor, pe care dênșiĭ vor póte a le ascunde, nu vedĭ dic, că aceștia sunt desprețuițĭ și considerațĭ ca netrebnicĭ? pe când pe ceĭ cumințĭ și recunoscĕtorĭ, pe ceĭ cariĭ numaĭ un lucru vĕd înaintea ochilor lor,—cum să'șĭ îndeplinească serviciul lor—nu vedĭ cum stăpâniĭ sunt mulțămițĭ de iĭ? Cel ce vorbesce multe, nu face nimic, pe când cel ce lucrează mult, nu vorbesce nimic fără timp și fără rost. De aceia Pavel dicea despre vĕduve: „Nu numaĭ că se învață a fi fară de lucru, umblând din casă în casă, ci și limbute, grăind cele ce nu se cade“ (I Timoth. 5, 13). Spune-mĭ, care este cea maĭ mare deosebire: aceia

a vîrsteĭ nóstre cătră vîrsta copiilor, saŭ aceia a luĭ Dumnedeŭ cătră vîrsta ómenilor? Deosebirea nóstră de ţinţarĭ, saŭ aceia a luĭ Dumnedeŭ faţă de noĭ? Faptul e lămurit. De ce decĭ tu cernĭ cu atâta curiositate lucrurile? Mulţămesce luĭ Dumnedeŭ pentru tóte. Dară ce? «Cum voiŭ respunde Elinuluĭ, dicĭ, care mĕ va întreba despre pronie»? El voesce a afla de la mine, dacă este pronie, căcĭ nu crede că este cine-va care să se preocupe de lume». Eĭ bine, întorcĕnd cuvêntul întreabă-l şi tu pe el dacă este pronie, pe care el o tăgăduiesce, şi spune-ĭ: «cum că este pronie, e cert din cele ce aĭ dis; dară cum că acea pronie e nepricepută de mintea omenească, e cert din aceia că nu găsim cuvêntul de ce aşa, şi nu altminterea. »Dacă noĭ ómeniĭ nu scim de multe-orĭ modul de administrare în afacerĭ de ale nóstre, şi multe din împrejurărĭ ni se par de cele maĭ multe-orĭ absurdităţĭ, şi de multe-orĭ ne plecăm şi concedăm acelor împrejurărĭ, apoĭ cu atât maĭ mult suntem datorĭ de a ne pleca şi a conceda proniei Dumnedeescĭ, maĭ ales că nicĭ nu resultă din acea pronie ce-va absurd—dupre credinţa chreştinească. De aceia decĭ să-ĭ mulţămim pentru tóte, şi earăşĭ pentru tóte să-l proslăvim.

„Plecându-vĕ unul altuia, dice, întru frica luĭ Dumnedeŭ". Dacă tu te plecĭ de multe-orĭ stăpânitoriuluĭ, fie pentru sfiala ce o aĭ cătră dênsul, fie pentru interesele tale materiale, apoĭ cu atât maĭ mult eştĭ datoriŭ să te plecĭ pentru frica de Dumnedeŭ. Această supunere s-ar părea că este consecinţa vre-uneĭ sclăviĭ, însĕ în casul de faţă ea nu este sclăvie, căcĭ nu dóră unul se pune în rândul celor liberĭ, eară cela-l-alt în rândul sclavilor, ci stăpânĭ şi sclavĭ sunt la un loc, şi e mult maĭ bine de a se servi uniĭ pe alţiĭ. Cu chipul acesta e cu mult maĭ de preferat de a fi sclav aicĭ, de cât liber în altă parte. Cum că este aşa, ascultă: fie de exemplu, cine-va, care ar avea o sută de servitorĭ, şi nimenĭ să nu li serviască lor cu ce-va; fie apoĭ alţĭ o sută de prietenĭ, cariĭ s-ar servi uniĭ pe alţiĭ la tóte nevoile lor; eĭ bine, cariĭ din aceştia vor vieţui cu maĭ multă plăcere, şi cu maĭ mare veselie sufletească? Aicĭ nu veĭ vedea iuţală, nicĭ mânie, saŭ alt-ceva de acest feliŭ, pe când la ceĭ dinteĭ veĭ vedea stăpânind frica şi gróza. Acolo totul se face din poruncă, pe când la aceştĭ din urmă din bună-voinţă; acolo se servesc şi servesc din silă, pe când aicĭ se servesc uniĭ pe alţiĭ din dragoste. Ast-feliŭ voesce Dumnedeŭ; de aceia a spălat piciórele ucenicilor seĭ. Maĭ mult încă: dacă voescĭ a cerceta cu exactitate, apoĭ veĭ

vedea și la stăpânĭ multă asemănare cu sclăvia. Pentru că în adevĕr ce este, dacă fudulia luĭ nu-l lasă de a da pe față acea sclăvie? Când tu iĭ daĭ serviciul tĕŭ corporal, eară el 'țĭ îngrijașce corpul și-l hrănesce cu mâncărĭ, cu haine, cu încălțăminte, și altele, apoĭ aceasta nu este óre proba sclăvieĭ luĭ? Când tu nu-ĭ daĭ serviciul tĕŭ, și nicĭ el nu-l dă pe al sĕŭ, atuncĭ el este liber și nicĭ o lege nu-l póte obliga de a te servi fără să fie recompensat. Decĭ dacă aceasta se petrece când e vorba de sclavĭ, apoĭ ce absurditate póte fi când faptul acesta se petrece între ceĭ liberĭ? „Plecați-vĕ unul altuia, dice, întru frica luĭ Dumnedeŭ". Câtă mulțămire sufletească nu simțim, când scim că avem și plată pentru aceasta! Dară el nu voesce a se pleca ție? Eĭ bine, pleacă-te tu luĭ; și vedĭ că nu dice numaĭ ca să ascultĭ, și ca să te plecĭ și să te supuĭ luĭ, adecă să te găsescĭ față de toțĭ ca către niște stăpânĭ, căcĭ cu modul acesta 'ĭ veĭ face pe toțĭ cât maĭ curând sclaviĭ tĕĭ, legațĭ cu cea maĭ grozavă putere a sclăvieĭ. Atuncĭ maĭ cu samă iĭ veĭ supune, când tu nefolosindu-te cu nimic de la denșiĭ, li veĭ da cu tóte acestea serviciul tĕŭ. Aceasta este „Plecându-vĕ unul altuia, întru frica luĭ Dumnedeŭ", adecă să ne stăpânim de tóte patimile, să servim luĭ Dumnedeŭ, și să întreținem dragostea unul către altul. Pentru că numaĭ atuncĭ vom putea să ne învrednicim de filantropia luĭ Dumnedeŭ, prin charul și îndurarea unuia născut al sĕŭ fiŭ, căruia, împreună cu Tatăl și cu Duchul Sânt, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în veciĭ vecilor. Amin.

OMILIA XX

„Femeĭ, plecați-vĕ bărbaților voștri ca Domnuluĭ, pentru că bărbatul este cap femeeĭ, precum și Christos cap bisericeĭ, și acesta este mântuitoriŭ trupuluĭ. Ci precum Biserica se supune luĭ Christos, așa și femeile bărbaților seĭ întru tóte" (Cap. 5, 22—24).

Un bărbat înțelept (Sirach. 25, 1. 2) punĕnd maĭ multe fapte în rândul fericirilor, a pus printre altele și aceasta:

„Bărbatul și femeea, dice, care se înțeleg bine unul cu altul“, și earăși în alt loc (Cap. 40, 23) pune tot în rândul fericirilor convieţuirea femeeĭ cu bărbatul în cea maĭ mare concordanță. Dară apoĭ chiar din început se pare că Dumnedeu a pus o deosebită îngrijire în această convieţuire, căcĭ vorbind de amândoĭ, ca de unul singur, dicea ast-felĭŭ: „Bărbat și femee ĭ-a făcut pre iĭ“ (Facere 1, 27), și earăși în alt loc prin gura apostoluluĭ Pavel dice: „Nu este parte bărbătească saŭ femeească“ (Galat. 3, 28). Nu póte fi atâta familiaritate între doĭ bărbaţĭ, pe câtă póte fi între o femee și bărbatul sĕŭ, dacă sunt însoţiţĭ dupre cum trebuie. De aceia și acel bărbat fericit (David) jelind pe unul dintre prieteniĭ seĭ, și dând pe faţă marea luĭ iubire, nu a spus nicĭ de tată, nicĭ de mamă, nicĭ de fiŭ, nicĭ de frate, nicĭ de prietenĭ, dară ce? „A cădut asupra mea dragostea ta, dice, maĭ mult de cât dragostea femeilor“ (II Impăraţĭ, 1, 26). Cu adevĕrat că această dragoste e cu mult maĭ tiranică de cât orĭ ce tiranie. Și cele-l-alte dragoste sunt puternice, dară dragostea femeilor și dorința de eĭe are în sine ardórea violentă, în acelașĭ timp și continuitatea neamuluĭ omenesc. E posibil că un amor óre-care este ascuns în natură, care fără sciinţa nóstrĕ ne unesce corpurile acestea. De aceia chiar de la început femeea a fost făcută din bărbat, eară după aceasta din bărbat și femee se nasc ambele sexe. Vedĭ legătură nedeslegată, și cum nu a lăsat ca să se introducă vre-o altă esenţă de dinafară? Și privesce câte a iconomisit Dumnedeŭ la început. A îngăduit luĭ Adam ca să aibă de soţie pe sora sa, saŭ maĭ bine dis, nu pe sora, ci pe fiica sa, și maĭ mult încă, nu pe fiica sa, ci ce-va maĭ pre sus de fiică, adecă chiar corpul sĕŭ, eară totalul l-a făcut din început, reunindu-ĭ pe amândoĭ într'un singur corp, dupre cum a făcut cu petrele. Nu a plăsmuit pe femee din altă materie afară din acea a luĭ Adam, ca nu cum-va el să o considere de străină. Dupre cum se petrece cu arboriĭ, că aceia sunt maĭ frumoșĭ, cariĭ aŭ un singur trunchiŭ (buștean) și la vîrf se desfac în maĭ multe ramurĭ,—pe când dacă aŭ maĭ multe trunchiurĭ ieșite din rădăcină, care în loc să se urce în sus se învêrtesc maĭ mult pri'mprejurul rădăcineĭ, nu-ĭ face de loc demnĭ de admirat,—tot așa și în casul de faţă. Dintr'un singur om (Adam) a făcut ca să se planteze întregul gen omenesc, hotărînd ca absolută necesitate, de a nu se des-

membra, ci încă mai mult i-a concentrat prin căsătorie. A hotărît apoi de a nu lua în căsătorie surorile și fiicele nóstre, ca nu cum-va prin aceasta să ni concentrăm iubirea nóstră numai într'un punct, și pe de altă parte să ne separăm de lumea ceia-l-altă. De aceia a și dis: „Cela ce a facut dintéiŭ, barbat și femee i-aŭ facut pre ii" (Math, 19, 4). Multe și mari rele se nasc de aicĭ, dară multe și mari bunuri în acelașĭ timp, și în cetăţi ca și în case. Nimic nu reunesce viata nóstră atât de strîns și de puternic, ca amorul dintre bărbat si femee. Pentru amor mulţi iaŭ chiar arma'n mânĭ și se luptă; pentru amor mulţĭ 'șĭ daŭ și sufletul. De aceia și Pavel, dacă nu ar fi fost lucrurile așa, nu ar fi făcut atâta vorbă, fără scop, asupra acesteĭ chestiunĭ. „Femei, dice, supuneţi-vĕ barbaţilor voștri, ca Domnuluĭ". Pentru ce? Pentru resonul, că dacă bărbatul și femeea sunt în comun acord, și copiiĭ se cresc bine, și servitoriĭ sunt în bună randueală, și veciniĭ se împărtășesc din aroma ce emană din acea casă, și prieteniĭ și rudele; dară dacă e contrariul, apoĭ totul e resturnat pe dos, totul e în confusiune. Când generaliĭ armatelor sunt în pace desăvêrșită, tóte merg în ordine; dară când iĭ sunt tulburaţi, totul e în mare desordine. Intocmaĭ așa este și aicĭ. „Femei dice, plecaţi-vĕ bărbaţilor voștri ca Domnuluĭ." Dară apoĭ cum de se spune în alt loc: „Cine nu urașce pre tatal sĕŭ, și pre muma, și pre femee, și pre feciorĭ.... și care nu se leapădă de tóte avuţiile sale, nu póte fi ucenic al meŭ" ? (Math. 14, 26. 33) căcĭ dacă trebuie a se pleca ca și Domnuluĭ, apoĭ cum trebuie de a se lepăda de bărbat pentru Domnul? Și cu tóte acestea trebuie, afară numaĭ că acea particulă „ca" nu este de aceeașĭ valóre peste tot locul. Saŭ dice aceasta: «ca cunoscênd voi, că prin această supunere serviţĭ Domnuluĭ», ceia ce și aiurea dice, că dacă nu pentru barbat, dără maĭ cu samă pentru Domnul; saŭ că dice, că pe cât timp te pleci bărbatuluĭ. servescĭ luĭ ca Domnuluĭ, pentru că dacă cei ce se împotrivesce autorităţilor lumescĭ se împotrivesce porunceĭ luĭ Dumnedeŭ, apoĭ cu atât maĭ mult se împotrivesce femeea, care nu se pleacă bărbatuluĭ. Așa a bine voit Dumnedeŭ din început, căcĭ pe bărbat l-a pus ca cap al femeeĭ, eară pe femee ca corp al bărbatuluĭ. Apoĭ continuând apostolul, produce și resóne, căcĭ dice:

„Pentru că bărbatul este cap femeeĭ, dupre cum şi Christos este cap bisericeĭ, şi acesta este mântuitoriŭ trupuluĭ. Ci precum biserica se supune luĭ Christos, aşa şi femeile bărbatilor seĭ întru tóte“. «Bărbatul, dice, este cap al femeeĭ, dupre cum şi Christos este capul bisericeĭ, şi acesta este mântuitoriŭ trupuluĭ, căcĭ ce alt este capul, de cât mântuirea corpuluĭ? Dejà maĭ dinainte s-a încredinţat bărbatuluĭ objectul iubireĭ şi i s-a impus îngrijirea de el, cu alte cuvinte s-a dat fiecăruia rolul cuvenit, bărbatuluĭ rolul de gubernare şi de preîngrijire, eară femeeĭ rolul supunereĭ.» „Precum biserica se supune luĭ Christos“. Ce alta este biserica, de cât totalul bărbaţilor şi al femeilor? Decĭ aşa să se plece şi să se supună şi femeile bărbaţilor sĕĭ, ca luĭ Dumnedeŭ.

„Bărbaţi! iubiţi-vĕ femeile vóstre, precum şi Christos a iubit biserica, şi pre sine s-a dat pentru dênsa“ (Vers. 25). Aĭ audit feliul supunereĭ? Aĭ lăudat şi aĭ admirat pe Pavel, ca pe unul ce a reunit într'un mod puternic viaţa nóstrĕ, ca pe un bărbat în fine minunat şi duchovnicesc? Bine aĭ făcut. Dară acum ascultă şi ceia ce pretinde de la tine, cu care ocasie el face us de acelaşĭ exemplu: „Bărbaţĭ, dice, iubiţi-vĕ femeile vóstre, precum şi Christos a iubit biserica“. Aĭ audit maĭ sus măsura supunereĭ? Eĭ bine, ascultă acum şi măsura iubireĭ. Voescĭ ca femeea să te asculte, dupre cum biserica ascultă de Christos? Îngrijasce-te şi tu de dênsa, dupre cum şi Christos s-a îngrijit de biserică. Chiar de ar trebui să-ţĭ daĭ sufletul tĕŭ pentru dênsa, chiar de aĭ pătimi miĭ de rele, saŭ în fine de aĭ suferi orĭ-ce, tu nu te da în laturĭ, căcĭ de aĭ pătimi orĭ-ce, totuşĭ nimic nu aĭ făcut în raport cu ceia ce a făcut Christos pentru biserică. Tu facĭ acestea fiind că eştĭ insoţit şi legat de dênsa, pe când el a suferit pentru biserica, care-l ura şi-l respingea. Dupre cum el a adus la piciórele sale acea biserică, care-l ura, îl respingea, şi care trăia în desmerdărĭ, şi a făcut aceasta nu cu ameninţărĭ, nicĭ cu insulte, nu cu frica, saŭ şi cu alte mijlóce violente, ci numaĭ prin marea luĭ îngrijire, tot aşa şi tu să te porţĭ faţă de femeea ta. Chiar de aĭ vedea-o infumurată, saŭ aplecată la prea multe desmerdărĭ, saŭ despreţuindu-te, tu o veĭ putea aduce la piciórele tale cu o îngrijire mare, cu dragostea şi cu prietenia ta către ea. Pe un servitoriŭ ar putea póte cine-va să-l lege de sine

prin frică, şi pote că nicĭ pe acesta nu ar putea, căcĭ iute ar fugi din casa stăpânuluĭ; dară tovarâsul vieţeĭ, muma copiilor, obiectul orĭ-căreĭ plăcerĭ si multămirĭ, nu trebuie a fi legată cu frică şi ameninţărĭ, ci cu dragoste. Cu adevĕrat ca nicĭ o legătură nu e atât de tiranică, ca legătura dragosteĭ dintre bărbat si femee. Dară apoĭ, ce feliŭ de însoţire pote fi, când femeea tremură de frica bărbatuluĭ? Ce feliŭ de plăcere va simţi şi bărbatul, când el trăiesce cu o sclavă, şi nu cu o femee liberă? Chiar de aĭ suferi ce-va din partea eĭ, tu să nu o batjocureşcĭ, căcĭ nicĭ Christos n-a făcut aşa faţă de biserică. „Şi pre sine s-a dat pentru densa, dice, ca pre ea să o sânţască, curăţind-o". Aşa dară era necurată, aşa dară avea defect, aşa dară era desfigurată, aşa dară era urîtă. Eĭ bine, orĭ şi ce feliŭ de femee aĭ lua tu, de sigur că nu va fi aşa, dupre cum era mireasa luĭ Christos, biserica, şi nicĭ că va fi atât de depărtată de tine, pe cât a fost biserica de Christos, şi cu tóte acestea el n-a hulit'o şi nicĭ n-a urît'o din causa sluţenieĭ eĭ. Voeşcĭ póte să audi ce feliŭ era sluţenia eĭ? Ascultă pe Pavel, carele dice: „Eraţĭ óre-când întunerec" (Efes. 5, 8). Aĭ vĕdut întunecimea şi negreaţa de pe faţa eĭ? Ce póte fi maĭ negru de cât întunerecul? „Eram óre-când, dice, întru reutate şi pismă vieţuind" (Tit 3, 3). Aĭ vĕdut necurăţenia eĭ? „Fără de minte, dice, neascultatorĭ, rătăcindu-ne, slujind poftelor şi multor feliurĭ de desfătărĭ" (Ibid). Dară ce să maĭ spun? Era şi fără de minte, şi blasfemătóre, şi totuşĭ cu atâtea lipsurĭ fiind, el n-a hesitat a se da pre sine pentru acea slută, ca şi pentru una frumósă, iubită şi admirată. De aceia şi Pavel minunându-se de aceasta, dicea: „Că abea va muri cine-va pentru cel drept" şi earăşĭ: „Şi încă pĕcătoşĭ fiind noĭ, Christos pentru noĭ a murit" (Rom. 5, 7. 8). Decĭ luând-o aşa cum era, el a înfrumuseţat'o, şi a curăţit'o, şi în fine nu a trecut cu vederea de a face şi aceasta „ca pre ea să o sânţască, curăţind'o cu baea apeĭ în cuvênt, ca să o pună înainte pre ea luĭ-şĭ mărită biserică, neavênd întinacĭune, sau sbârcitură, saŭ alt-ceva de acest feliŭ, ci ca să fie sântă şi fără prichană" (Vers. 26. 27). Şi noĭ dară să căutăm o ast-feliŭ de frumuseţă, şi vom putea negreşit a ne face creatoriĭ eĭ. Nu cere tu de la fe-

mee, ceia ce nu este al eĭ. Aĭ vĕḑut că biserica tóte le a avut numaĭ de la stăpânul a tóte, de dênsul a fost slăvită prin el a devenit curată, prin el s-a făcut fără de prihană. Nu respinge pe femee din causă că nu este frumósă, căcĭ ascultă ce ḑice scriptura: „Mică este între sburătóre albina, și începutul dulceților este rodul eĭ" (Sirach. 11, 3). A luĭ Dumnedeŭ creatură este și ea, și nu o batjocurescĭ pe ea, ci pe cel ce a făcut o. Cu ce este vinovată ea dacă e urîtă? Nu lăuda pe femee pentru frumuseța eĭ. Acest fapt este al sufletelor desfrânate. Tu caută frumuseta sufletuluĭ. si imitează pe mirele bisericeĭ. Frumuseța exterióră e plină de mândrie și ușurință, te duce de multe-orĭ la gelosie, bănuiescĭ și de multe-orĭ comițĭ absurdităţĭ. Dară póte că are voluptate? Luna ânteia și a doua, saŭ cel mult un an întreg, eară după aceia de loc, căcĭ ceia ce era o minune de frumusețĕ, se vestejesce în trecerea timpuluĭ, după regulă, însĕ relele ce maĭ 'nainte se acoperise prin frumusetă, ca de pildă mândria, usurinta și aroganța, remân la locul lor. Nu tot așa însĕ este cu frumuseța sufletuluĭ, unde amorul odată început remâne în vigóre pentru tot-deauna, căcĭ e vorba de tandreța și de frumuseța sufletuluĭ, eară nu a corpuluĭ. Ce e maĭ frumos de cât ceriul? spune'mĭ; ce e maĭ frumos de cât stelele? Orĭ și ce corp aĭ numi, nu póte fi atât de alb și de curat ca stelele, orĭ și ce ochĭ aĭ arăta, nu pot fi atât de seninĭ și atât de frumoșĭ ca ele. Când ele aŭ fost făcute de Creatoriŭ, și îngeriĭ le-aŭ admirat, după cum le admirăm și noĭ acum, póte nu tot așa, dupre cum eraŭ admirate la început, căcĭ ast-feliŭ ni este deprinderea, că nu ne impresionăm tot într'un feliŭ asupra aceluiașĭ lucru. Dacă decĭ ast-feliŭ se petrece cu frumuseța stelelor, apoĭ cu cât maĭ mult când e vorba de acea a femeilor? Dacă maĭ ales survine și vre-o bólă, apoĭ imediat a sburat totul de la ea. Noĭ să căutăm la femee dragostea, modestia și blândeța characteruluĭ, căcĭ acestea sunt semnele dinstinctive a frumuseţeĭ adevĕrate. Frumuseța corpuluĭ să nu o căutăm, nicĭ să o acusăm pentru lipsa unor ast-feliŭ de calităţĭ, pe care ea nu este stăpână, și chiar nicĭ să o condamnăm în totul, saŭ să ne descurajăm și să ne împuținăm pentru aceasta, căcĭ e ce-va prea îndrăsneț din partea-ni. Nu ațĭ vĕḑut câțĭ bărbațĭ și-aŭ prăpădit viața într'un mod de felíŭ după ce și-aŭ luat de soțiĭ femeĭ frumóse? Câțĭ apoĭ, după ce și-aŭ luat de soțiĭ femeĭ nu tocmaĭ frumóse, nu aŭ ajuns la adâncĭ bătrânețe petrecêndu-șĭ viața în cea ma

mare mulţămire? Pata dinăuntru să o ştergem, sbârcitura din interior să o smulgem, defectele din suflet să le desrădăcinăm. O ast-feliŭ de frumuseţă caută Dumnedeŭ, şi decĭ noĭ să formăm pe femee ast-feliŭ, nu atâta pentru noĭ, ci pentru Dumnedeŭ. Să nu căutam banĭ, să nu cerem nobleta exterióră, ci acea a sufletuluĭ. Nimenĭ să nu ascepte a se îmbogăţi de la femee, căcĭ o ast-feliŭ de bogăţie este necurată şi nedemnă de barbat; în fine să nu caute cine-va a se îmbogăţi din căsătorie, pentru că iată ce spune Pavel în alt loc: „Ceĭ ce vor să se îmbogăţască, cad în ispite, şi în pofte multe fara de socoteală şi vătămătóre, care cufundă pre ómenĭ în peire şi în perdare“ (I Timoth. 6, 9). Nu căuta decĭ la femee avere în banĭ, şi atuncĭ tóte cele-l-alte le veĭ afla cu uşurinţă. Cine, spune'mĭ, lăsând la o parte cele principale, se ocupă de cele secundare? Dară vaĭ! peste tot locul noĭ suferim de acest rĕŭ. De câştigăm copiĭ, noĭ nu ne îngrijim cum să-ĭ facem bunĭ, ci cum să li dăm de soţiĭ femeĭ bogate. Nu ne batem capul ca să-l facem pe copil de a fi cu purtărĭ bune în lume, ci cum ar putea să devină bogat. Chiar dacă-l formăm pentru vre-o profesiune óre-care, nu ne îngrijim ca el să fie scutit de greşĕlĭ, ci cum să ni aducă un maĭ mare câştig, şi cu chipul acesta tóte s-aŭ transformat în banĭ. De aceia s-aŭ şi corupt totul, pentru că ne stăpâneşce amorul de banĭ.

„Aşa sunt datorĭ bărbaţiĭ să-şĭ iubiască femeile lor, ca şi trupurile sale“ (Vers. 28). Dară ce este aceasta? Cum de a ajuns la acest exemplu—care e şi cel maĭ principal—ca la cea maĭ însemnată figură, după ce până acum a vorbit atâtea de Christos şi de biserică? Cu drept cuvênt a făcut el aceasta, căcĭ un ast-feliŭ de exemplu e şi maĭ apropiat, şi maĭ clar, şi în acelaşĭ timp prin el se invederează şi o altă obligaţiune asupra bărbatuluĭ. Exemplul dintêĭ nicĭ nu era atât de necesar, căcĭ acolo e vorba de Christos, care a fost şi Dumnedeŭ, şi de bună voe s-a predat pentru biserică. In acest de pe urmă însĕ, el cercetează maĭ metodic faptul, căcĭ dice: „Aşa sunt datorĭ“, adecă că faptul iubireĭ nu e ce-va din graţie, ci o datorie a bărbatuluĭ. Spunênd apoĭ că sunt datorĭ să-şi iubiască femeile ca şi trupurile lor, adaoge: „Că nimenĭ nicĭ-odată nu şĭ-a urît trupul sĕŭ, ci-l hrăneşce şi-l

încăldeșce pre el“ (Vers. 29), adecă se îngrijașce de el cu multă sirguință. Și cum de este ea trupul bărbatului? „Aceasta acum este os din ósele mele, si carne din carnea mea“ (Facer. 2, 23). Așa dară ea a fost făcută din materia corpului nostru. Și nu numaī aceasta, ci încă: „Și vor fi amândoī un trup“ (Fac. 2, 24). Maī departe apostolul dice: „Precum și Christos biserica“, cu care ocasie s-a reîntors la ântĕiul exemplu. „Că mădulārī suntem ale trupuluī luī, din carnea luī și din ósele luī“ (Vers. 30). Dupre cum din Adam a fost făcută femeea, din ósele luī și din carnea luī,—căcī acestea sunt cele maī principale în noī, óse și carne, cele dintĕī servind ca temelie, eară cea de a doua ca clădire,—întocmaī așa și în casul de față. Dară faptul cu Adam este cert; acest din urmă cum însĕ? «Dupre cum acolo, dice, este o apropiere atât de mare, tot așa și aicī». Și ce însemnă „din carnea luī“? Adecă dintrênsul cu adevĕrat. Si cum suntem mădulărī ale luī Christos? Adecă că ne-am renăscut printrênsul prin botez. Și cum din carnea luī? O sciți aceasta voī toțī câțī vĕ împărtășițī cu sântele taine. „Os nu se va sdrobi dintrênsul“, dice în altă parte (Ioan 19, 36); din acesta decī imediat ne replăsmuim. In ce feliū? Ascultă earășī pe acest fericit apostol spunĕnd: „De vreme ce s-aū făcut pruncii părtașī trupuluī și sângeluī, și acelașī asemenea s-a împărtășit acelorașī“ (Ebreī 2, 14). Aicī însĕ el s-a făcut părtaș nóuĕ, și nu noī luī, și decī cum suntem os din ósele luī, si carne din carnea luī? Unia vorbesc de sânge și apă, însĕ nu este așa, ci precum el s-a născut fără amestecare de bărbat, si numaī din Duchul Sânt, tot așa și noī ne nascem prin baea botezuluī. Priveșce câte exemple ni aduce, ca să ne încredințăm de acea renașcere. Vaī! câtă prostie la ereticī! Cel dejà născut se renasce prin apă, și devine produs al luī adevĕrat. Cum că devenim corpul luī, iī (ereticiī) nu primesc aceasta. Dară dacă nu devenim corpul luī, apoī cum se potriveșce ceia ce se dice, că suntem trup din trupul luī și os din ósele luī? Dară tu cugetă la aceasta: Adam a fost creat, Christos s-a născut; din cósta luī Adam a intrat stricăciunea în lume, eară din cósta luī Christos a isvorît viața în lume; în paradis a rĕsărit mórtea, eară pe cruce a fost desființată. Decī dupre cum fiul luī Dumnedeū a fost părtaș al natureī

nóstre, așa și noĭ suntem părtașĭ aĭ esenteĭ luĭ, și dupre cum el ne are pe noĭ în sine, tot asemenea si noĭ îl avem pe el în noĭ însi-ne. „Pentru aceia va lasa omul pre tatăl sĕŭ și pre muma sa, și se va lipi de femeea sa, și vor fi amândoĭ un trup“ (Vers. 31). Iată și al treilea decret legal, că adecă bărbatul părăsesce și pe născĕtoriĭ seĭ, se insoțesce cu femeea, eară după aceia tatăl, muma și copilul sunt un trup, combinat din esența fie-căruia din iĭ, pe resonul că amestecându-se semințele lor se nasce copilul, ast-feliŭ că câteșĭ treĭ formează un singur corp. Pentru ce așa? Pentru că din început s-a urmat ast-feliŭ. Să nu-mĭ spuĭ că e așa, saŭ altminterea. Nu vedĭ că chiar în corpul nostru avem multe defecte? Unul este șchiop, altul are piciórele strâmbe, un altul mănele uscate, eară cela-l-alt vr'un alt membru al corpuluĭ slab și netrebnic, și totușĭ nu se scârbesce pentru aceasta, nicĭ nu-l taie, ci încă de multe-orĭ il preferă înaintea altora, și cu drept cuvênt, căcĭ dóră e al sĕŭ. Așa dară pe câtă iubire are cine-va cătră sine, tot pe atâta voesce Dumnedeŭ ca să avem cătră femee. Suntem părtașĭ aceliașĭ naturĭ, dară cu tóte acestea dreptul și datoria nóstră cătră femee ni impune încă ce-va maĭ mult. De și sunt două corpurĭ, totușĭ unul e capul, și cela-l-alt corpul. Capul luĭ Christos este Dumnedeŭ. Aceasta și eŭ o dic, că dupre cum Christos și Tatăl sunt una, tot așa și bărbatul cu femeea sa una sunt. Așa dară și Tatăl este capul nostru. Apostolul ni pune înainte două exemple, acel al corpuluĭ, și acel al luĭ Christos, și de aceia ca complectare a ideeĭ întrodusă el adaoge: „Taĭna aceasta mare este, eară eŭ dic de Christos și de biserică“ (Vers. 32). Dară de ce această taină este mare? Pentru că fericitul Moisi, saŭ maĭ bine dis însușĭ Dumnedeŭ, a făcut alusiune la ea, ca de ce-va mare și miraculos. «Acum, dice, eŭ vorbesc de Christos, căcĭ și el lăsând pe tatăl s-a pogorit pe pămênt, și a venit la mireasa sa, și a devenit cu ea un duch», dupre cum dice: „Cel ce se lipesce de Domnul, un duch este cu dênsul“ (I Corinth. 6, 17). Bine a dis că taĭna aceasta este mare, ca și cum pare că ar dice: «am vorbit în alegoriĭ, însĕ cu tóte acestea taina căsătorieĭ mare este, și nu alegoria póte resturna iubirea». „Decĭ dară și voĭ unul fie-care așa să'șĭ iubiasca pre femeea sa, ca și pre sine; eară femeea să se teama de bărbat“

(Vers. 33). Cu adevĕrat că aceasta este o taină, şi încă mare, pentru că lăsând cine-va pe născĕtoriul sĕŭ, pe cel ce l-a crescut şi l-a hrănit, lăsând pe ceia ce a avut durerĭ si s-a necăjit cu creşcerea luĭ, lăsând pe ceĭ ce ĭ-aŭ făcut atâtea bine-facerĭ, pe ceĭ cu cari se obicĭnuise de a convieţui, şi să se lipiască de o fiinţă pe care nicĭ macar că a vĕdut'o de maĭ multe-orĭ, cu care n-a avut nimic de comun pana atuncĭ, şi pe dênsa să o prefere înaintea tuturor, cu adevĕrat că este mare taină! Dară apoĭ şi părinţiĭ nu se scârbesc când se petrec asemenea lucrurĭ, ci se măhnesc când nu se petrec, şi cu tóte că cheltuiesc banĭ, şi fac diferite pregătirĭ, costisitóre póte, iĭ sunt mulţămiţĭ. Cu adevĕrat că mare taină e la mijloc, care are în sine o înţelepciune negrăită. Acéasta profetezând-o apostolul dice maĭ sus: „Eară eŭ dic de Christos şi de biserică". Şi cu tóte acestea el nu vorbeşce numaĭ de Christos, ci şi de aceia, că bărbatul să hrăniască şi să încăldască pe femeia sa, dupre cum şi Christos biserica.

„Eară femeea să se teamă de bărbat". El nu pune înainte numaĭ datoriile iubireĭ, ci încă maĭ adaoge: „să se teamă de bărbat". Femeea este al doilea princip în creaţiune, deci să nu pretindă egalitatea faţă de bărbat, pentru că este sub cap: dară nicĭ bărbatul să nu despreţuiască pe femee, căcĭ ea este corpul luĭ, si dacă capul despreţuieşce pe corp, apoĭ si el se perde împreună cu corpul. Decĭ ca contra-balanţă la supunerea femeeĭ, bărbatul să introducă dragostea. Aşa dară mânele, picĭórele şi cele-l-alte membre ale corpuluĭ, să serviască capuluĭ, eară capul să se îngrijască de membrele corpuluĭ, ca cel ce are in sine tóte simţirile. Nimic nu e maĭ bun şi maĭ plăcut ca o ast-felĭŭ de însoţire prin căsătorie. «Dară cum ar putea să fie dragoste, acolo unde este frica»? dicĭ tu. Maĭ cu samă atuncĭ este iubirea, căcĭ ceia ce se teme, şi iubeşce în acelaşĭ timp, ceia ce iubeşce, se şi teme; se teme de bărbat ca cap al eĭ, iubeşce pe bărbat ca membru al eĭ, fiind-că şi capul este membru al întreguluĭ corp. De aceia pe femee o a supus, eară pe bărbat l-a suprapus, pentru ca să fie pace. Unde este egalitate, nicĭ-odată nu va fi pace, nicĭ în cea maĭ democratică casă, nicĭ în casele celor maĭ marĭ, şi nicĭ în altă parte. De aceia e necesar de a fi o singură autoritate, un singur cap. Dară acestea trebuie a se petrece numaĭ în afacerile pămênteşcĭ, de vreme ce acolo unde sunt bărbaţĭ duchovniceşcĭ, va fi pacea. Cincĭ miĭ de suflete eraŭ, şi nimenĭ nu dicea că este

ce-va al sĕŭ din averea comunităţeĭ, ci se supuneaŭ uniĭ altora. Aceasta este dovada prudenţeĭ şi a înţelepciuneĭ, cum şi a temereĭ de Dumnedeŭ. Modul iubireĭ ni l-a arătat apostolul, dară modul temereĭ ce trebuie să o aibă femeea de bărbat, nu i-a arătat de loc. Şi priveşce cum el măreşce şi întinde modul iubireĭ, prin povestirea celor atingĕtóre de Christos şi de biserică, şi prin povestirea celor cu privire la propriul corp al bărbatuluĭ, şi cum apoĭ adaogă: „Pentru aceasta va lăsa omul pe tatăl sĕŭ şi pe muma sa", pe când modul temereĭ femeeĭ nu-l arată câtuşĭ de puţin. Şi de ce óre? Pentru aceia că voesce a stăpâni maĭ mult iubirea. Unde este iubire, tóte cele-l-alte urmează de la sine; dară unde este frica, în general se întâmplă cu totul contrariŭ. Cel ce iubeşce pe femeea sa, chiar de nu ar fi ascultătóre, o va supune totuşĭ prin iubire. Concordia este greŭ de întrodus numaĭ atuncĭ, când soţiĭ nu sunt legaţĭ cu dragostea înfocată, dară în asemenea cas frica nu foloseşce la nimic. De aceia el stăruieşce maĭ mult asupra iubireĭ, căcĭ ea este cea maĭ puternică. Femeea s-ar părea că este asuprită, prin faptul că i s-a ordonat de a se supune bărbatuluĭ; dară tocmaĭ pentru aceasta ea covîrşaşce pe bărbat. Principalul e, că bărbatuluĭ i s-a poruncit de a o iubi. «Dară ce? dicĭ tu, dacă ea nu se teme de mine»? Tu iubeşce-o, împlineşce-ţĭ datoria ta, căcĭ dacă nu ascultă de cele ce-ĭ spun alţiĭ, cel puţin va trebui să înţeleagă cele ce-ĭ spunem noĭ. Aşa bună-óră ascultă ce dice Apostolul: „Plecaţi-vĕ unul altuia, dice, întru frica luĭ Dumnedeŭ". Dară dacă unul nu se pleacă? Tu supune-te legeĭ luĭ Dumnedeŭ. Femeea chiar de nu este iubită, totuşĭ să se supună, ca să nu dee nicĭ un motiv de nemulţămire din parte-ĭ; deasemenea şi bărbatul, chiar de nu s-ar teme femeea de el, totuşĭ să şi-o iubiască, ca ast-feliŭ cu nimic să nu lipsască; şi cu un cuvênt fie-care să-şĭ îndepliniască datoria sa. Aşa dară, aceasta este căsătorie dupre Christos, căsătorie duchovnicească, şi naşcere duchovnicească. Naşcerea nóstrĕ nu este din sânge, nicĭ din durerĭ, şi nicĭ din pofta corpuluĭ. Ast-feliŭ a fost naşcerea luĭ Christos, nu din sânge, şi nicĭ din durerĭ; ast-feliŭ a fost şi naşcerea luĭ Isaac, căcĭ ascultă ce dice scriptura: „Şi încetase Sareĭ a se face cele femeeşcĭ" (Facer. 18, 11). Decĭ şi nunta nu este din poftă corporală, ci este cu totul spirituală, sufletul conlegându-se cu Dumnedeŭ prin o legăturĕ, pe care el singur o scie. De aceia

dice: „Cel ce se lipesce de Domnul, un duch este cu dênsul“. Privesce cum se încearcă să uniască corpurile, ca și spiritele. Unde sunt acum ereticiĭ? Căcĭ dacă nunta ar fi fost dintre faptele condamnate, nu ar fi vorbit de mire și de mireasă, nu ar fi pus la mijloc acele cuvinte: „Va părăsi omul pe tatăl sĕŭ, și pe muma sa“, după care earășĭ adaoge, «că acestea le-a dis de Christos și de biserică.» Despre această mireasă vorbesce și psalmistul: „Ascultă fiică și vedĭ, și pleacă urechia ta, și uită pe poporul tĕŭ și casa părintelui tĕŭ, și va pofti împăratul frumuseța ta“ (Psalm. 44, 12. 13). De aceia și Christos a dis: „Eŭ de la Dumnedeŭ am ieșit, și earășĭ merg la tatal“ (Ioan 16, 28. 29). Dară când dice că a lăsat pe tatăl, să nu ’ți închipuĭ vre-o schimbare de loc, dupre cum se întâmplă la ómenĭ, pentru că dacă se dice că a «ieșit,» aceasta e cu privire la corpul luĭ. Tot ast-feliŭ trebuie a înțelege și dicerea a părăsit pe tatăl. Dară de ce n-a dis și despre femee, că se va lipi de bărbatul sĕŭ, și vor fi doĭ un trup? De ce? Fiind-că aicĭ el vorbesce despre iubire, și se adresază bărbatuluĭ, pe când cu ea vorbind despre frică, dicea: „Bărbatul este cap femeeĭ“, și Christos earășĭ este cap bisericeĭ. Decĭ bărbatuluĭ ’ĭ vorbesce despre iubire, si luĭ i-a încredințat iubirea, și decĭ pe dênsul îl strînge maĭ mult și-l lipesce de femeea sa. Pentru că în adevĕr, cel ce pentru femee părăsesce pe tatăl sĕŭ, dacă la urmă o părăsesce și pe ea, de ce iertare póte fi vrednic? Nu vedĭ de câtă cinste voesce Dumnedeŭ a se bucura ea, de vreme ce tu te-aĭ despărțit de tatăl tĕŭ, ca să te lipescĭ de ea? «Dară dacă, dicĭ tu, eŭ fac tot ceia ce sunt datoriŭ, și ea nu mĕ urmează»? Eĭ bine, ascultă ce dice tot Pavel: „Eară de se desparte cel necredincios, despartă-se, că nu este robit fratele saŭ sora intr’unele ca acestea“ (I Corinth. 7, 15). Când tu audĭ că se vorbesce de teamă, pretinde o ast-feliŭ de teamă ca de la o femee liberă, eară nu ca de la o sclavă, căcĭ dóră este corpul tĕŭ, și dacă facĭ așa îțĭ batjocurescĭ singur corpul tĕŭ necinstindu-l. Care este acea teamă? Saŭ maĭ bine dis, de ce anume să se teamă ea? Să nu se împotriviască bărbatuluĭ, să nu-l contradică la fie-ce pas, să nu iubiască ântêetatea; până aicĭ să se mărginiască teama eĭ. Dacă tu o iubescĭ cu a-

devĕrat, veĭ face şi maĭ marĭ de cât ţi-a pretins ea. Sexul femeesc este óre-cum maĭ slab, şi are nevoe de mult ajutoriŭ, de multă îngăduinţă. Ce ar putea dice ceĭ ce contractează a doua căsătorie? Nu vorbesc acestea ca cum aşĭ condamna; să nu fie una ca aceasta, căcĭ şi apostolul din spirit de toleranţă a permis. Tóte să le facĭ pentru femee, tóte cele necesare să i le procurĭ, căcĭ datoria te face. Aicĭ el nu are pretenţie de a'ţĭ proba asemenea datorie prin introducere de exemple exterióre, dupre cum face în multe locurĭ, căcĭ era deajuns exemplul acela cu Christos. „Va parasi omul, dice, pe tatal seŭ şi pe muma sa". El nu a dis va convieţui, ci se va lipi de femeea sa, arătând prin aceasta adevĕrata iubire, iubirea cu pasiune. Şi nu s-a mulţămit nicĭ cu aceasta numaĭ, ci prin inducţiune a arătat o ast-feliŭ de supunere, în cât să nu se maĭ pară că sunt doĭ, ci unul singur. Nu a dis un duch, un spirit, căcĭ aceasta e în totul posibil, ci ca să fie un singur corp. Acesta este al doilea princip, care conţine în sine multă egalitate, dară totuşĭ bărbatul are ce-va maĭ mult, şi aceasta este cea maĭ mare mântuire a uneĭ case. A luat acel exemplu cu Christos şi cu biserica, nu numaĭ ca să arate că trebuie a iubi, ci, că trebuie de a şi forma pe femee. „Ca sa fie, dice, sântă şi fara prichană". Dacă o veĭ forma sântă şi fără de prichană, tóte cele-l-alte vor urma de la sine. Caută maĭ ântéiŭ cele ale luĭ Dumnedeŭ, eară cele omenescĭ vor urma cu multă uşurinţă. Formează-ţĭ femeea, căcĭ numaĭ ast-feliŭ se întepenesc temeiile caseĭ. Ascultă pe Pavel, carele spune: „De voesc sa se învețe ce-va, acasă sa 'şĭ întrebe pe bărbaţiĭ lor" (I Corinth. 14, 35). Dacă decĭ în acest feliŭ administrăm casele nóstre, vom fi destoinicĭ de a avea privighere şi asupra bisericilor, căcĭ şi casa este o mică biserică. Numaĭ ast-feliŭ şi bărbaţiĭ şi femeile se fac bunĭ, şi se întrec uniĭ pe alţiĭ. Gândesce-te la Abraam, la Sara, la Isaac şi la acele treĭ-sute opt-spre-dece capete de familiĭ (Facer. 14, 14), cum întreaga casă era bine gubernată, cum era în ea multă evlavie, şi cum îndeplinia porunca apostolică. Şi Sara se temea de bărbatul sĕŭ, căcĭ ascultă-o pe ea ce dicea: „Incă nu mi s'a facut aceasta pănă acum, şi Domnul meŭ este batrân" (Facer. 18, 12), dară şi el o iubia într'atâta, că asculta de tot ce spunea ea. Şi copilul lor a fost virtuos, şi serviĭ lor aŭ fost admirabilĭ, căcĭ nu aŭ hesitat de a se primejdui împreună

cu stăpânul lor, nu aŭ amânat îndeplinirea poruncei luĭ, şi nicĭ nu aŭ cerut să li se spună causa, ci unul chiar dintre dênşiĭ, care era ca căpitenie a celor-l-alţĭ, a fost atât de admirat, în cât i s-a încredinţat grija pentru căsătoria fiuluĭ lor, şi îndatorirea de a călători peste hotare. Duprecum se petrece şi cu un general, care 'şĭ are concentrată tótă armata într'o tabără bine întărită,—din care causă inamicul nu póte pătrunde prin nicĭ-o parte,—tot aşa şi aicĭ, când bărbatul, şi femeea, şi copiiĭ, şi servitoriĭ, sunt cu toţiĭ stăruitorĭ în datoriile lor reciproce; atuncĭ mare este şi concordia în acea casă; eară dacă nu este aşa, apoĭ de multe-orĭ chiar printr'un singur servitoriŭ stricat totul se restórnă şi se nimiceşce, unul singur, dic, este în stare de a strica totul.

*). Decĭ să avem multă îngrijire de femeĭ, de copiĭ, şi de servitorĭ, cunoscênd că numaĭ cu modul acesta nĭ vom putea ţinea cu uşurinţă autoritatea de bărbaţĭ şi respunderile ni vor fi maĭ blânde şi maĭ cu îngăduinţă, căcĭ vom putea dice: „Iată eŭ şi pruncii cariĭ mi ĭ-a dat Dumnedeŭ" (Isaia 8, 18). Dacă bărbatul nu este vrednic de respect, dacă în fine capul nu este bun, apoĭ corpul nu va putea înfrunta nicĭ chiar cel maĭ mic atac. Decĭ cu mult reson a spus apostolul că bărbatul să'şĭ iubiască pe femee, eară femeea să se teamă de bărbat, ca de cap. «Şi cum s'ar putea aceasta» ? dicĭ tu. Cum că trebuie a fi aşa, apostolul a arătat clar, dară modul cum şi în ce feliŭ, îl voiŭ arăta eŭ vouĕ. Dacă vom despreţui averea, dacă vom avea privirea îndreptată numaĭ asupra unuĭ singur lucru, adecă asupra virtuţeĭ spirituale, dacă în fine vom avea înaintea ochilor frica de Dumnedeŭ, eĭ bine, atuncĭ numaĭ căsătoria ni va fi fericită. Ceia ce spunea servitorilor către cariĭ se adresază: „Sciind că orĭ-ce bine va face fie-care, aceia va lua de la Domnul, orĭ robul, orĭ cel slobod" (Efes. 6, 8), aceasta se aplică şi aicĭ. Tu nu iubescĭ atâta pe femee pentru cuvêntul că e femee, cât o iubeşcĭ pentru iubirea ce trebue să o aĭ către Christos. Aceasta a şi dat'o a se înţelege, cînd el dice: „Ca Domnuluĭ". Aşa dară ca şi cum aĭ asculta pe Domnul făcênd totul pentru dênsul, tot aşa şi în casul de faţă

*). Partea morală. Trebuie a avea bărbatul multă îngrijire de femee, de copiĭ şi de servitorĭ. Despre supunerea femeeĭ şi despre onórea eĭ, cum şi despre viaţa demnă şi simplitate în îmbrăcăminte (Veron).

fă totul ca pentru densul. Acesta e de ajuns de a te îndemna și a te convinge, și tot-odată a nu lăsa ca să se introducă vre-o bîrfire asupra eĭ, și a se furișa vrajba în casa ta. Nimenĭ să nu fie lesne credĕtoriŭ și să bîrfiască pe bărbat din causa femeeĭ, dară nicĭ bărbatul să nu creadă cu ușurință tot ce se vorbeșce contra femeeĭ. Nicĭ femeea apoĭ, să nu censureze cu amănunțime întrările și ieșirile bărbatuluĭ de acasă, dară apoĭ nicĭ bărbatul să nu se facă vrednic de vre-o bănuială. Căcĭ de ce, spune-mĭ, tótă diua tu eștĭ la dispoziția prietenilor tĕĭ, pe când la dispoziția femeeĭ deabea seara, și nicĭ atuncĭ nu voescĭ a-ĭ spune adevĕrul, ca ast-feliŭ să fiĭ curat de bănuială? Chiar de te-ar acusa femeia, tu nu te supăra, căcĭ aceasta o face din iubire și nu din ușurința. Acusarile eĭ sunt isvorite din iubirea eĭ cea interpautată, din predispoziția eĭ cea înflăcărată și din frica ce o are de tine, ca să nu te peardă. Ea se teme—și aceasta este teama ce trebuie să o aibă—ca nu cum-va cine-va să-ĭ fi răpit favórea eĭ ce o avea la tine, ca nu cum-va să o fi păgubit de capitalul bunurilor eĭ, ca nu cum-va să-ĭ fi furat bărbatul—capul eĭ—, să nu-ĭ fi săpat viața eĭ conjugală. Este apoĭ și o altă chestiune, care negreșit că e semnul unuĭ suflet mic. Nimenĭ să nu se ocupe de servitorĭ mai mult de cât trebuie, nicĭ bărbatul de fată, și nicĭ femeea de servitoriŭ, căcĭ tóte acestea sunt îndeajuns de a deșcepta bănuelĭ. Gândeșce-te la ómeniĭ aceia dreptĭ. Insĕșĭ Sara îndemnase pe Abraam de a lua pe Agar, insĕșĭ ea poruncise patriarchuluĭ; nimenĭ nu a silit'o la aceasta, saŭ măcar ĭ-a trecut prin minte, căcĭ bărbatul, de și petrecuse mult timp din viața sa fără copiĭ, totușĭ ar fi preferat ca maĭ bine nicĭ-odată să nu fie tată de copiĭ, de cât să intristeze pe femeea luĭ. Dară după tóte acestea, ce dice Sara? „Judece Dumnedeŭ între mine și între tine“ (Fac. 16, 5. 6). Dacă Abraam ar fi fost ca mulțĭ alțiĭ, óre nu s-ar fi mâniat pe dênsa? Nu ar fi ridicat mânele în semn de mirare, ca cum ar fi voit să spună: «ce dicĭ? eŭ nu voiam a mĕ apropia de femee, 'țĭ-am facut gustul tĕŭ, și acum mĕ învinovățeșcĭ»? Nimic din acestea n-a spus, dară ce? „Iată slujnica ta în mânele tale, fă cu dênsa cum va placea ție“. A predat decĭ pe acea femee, ca să nu supere pe Sara, arătând prin aceasta că ceia ce s-a petrecut, nu a fost din causa luĭ. Și ceia ce este maĭ mult că a îndepărtat-o de la casa sa fiind ea îngrecată. Cine nu s-ar fi milostivit asupra celeĭ ingrecate, cum și asupra pruncu-

luĭ sĕŭ? Dară dreptul Abraam nu s-a încovoiat de loc, căcĭ înaintea tuturor el punea iubirea către femeea luĭ legiuită.

Pe acesta decĭ să-l imităm şi noĭ. Nimenĭ să nu defaime sărăcia aprópeluĭ, nimenĭ să nu fie împătimit de banĭ, şi atuncĭ tóte se resolvă cu bine. Femeea să nu dică bărbatuluĭ: «Prostule şi fricosule, eştĭ plin de trândăvie şi de somn mult; iată cum cutare, care este umilit şi dintre ceĭ umilițĭ, înfruntând primejdiile şi făcênd multe călătoriĭ aŭ reuşit aşĭ face avere, şi femeea luĭ pórtă aurăriĭ, şi se preumblă peste tot locul purtată de catârĭ albĭ, avênd prĭ'mprejurul eĭ o sumedenie de servitorĭ şi de eununcĭ,— eară tu, sermane, te-aĭ pitulat şi trăieşcĭ degeaba»! Să nu vorbiască femeea de acestea, căcĭ ea este corpul bărbatuluĭ, şi corpul nu porunceşce capuluĭ, ci e supus şi ascultătoriŭ. «Dară cum va putea suporta sărăcia? dicĭ tu, şi unde va găsi ea încurajare»? Eĭ bine, gândească-se la cele maĭ sărace de cât ea; gândească-se apoĭ câte iele nobile şi din nobilĭ, nu numaĭ că nu aŭ primit ce-va de la bărbațĭ, dară chiar li-aŭ adus zestre prin măritiş, şi cu tóte acestea iĭ li-aŭ cheltuit totul. Cugete apoĭ la diferitele primejdiĭ resultate din nişte ast-feliŭ de bogățiĭ, şi atuncĭ de sigur că va îmbrățoşa viața liniştită şi fără de sgomot. Dară dacă ea are adevĕrată iubire către bărbat, nu-ĭ va dice nimic, ci va prefera ca să'l aibă lângă dênsa, chiar de nu ĭ-ar procura nimic, de cât miile de talanțĭ de aur, adunate din călătoriĭ cu multe grijĭ şi necazurĭ spre a le aduce femeilor. Dară nicĭ bărbatul când aude ast-feliŭ de mustrărĭ—ca şi cum ar avea vre-o stăpânire asupra femeeĭ— să nu alerge la insulte şi bătăĭ, ci să o sfătuiască, să o mângâe, ca pe una ce este imperfectă, să o convingă prin resone, şi nicĭ-odată să nu întindă mâna asupra eĭ. Departe acestea de un suflet liber. Nicĭ insulte, nicĭ batjocurĭ, ci să caute maĭ bine a o forma, ca pe una ce este maĭ uşóră cu cugetarea. Şi cum ar putea fi aceasta? Dacă ea va cunóşce care e adevĕrata bogăție, dacă va afla filosofia cea înaltă, nu va maĭ acusa nicĭ odată pe bărbat pentru unele ca acestea. Să o invețĭ decĭ, că sărăcia nu este vre-un rĕŭ; să o învețĭ nu numaĭ cu vorba, ci şi cu fapta; să o învețĭ a despretui slava deşartă, şi atuncĭ de sigur că nicĭ-odată femeea nu-țĭ va vorbi de acestea şi nicĭ că va dori bogăția. Dupre cum cine-va ducênd în casa sa o statue, din primul moment caută să o aşeze bine, ca să fie plăcută la vedere, tot aşa şi tu din sara ântêia când

aĭ primit pe femee în casa ta, învaţ'o să fie moderată în pretenţiunĭ. să fie blândă; învaţ'o cum să traiască; chiar din capul loculuĭ, chiar de la început învaţ'o şi convinge-o ca să alunge de la ea dragostea de banĭ. Invaţ-o să filoşofeze, povăţuiesce-o ca să nu aibă nicĭ-odată aurăriĭ atârnate pe umerĭ şi pe lângă obrajĭ, saŭ pri'mprejurul grumazuluĭ, nicĭ spânzurate în salon, şi nicĭ haine aurite şi preţióse, ci căsuţa vóstră să fie veselă, eară acea veselie şi seninătate să nu se pogóre în insulte. Tóte acestea lăsându-le pe sama celor din şatră, tu înfrumuseţează 'ţĭ casa ta cu cea maĭ mare podóbă, suflând in ea ventul moderaţiuneĭ, care va purta cu sine şi cea maĭ plăcută mireazmă. Din aceasta resultă două, saŭ maĭ bine dis treĭ bunurĭ marĭ. Maĭ'ntêiŭ că mireasa nu se va întrista dacă se desfac acele galeriĭ de tablourĭ de prin odăĭ, dacă din fiecare odae se alungă acele îmbrăcămintĭ preţióse, acele vase de argint şi de aur. Al doilea, că mirele nu se va maĭ îngriji de perderea lor, saŭ chiar şi de paza lor. Al treilea şi care este chiar principalul bunurilor, că din tóte acestea se arată părerea luĭ, că adecă de nimic din acestea el nu simte vre-o mulţămire deosebită, şi că şi cele-l-alte tóte el le va îndepărta din casa sa, că nicĭ danţurĭ, nicĭ cântărĭ desfrânate nu va permite vre-odată a se petrece sub acoperământul caseĭ sale. Cunosc bine, că voiŭ părea ridicul póte unora, când eŭ legiferez de acestea; dară dacă mĕ veţĭ asculta, cu trecerea timpuluĭ dându-se pe faţă folosul resultat, veţĭ cunósce şi câştigul. Atuncĭ rîsul se va sfârşi, veţĭ rîde póte de obiceiul de acum; veţĭ vedea în fine că ceia ce se petrece acum este cu adevĕrat faptul unor copiĭ sburdalnicĭ, a unor ómenĭ beţĭ, pe când ceia ce eŭ îndemn este faptul prudenţeĭ, al uneĭ filosofiĭ şi a uneĭ vieţĭ cu adevĕrat înalte.

Aşa dară ce dic eŭ că trebuie a face? Tóte acele cântece urîte, sataniceşcĭ, tóte acele ode necuviinciόse, tóte acele sburdărĭ ale tinerilor desfrânaţĭ alungă-le de la nunta ta, şi tóte acestea vor putea să cuminţască din capul loculuĭ pe mireasă, căcĭ imediat îşĭ va dice în sine: «ce feliŭ de bărbat este acesta atât de filosof? el nu consideră întru nimic viaţa presentă, eară pe mine m-a adus în casa sa numaĭ pentru facere şi îngrijire de copiĭ, şi pentru ca să-ĭ administrez casa». Póte că aceste vor fi desgustătóre mireseĭ? Numaĭ în diua ântêĭ şi a doua, eară la urmă nu vor maĭ fi, ba încă va simţi cea maĭ mare mulţămire, căcĭ se vede scăpată de orĭ-ce bănueală. Cel

ce chiar în timpul nunţeĭ luĭ nu a suferit cântecele din fluere, nicĭ jocurile saŭ acele frînturĭ de cântice, e maĭ mult ca sigur că unul ca acesta nu va suferi nicĭ-odată chiar de a vorbi ce-va urîcios, dară de cum de a face. După aceasta apoĭ, când aĭ îndepărtat totul de la nuntă, luându-ţĭ femeea pe lângă tine, formează-o bine, scoţênd pentru mult timp la iveală faptele cele ruşinóse, în conversaţiunile ce le aĭ cu ea. Dacă ea ar fi chiar cea maĭ neruşinată dintre tóte fetele, totuşĭ se va deprinde a tăcea sfiindu-se de tine ca bărbat, şi în definitiv se va deprinde cu împrejurările. Tu decĭ, să nu îndepărtezĭ de la ea curând sentimentul de ruşine şi de sfială, dupre cum fac bărbaţiĭ ceĭ destrănaţĭ, cĭ întreţine-ĭ pe mult timp, căcĭ mare folos veĭ avea de aicĭ. Atuncĭ ea nu te va acusa şi nicĭ nu te va mustra pentru ceia ce aĭ hotărî. Aşa dară tóte le legiferează în acel timp, când ruşinea si sfiala de tine, ca şi un frâŭ, nu o va lasa ca să te dojeniască saŭ să te acuse pentru cele petrecute, căcĭ când ea se bucură de sinceritate şi de curaj faţă de tine, atuncĭ cu multă uşurinţă tóte le restórnă. Când póte fi un timp maĭ oportun spre a forma pe femee, dacă nu acela, când ea se sfieşce de bărbat, se teme şi se ruşinează încă de dênsul? Atuncĭ decĭ stabileşce-ĭ legile după care are a se povăţui, şi te va asculta în totul, cu voe saŭ fără voe. Dară cum să nu îndepărtezĭ de la ea sentimentul ruşineĭ? Când te veĭ arăta şi tu nu maĭ puţin ruşinos ca ea, conversând puţine cu ea, şi chiar acelea spunêndu-le cu multă seriositate şi concisiune. Atuncĭ stabileşce în ea cuvintele filosofieĭ celeĭ înalte, căcĭ sufletul eĭ primeşce; atuncĭ întrodu-ĭ cea maĭ bună şi maĭ frumósă predisposiţie sufletească, voiŭ să dic ruşinea. Dacă voiţĭ, eŭ vĕ voiŭ vorbi şi cu exemple, cam ce feliŭ trebuie a conversa cu ea. Pentru că dacă chiar Pavel nu s-a dat în laturĭ de a spune: „Să nu opriţĭ datoria unul altuia, fără numaĭ de bună voinţă până la o vreme“ (I Corinth. 7, 5), şi vorbia către femeĭ măritate de curând, saŭ maĭ bine dis nu femeilor tinere, cĭ sufletelor duchovniceşcĭ, apoĭ cu atât maĭ mult noĭ nu ne vom da în laturĭ de a spune de acestea. Aşa dară ce trebuie a conversa cu ea? Trebuie a-ĭ spune cu multă graţie: «Eŭ, copilul meŭ, te-am luat de tovarăşă vieţeĭ, şi te întroduc ca pe tovarăşa mea în cele maĭ cinstite şi maĭ necesare datoriĭ,—în facerea şi creşcerea de copiĭ şi în administrarea caseĭ mele. Decĭ ce te rog eŭ? Ca acestea să le şciĭ de la început, şi să mulţămeşcĭ luĭ Dumnedeŭ

carele a legiuit ast-feliŭ». De cât maĭ'nainte de aceasta e maĭ bine de a-ĭ vorbi de dragoste, pentru că nimic nu contribuie atât de mult de a o convinge că cele vorbite sunt adevěrate, ca atuncĭ când îĭ vorbeşcĭ de dragoste. Şi cum îĭ veĭ arăta dragostea ta? Dacă 'ĭ veĭ spune «că eŭ puteam să iaŭ în căsătorie şi pe altele, póte şi maĭ bogate saŭ şi maĭ nobile ca tine, însě nu am luat pe nicĭ una, ci te-am preferat pe tine, pentru că m-am îndrăgostit de tine şi de educaţia ta, de demnitatea ta, de blândeţa şi de prudenta ta». Apoĭ imediat prepară calea cuvintelor celor cu privire la înalta filosofie, şi acusă bogăţia după cât-va timp. Dacă tu'ĭ vorbeşcĭ cum s-ar întâmpla de bogăţie şi apeşĭ cuvêntul asupra eĭ, veĭ deveni greoiŭ; dară dacă veĭ proceda sistematic, tóte le veĭ reuşi. De alt-feliŭ veĭ părea în ochiĭ eĭ ca un óm aspru, neplăcut şi microlog, dacă veĭ acusa fără rost bogăţia, şi veĭ face apologia săracieĭ. Dară când veĭ lua subjectul din inseşĭ inconvenientele bogăţieĭ, ea va fi mulţamită. Decĭ veĭ dice: «E necesar a relua earăşĭ vorba începută, că adecă eŭ nu am primit a lua în căsătorie femee bogată. Şi de ce? De sigur că nu am făcut aceasta din întâmplare, ci m-am convins cŭ bine, că bogăţia nu este nimic alt de cât un lucru de despreţuit; ea este characteristica tâlharilor, a femeilor desfrânate şi a profanatorilor de morminte. Şi de aceia eŭ, lăsând la o parte pe tóte femeile bogate, am avut în vedere virtutea ta spirituală, pe care o prefer inaintea orĭ-căreĭ bogăţiĭ, şi te-am luat pe tine, căcĭ o fată têněră, înţeleaptă şi liberă de prejudiţiile altora, o fată care se indeletnicesce cu evlavia, este maĭ demnă si maĭ de respectat de cât lumea întreagă. Tocmaĭ pentru aceasta eŭ te-am ales, te-am luat, te iubesc şi te prefer sufletuluĭ meŭ. Viaţa presentă nu este nimic. Eŭ doresc, mě rog şi în fine totul fac ca noĭ să ne învrednicim de a trăi în această viaţă ast-feliŭ, în cât să putem şi dincolo în viaţa viitóre de a fi împreună şi a ne bucura de cea maĭ mare linişce. Timpul present este scurt şi vremelnic; dară dacă ne vom învrednici ca să fim plăcutĭ luĭ Dumnedeŭ şi să petrecem ast-feliŭ această viaţă, apoĭ vecînic ne vom găsi cu Christos şi vom fi împreună cu maĭ multă plăcere. Eŭ pun iubirea ta maĭ presus de orĭ-ce, şi nimic nu'mĭ va fi atât de greoiŭ şi desplăcut, ca a mě certa cu tine. Chiar de ar trebui să perd totul, chiar de aşĭ deveni maĭ sărac ca Iru (un cerşetoriŭ în Itaca pe timpul luĭ Odiseŭ), chiar de aşĭ trece prin cele maĭ marĭ primejdiĭ, saŭ aşĭ pătimi orĭ-ce, tóte 'mĭ vor fi suportabile şi uşóre, dacă eŭ mě

găsesc bine faţă de tine. Şi copiï 'mï vor fi doriţï într'a-tât numaï, întru cât şi tu te veï găsi bine faţă de mine. De aceia va trebui ca şi tu să facï tot aşa». Apoï amestecă şi cuvintele apostolice, arătând că ast-feliŭ voeşce Dumnedeŭ de a se stabili dragostea între noï. Ascultă ce dice scriptura: „Pentru aceasta va lăsa omul pre tatăl sĕŭ şi pre muma sa, şi se va lipi de femeea sa". Aşa dară să nu fie la mijloc nicï un pretext, care să ni dee pe faţă micimea nóstră de suflet. «Peară banii, lipsască mulţimea sclavilor, lipsască tóte onorurile din lume, căcï mie de cât tóte acestea e maï de preferat dragostea ta». Ore nişte ast-feliŭ de cuvinte nu vor fi maï plăcute femeeï înaintea auruluï şi a multor tesaure? Nu te teme, că fiind iubită ea îşi va perde ruşinea faţă de tine, tu mărturiseşce-ï că o iubeşcï, căcï dacă femeile perdute, care astă-dï sunt lângă un bărbat, mâine lângă un altul, cu drept cuvênt ar deveni impertinente audind ast-feliŭ de cuvinte, o femee liberă şi o fată nobilă nicï odată nu se va îngâmfa la audul unor cuvinte de feliul acesta, ci încă maï mult s-ar pleca. Probează-ï convietuirea cu ea într'un mod sincer, silesce-te de a sta maï mult acasă pentru dênsa de cât în têrg; prefer'o înaintea tuturor prietenilor şi chiar copiilor ce-ï nasce: dară şi pe aceştia tu să-ï iubeşcï pentru dênsa. Dacă face vre-o faptă bună şi măreaţă, tu laud-o şi admir-o; eară de comite vre-o absurditate, cum se întâmplă tinerelor, tu sfătueşce-o şi aminteşce-ï cele din început. In tot-deauna acusa averile şi luxul, şi dă-ï a înţelege că ornamentul uneï femeï e acel isvorit din prudenţă şi demnitate, şi în fine invaţ'o încontinuŭ cele convenabile.

Rugăciunele vóstre să se facă în comun. Fie-care să se ducă la biserică, eară despre cele ce aŭ audit acolo vorbindu-se saŭ cetindu-se să se întrebe acasă, bărbatul pe femee şi femeea pe bărbat. De cum-va vĕ stăpâneşce sărăcia, tu pune la mijloc pe bărbaţiï sânţï, pe Petru şi pe Pavel, carii au reuşit maï mult de cât toţï împăraţiï şi bogaţii pământuluï, cu tóte că şi-aŭ petrecut viaţa în fóme şi sete. Invaţ'o că nimic nu póte fi maï grozav în viaţa aceasta, ca a se pune cine-va contra poruncilor luï Dumnedeŭ. Dacă se însóră cine-va ast-feliŭ şi sub ast-feliŭ de condiţiunï, apoï nu va fi maï pre jos de cât ceï ce duc o viaţă singuratică, saŭ de cât ceï ne'nsuraţï. Dacă voeşcï a face şi ospeţe saŭ a da mese, bine, însĕ nimic necuviincios, nimic nedemn să nu se petreacă la ele, ci dacă veï găsi vr'un sărac sânt, care v-ar putea binecuvênta casa, şi

care prin intrarea luĭ ar introduce și binecuvêntarea luĭ Dumnedeŭ în casa vóstrĕ, pe acela cheamă-l. Să maĭ spun și alt-ceva? Eĭ bine, nimenĭ dintre voĭ să nu caute a lua în căsătorie femee bogată, ci mult maĭ săracă ca el, pentru că dacă e cu avere, apoi nu va intra în acea casă atâta mulţămire provocată de baniĭ eĭ, pe cât desgust provocat de batjocurile eĭ, pe câtă pretenţiune din parte-ĭ de a cere maĭ mult de cât a adus ca zestre; în fine desgust din causa insultelor, a luxuluĭ celuĭ mare, și a vorbelor greóe pe care le pronunţă. Dară póte va dice: «N-am cheltuit din al tĕŭ nimic, căcĭ staŭ de faţă cele ale mele, pe care mi le-aŭ fost dăruit părinţiĭ meĭ». Dară ce spuĭ, femee? Staŭ de faţă ale tale? Și ce cuvênt póte fi maĭ urîcios ca acesta? Tu nu aĭ alt corp propriŭ al tĕŭ, și apoĭ aĭ avere proprie a ta? După însurătóre nu maĭ sunteţĭ douĕ corpurĭ, ci unul singur; și dacă e așa, apoĭ averile sunt douĕ și nu una singură? Vaĭ, la câtă ușurinţă duce pe cine-va dragostea de banĭ! Un singur om, o singură fiinţă aţĭ devenit amândoĭ prin insoţire, și tu încă dicĭ ale mele? Blestemat fie acest cuvênt necurat, care a fost introdus de diavolul în gura ta. Tóte cele trebuitóre nóuĕ le-a făcut Dumnedeŭ comune, și baniĭ nu sunt comunĭ? Nu poţĭ dice nicĭ-odată: lumina mea, sórele meŭ, apa mea, căcĭ tóte sunt ale nóstre tuturor, și baniĭ nu sunt comunĭ? Peară baniĭ de o mie de orĭ, și nu atâta baniĭ, pe cât acele intenţiunĭ josnice, care nu sciŭ a întrebuinţa baniĭ dupre cum trebuie, ci-ĭ preferă înaintea tuturor bunurilor. Și acestea învaţ'o, pe lângă tóte cele-l-alte, însĕ cu multă graţie. Și fiind-că îndemnul spre virtute are prin sine ce-va posomorît, și maĭ cu samă făcut către o fată fragedă și tênĕră, când i se spune cuvinte de o filosofie înaltă, inventează modul cum să poţĭ a fi maĭ graţios în vorbă, și silesce-te de a desrădăcina din sufletul eĭ vorbele acelea „al meŭ" și „al tĕŭ". Când ea ar dice cele ale mele, tu respunde-ĭ: «care ale tale? căcĭ eŭ nu cunosc. Eŭ nu am nimic propriŭ al meŭ, și cum tu de dicĭ ale mele, de vreme ce tóte sunt ale tale»? Respunde-ĭ acest cuvênt graţios. Nu vedĭ că și cu copiiĭ facem tot așa? Când iĭ ni smuncesc ce-va din mână, și apoĭ voesc a avea încă și ce a maĭ rĕmas, noĭ li permitem dicênd: «da, copilul meŭ, și aceasta este a ta, ca și ceia-l-altă». Eĭ bine, aceasta să o facem și faţă de femee, de vreme ce cugetarea eĭ e maĭ copilărească. De ar dice „cele ale mele", tu res

punde-ĭ «da, tóte sunt ale tale, și chiar eŭ sunt al tĕŭ». Vorba acéasta nu este din lingusire, ci are in sine multă prudentă. Cu modul acesta veĭ putea muia mânia eĭ, și-ĭ veĭ șterge desgustul. Lingușire póte fi când cine-va ar comite ce-va nenobil pentru un rĕŭ óre-care, pe când aicĭ e o mare filosofie. Ḑi-ĭ decĭ: «Și eŭ sunt al tĕŭ, copilul meŭ! Aceasta mi-a ordonat mie Pavel ḑicênd: „Barbatul, trupul sĕŭ nu-șĭ stăpânesce, ci femeea“ (I Corinth. 7, 4), de unde urmează că dacă eŭ nu am stăpânire pe corpul meŭ, ci tu, apoĭ cu atât maĭ mult aĭ stăpânire pe banĭ.»—Vorbind așa feliŭ tu aĭ liniștit'o, aĭ stins focul, aĭ rușinat pe diavolul, o aĭ făcut sclavă cumpărată cu banĭ, o aĭ legat cu ast-feliŭ de vorbe. Decĭ din cele ce-ĭ vorbescĭ învaț'o ca nicĭ-odată să nu maĭ ḑică: al meŭ și al tĕŭ. Nicĭ-odată apoĭ să nu te adresezĭ eĭ cum s-ar brodi, ci totdeauna să-ĭ vorbescĭ cu multă tandreţe, cu multă cinste, și cu multă dragoste. Cinstesce-o, și atuncĭ nu va avea nevoe de cinstea altora, nicĭ nu va avea nevoe de slava altora, pe câtă vreme se bucură de slava ta. Pune o pe dênsa maĭ presus de orĭ-ce, prefer'o înaintea tuturor, și laud'o pentru frumuseţa sufletuluĭ și prudenţa eĭ. Cu modul acesta o veĭ convinge fără de alte mijlóce exterióre, și veĭ face haz de toţĭ ceĭ-l-alţĭ. Învaţ'o frica de Dumneḑeŭ, și atuncĭ tóte vor curge ca din isvor, cara casa-ţĭ va fi plină de miĭ de bunătăţĭ. Dacă noĭ căutam cele nestricăcióse, vor veni după acestea și cele ale lumeĭ, voiŭ să ḑic cele peritóre. „Căutaţĭ maĭ'nteiŭ, ḑice, împărăţia luĭ Dumneḑeŭ și dreptatea luĭ, și acestea tóte se vor adaoge vóue“ (Math. 6, 33). Ce feliŭ vor fi copiiĭ unor ast-feliŭ de părinţĭ? Ce feliŭ vor fi servitoriĭ unor ast-feliŭ de stăpânĭ? Ce feliŭ în fine toţĭ aceĭ carĭ se apropie de iĭ? Óre nu vor avea aceștia sufletul lor împodobit cu miĭ de bunătăţĭ? Cele maĭ multe obiceiurĭ servitoriĭ și le formează după acele ale stăpânilor, căcĭ se identifică cu dorinţele lor, și iubesc tot aceiașĭ ca și dênșiĭ, aceleașĭ vorbesc, și în acelașĭ mod traiesc. Tot așa și cu copiiĭ, carĭ nu vor face în viaţa lor, de cât ceia ce aŭ vĕḑut la părinţiĭ lor. Decĭ dacă noĭ ne formăm în așa mod, și dacă dăm atenţiune sântelor scripturĭ, cele maĭ multe le vom învăţa din ele; și cu chipul acesta noĭ vom putea mulţămi pe Dumneḑeŭ, viaţa presentă o vom petrece întreagă în virtute, și ne vom învrednici de bunurile făgăduite celor ce'l iubesc pe

el. Cărora fie a ne învrednici prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia, împreună cu Tatăl și cu Duchul Sânt, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XXI.

„Fiilor, ascultați pre părinții voștri întru Domnul, că aceasta este cu dreptate. Cinstesce pre tatăl tĕŭ și pre muma ta, care este porunca cea dintêĭ întru făgăduință, ca să'ți fie ție bine, și să fiĭ cu dile multe pre pămênt" (Cap, 6, 1—3).

Dupre cum când cine-va plăsmuind un corp maĭ înteiŭ pune capul, apoĭ brațele, și după aceia piciórele, tot ast-feliŭ înaintează cu cuvêntul și fericitul Pavel. A vorbit despre bărbat, apoĭ despre femee, ca de a doua creatură; acum trece maĭ departe la a treia, adecă la aceia a copiilor. Asupra femeeĭ stăpînesce bărbatul, eară asupra copiilor bărbatul și femeea, căcĭ privesce ce spune: „Fiĭ, ascultați pre părinții voștri întru Domnul, că aceasta este cu dreptate.... Aceasta este cea ântêĭ poruncă într'u făgăduință". Nimic nu vorbesce aicĭ de Christos, nimic de cele înalte, căcĭ se adresează unor cugete fragede, fapt pentru care și îndemnarea o face scurtă, de vreme ce copiĭ nu pot să-l urmeze cu atențiunea pentru mult timp în vorba luĭ. De aceia nicĭ că spune ce-va despre împărăția ceriurilor, nefiind potrivit cu vîrsta lor de a audi de acestea, ci li spune ceia ce sufletul copiluluĭ doresce a audi, că să facă așa, dacă voesce să fie cu dile multe pe pămênt. Dacă cine-va ar examina, de ce óre nu vorbesce el copiilor despre împărăția ceriurilor, ci pune de față numaĭ ceia ce se poruncesce în lege, ar găsi că apostolul a procedat forte logic, căcĭ dacă bărbatul și femeea vor trăi conform principiilor stabilite de el, nicĭ că vor avea osteneală mare de a supune pe copiiĭ lor și a-ĭ face ascultătorĭ. Când de la început lucrul are o basă bună, puternică și bine întocmită, pe urmă tóte merg regulat pe calea legiuită cu multă ușurință. Lucrul cel maĭ greŭ e de a se așeza temelia, și a se pune o basă puter-

nică. „Fiĭ, dice, ascultaţĭ pre părinţiĭ voştri întru Domnul“, adecă dupre Domnul. «Dumnedeŭ, dice, aşa a poruncit» Dară dacă părinţiĭ poruncesc lucrurĭ absurde? dicĭ tu. Părintele nu porunceşce nicĭ-odată lucrurĭ absurde, chiar de ar fi el absurd, de cât apostolul s'a asigurat şi în această privinţă, căcĭ dice „întru Domnul“, adecă ascultaţi-ĭ în cele ce nu se împotrivesc luĭ Dumnedeŭ; dacă însĕ ar fi părintele Elin, saŭ eretic, nu trebuie a da ascultare de loc, căcĭ porunca luĭ atuncĭ nu este întru Domnul. Dară cum de dice „care este porunca cea dintĕĭ“, pe când cea ântĕĭ este „să nu ucidĭ“? Apoĭ el n-a vorbit de ordinea în care sunt trecute poruncile din lege, ci a numĭt'o ântĕĭ dupre făgăduinţă. Pentru cele-l-alte poruncĭ nu se promite nicĭ-o recompensă, ca unele ce poruncesc paza şi părăsirea de rele, pe cînd aicĭ fiind vorba de practicarea celor bune, e pusă şi recompensa, saŭ maĭ bine dis făgăduinţa. Priveşce ce basă admirabilă a pus la calea virtuţeĭ,—respectul şi sfiala către părinţĭ. Depărtându-ĭ de fapte rele, şi urmând a-ĭ duce spre practicarea celor bune, maĭ'ntĕiŭ a poruncit ca să dee respectul cuvenit părinţilor, fiind-că după Dumnedeŭ aceştia aŭ fost causa existenţeĭ lor. Ast-feliŭ decĭ e lucrul stabilit, că dacă ceĭ dintĕĭ părinţiĭ se vor bucura de rodele copiilor lor, atuncĭ de sigur că şi toţĭ ceĭ-l-alţĭ ómenĭ. De nu va fi cine-va supus şi respectuos către părinţiĭ seĭ, nicĭ-odată nu va fi blând şi îngăduitoriŭ către alţĭ ómenĭ.

După ce sfătuieşce pe copiĭ atâta cât trebuia, imediat trece la părinţĭ, şi li dice: „Părinţĭ, nu vĕ urgisiţĭ pre fiiĭ voştri întru mânie, ci-ĭ creşceţĭ pre iĭ întru învăţătura şi certarea Domnuluĭ“. (Vers. 4). Nu dice iubiţi-ĭ, căcĭ aceasta şi fără voea lor o vor face fiind împinşĭ de natură, şi decĭ ar fi fost prisoselnic de a legiféra şi aceasta, ci; „nu vĕ urgisiţĭ pre fiiĭ voştri“, ceia ce mulţĭ fac, desmoşcenindu-ĭ şi lipsindu-ĭ de clironomie, purtându-se către iĭ cu asprime, nu ca către fiinţĭ libere, ci ca către sclavĭ. De aceia şi dice: „Nu vĕ urgisiţĭ pre fiiĭ voştri“. Apoĭ arată şi cum ar trebui să procedeze părinţiĭ faţă de copiiĭ lor, şi ridică earăşĭ întreaga chestiune aşedându-o în locul eĭ firesc. Şi dupre cum a arătat că femeea trebuie să se supună bărbatuluĭ, ca causă a eĭ, drept care cele maĭ multe luĭ îĭ vorbeşce, îndemnându-l de a o încunjura cu dragoste, tot aşa şi aicĭ, earăşĭ la dênsul duce causa, dicênd: „ci-ĭ creşceţĭ

pre iĭ întru învățătura și certarea Domnuluĭ". Vedĭ decĭ, că existând cele spirituale, vin după ele și cele corporale? Voeșcĭ să fie copilul tĕŭ ascultătoriŭ? De la început chiar creșce-l întru învățătura și certarea Domnuluĭ. Să nu'țĭ închipuĭ că ar fi de prisos de a pune pe copilul tĕŭ ca să asculte și să învețe sântele scripturĭ, pentru că acolo va audi maĭ'ntĕiŭ spunêndu-se: „Cinsteșçe pre tatăl teŭ și pre muma ta", încât aceasta se face pentru tine. Să nu dicĭ: «apoĭ aceasta este treaba călugărilor. Nu cum-va am să fac copilul meŭ călugăr? Nu e nicĭ-o nevoe de a-l călugări». De ce te sperii de un fapt care e amestecat cu un mare câștig? Fă-l pe copil chreștin. Maĭ ales celor din lume li e necesar de a șci asemenea învățăturĭ folositóre, maĭ ales copiilor, cariĭ la acea vîrstă fragedă aŭ multă nestatornicie și ușurință în judecata lor. Pe lângă sântele scripturĭ e bine încă ca să li se adaoge și exemple din împrejurările profane, ca să afle acolo pe aceĭ așa dișĭ eroĭ admirațĭ de scriitorĭ, cariĭ eraŭ sclavĭ aĭ patimilor și fricoșĭ înaintea morțiĭ, precum Achileŭ când se căieșce că móre pentru concubină, precum când un altul se îmbată, și multe altele de acestea. Are nevoe decĭ copilul și de medicamente de acestea. Dară apoĭ, cum nu póte fi absurd de a da pe copil la meșteșugurĭ, saŭ a-l trimite la șcólă, și în fine a face totul pentru dênsul, și în acelașĭ timp a neglija ca să fie crescut întru învățătura și certarea Domnuluĭ? Tocmaĭ din această causă, cum am dis, noĭ ceĭ ântĕĭ, părințiĭ, vom culege ródele, dacă creșcem pe copiĭ obraznicĭ, nerușinațĭ, neascultătorĭ și grosierĭ. Să nu facem așa, decĭ, ci să ascultăm pe acest fericit care ne povățuieșce să-ĭ creșcem întru învățătura și certarea Domnuluĭ. Să li dăm exemple noĭ, făcêndu-ĭ a se ocupa cu cetirea sântelor scripturĭ din cea maĭ fragedă vîrstă. Dară vaĭ! că de óre-ce eŭ vorbesc incontinuŭ asemenea lucrurĭ, sunt credut că spun nerodiĭ. Dară eŭ nu voiŭ conteni a-mĭ face datoria ce mĕ priveșce. Din ce causă, spune'mĭ, nu imitațĭ voĭ pe ceĭ vechĭ?... și maĭ cu samă voĭ femeilor, ar trebui să imitațĭ pe acele femeĭ minunate. S-a născut copilul?... tu imitează pe Anna; află exact ce a făcut aceia; du și tu copilul tĕŭ imediat la biserică. Care dintre voĭ nu ar dori ca copilul sĕŭ să devină un Samuil, maĭ degrabă de cât împărat al întregeĭ lumĭ? «Și cum e cu putință, dicĭ, de a deveni ast-feliŭ.»? Dară de ce nu ar fi posibil? Nu se póte, fiind-că nu voeșcĭ, fiind-că nu daĭ copilul tĕŭ acelor carĭ pot să-l formeze ast-feliŭ. „Și cine

ar putea fi acela»? întrebî tu. Eî bine, acela este Dumnedeŭ, pentru că și Anna luĭ ĭ-a încredințat copilul seŭ. Nicĭ Ili, cel vestit, nu a putut să-l formeze. Și cum ar fi putut, el, care nu a putut forma chiar pe fiiĭ luĭ? Dară credința Anneĭ și buna eĭ voință a făcut totul. Acel copil a fost cel ânteiŭ născut de Anna, care nicĭ nu șcia dacă va maĭ nașce saŭ nu alțiĭ. Ea nu a dis: «voiŭ așcepta ca să crească copilul, ca să se maĭ familiariseze cu lucrurile omeneșcĭ, voiŭ permite ca să-șĭ petreacă puțin timp în vîrsta copilărească», ci tóte acestea femeea trecêndu-le cu vederea, a făcut un singur lucru, acela adecă ca de la început să afierosască luĭ Dumnedeŭ această statue spirituală. Să ne rușinăm noĭ bărbațiĭ de filosofia aceleĭ femeĭ, care a încredințat copilul eĭ luĭ Dumnedeŭ, și acolo l-a și lăsat. De aceia și căsătoria eĭ a fost maĭ strălucită ca a altora, fiind-că ea a căutat maĭ ânteiŭ cele spirituale, fiind-că a afierosit luĭ Dumnedeŭ pârgă (ἀπαρχή) pe fiiul sĕŭ cel ânteiŭ născut. De aceia și pântecele eĭ a fost productiv, căcĭ a născut și alțĭ copiĭ; de aceia a vĕdut pe Samuil prosperând în lume. Dacă chiar ómeniĭ cinstesc pe ceĭ ce-ĭ cinstesc, óre nu o face aceasta cu atât maĭ mult Dumnedeŭ, celor ce-l cinstesc pre el din adâncul sufletuluĭ lor? Până când decĭ vom fi stăpânițĭ de corp? Până când ne vom pleca spre pămênt? Tóte să ni fie secundare față de îngrijirea copiilor și față de datoria de a-ĭ cresce întru învățătura și certarea Domnuluĭ. Dacă copilul se va învăța a fi filosof încă din început, atuncĭ el a câștigat o bogăție maĭ mare de cât orĭ-ce bogăție din lume, și o slavă maĭ puternică ca orĭ-ce. Nu va face pe copil atât de mare și slăvit chiar de l-aĭ învăța vre-un meșteșug saŭ tótă învățătura profană, prin care să se priceapă a câștiga bogățiĭ, pe cât dacă'l veĭ învăța arta de a desprețui averile. De voeșcĭ ca să'l facĭ cu adevĕrat bogat, apoĭ fă-l ast-feliŭ, căcĭ nu este bogat cel ce are nevoe de mulțĭ banĭ, ci cel ce nu are nevoe de nimic. Aceasta să învețĭ pe copilul tĕŭ, cu aceasta deprinde-l, și atuncĭ el va fi cel maĭ bogat de pe fața pămêntuluĭ. Nu căuta cum să-l facĭ de a fi slăvit prin învățăturile profane, și cum să fie lăudat, ci îngrijeșce-te cum să-ĭ invețĭ de a desprețui slava cea din viața presentă, căcĭ atuncĭ el va fi maĭ strălucit și maĭ slăvit. Aceasta e cu putință de a o infiltra atât în cel sărac, cât și în cel bogat; aceasta o învață cine-va nu de la dascal, și nicĭ din vr'un meșteșug óre-care, ci din învățăturile dumnedeeșcĭ aflate în sânta scriptură. Nu căuta

cum el să trăiască aicĭ pe pămênt viață îndelungată, ci cum să trăiască acolo o viață nemărginită și fără de sfârșit. Dă copiluluĭ cele marĭ, eară nu cele micĭ. Ascultă pe Pavel când dice: „Crescețĭ copiiĭ întru învațătura și certarea Domnuluĭ". Nu te preocupa cum să-l poțĭ face un mare orator, ci cum să filosofeze, căcĭ nefiind orator nu este nicĭ o pagubă, pe când dacă-ĭ lipsesce arta a filosofa, nu va putea avea nicĭ un câștig din oratoria luĭ. Necesitatea cea mare este nu de cuvinte frumóse, ci de feliul de viață; de moravurĭ bune, eară nu de iscusință oratorica; de fapte, si nu de vorbe, căcĭ numaĭ acestea ni procură împărăția ceriurilor, numaĭ acestea ni pot chărăzi adevĕratele bunătățĭ. Decĭ nu te gândi cum aĭ putea să-ĭ ascuțĭ limba luĭ, ci cum să-ĭ curățĭ sufletul. Acestea le vorbesc nu cu scopul de a impedeca învătătura, ci vĕ sfătuiesc de a ți cu bagare de samă maĭ mult la cele ce vĕ spuseiŭ. Să nu credĭ că numaĭ monachilor sunt trebuitóre învățămintele din sânta scriptură, căcĭ ast-feliŭ de învățăminte sunt trebuitóre maĭ cu samă copiilor cariĭ intră în lume. Corabia care stă necontenit în port, nu are atâta nevoe de o confecționare deosebită, nu are nevoe de căpitan, și nicĭ de marinarĭ, după cum are nevoe aceia care vecĭnic plutesce pe mărĭ. Tot așa este cu omul din lume, și cu monachul. Unul stă nemișcat, ca corabia din port, trăiesce o viață fără grijĭ și ocupațiunĭ grele, scutit, așa dicênd, de orĭ-ce furtună; cela-l-alt însĕ e vecĭnic pe mare, și vecĭnic plutesce în mijlocul eĭ luptându se cu multe valurĭ și furtunĭ. Chiar de nu ar avea el nevoe de cunóscerea sântelor scripturĭ, totușĭ e necesar de a fi pregătit, ca la ocasie să pótă astupa gurile altora, așa că orĭ-cât de fericit ar deveni în viața presentă, el cu atât maĭ mult are nevoe de învățătura sântelor scripturĭ. De și-ar întórce privirea în palatele împărătescĭ, ar vedea acolo mulțĭ Elinĭ, mulțĭ filosofĭ, cum și mulțĭ curtenĭ îngâmfațĭ și umflațĭ în pântece de slava presentă. Ar vedea în fine un loc plin de ómenĭ ca hidropicațĭ, căcĭ ast-feliŭ sunt palatele împărătescĭ; toțĭ sunt acolo înfumurațĭ și umflațĭ de mândrie, eară ceĭ ce nu sunt, se ocupă cum să se facă așa. Pricepe acum ce ar putea face fiul tĕŭ intrând acolo, cum el, ca și un doctor eminent, ar intra înăuntru cu aparatele care pot modera fudulia fie-căruia, cum apropiindu-se de fie-care ĭ-ar vorbi și l-ar însănătoșa corpul luĭ cel umflat ca de hidropică, punêndu-ĭ medicamentele acele din sântele scripturĭ, și vĕrsând pe partea cea bolnavă cuvinte de

filosofie înaltă. Dară monachul cu cine are a conversa? Cu zidurile și cu plafonul chiliei lui? Cu pustietatea și cu văile pădurose? Cu paserile și cu copacii? El nu are mare trebuință de o ast-feliŭ de învățătură, și totuși nevoea îl face și pe dênsul, nu atâta ca să învețe pe alții, cât pe sine singur. Deci, celor cari trăiesc în lume e cu mult mai trebuitoriŭ de a învața și a sci sânta scriptură, de cât celui ce duce o viață singuratică, căci omul din lume e cu mult mai aplecat de a greși, de cât monachul. Dacă voesci să afli, apoi chiar în lumea eceasta va fi mai desloinic cel ce cunósce sânta scriptură, căci toți s-ar rușina de cuvintele acelea pronunțate de el, când mai ales îl vêd că el nu arde în foc pentru slavă, și nu doresce ânteetate. De alt-feliŭ dacă el nu o doresce, totuși o va avea, și atunci va fi mai respectat de cât chiar împăratul. Nu e cu putință ca să greșască unul ca acesta. Cel ce e sănătos ar putea să facă greșeli când se găsesce între mulți ómeni sănătoși, dară când el se găsesce între mulți bolnavi, apoi vestea de el iute ajunge până la urechea împăratului, și peste multe națiuni îl va pune să stăpânească.

*) Deci sciind voi acestea, cresceți pe copiii voștri întru învățătura și certarea Domnului. Dara póte e sărac? Ei bine, cu nimic nu va fi mai sărac de cât cel ce se învêrtesce prin palatele împărătesci, prin faptul că nu este în palaturi, ci încă va fi admirat, și iute va ajunge la ânteetate, chiar fără voea lui. Pentru că dacă unii bărbați Elini în valóre de trei oboli (un obol era a șesa parte din drachmă=16 bani), și cinici, căci ast-feliŭ era filosofia lor, saŭ mai drept vorbind nu atât filosofia, cât numele ei; dacă, dic, unii ast-feliŭ de ómeni îmbrăcați cu mantaua filosofică, și cu părul lung, fac pe mulți de a-și pleca ochii în jos înaintea lor, apoi cu cât mai mult cel ce cu adevĕrat că este filosof? Dacă un chip de filosof minciunos, dacă umbra unei părute filosofii supune în așa mod pe alții, apoi ce va fi când noi vom iubi filosofia cea adevĕrată și sinceră? Nu óre se vor îndrepta cu toții? Nu óre cu toții vor încredința unor ast-feliŭ de adevĕrați filosofi și casele lor, și femeile și copiii lor? Dară din nenorocire nu este astă-di un ast-feliŭ de filosof. De aceia nici exemplu nu putem găsi printre ómenii din lume, pe când prin-

*) Partea morală. Despre crescerea copiilor întru frica de Dumnedeŭ, despre blândeța și cât respect produce ea aici; pentru desprețuirea slavei și a averei. Despre Abraam, și cum că fapta bună este după asemĕnarea sufletului. (Veron).

tre cei cu viața monachală am putea să găsim multe exemple. De aceia voiŭ vorbi de unul dintre ceĭ mulțĭ. Póte că scițĭ, saŭ póte ați audit, saŭ că póte unia chiar ațĭ și vedut pe bărbatul, despre care voiŭ a vě vorbi; dic de Iulian cel minunat (Biserica-l serbează la 21 Iunie). Acesta a fost bărbat de țeară, lucrător de pămênt, smerit și dintre ceĭ smerițĭ; era în totul necunoscĕtoriŭ de filosofia profană, pe când de filosofia cea neplăsmuită de mintea omenéscă el era înzestrat cu îmbelșugare. Când el intra în cetățĭ,—și forte rar se petrecea faptul acesta,—se făcea pri'mprejurul luĭ atâta îngrămădire și îmbulzeală de popor, cum nu s'ar fi făcut nicĭ ritorilor celor maĭ renumițĭ, sofiștilor, saŭ orĭ-căruĭ altul. Și ce să maĭ spun? Óre numele luĭ nu este maĭ strălucit de cât a tuturor împăraților, de vreme ce se laudă cu cântărĭ și astă-dĭ? Dacă decĭ tóte acestea se petrec în lumea acesta, lume în care nimic nu ni-a făgăduit stăpânul a tóte, lume în care ni-a spus că suntem streinĭ, apoĭ să pricepem câte bunurĭ nu ni vor fi acordate în ceriurĭ. Dacă în această lume, unde iĭ eraŭ ca bejenarĭ, s-aŭ bucurat de atâta cinste, dară acolo, unde iĭ sunt celățenĭ, de ce slavă óre nu se vor învrednici? Dacă aici, unde ei a arătat că ne așceaptă necazurĭ, și aŭ avut iĭ atâta considerație, dară acolo, unde el făgăduiesce onorurĭ, câtă mulțămire nu va fi? Voițĭ póte să vě arătăm și ómenĭ din lume ajunșĭ la această filosofie înaltă? In diua de astă-dĭ nu avem, căcĭ dacă póte se găsesc unia îngăduitorĭ și blândĭ, totușĭ încă n-aŭ ajuns la cea maĭ 'naltă filosofie. Pentru care vě voiŭ spune exemple de ale sânților din vechime. Câțĭ din aceia avênd femeĭ, și crescênd copiĭ, și cu tóte acestea nu aŭ fost maĭ pre jos de ceĭ ce duceaŭ viața monachală? Astă-dĭ însĕ nu se găsesc „pentru nevoea de acum“ (I Corinth. 7, 26), dupre cum dice acest fericit. Pe cine voițĭ să vě arăt? Pe Noe, saŭ pe Abraam, saŭ pe Isaac, saŭ pe fiul acestuia? Póte pe Iosif? Póte voițĭ să venim la Profețĭ? La Moisi, saŭ la Isaia? Dacă credețĭ, să vorbim de Abraam maĭ ales că toțĭ ceștia-l-alțĭ necontenit ni-l pun înainte. Eĭ bine, nu avea el femee? Nu avea el copiĭ? Vě spun și eŭ vóuĕ aceasta, ceia ce deall-feliŭ și voĭ ni spunețĭ nóuĕ. Avea femee, de cât nu a fost miraculos fiind-că avea femee; a avut și copiĭ, dară nu a fost fericit pentru că a avut copiĭ; aŭ avut și averĭ, însĕ nu din causa averilor luĭ a mulțămit pe Dumnedeŭ; a avut sub ascultarea luĭ treĭ-sute opt-spre-dece capĭ de familiĭ, și cu tóte acestea

nu pentru aceasta era admirat. Póte că voescĭ a cunósce, din ce causă a fost el cinstit și slăvit de toți? Eĭ bine, pentru iubirea luĭ de străinĭ, pentru despretuirea banilor, pentru demnitatea luĭ. Care este characteristica filosofuluĭ adevĕrat? Nu óre de a despreţui averile și slava, și în definitiv de a fi maĭ pre sus de orĭ ce invidie și patimă? Aide decĭ, să-l aducem la mijloc, și desvelindu-l să vi-l arăt ce feliŭ de filosof era el. Maĭ 'ntêiŭ că el nu considera întru nimic patria: „Ieșĭ, dice, din pămêntul tĕŭ, din rudenia ta, și din casa tatăluĭ tĕŭ“ (Fac. 12, 1), și imediat a ieșit. Nu era legat de casă, căcĭ dacă era, nu ar fi ieșit; nu era legat cu vre-o prietenie ca de obiceiŭ, și nicĭ cu alt-ceva. Apoĭ el despretuia slava în tóte cele-l-alte, despreţuia averile, pe dușmanĭ punêndu-ĭ pe fugă în resbóe și putênd a se folosi de pradă, el a despreţuit și nu a făcut aceasta. Apoĭ chiar copilul luĭ nu s-a făcut admirat pentru averĭ, ci pentru ospitalitatea luĭ, nu pentru copiiĭ ce-ĭ avea, ci pentru supunerea luĭ, nu pentru femeea luĭ, ci pentru stărpiciunea eĭ. El nu considera întru nimic viaţa presentă, nu stringea averĭ, ci tóte le despreţuia. Spune-mĭ, care dintre plante este cea maĭ bună? Óre nu aceia care are puterea în sine însășĭ, care nu póte fi vătămată nicĭ de secetă, nicĭ de grindină, nicĭ de furia vênturilor, nicĭ în fine de vre-o altă anomalie, ci stă expusă despreţuind orĭ-ce, fără a avea nevoe de vr'un acoperemânt saŭ îngrăditură? Eĭ bine, ast feliŭ este filosoful, astfeliŭ este acel bogat: tóte le are si nimic nu are, saŭ maĭ bine dis, nimic nu are, si tóte le are. Zidul luĭ de apărare nu e pe din afară, ci pe dinăuntru. Dară ce? Care corp e puternic? spune-mĭ; nu óre acela care e sănătos, și nu se vatămă nicĭ la fóme, nicĭ la mâncare peste măsură, nicĭ la frig, și nicĭ la arșiţa cea mare a sórelui? saŭ că póte acela, care, pentru ca să fie sănătos, are nevoe de bucherĭ, de fabricanţĭ de diferite materiĭ, de vinătorĭ și de doctorĭ? Acela este bogat, acela este cu adevĕrat filosof, care nu are nevoe de nimic. De aceia acest fericit apostol dicea: „Cresceţi copiiĭ voștri întru învăţătura si certarea Domnuluĭ“. Nu 'ĭ îmbrăcaţi cu acopereminte exteriόre atât, pe cât cu de cele interióre, pentru că aceasta este adevĕrata bogăţie, adevĕrata slavă. Când acoperemintele cele de pe dinafară vor cădea, voiŭ să dic de îngrădirea de pri'mprejurul planteĭ, atuncĭ și planta va cădea la pămênt și se va nimici; nu numaĭ că nu s-a fo

losit cu ce-va, ba încă s-a vătămat, pentru că tóte acele îngrăditurĭ eraŭ maĭ mult puse ca să o apere de furia vênturilor, şi odată cu căderea lor la pămênt aŭ tras cu ele şi planta. Decĭ bogăţia maĭ mult vatămă, de vreme ce face pe om neîngrijitoriŭ faţă de anomaliile vieţeĭ. Ast-feliŭ dară să pregătim pe copiĭ, ca să pótă resista la tóte împrejurările contrare, şi de cele ce vor veni să nu se sperie. Să-ĭ creşcem întru învăţătura şi certarea Domnuluĭ, şi mare resplată vom avea. Dacă ceĭ ce fac statuele împăraţilor, saŭ zugrăvesc chipurile lor, se bucură de multă cinste, apoĭ noĭ, cariĭ înfrumuseţăm chipul împăratuluĭ ceresc,—pentru că omul e după chipul şi asĕmĕnarea luĭ Dumnedeŭ—, óre nu ne vom bucura de miĭ de bunătăţĭ, când îĭ vom înapoia chipul sĕŭ întocmaĭ, adecă dupre asĕmĕnarea sa? Căcĭ aceasta e de a fi dupre asemĕnarea sa, adecă de a fi virtuoşĭ. Dară virtutea sufletească numaĭ atuncĭ o vor avea, când vom învăţa pe copiiĭ noştri a fi bunĭ, nestăpâniţĭ de iuţime, când vor fi filantropĭ, fără de rĕutate, bine-făcĕtorĭ către alţiĭ, pentru că tóte aceste calităţĭ sunt propriĭ ale luĭ Dumnedeŭ; când în fine 'ĭ vom învăţa ca viaţa presentă să nu o considere întru nimic. Aşa dară aceasta să ni fie preocupaţiunea nóstrĕ, ca şi pe dênşiĭ şi pe noĭ înşi-ne să ne formăm dupre cum trebuie, fiind-că dealt-feliŭ cu ce curaj óre ne vom găsi înaintea tronuluĭ luĭ Christos? Dacă cel ce are copiĭ neascultătorĭ şi nesupuşĭ nu este demn de episcopie, cu atât maĭ mult nu va fi demn de împărăţia luĭ Dumnedeŭ. Ce spuĭ? Chiar de am avea femee nestatornică, chiar de am avea copiĭ nestatornicĭ, vom da óre sama, vom fi respundetorĭ înaintea luĭ Dumnedeŭ? Da, dacă nu vom contribui cu ceia ce suntem datorĭ, adecă dacă nu li vom da învăţătura cuvenită. Nu ni este deajuns pentru mântuire numaĭ propria nóstrĕ virtute, căcĭ dacă cel ce a primit un talant l-a îngropat în pămênt şi n-a câştigat nimic, şi totuşĭ a fost pedepsit, e cert că nu este deajuns numaĭ propria nóstrĕ virtute pentru mântuirea nóstrĕ, ci se cere de a face virtuoşĭ şi pe alţiĭ. Să avem decĭ mare îngrijire de femeĭ, de copiĭ şi de servitorĭ, să avem mare îngrijire şi de noĭ înşi-ne; şi fie că i-am forma pe dênşiĭ, fie că pe noĭ înşi-ne, să rugăm pe Dumnedeŭ ca să ne dee mâna de ajutoriŭ în această faptă măreaţă. Dacă el ne va vedea că ne ocupăm de aceasta şi ne îngrijim, ne va ajuta; eară de va vedea că nu facem nimic, nu ni va da nicĭ un ajutoriŭ, căcĭ el nu vine în ajutoriul celor ce dorm, ci a celor carĭ

sĕ obosesc și muncesc. Ajutoriul se dă tot-deauna nu celuĭ ce șĕde în trândăvie, ci celuia ce muncesce ca și celĭ ce vine în ajutoriŭ. Eară la urmă, bun și puternic este Dumnedeŭ ca lucrul să-l ducă la un bun sfârșit, ca astfeliŭ să ne învrednicim bunurilor făgăduite, prin charul și îndurările a unuia născut al sĕŭ fiŭ, căruia, împreună cu Tatăl și cu Duchul Sânt, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în veciĭ vecilor. Amin.

OMILIA XXII.

„Slugĭ! ascultațĭ pre stăpâniĭ voștri ceĭ dupre trup, cu frică și cu cutremur, întru dreptatea inimeĭ vóstre, ca și pre Christos; nu numaĭ înaintea ochilor slujindu-li, ca ceĭ ce vor să placă ómenilor, ci ca slugile luĭ Christos făcênd voea luĭ Dumnedeŭ din suflet. Cu bună-voință slujindu-li ca Domnuluĭ, eară nu ca ómenilor; sciind că orĭ-ce bine va face fie-care, aceia va lua de la Domnul, orĭ robul, orĭ cel slobod“ (Cap. 6, 5—8).

Așa dară e maĭ presus de orĭ-ce îndoială, că în compunerea și în mersul regulat al uneĭ case contribuie nu numaĭ bărbatul, femeea și copiiĭ, ci și vrednicia servitorilor. De aceia fericitul Pavel nu a neglijat nicĭ această parte, ci maĭ la urmă vine și asupra acesteĭ chestiunĭ, fiind că și servitoriĭ se găsesc la urma tuturor cu serviciul lor. Multe li vorbesce și lor, nu însĕ dupre cum vorbesce copiilor, ci cu mult maĭ complect, căcĭ făgăduința nu li o dă pentru timpul present, ci pentru viitoriŭ. „Sciind, dice, că orĭ-ce bine va face fie-care, aceasta va lua de la Domnul“, și-ĭ învață a filosofa. Dacă iĭ sunt maĭ inferiorĭ chiar și de cât copiiĭ în privința serviciuluĭ lor, totuși cu cugetarea sunt cu mult maĭ superiorĭ. „Slugĭ, ascultațĭ pre stăpâniĭ voștri ceĭ dupre trup“. Privesce cum din capul loculuĭ înalță sufletul întristat, cum de la început-l mângăe. «Nu te scârbi, dice, că ești maĭ inferior și de cât femeea, și de cât copiiĭ, pentru că numaĭ numele este de sclăvie; stăpânia asupra ta este dupre

corp, temporală și scurtă, căcî tot ce este corporal, este schimbăcios și trecĕtoriŭ». „Cu frica și cu cutremur". Aĭ vĕḑut că el nu pretinde tot aceiașĭ frică de la femee și de la copiĭ? căcĭ acolo a ḑis simplu: „Eară femeea să se teamă de bărbat", pe când aicĭ cu intensitate, „cu frică și cu cutremur". Apoĭ adaoge: „întru dreptatea inimeĭ vóstre, ca și pre Christos". Incontinuŭ el pune această formulă, și ordonă a se executa. Dară ce spuĭ, fericite Pavele? Servitoriul este și el frate, saŭ maĭ bine ḑis a devenit frate, și se bucură și el de tóte cele-l-alte, și apoĭ ḑicĭ; «ascultațĭ pre stăpâniĭ voștri ceĭ dupre trup, cu frică și cu cutremur»? «Tocmaĭ pentru aceasta, ḑice, am poruncit așa, căcĭ dacă poruncesc și celor liberĭ de a se supune unul altuia întru frica luĭ Dumneḑeŭ: „Plecați-vĕ unul altuia întru frica luĭ Dumneḑeŭ" (Cap. 5, 21), dacă poruncesc și femeeĭ de a se teme de bărbat, de și ea este egală în cinste cu bărbatul, cu atât maĭ mult o ḑic aceasta servitoriuluĭ.» Faptul că cine-va este servitoriŭ nu este înjositoriŭ, ci este chiar cea maĭ ântĕĭ nobleță ca cine-va să se înjosască pe sine, să fie cumpătat, și să se umiliască față de apró-pele sĕŭ. Dară apoĭ chiar și ceĭ liberĭ altă dată serviaŭ cu frică și cu cutremur pe ceĭ liberĭ. „Intru dreptatea inimeĭ vóstre" ḑice cu drept cuvênt, fiind-că e posibil a servi cine-va cu frică și cu cutremur, însĕ nu cu dragoste și cu bună voință, ci cu rĕutate, ca și cum ĭ-ar fi permis și luĭ de a face rele. Mulțĭ dintre servitorĭ greșesc că se pórtă rĕŭ față de stăpâniĭ lor, și de aceia apostolul li distruge această rĕutate, ḑicĕnd: „Intru dreptatea inimeĭ vóstre, ca și pre Christos", adecă servindu-ĭ nu numaĭ în ochiĭ lor, ca să se facă plăcuțĭ ómenilor, ci ca servitorĭ aĭ luĭ Christos, cariĭ fac voința luĭ Dumneḑeŭ din tot sufletul lor, „cu bună voință sluįindu-li ca Domnuluĭ, eară nu ca ómenilor". Vedĭ, cât a trebuit ca să li sădiască în inimă acest bine, adecă serviciul lor să-l facă cu dragoste și din suflet? «Vedem pe mulțĭ servitorĭ făcêndu-șĭ serviciul lor de frică, la care nu puțin contribuie și ameninţările stăpânilor; dară tu aratămĭ, ḑicĭ, că serveșcĭ ca luĭ Christos, eară nu ca omuluĭ, și că'țĭ facĭ datoria din dragoste, și nu silit». Dupre cum pe cel ce pătimeșce îl sfătuieșce și'l învață ca să rabde, tot așa sfătuieșce și pe servitorĭ ca să'șĭ facă datoria lor cu bună-voință. Fiind-că cel ce loveșce pe un altul peste obraz, nu

a făcut aceasta pentru că cel lovit o dorea, ci din causa propriei luĭ rĕutățĭ, apoĭ priveșce ce dice Mântuitoriul: „Intoarce-ĭ și cela-l-alt obraz“ (Math. 5, 39), ca să arățĭ prin aceasta că nu fără voe aĭ suferit. S-ar părea că póte aĭ făcut aceasta de frică, însĕ e aicĭ o mare filosofie, și aĭ dovedit că aĭ suferit din această causă, adecă din dragostea ta către filosofia cea înaltă. Arată decĭ și acum, că cu bună voea ța porțĭ serviciul. Cel ce caută a se face plăcut ómenilor, nu este servul luĭ Christos, eară serviĭ luĭ Christos nu caută ca să placă ómenilor. In adevĕr, cine óre fiind servul luĭ Dumnedeŭ, voeșce să placă ómenilor? saŭ cine plăcênd ómenilor póte să serviască luĭ Dumnedeŭ? „Din suflet, dice, cu bună-voință slujindu-li“. Fiind-că se póte ca cine-va să serviască pe un altul maĭ mult de formă, adecă să îndepliniască numaĭ ceia ce e datoriŭ, însĕ nu cu tótă puterea și cu tótă dragostea, de aceia dice ca să o facă aceasta cu bună-voință, nu silit, din dragoste și nu din silă. Dacă ast-feliŭ serveșcĭ, adecă dacă'țĭ porțĭ serviciul cu dragoste, cu bună voință din tot sufletul tĕŭ, ca și cum aĭ servi luĭ Christos, apoĭ atuncĭ tu nu eștĭ serv. Un ast-feliŭ de serviciŭ făcea și Pavel, cel liber, care și striga dicênd: „Că nu pre noĭ ne propoveduim, ci pre Christos Iisus Domnul, eară pre noĭ slujitorĭ vóuĕ prin Iisus“. (II Corinth. 4, 5). Priveșce de aicĭ, cum el îțĭ sustrage înjosirea părută că eștĭ serv. «Servim pe stăpânĭ, dice, pentru Christos.» „Șciind că orĭ-ce bine va face fie-care, aceia va lua de la Domnul, orĭ robul, orĭ cel slobod“. Fiind-că e firesc ca mulțĭ dintre stăpânĭ să nu se rușineze, ca unia ce sunt necredincioșĭ, și să nu resplătiască pe serviĭ lor pentru supunerea ce li o arată, priveșce cum el mângâe pe servitorĭ ca să nu se îndoiască de resplată, ci să aibă curaj și să fie încredințațĭ de resplată. Precum ceĭ ce aŭ primit vr'un bine de la alțiĭ, dacă nu resplătesc pe binefăcĕtorĭ, apoĭ pe însușĭ Dumnedeŭ l-aŭ făcut datoriŭ acelora, tot ast-feliŭ și stăpâniĭ; dacă nu te resplătesc pentru serviciul cel bun ce l-aĭ dat lor, prin aceasta încă maĭ mult aĭ fost resplătit, căcĭ iĭ prin aceasta a făcut pe Dumnedeŭ datoriŭ ție.

„Și stăpâniĭ, dice, aceiași să facă către dânșiĭ“ (Vers. 9). Ce înțelege apostolul prin vorba „aceiașĭ“? Adecă cu bună voință servind și iĭ pe serviĭ lor. Nu a dis pe față servițĭ și voĭ pe serviĭ voștri, de și prin vor-

ba «aceiașĭ» a arătat destul de clar că aceasta însemnă, pentru că și stăpânul servesce. «Nicĭ voĭ, dice, nu pentru ca să plăcețĭ ómenilor să o facețĭ aceasta, ci să fițĭ stăpânițĭ de frică și cutremur ca nu cum-va Dumnedeŭ să vĕ acuse pentru ne'ngrijirea vóstrĕ către servitorĭ». „Slăbind îngrozirea“, adecă nu fițĭ de nesuferit, să nu fițĭ greoĭ prin purtarea vóstrĕ față de iĭ. „Sciind că și al vostru, și al lor, Domnul este în ceriurĭ“. Vaĭ! la ce a făcut el alusiune, și cum a înfricoșat de grozav! Adecă maĭ lămurit „Cu ce măsură vețĭ măsura se va măsura vóuĕ“. Cu alte cuvinte să te temĭ de a nu audi: „Sluga vicleană, tótă datoria aceia ți-am iertat ție, pentru că m-aĭ rugat“ (Math. 7, 2. 18, 32), căcĭ la dênsul nu este părtinire. «Să nu credĭ, dice, că cele ce aĭ făcut servitoriuluĭ pe nedreptul țĭ se vor ierta, pentru că dacă legile lumescĭ fac vre-o deosebire între ómenĭ, ca fiind și ele omenescĭ, nu e tot așa cu legea stăpânuluĭ obștesc, care nu prevede nicĭ o deosebire, ci făcênd binele deopotrivă tuturor, lĭ înapoiesce dupre faptele lor» Dară dacă cine-va ar întreba: de unde óre a venit în lume sclăvia, și pentru ce a intrat în moravurile viețeĭ omenescĭ? maĭ ales că sciŭ pe mulțĭ cariĭ întreabă și voesc a cunósce faptul,—eŭ vĕ voiŭ spune. Lăcomia a născut sclăvia, barbaria și nesațul de averĭ a zămislit acest pĕcat, fiindcă Noe n'a avut nicĭ un sclav, nicĭ Abel, nicĭ Sith și nicĭ ceĭ după acestia. Pĕcatul a născut acest fapt, insulta către părințĭ, voiŭ să dic, a fost obârșia rĕuluĭ. Audă aceasta copiiĭ, că dacă iĭ sunt nerecunoscĕtorĭ către părințiĭ lor, apoĭ sunt vrednicĭ de a fi sclavĭ, sunt vrednicĭ de a fi servitorĭ altora. Copilul nerecunoscĕtoriŭ către părințiĭ luĭ singur și-a distrus nobleța sa, căcĭ cel ce insultă pe tatăl seŭ, nu maĭ este fiŭ. Dară dacă cel ce insultă pe tatăl luĭ nu maĭ este fiŭ al aceluia, apoĭ cel ce insultă pe tatăl nostru cel ceresc cum va maĭ putea fi fiŭ? Singur s-a pogorit, singur a ieșit din nobleță, pentru că a insultat pe Dumnedeŭ, a insultat natura luĭ. Maĭ pe urmă însĕ s-a obicĭnuit a se lua prisonierĭ în resbóele dintre popóre. Va dice cine-va însĕ, că și Abraam avea servitorĭ; dară el nu-ĭ întrebuința ca pe niște servitorĭ, dupre cum vedem din sânta scriptură. Acum tu privesce, cum apostolul pune sub dependența bărbatuluĭ, ca cap, totul din casa luĭ, căcĭ lĭ ordonă de a'șĭ iubi pe femee, de a cresce copiiĭ întru învățătura și certarea Domnuluĭ, de a se purta cu blânde

ță și dreptate față de servitorî „șciind, dice, că și al vostru, și al lor, Domnul este în ceriurî". «Ast-feliŭ, dice, și voî stăpânilor, ca ceî ce sunteţî înși-vĕ servitorî, fiţî filantropî și îngăduitorî către dênșiî».

„Deci frațiî meî, întăriți-vĕ întru Domnul și întru puterea tărieî luî" (Vers. 10). Dacă póte voițî să audițî despre datoriile stăpânilor către servitorî, apoî le puteţî audi maî sus, unde se vorbeșce de copiî. Învățați-î a fi evlavioșî, eară cele-l-alte vor veni de la sine fără îndoială. Astădî însĕ ducêndu-se cine-va la theatru saŭ la bae, duce cu sine pe toţî copiiî și pe toţî servitoriî, pe când la biserică nicî-odată, și nicî nu-î sileșce de a veni și a asculta sântele rugăciunî. Și cum va fi el ascultătoriŭ, dacă tu ca stăpân daî atențiune altor afacerî? Aî cumpărat póte pe servitoriul tĕŭ? Maî'nainte de orî-ce povățuieșce-l și-î ordonă cele relative la Dumnedeŭ, ca să fie blând către ceî-l-alţî împreună servitorî, și în definitiv vorbeșce-î mult de virtute. Fie-care casă e ca o cetate, în care căpitenia eî este fie-care bărbat, ca cap al familieî sale. Cum că casa celor bogaţî e ca o cetate, faptul e invederat, fiind-că acolo sunt și ogóre cultivate, și epitropî, și privighetorî, și mulţî slujbașî, dară eŭ dic că și casa celor săracî e ca o cetate, pentru că și aicî sunt căpiteniî. Bărbatul stăpâneșce pe femee, femeea stăpâneșce pe servitorî, și servitoriî stăpânesc pe femeile lor, și earășî femeile și bărbaţiî stăpânesc pe copiiî și servitoriî lor. Óre nu ţi se pare că bărbatul e atuncî ca și un rege, căcî are sub dênsul atâţa subalternî, faţă de care e de datoria luî de a se purta cu cea maî mare iconomie, și cu cea maî mare politeţă? Cel ce șcie de a se purta și a întrebuința pe fie-care după aptitudinea luî, șcie în acelașî timp de a'șî alege pe ceî maî destoinicî, și de sigur că va alege pe ceî maî principalî. Ast-feliŭ bună-óră în fie-care casă se găseșce un alt rege, am putea dice fără coróna regală, femeea. Eî bine, cel ce șcie cum să'șî aleagă pe această regină, apoî tóte cele-l-alte le va orândui dupre cum trebuie.

„Deci frațiî meî, întăriți-vĕ întru Domnul, și întru puterea tărieî luî". Când trebuie să sfârșască cuvêntul, el tot-deauna usază de această formulă. Óre nu diceam eŭ bine din început, că casa fie-căruia este ca o cetate întreagă? căcî iată că după ce a pus în ordine tóte căpiteniile, la urmă'î și înarmează și-î pune în ordine de

bătae. Dacă nimenĭ nu răpeșce dreptul de stăpânie al altuia, ci fie-care stă în locul seŭ, apoĭ tóte afacerile se găsesc în bună rânduealá. „Intăriți-vĕ, dice, întru Domnul“. Dară ce este „întru Domnul“? Adecă în speranța în el, prin ajutoriul luĭ. Fiind-că el a ordonat multe ce ar trebui sa se facă, de aceia pare că dice: „nu vĕ spăimântațĭ, aruncațĭ speranța vóstrĕ în Dumnedeŭ, și el tóte le va înlesni.» „Și întru puterea tăriei luĭ, dice, și îmbrăcați-vĕ întru tóte armele luĭ Dumnedeŭ, ca să puteți sta împotriva meșteșugurilor diavoluluĭ“ (Vers. 11). El nu dice împotriva luptelor, saŭ a resbóelor, ci împotriva meșteșugurilor diavoluluĭ. de óre-ce acest dușman nu se luptă pe față contra nóstrĕ, ci meșteșugil, care nu este alt-ceva, de cât că prin înșelăciune. A meșteșugi decĭ însamnă a născoci viclenil, și prin ele a cuceri, fie cu vorbele, fie cu faptele care ne încântă. De exemplu: diavolul nicĭ-odată nu propune pe față pĕcatele, de idololatrie nu vorbeșce, ci pe departe el pregătește lucrul meșteșugind. adecă dă ca probabil cuvêntul „de ce,“ usând negreșit de brobóde care astupă adevĕrul. Așa dară apostolul și în această privință a deșteptat pe ostașĭ. și i-a făcut a priveghia, ĭ-a învățat și i-a convins că lupta nóstrĕ ni este contra celuĭ maĭ experient dintre dușmanĭ, și dară iĭ să nu se resboiască cum s-ar întâmpla și fără tactică, ci cu cel maĭ mare meșteșug. Maĭ'ntêiŭ'ĭ întărită contra diavoluluĭ făcênd vorbă de meșteșugurile luĭ, apoĭ arătând natura și mulțimea cea mare a lor. El nu voia ca ostașiĭ de sub dênsul să fie cuceriți, și de aceia ĭ-a ațițat și i-a deșteptat spunêndu-li aceste sofisme, pregătindu-ĭ de a priveghia. Dacă el s-ar fi mărginit numaĭ de a povesti puterea diavoluluĭ. fără să maĭ spună alt nimic, de sigur că diavolul ĭ-ar fi cucerit; dară când el și înainte și după aceasta arată că e cu putință de a-l birui, prin aceasta maĭ mult-ĭ întărită. Tăria dușmanilor cu cât va fi anunțată de noĭ maĭ lămurit, cu atât maĭ mult ceĭ aĭ noștri vor fi maĭ prevĕdetorĭ. „Căcĭ nu ni este nóuĕ lupta împotriva trupuluĭ și a sângeluĭ, ci împotriva începĕtoriilor, și a domniilor, și a stăpânitorilor întunereculuĭ veaculuĭ acestuia, împotriva duchurilor rĕutățeĭ întru cele cereșcĭ“ (Vers. 12). Apoĭ iĭ deșteaptă și-ĭ întărită maĭ mult încă punêndu-li înainte premiul acordat învingĕtoriuluĭ, căcĭ după ce li spune, că aceștĭ dușmanĭ

sunt grozavĭ, adaoge că în cas de învingerea nóstră, ne vor lipsi de marĭ bunătățĭ. Care? Lupta este pentru cele cerescĭ, şi nu e vorba de banĭ, nicĭ de slavă, ci atacul luĭ este pentru robirea nóstră, aşa că lupta devine neîmpăcată. Când lupta se face pentru cele maĭ marĭ împrejurărĭ, atuncĭ şi ambițiunea e maĭ întărîtată. Vorba „întru cele cerescĭ", este pusă în loc de „pentru cele cerescĭ", nu dóră că iĭ învingênd să se bucure cu ce-va, ci ca să ne lipsască pe noĭ de bunătățile de acolo, ca şi cum pare că ar fi dis: «tractatul de pace în ce se găsesce strîns? negreşit că în cutie de aur, care este Christos». Vorba „întru" decĭ, semnifică „pentru". Acum tu privesce cum ne desteaptă atențiunea asupra duşmanuluĭ, şi cum ne face de a priveghia, şi tot-odată a şci maĭ dinainte, că primejdia este pentru bunurile cele marĭ, şi că şi biruința nóstră va fi tot pentru acele bunurĭ, căcĭ vicleanul se încearcă a ne scóte pe noĭ din ceriurĭ. El ni vorbesce de óre-care stăpâniĭ, începĕtoriĭ şi stăpânitorĭ aĭ întunereculuĭ lumeĭ acestia. Dară de care întunerec spune? Póte că de întunerecul nopțeĭ? De sigur că nu, ci de acel al rĕutățeĭ. „Că eram óre-când, dice, întunerec", numind aşa rĕutatea din viața presentă. Maĭ departe duşmanul nu va avea loc, nicĭ în ceriurĭ, şi nicĭ în veacurile viitóre. Numesce pe diavolĭ stăpânitorĭ aĭ lumeĭ, nu ca cum ar stăpâni iĭ lumea, ci ca ceĭ ce sunt causa faptelor rĕle, căcĭ scriptura obicinuiesce a numi şi faptele cele rele „lume", precum acolo unde Christos dice: „Voĭ nu sunteți din lumea aceasta, precum nicĭ eŭ din lume nu sunt". Dară ce? Nu eraŭ iĭ din lume? Nu eraŭ îmbrăcațĭ cu corp? Nu eraŭ iĭ născuțĭ şi crescuțĭ de ceĭ din lume? Şi earăşĭ în alt loc dice: „Lumea mĕ urăsce pre mine ,eară pre voĭ nu póte să vĕ urască" (Ioan 17, 14. 7, 7), unde vorbesce tot de faptele cele rele. Aşa dară sub vorba lume el înțelege aicĭ pe ómeniĭ ceĭ reĭ, eară demoniĭ pe aceştia maĭ cu samă'ĭ stăpânesc. „Împotriva duchurilor, dice, întru cele cerescĭ". El numesce începĕtoriĭ şi stăpâniĭ, dupre cum numesce şi cetele îngerescĭ domniĭ, începĕtoriĭ şi stăpâniĭ. „Îmbrăcați-vĕ întru tóte armele luĭ Dumnedeŭ, ca să puteți sta împotrivă în dina cea rea, şi tóte ispravindu-le să stațĭ" (Vers. 13). Şi sub numele de dĭ rea înțelege tot viața presenta, cum şi seculul

present îl înțelege ca secul viclean și rĕŭ, de la rĕlele ce se petrec în cursul luĭ. Va să dică, e trebuință de a fi vecĭnic înarmațĭ. „Și tóte isprăvindu-le“, adecă și patimile, și poftele cele absurde, și în fine tot ce ne tulbură și neliniștesce. El nu dice simplu să le faceți, ci să le isprăvițĭ, în cât nu ni pretinde numaĭ a le rĕpune, ci încă în așa mod ca după aceasta să stăm, pentru că mulțĭ după ce aŭ biruit în luptă earășĭ aŭ cădut. «Tóte, dice, să le isprăvițĭ, nu pe unele da, și pe altele nu, căcĭ după învingere e nevoe de a sta. A fost surpat deja diavolul odată, dară dacă nu stăm, el earășĭ re'nviază, pe când dacă se ridică în timp ce noĭ stăm, de sigur că va cădea la pămênt. Așa dară întru cât noĭ nu vom fi distrațĭ întorcêndu-ne privirile încóce și încolo, el nu se va ridica. «Să ne îmbrăcăm, dice, cu tóte armele luĭ Dumnedeŭ». Vedĭ cum a nimicit frica de diavol? Dacă e cu putință de a isprăvĭ și a sta, apoĭ de ce evițĭ lupta? Staĭ după ce aĭ isprăvit, și atuncĭ aĭ biruit cu adevĕrat; nu te minuna că aĭ putut scăpa din puterea dușmanilor, nu fiĭ stăpânit de frică, cĭ aruncă de la tine trândăvia. „Ca să puteți sta împotrivă, dice, în diua cea rea“. Așa dară el și de la timp găsesce ocasie de a încuraja, căcĭ pare că ar dice: «timpul e scurt, așa că trebuie a sta după învingere; nu vĕ lăsațĭ a fi biruițĭ de osteneală, după masacrul ce l-ațĭ avut în luptă.»

*) Așa dară dacă este rĕsboiŭ, dacă sunt atâtea rândurĭ așezate în ordine de bătae, dacă avem înaintea nóstrĕ începĕtoriĭ necorporale, dacă avem pe stăpânitoriĭ lumeĭ acestia, dacă avem contra nóstrĕ tóte duchurile cele rele, apoĭ cum de te desfătezĭ? spune-mĭ; cum de eștĭ atât de vesel? Cum ne vom putea apropia de el desarmațĭ? Unele ca acestea fie care să 'șĭ dică în cugetul sĕŭ pe fie-ce di, când e stăpânit de mânie, saŭ de poftele corporale, când caută ca să 'șĭ petreacă această viață în dezmerdărĭ și deșertăciunĭ. Audă decĭ fie-care ce spune fericitul Pavel: „Nu ni este nóuĕ lupta împotriva trupuluĭ și a sângeluĭ, ci împotriva începĕtoriilor și a stăpânitorilor întunereculuĭ veaculuĭ acestuia“. Rĕsboiul acesta este

*) Partea morală. Despre viața cea sirguinciósă și cu băgare de samă, ca să nu fim biruițĭ de cel rĕŭ, care ne fie-ce di meșteșugeșce rele în tóte faptele nóstre. Despre nebăgarea în samă a celor presente, și despre îngrijirea nóstră pentru cele viitóre (Veron).

cu mult maĭ anevoios de cât cel corporal, lupta e cu mult maĭ înverşunată. Gândesce-te cât de mult timp duce el lupta. Pare că aud pe cine-va dicênd: «iată că acum a venit ca să se lupte cu mine». Aceste vorbe însĕ sunt pronunţate de ceĭ trândavĭ, eară tu omule, trebuie a mulţămi că eştĭ pus în posiţiune de a doborî pe acest duşman, dacă veĭ voi, eară nu să te scandalisezĭ, pronunţând cuvinte pe care numaĭ un ostaş leneş şi somnoros le pronunţă. Cunoscĭ acum motivele pentru care el te atacă, şi de aceia pândesce pri'mprejurul tĕŭ şi îngrădesce-te din tóte părţile. Lupta nu este numaĭ contra diavoluluĭ, ci şi contra puterilor luĭ. Cum ne vom putea lupta contra întunereculuĭ? Când vom deveni lumină. Cum ne vom putea lupta contra duchurilor celor rele? de cât numaĭ atuncĭ când vom deveni bunĭ; căcĭ rĕutatea e tot-deauna contra bineluĭ, eară lumina alungă întunerecul, şi dacă noĭ suntem întunerec, de sigur că vom fi cuceriţĭ. Cum decĭ 'ĭ vom putea predomina? de cât numaĭ, ca ceia ce iĭ aŭ de la natură, noĭ să o putem câştiga prin voinţa nóstrĕ, adecă să devenim duchovnicescĭ, afară din corp şi sânge, căcĭ numaĭ ast-feliŭ 'ĭ vom putea supune. «Să nu credeţĭ, dice, că persecutoriĭ voştri sunt ceĭ ce vĕ resboiesc; nu, ci demoniĭ sunt aceĭ ce lucrează prin iĭ ca să vĕ combată, şi de aceia lupta nóstrĕ contra lor e îndreptată». Din aceasta el pregătesce două bunurĭ: pe deoparte pe noĭ ne face maĭ ne'nduplecaţĭ către dênşiĭ, eară pe de altă parte că lor li tempereazá furia ce o aŭ asupra celor pe cariĭ 'ĭ resboiesc. Dară din ce causă, saŭ maĭ bine dis, de unde vine lupta nóstrĕ către dênşiĭ? De acolo că noĭ avem de aliat al nostru Charul Sântuluĭ Duch. Am învăţat o ast-feliŭ de artă, că noĭ să ne putem lupta nu contra ómenilor, ci contra demonilor. Dacă am voi, nicĭ că ne-am lupta, dară fiind-că voim, de aceia este luptă. Puterea celuĭ ce locuiesce întru noĭ e atât de mare, în urma celor dise: „Iată am dat vóue stăpânire să călcaţĭ preste şerpĭ, şi preste scorpiĭ, şi preste tótă puterea vrăjmaşuluĭ, şi nimic pre voĭ nu vĕ va vătăma“ (Luca 10, 19), în cât nu e nevoe de luptă. Ni-a dat tótă puterea de a ne lupta, şi de a nu ne lupta; dară fiind că noĭ suntem trândavĭ, de aceia suntem siliţĭ a ne lupta cu iĭ. Cum că Pavel nu s-a luptat, ascultă-l ce spune: „Cine ne va despărţi pre noĭ de dragostea luĭ Dumnedeŭ? necazul, saŭ strîmtorarea, saŭ góna, saŭ fómetea, saŭ golătatea

saŭ nevoea, saŭ sabia"? (Rom. 8, 35), și earăși: „Dumnedeul păceĭ să sdrobească pe Satana sub piciórele vóstre curând" (Ibid. 16, 20). El avea pe diavol supus sub piciórele luĭ, căcĭ 'ĭ dicea: „Poruncescu-țĭ ție, întru numele luĭ Iisus Christos, să ieșĭ dintrênsa" (Fapt. 16, 18), de unde e cert că el nu s-a luptat, ci numaĭ că l-a supus și l-a făcut prisonieriŭ. Încă și Petru nu s-a luptat cu diavolul, ci a făcut ceia ce era maĭ bine de cât a se lupta, adecă că 'l stăpânea atât pe el cât și pe tóte puterile luĭ, ca să nu pótă vătama pe ceĭ credincioșĭ, pe ceĭ ascultătorĭ și pe catichumenĭ. De aceia și dicea fericitul Pavel: „Că nu este să nu șcim gândurile (meșteșugirile) luĭ" (II Corinth. 2, 11), de unde se invederează că el predomina pe diavol. Ascultă-l apoĭ ce spune în alt loc: „Nu este dar lucru mare (de mirat) de se prefac și slujitoriĭ luĭ ca slujitoriĭ dreptățeĭ" (Ibid. 11, 15), ast-felŭ că el cunoșcea fasele întregeĭ lupte, și nimic nu-ĭ era strein. Și în alt loc: „Că taina fără-de-legeĭ se lucrează" (II Thes. 2, 7), de unde earăși e invederat că lupta luĭ e contra nóstră. Ascultă încă tot pe acest fericit: „Cine ne va despărți pre noĭ de dragostea luĭ Dumnedeŭ?... Pentru că încredințat sunt, că nicĭ mórtea, nicĭ viața, nicĭ Ingeriĭ, nicĭ căpeteniile, nicĭ puterile, nicĭ cele de acum, nicĭ cele viitóre,... nicĭ altă făptură óre-care nu póte pre noĭ să ne despartă de dragostea luĭ Dumnedeŭ, care este întru Christos Iisus Domnul nostru". Nu a dis de Christos, ci, de dragostea luĭ Christos, pentru că mulțĭ se dic a fi unițĭ cu Christos, însĕ nu-l iubesc. «Nu numaĭ că să nu te ademeneșcĭ de a-l tăgădui, dice, ci încă chiar maĭ mult— să-l iubeșcĭ». Decĭ dacă tóte puterile cereșcĭ nu aŭ putut să-l despartă de dragostea luĭ Christos, apoĭ cine altul l-ar fi putut abate? Nu dice acestea ca cum puterile ingereșcĭ s-ar fi încercat de a-l schimba în părerile luĭ, ci numaĭ că face o presupunere, pentru care și dice din început sunt încredințat. Așa dară el nu se lupta, ci numaĭ cât se temea de vicleniile luĭ, pentru că ascultă-l ce spune aiurea: „Mĕ tem ca nu cum-va precum șerpele a amăgit pe Eva cu vicleșugul sĕŭ, așa să se strice și înțelegerile (cugetele) vóstre de la adeverința cea

întru Christos" (II. Corinth. 11, 3). Da! dicĭ tu, de cât apostolul face us de acest cuvênt «mĕ tem» și cu privire la dênsul personal, când dice: „Că mĕ tem ca nu cum-va propoveduind altora, eŭ să fiŭ nevrednic", și decĭ cum este încredințat că nimenĭ nu-l va despărți de dragostea luĭ Christos? Vedĭ decĭ, că cuvêntul acesta e rostit maĭ mult din umilință și din cumpătarea luĭ? pentru că deja el locuia în ceriurĭ, despre care dicea: „Că nimic pre mine nu mĕ sciŭ vinovat" (I Corinth. 4, 4), și earășĭ aiurea: „Călătoria am săvêrșit" (II Timoth. 4, 7), așa că nu în acestea îl împedeca diavolul, ci în cele ale discipulilor luĭ. Și de ce óre? Pentru că nu numaĭ el era stăpânul lor, ci și libera lor voință. Decĭ acolo era unde diavolul îl stăpânia, și încă nicĭ acolo nu'l stăpânia, ci maĭ mult era stăpân pe trândăvia celor fără băgare de samă. Dacă cine-va dintre discipulĭ nu îndeplinia cele ordonate de dênsul, fie din causa leneĭ, fie din altă causă, atuncĭ diavolul îl biruia; eară dacă el tóte le făcuse deja și aceia tot nu se supuneaŭ, nu-l maĭ biruia diavolul pe el, ci necredința și nesupunerea acelora, pentru că și bóla nu pe doctor îl stăpânesce, ci neorândueala celuĭ bolnav. Când doctorul tóte cele folositóre le pregătesce, eară bolnavul tóte le strică și le respinge, de sigur că acesta e cel învins, eară nu doctorul. Ast-feliŭ decĭ nicăirĭ diavolul nu a biruit pe Pavel. Dorința de a ne putea lupta, de noĭ depinde, de și Romanilor nu li doria aceasta, căcĭ li dicea: „Eară Dumnedeul păceĭ să sdrobiască pe Satana sub piciórele vóstre curând" (Rom. 16, 20), pe când Efesenilor nu li doresce aceasta, ci „Celuĭ ce póte maĭ pre sus de tóte a face prea de prisosit cele ce cerem saŭ gândim" (Efes. 3, 20). Cel ce se luptă, este încă în puterea adversariuluĭ, de cât e de dorit ca să nu cadă. Atuncĭ biruința e strălucită, când noĭ scăpăm cu totul de aicĭ. De pildă, fie o poftă rea cu care noĭ ne luptăm; eĭ bine, numaĭ atuncĭ e ce-va minunat când noĭ de la început chiar nu primim asemenea poftă, ci o stingem imediat; dară dacă aceasta nu e cu putință, apoĭ chiar de ne am lupta, vecînic vom fi stăpâniți de ea, pe când dacă am scăpat luptându-ne, am biruit. Lupta aceasta nu este deopotrivă cu a luptătorilor din theatru, căcĭ acolo dacă nu aĭ dovedit pe adversar, nu aĭ câștigat biruința, pe când aicĭ dacă nu aĭ fost biruit, aĭ ieșit învingĕtoriŭ, dacă nu

aĭ fost doborît de el, l'aĭ rĕpus, şi cu drept cuvênt, căcĭ pe când în luptele acelea amândoĭ adversariĭ sunt preocupaţĭ de biruinţă, şi numaĭ după ce unul este biruit cela-l-alt se încununează, aicĭ nu este aşa, ci diavolul se ocupă pentru învingerea nóstrĕ. Decĭ când eŭ ĭ-am nimicit ceia ce el urzia contra mea, atuncĭ l-am biruit, nu atâta că l-am cucerit, pe cât că l-am constrâns de a se arunca la pămênt. Eŭ atuncĭ l-am biruit cu totul, căcĭ el a fost aruncat jos şi se găsesce ca perdut. Biruinţa luĭ nu constă în a se încununa, ci în a mĕ perde, aşa că chiar de nu l-aşĭ răpune, eŭ l-am învins, dacă nu am fost cucerit de el. Decĭ care biruinţă este strălucită? Aceia de a-l călca pe el cu piciórele, dupre cum făcea şi Pavel, carele tóte lucrurile vieţeĭ presente nu le considera întru nimic. Pe acesta să-l imităm şi noĭ, şi să ne exercităm de a deveni superiorĭ necuratuluĭ, şi din nicĭ-oparte să nu-ĭ dăm motive de atac. Bogăţia 'ĭ dă un motiv puternic, precum şi slava deşartă; acestea de multe-orĭ l-a ridicat şi l-a făcut ca sălbatec asupra ómenilor. Dară care e nevoea de luptă cu el? Care e nevoea de încăerare cu el? Cel ce se încaeră cu altul la luptă nu cunósce cu siguranţă sfârşitul, nu scie care din doĭ va fi cel învins, şi decĭ e posibil ca el să fie cel cucerit, pe când cel ce calcă în picióre e sigur de învingere. Decĭ să călcăm în picióre puterea diavoluluĭ, să călcăm cu piciórele pĕcatele, tóte cele lumescĭ, mânia, pofta, mândria, şi tóte patimile, pentru ca ducêndu-ne de aicĭ acolo, să nu ne descoperim că am trădat puterea pe care ni-a dat'o Dumnedeŭ. Ast-feliŭ numaĭ vom putea să ne bucurăm de bunurile viitóre făgăduite nóuĕ. Dară dacă noĭ suntem rĕĭ, şi ne arătăm nedestoinicĭ faţă de diavol, apoĭ cine óre ni va încredinţa cele maĭ bune şi maĭ marĭ binefacerĭ? Dacă noĭ nu putem să călcăm în picióre pe cel învins, pe cel necinstit, pe cel despreţuit, apoĭ cum ni va da óre tatăl cel ceresc bunurile părintescĭ? Dacă noĭ nu putem birui pe cel deja biruit şi sdrobit, apoĭ ce curaj vom putea avea ca să intrăm în casa părinţască? Spune-mĭ, dacă aĭ avea un fiŭ, care ar părăsi pe casniciĭ ceĭ recunoscĕtorĭ ţie, şi s-ar amesteca cu ceĭ ce te-aŭ întristat, cu ceĭ ce aŭ fost alungaţĭ din casa părintească, cu ceĭ ce se ocupă cu jocurile de noroc, şi încă ar persista în rĕutate până la fine, óre nu l-aĭ desmoşceni? De sigur că da. Apoĭ tot ast feliŭ şi noĭ, lăsând pe ceĭ ce mulţămesc pe Dumnedeŭ, pe ceĭ ce ni servesc nóuĕ, voiŭ să dic pe îngerĭ, şi punêndu-ne în contact cu diavolul, desigur că vom

fi desmoşceniţi. Dară să nu fie una ca acesta, ci angajându-ne la luptă cu dênsul, şi învingêndu-l cu ajutoriul îngerilor celor de sus, ne vom face clironomi ai împărăţiei ceriurilor. Dacă cine-va are vr'un duşman, care 'l nedreptăţesce, dacă cine-va se înfuriază ca un sălbatec contra duşmanului seŭ, e bine ca tótă furia aceia, şi tótă rêutatea adunându-le la un loc să le verse în capul diavolului. Aici mânia este bună, aici urgia este folositóre, aici e de laudă resbunarea, pentru că dupre cum resbunarea pe ómeni este un fapt rêŭ şi uricios, tot aşa în casul de faţă aţi resbuna asupra diavolului este un fapt bun. Aşa dară, dacă ai niscare-va defecte, aici le exercită, aici le aruncă, adecă asupra diavolului, dacă nu le poţi depărta de la tine de cât odată cu membrele corpului têŭ. Te-a lovit cine-va? Ei bine, resbunăţi pe diavolul, şi nici-odată să nu contenesci duşmănia contra lui. Dară póte nu te-a lovit? Ei bine, şi aşa tu resbună-ţi pe duşmanul nostru al tuturor, pentru că a insultat pe stăpânul a tóte şi al têŭ, pentru că s-a învrăjbit cu el, pentru că vatămă şi resboiesce pe fraţii têi. Vecinic să-i fii duşman, vecinic posomorit, vecinic ne'mblândit faţă de el, căci numai aşa el va fi umilit, despreţuit şi uşor de supus. Dacă noi ne arătăm ca sălbatici către el, atunci el nu va fi sălbatic către noi; dacă noi vom fi blândi cu dênsul, el va fi sălbatec faţă de noi. El este duşman şi resboinic al vieţei şi al mântuirei nóstre, în acelaşi timp duşman şi al seŭ chiar. Dacă el nu se iubesce pe sine, apoi cum va putea ca să ne iubească pe noi? Deci să ne punem în rând de bătae şi să-l atăcăm, avênd aliat mare şi puternic pe Domnul nostru Iisus Christos, carele va putea să ne facă a nimici cu uşurinţă cursele lui, şi să ne învrednicim de bunurile viitóre. Cărora fie a ne face pe toţi părtaşi, prin charul şi filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl şi cu Sântul Duch, să cuvine slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XXIII.

„Stați drept aceia încingêndu-vě mijlocul vostru cu adevěrul“ (Vers. 14).

Compleciând deci cadrele armatei, aranjându-i in tabără și ațițându-li buna lor voință spre luptă,—căci era nevoe și de a fi aranjați, de a fi disciplinați, în același timp și de a li întări mânia lor, și tot-odată încurajându-i, pentru că și de aceasta era nevoe,—la urmă'i și înarmează. Nici un folos nu va avea luptătoriul de arme, dacă mai 'nteiŭ nu vor fi aranjați cu toții in ordine, și dacă nu va fi ațițată mânia în sufletul ostașului. Trebuie deci mai întâiŭ a inarma pe ostaș în interior, și după aceia a-i înarma exteriorul lui. Deci dacă asemenea lucruri se petrec cu ostașii lumesci, cu atât mai mult cu ostașii aceștia, intelectuali așa dicênd, cari nu aŭ nevoe de a fi armați exterior, ci numai în interior. A ațițat deci mânia lor și 'i-a înflăcărat, li-a infiltrat îndrăzneala, și i-a pus în ordine bună, acum privesce și cum li comandă să iee armele. „Stați“, dice. Mai 'ntêiŭ e characteristica ostașilor regulați ca să scie de a sta bine și în ordine, căci fara de aceasta multe s-ar intâmpla. De aceia de multe-ori vorbesce el despre modul de a sta, precum când dice: „Stați, priveghiați“ (I. Corinth. 16, 13) și earăși: „Așa stați întru Domnul“ (Filip. 4, 1), și earăși: „Celui ce i se pare că stă, să ia aminte ca să nu cadă“ (I. Corinth. 10, 12), și earăși: „Ca tôte ispràvindu-le să stați“ (Efes. 6, 12). Așa dară el nu vorbesce de o stare ôre-care cum s-ar intâmpla, ci de o stare in bună randueala. Cei cari sunt cu experiență de resboiŭ, sciŭ cât e de necesar ca să scie cine-va a sta. Pentru ca dacă și celor ce se luptă cu pumnul în theatru aceasta li ordônă instructoriul de la inceput, adecă de a sta, cu atât mai mult în resbôe și în afacerile ostăsesci. Cel ce stă, trebuie să stee drept, eară nu plecat spre cine-va, saŭ distras. Adevěrata stare dreaptă numai atunci se vede, când ostașul e pus în front. Astfeliŭ deci numai cei ce sunt ridicați drept pe piciôre, aceia staŭ, pe când cei ce nu staŭ, nu sunt ridicați pe piciôre drept, ci sunt împrăsciețî din linie și distrași. Cel ce se dezmeardă in pofte, nu stă drept, ci este aplecat în altă parte; deasemenea și cel ce este iubitoriŭ de bani, cum

și în genere cel ce e ne'nfrânat. Cel ce scie a sta, chiar din starea luĭ, ca de pe o temelie puternică, tóte ale luptei le va avea la îndămână. „Stațĭ, dice, încingêndu-vĕ mijlocul vostru cu adevĕrul“. El nu vorbesce aicĭ despre încingĕtórea cea vĕdută, ci în acest pasaj tóte le vorbesce în sens intelectual și figurat. Privesce cum el merge maĭ departe cu această idee. Maĭ 'ntêiŭ el re'ncinge pe ostaș. Dară ce este aceasta? Nimic alt, de cât că pe cel sdrențăros și flenduros din causa poftelor, pe cel ce e tras la pămênt în judecățile luĭ, îl ridică drept pe picióre prin încingĕtóre, și nu-l lasă de a se împedeca în hainele ce se împleticesc printre picióre, ast-feliŭ ca cu piciórele libere el să pótă merge în voe. „Stațĭ decĭ încingêndu-vĕ mijlocul vostru“, dice. Vorbesce aicĭ de mijlocul corpuluĭ omenesc. Dupre cum carena (τρόπις = lemnul cel lung de desuptul corăbieĭ, pe care se combin laturile eĭ Trad.) de la corabie este basa, așa dicênd, a corăbieĭ, tot așa și mijlocul nostru este basa întreguluĭ corp. El este ca o temelie, pe care e clădit întregul corp omenesc, dupre cum dic doctoriĭ. Așa dară încingêndu-ni mijlocul nostru, prin aceasta strîngem bine din tóte părțile tocmaĭ ceia ce este principal la corp; de cât, după cum am dis, el nu vorbesce aicĭ de mijlocul cel vĕdut, ci discută în sens moral. Dupre cum mijlocul corpuluĭ este temelia membrelor—și a celor de deasupra, ca și a celor de desupt,—tot așa e și cu mijlocul acel intelectual. De multe-orĭ ceĭ obosițĭ punêndu-șĭ mânele pe eĭ ca pe o temelie, se sprijinesc așa dicênd, și se susțin pe iĭ, ca să nu se aplece în altă parte. Și cingĕtórea tot pentru aceasta se întrebuințază în timp de resboe, ca adecă să lege și să țină strînsă temelia corpuluĭ nostru. De aceia și fugind suntem încinșĭ, pentru că încingĕtórea ni asigură maĭ mult tăria din noĭ. «Aceasta decĭ să se facă și cu sufletul, dice, pentru ca orĭ-ce vom face, să fim tarĭ. Maĭ cu samă ostașilor se cade să facă așa». Da, dicĭ tu, ostașiĭ se încing cu curea de pele peste mijlocul corpuluĭ lor, dară mijlocul acela intelectual, de care ni vorbescĭ, cu ce să-l încingem? «Cu ceia ce e principal, dice, cu ceia ce formézá capitalul resonămintelor nóstre», pentru că iată ce spune: „Încingêndu-vĕ mijlocul vostru cu adevĕrul“. Și ce este „cu adevĕrul“? Adecă să nu iubim minciuna, tóte lucrurile să le facem în adevĕr, să nu mințim uniĭ altora; chiar de ar fi vorba de slavă, noĭ adevĕrul să-l cântăm înainte de tóte; chiar viața

de ar fi la mijloc, noi să căutăm pe cea adevěrată. Dacă ne vom încunjura cu aceasta, dacă ne vom încinge cu adevěrul, nimenĭ nu va sta împotriva nóstrě. Cel ce caută numaĭ adevěrul, nu va cădea pe pămênt. Cum că cele neadevěrate sunt de pe pămênt, e invederat din patimile cărora servesc toţĭ ceĭ din lume, cariĭ urmează numaĭ propriilor lor raţionamente. De aceia, dacă suntem cu priveghere, nicĭ nu maĭ avem nevoe de lecţie asupra fabulelor celor cu privire la Elinĭ. Nu vedeţĭ cât sunt aceia de molaticĭ şi de secĭ, că nu pot să primiască nimic serios, nicĭ un raţionament despre Dumnedeŭ maĭ presus de om? Pentru aceia şi mijlocul lor s-a moleşit, acel mijloc, dic, care e accesibil de seminţurĭ născĕtóre, pentru aceia în definitiv s'a moleşit şi puterea raţionamentelor lor. Nu vedĭ apoĭ şi pe Manicheĭ, cum îndrăznesc de a grăi totul numaĭ din propriile lor resonăminte? «Dumnedeŭ, dic iĭ, nu putea face lumea fără să aibă materia la 'ndămână». Şi de unde póte fi aceasta probat? «De jos, respund iĭ, din pămênt, cum şi de la noĭ». Maĭ adaogă apoĭ, că şi omul nu póte să facă vr'un lucru cât de mic, fără să aibă materia. Ascultă apoĭ earăşĭ pe Marcion ce dice: «că nu putea Dumnedeŭ ca luând corp omenesc să remână curat.» Dară de unde se póte proba? «Pentru că nicĭ ómeniĭ nu sunt curaţĭ, pe cât timp sunt în trup» respund iĭ,—de şi e posibil ca ómeniĭ să fie curaţĭ. Valentin, earăşĭ, trăgendu-şĭ raţionamentele de jos, tot din pămênt grăieşce, ca şi Pavel al Samosatelor. Priveşce apoĭ ce dice şi Arie: «că nu putea Dumnedeŭ să nască pe fiul sĕŭ, fără patimă». Şi de unde îndrăznescĭ ca să vorbescĭ acestea, O! Arie? Cum poţĭ să probezĭ? «Cu cele ce se petrec cu noĭ» dice. Aĭ vĕdut cum resonămintele tuturor acestora sunt trase de jos, cum aceste resonăminte deşănţate respiră din pămênt? Aceasta se petrece cu dogmele, dară apoĭ şi cu viaţa lor e tot aşa. Ceĭ desfrânaţĭ, ceĭ ce iubesc baniĭ, ceĭ ce iubesc slava, ceĭ ce în fine sunt robiĭ celor-l-alte patimĭ, toţĭ se trag pe pămênt, nu aŭ mijlocul lor încins şi drept, ca fiind obosiţĭ să pună mânele saŭ să se razime pe el, ci ca unia ce nu aŭ punctul de razim se moleşesc şi se lasă la pămênt. Cel ce este încins cu adevěrul, ma'ntěiŭ că nicĭ-odată nu se ostenesce, şi al doilea că chiar de s-ar osteni el se repausază pe însuşĭ adevěrul. Căcĭ, spune'mĭ, ce l-ar putea face ca să se obosască? Sărăcia póte? Nicĭ-odată, pentru că el se repausază pe ceia ce cu adevěrat este bogăţie, eară prin sărăcie el va putea cunósce adevěrata sclăvie. Póte că sclăvia îl va face ca să se obo-

sască? Câtuşĭ de puţin, pentru că el şcie care e adevĕrata sclăvie. Pôte bóla? Dară nicĭ aceasta. „Să fie mijlócele vóstre încinse, dice, şi făcliele aprinse" (Luc. 12, 35), adecă lumina să fie nestinsă. Aceasta a fost porunciă şi Evreilor, când aŭ iesit din Eginet. De ce óre iĭ mâncaŭ pascha încinşĭ? Voeşcĭ póte să afli causa mireagă? Voeşcĭ să vorbesc faptul istoriceşce, saŭ prin înălţarea spirituluĭ la cele metafisice? Dară eŭ pe amândouĕ le voiŭ spune; voĭ numaĭ să le reţineţĭ în minte, căcĭ în definitiv eŭ nu vorbesc ca să fie vorbit, ci ca vorbele nóstre să se transforme în fapte. „Mijlócele vóstre fiind încinse, dice, şi încălţămintele vóstre în piciórele vóstre, şi toegele vóstre în mânele vóstre, şi să-l mâncaţĭ cu grabă, că sunt Paşcele Domnuluĭ" (Exod. 12, 11). Înfricoşate şi marĭ misterii, care aŭ multă adâncime! Dacă în tipurĭ şi eraŭ atât de marĭ şi grozave, apoĭ cu atât maĭ mult în adevĕr. Din Egipet iese, şi mănâncă mielul paschal. Ia aminte! „Paşcele nóstre Christos, dice, că pentru noĭ s'a jertfit" (I. Corinth. 5, 7). Pentru ce eraŭ iĭ óre încinşĭ? Acesta e tipul călătorilor, căcĭ de a avea încălţămintele pe picióre, toege în mânĭ, şi a mânca stând pe picióre dreptĭ, nimic alt nu invedereză. Voiţi maĭ'ntéiŭ să audiţĭ faptul istoriceşce, saŭ să fac theoria metafisică a acestuĭ fapt? Cred că e maĭ bine ca să spun istoria maĭ'ntéiŭ. Aşa dară ce ni spune istoria? Că Iudeiĭ uitaŭ necontenit binefacerile luĭ Dumnedeŭ către dênşiĭ, şi de aceia şi Dumnedeŭ a conlegat binefacerile luĭ nu numaĭ cu timpul, ci şi cu forma, saŭ cu feliul cum iĭ staŭ de mânâncă pascha. Pentru aceia decĭ iĭ mânâncă pascha încinşĭ, ca fiind întrebaţĭ, să respundă: «că suntem gata de călătorie, că va trebui să ieşim din Egipet şi să ne ducem în pământul făgăduinţeĭ, şi că suntem gata de plecare». Acesta este tipul, pe când adevĕrul e dupre cum urmează: Şi noĭ mâncăm pascha, pe Christos. „Pascha nóstre Christos", dice. Dară ce resultă de aicĭ? Că şi noĭ suntem datorĭ să mâncăm pascha încălţaţĭ şi încinşĭ. Pentru ce? Pentru că şi noĭ trebuie să fim gata de plecare, de călătoria nóstre de aicĭ.

*) Nimenĭ din ceĭ ce mânâncă pascha aceasta să nu'şĭ

*) Partea morală. Trebuie să fim gata şi statornicĭ spre virtute, şi despre pascha pe care noĭ o mâncăm, cum şi ce este Egipetul. Că cel ce admiră pământul, despreţuieşce ceriul. (Veron).

întórcă privirea către Egipet, ci către ceriŭ, către Ierusalimul cel de sus. De aceia tu mânânci pascha încălţat şi încins, pentru ca să ştii, că îndată ce începĭ a o mânca, eştĭ datoriŭ de a călători şi de a deveni drumeţ. Două lucrurĭ ni dă a înţelege în faptul acesta: şi ca trebuie a ieşi din Egipet, şi că dacă remânem, să ne considerăm la urmă ca streinĭ, pentru că şi dice: „Că petrecerea nóstră în ceriurĭ este" (Filip. 3, 20), adecă că trebuie a fi gata în tótă viaţa, ca ast-feliŭ fiind chemaţĭ să nu amânăm plecarea, ci să dicem: „Gata este inima nóstră Dumnedeule" (Ps. 107, 2). «Dară aceasta o putea dice Pavel, carele nu se şcia cu nimic greşit, pe când eŭ care am nevoe de mult timp pentru a mĕ pocăi, nu o pot dice.» Cam acesta e respunsul multora. Şi cu tóte acestea e nevoe ca şi noĭ să fim vecĭnic gata. Cum că a se încinge cine-va e faptul unuĭ suflet treaz, ascultă ce dice Dumnedeŭ către dreptul acela: „Incinge ca un bărbat mijlocul tĕŭ, şi te voiŭ întreba, eară tu să'mĭ respundĭ" (Iob. 38, 3) şi earăşĭ către toţĭ profeţiĭ dice acelaşĭ lucru, de a se încinge, precum dice şi către Moisi. Dară chiar Dumnedeŭ se vede încins în profetiile luĭ Iezechiil, şi îngeriĭ apoĭ ni se reprisentă fiind încinşĭ ca şi ostaşiĭ. Din feliul cum se încinge ostaşul depinde înfăţoşarea luĭ de om voĭnic; tot asemenea şi din modul stăreĭ luĭ în front se póte vedea destoĭnicia luĭ în a se încinge. Şi noĭ vom ieşi de aicĭ, şi multe pedicĭ grozave vom întimpina în calea nóstră. Când noĭ trecem această câmpie, diavolul imediat se înfiinţază, tóte făcêndu-le, tóte urzindu-le, numaĭ ca să peardă pe ceĭ scăpaţĭ din Egipet, pe ceĭ ce trec marea roşie, pe ceĭ izbăviţĭ din ghiarele demonilor, cum şi de miile de rane. Dară dacă vom priveghea, vom avea şi noĭ, dacă vom voi, acel stâlp de foc, adecă charul Săntuluĭ Duch. Acel stâlp şi luminează, dară şi întunecă. Vom avea mana, şi maĭ bine dis, nu mana, ci maĭ mult ce-va de cât mana; vom avea băutură duchovnicească, şi nu apă ieşită din peatră. Vom avea şi lagăr în pustiul ce'l locuim şi noĭ acum, pentru că cu adevĕrat pămêntul a devenit astădĭ pustiŭ de faple bune, şi chiar maĭ pustiŭ de cât cel din Arabia. Pentru ce pustia aceia era respingĕtóre şi fugiaŭ ómeniĭ de ea? Pentru că avea în ea scorpiĭ şi şerpĭ veninoşĭ „întru care, dice, n-a umblat când-va bărbat, nicĭ a locuit om acolo" (Ierem. 2, 5). Dară nu e atât de neproductivă acea pustie în róde, pe cât e

de neproductivă firea omenească. Acum câte scorpiĭ, câte vipere nu vedĭ în această pustie, câţĭ şerpĭ, câţĭ puĭ de viperă nu întimpinăm în calea nóstrĕ! Dară să nu ne înspăĭmântăm; căcĭ conducĕtoriŭ al acesteĭ ieşirĭ nu este Moisi, ci Christos. Şi ce să facem ca să nu pătimim în timpul acesteĭ călătoriĭ, cele ce aŭ pătimit Iudeii? Să nu facem ca dênşiĭ. Aceia cârteaŭ contra luĭ Moisi ca şi contra luĭ Dumnedeŭ, şi eraŭ nerecunoscĕtorĭ. Să nu facem decĭ ca dênşiĭ. De ce aŭ cădut aceia toţĭ? Pentru că aŭ despreţuit pămêntul dorit. Cum l-aŭ despreţuit? Pentru că îl admiraŭ numaĭ, pentru că nu voiaŭ a se osteni pentru el, ci se moleşise cu totul. Aşa dară să nu despreţuim şi noĭ ceriul. Şi nóuĕ ni s-a dăruit rod din ceriŭ, nu însĕ strugure purtat în părângă, ci arvona duchuluĭ, petrecerea cea din ceriurĭ, dupre cum a spus Pavel şi toţĭ aceĭ miraculoşĭ agricultorĭ. Nu Chalil al luĭ Iefoni, nicĭ Iisus al luĭ Navi aŭ adus aceste róde, ci Iisus al tatăluĭ îndurărilor, fiul adevĕratuluĭ Dumnedeŭ, a adus întreaga virtute, tóte ródele cele de acolo, nĭ-a adus, dic, imnurile cele cereşcĭ, căcĭ cele ce dic Cherubimiĭ în ceriurĭ, aceia ni-a poruncit şi nóuĕ a dice, «Sânt, Sânt, Sânt». Ni-a adus de acolo virtutea îngerilor. Ingeriĭ nu se însóră, nicĭ se mărită; dară acest bun l-a plantat şi aicĭ pe pămênt. Ingeriĭ nu iubesc averile şi nicĭ altele de acest feliŭ; dară şi acest rod l-a semănat în noĭ. Ingeriĭ nu mor; dară şi nóuĕ ni-a chărăzit nemurirea, cacĭ mórtea nóstrĕ nu e în realitate mórte vecĭnică, ci somn. Ascultă-l ce spune el: „Lazăr prietenul nostru dórme“ (Ioan 11, 11). Aĭ vĕdut ródele ceriuluĭ? Aĭ vĕdut ródele Ierusalimuluĭ celuĭ de sus? Dară ce este încă maĭ minunat, că resultatul resboiuluĭ încă nu a fost hotărit, şi cu tóte acestea ni s-aŭ fost dăruit tóte maĭ nainte de sârşit. Aceia, chiar după ce au intrat în pămêntul făgăduinţeĭ se munciaŭ, saŭ maĭ bine dis nu se munciaŭ, căcĭ dacă ar fi voit a fi ascultătorĭ luĭ Dumnedeŭ, ar fi cucerit tóte cetăţile fără arme şi desfăşurare de putere armată, după cum a făcut cu Ierícho, pe carea a cucerit-o maĭ mult cântând, de cât luptându-se,—noĭ însĕ nu ne resboim după ce odată am intrat în pămêntul făgăduinţeĭ, adecă în ceriurĭ, ci în timpul cât suntem în pustiŭ, adecă în viaţa presentă. „Că cel ce a întrat în odihna luĭ, şi acela s-a odihnit despre lucrurile sale, precum şi Dumnedeŭ de ale sale“ (Ebr. 4, 10). Aşa dară dupre cum dice în alt loc: „Fă-

cênd binele să nu slăbim, că la vremea sa vom secera neostenind“ (Gal. 6, 9), să ne silim a face binele din tótă puterea nóstră. Acum tu priveşce la acest fapt, că adecă dupre cum a scos pe aceia din Egipet, tot aşa şi pe noĭ. Acolo vorbeşce de mană şi de pustiŭ. „Nicĭ celuĭ ce avea mult n-a întrecut, nicĭ celuĭ ce avea puţin n-a lipsit“ (Exod. 16, 18), dară şi aicĭ ni s-a poruncit aceasta, adecă să nu strîngem comorĭ pe pămênt. Dară dacă noĭ strîngem, apoĭ nu le vatămă viermele cel vĕḑut, dupre cum se petrecea cu mana în pustie, ci le va lua în stăpânire viermele cel nesfârşit; nu le va topi sórele acesta vĕḑut, ci sórele dreptăţeĭ. Decĭ tóte să le facem aşa feliŭ, în cât să nu fim daţĭ viermeluĭ ca hrană bine pregătită. „Nicĭ celuĭ ce avea mult, ḑice, n-a întrecut“. Aceasta se întâmplă şi printre noĭ ḑilnic, pentru că cu toţiĭ îndeplinim aceiaşĭ măsură a pânteceluĭ. De cât e fapt cert, că ceia ce e de prisos, e un adaos maĭ mult la grijile omeneşcĭ. Aceasta a şi indicat'o prin ḑicerea: „Ajunge ḑileĭ rĕutatea eĭ“ (Math. 6, 34). Decĭ să nu fim nesăţioşĭ, să nu fim nerecunoscĕtorĭ, să nu căutăm case strălucite pentru locuinţa nóstră, căcĭ noĭ călătorim, şi nu locuim. Când cine-va şcie că viaţa presentă este drum şi călătorie către ceriŭ, nu va căuta clădirĭ strălucite, saŭ cum s-ar ḑice, aşa numitele fosate. Căcĭ cine, spune-mĭ chiar de ar fi fórte bogat, ar preferа să clădiască o casă strălucită deasupra aşa ḑiselor fosate? (Cuvêntul e latin şi înseamnă canal, şanţ. Trad). De sigur că nimenĭ, căcĭ s'ar face de rîs. El ar clădi acea casă maĭ mult pentru adăpostul duşmanilor luĭ, şi maĭ mult pe aceştia i-ar atrage. Aşa dară dacă noĭ suntem cu priveghere, nu vom face aceasta, pentru că viaţa presentă întru nimica nu diferă de fosate şi expediţiunĭ ostăşescĭ. De aceia vĕ rog, ca tóte să le facem, pentru ca aicĭ nimic să nu strîngem; să nu grămădim averĭ peste averĭ, ca ast-feliŭ când va veni furul, iute să putem a ne duce de aicĭ. „Priveghiaţĭ, ḑice, că nu şciţĭ ḑiua, nicĭ ceasul, în care furul va veni“ (Math. 24, 43), numind ast-feliŭ mórtea. Dară maĭ'nainte de a veni, tóte acele tesaure să le trimitem în patria nóstră, ca ast-feliŭ să fim sprintenĭ în călătorie, să putem birui pe duşmanĭ, şi cu bine să ajungem la limanul cel vecĭnic; căruia fie

a ne învrednici, prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia, împreună cu Tatăl și cu Sântul Duch se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XXIV.

„Stați drept aceia încingêndu-vĕ mijlocul vostru cu adevĕrul, și îmbrăcându-vĕ cu zaua dreptăței, și încălțându-vĕ picióreІe întru gătirea evangheliei păcei; peste tóte luând pavâza credinței, cu care veți putea stinge tóte săgețele vicleanului cele aprinse, și coiful mântuirei luați, și sabia Duchului, care este cuvêntul lui Dumnedeu“ (Vers. 14—17).

„Incingêndu-vĕ, dice, mijlocul vostru cu adevĕrul“. Ce óre este aceasta? Vi s-a spus deja în omilia de dinaintea aceștia. Acolo vi s-a spus și cum trebuie a merge și a nu avea nici-o pedică. „Și îmbrăcându-vĕ, dice, cu zaua dreptăței“. Precum zaua este imposibil de a fi spartă, și deci apără pe cel ce este îmbrăcat cu ea, tot așa este și dreptatea. Sub cuvêntul dreptate, aici înțelege viața în general virtuósă. Pe un ast-feliŭ de om nu-l va putea birui cine-va, ci chiar de l-ar lovi cât de mulți cu săgeți, totuși nimeni nu-l va răni de mórte, nici chiar diavolul. „Imbrăcându-vĕ cu zaua dreptăței“, e tot una ca cum ar fi dis „îmbrățoșând faptele cele drepte». Despre unia ca aceștia dice Christos: „Fericiți cei ce flămândesc și însătoșază de dreptate ca aceia se vor sătura“ (Math. 5, 6). Unul ca acesta e tot așa de puternic, ca și zaua; unul ca acesta nici-odată nu se va mânia. „Incălțându-vĕ picióreІe întru gătirea evangheliei păcei“. Ceia ce dice aici e cam întunecat. Ce voește el să spună? Saŭ că dice, ca să fim gata pentru predicarea evangheliei, și pentru aceasta face us de vorba picióre, încălțate bine, și pregătește mai dinainte drumul evanghelistului; saŭ că dacă nu e aceasta, apoi voește a spune că să fim gata de ieșire. Dară apoi gătirea evanghe-

liei ce altă póte fi, de cât viața virtuósă? „Evangheliei păcei“, dice, și cu drept cuvênt, fiind-că atunci când a amintit de rĕsboiŭ și de luptă, a arătat că lupta trebuie a o avea cu demonii, eară acum vorbind de evanghelie, era imposibil să nu pună alăturea de ea pacea, pentru că chiar în cuvêntul de evanghelie se cuprinde pacea. Resboiul contra diavolului aduce după sine încetarea resboiului contra luĭ Dumnedeŭ, pentru că resboind pe diavolul noi ne împăcăm cu Dumnedeŭ. Nu te teme deci, iubitule, căcĭ fiind vorba de evanghelie, biruința este pronunțată deja. „Peste tóte luând pavâza credinței“. Sub numele de credință în locul de față, el nu numesce cunoscința, căcĭ nu ar fi pus-o la urma tuturor, ci charul prin care se fac minunile. Cu drept cuvênt numesce el credința pavăza, căcĭ dupre cum pavâza apără întregul corp al ostașului, ca cum ar fi un zidiŭ, întocmai așa și credința, pentru că tóte sunt învinse de ea. „Cu care veți putea stinge săgetile vicleanuluĭ cele aprinse“, dice, și cu drept cuvênt, pentru că nimic nu se póte împotrivi credinței. „De veți avea credință ca un grăunte de muștariŭ, veți dice munteluĭ acestuia mută-te de aici acolo, și se va muta“ (Math. 17, 20). Și cum vom putea avea credință? Când vom îndeplini cele arătate maĭ sus. Sub numele de săgeți se înțeleg și ispitele vicleanuluĭ, cum și poftele cele absurde. „Cele aprinse“, dice, pentru că ast-feliŭ sunt poftele acestea. Dacă credința a ardonat până și demonilor, apoi cu atât maĭ mult patimilor sufletesci. „Și coiful mântuirei luați“, adecă a mântuireĭ vóstre, care vĕ îngrădesce jur împrejur. „Și sabia duchuluĭ, dice, care este cuvêntul luĭ Dumnedeŭ“, adecă saŭ duchul, saŭ cu sabia duchuluĭ, căcĭ cu această sabie tóte se taie, tóte se despart, până și capul draculuĭ tot cu această sabie se taie.

„Prin tótă rugăciunea și cererea, dice, rugându-vĕ în tot timpul întru Duchul, și la însăși aceasta priveghind cu tótă rabdarea și rugăciunea pentru toți sânții, și pentru mine, ca să mi se dea mie cuvênt, întru deschiderea gureĭ mele, cu îndrăzneală a arăta taina evangheliei, pentru care fac solie în legăturĭ, ca întru dênsa cu îndrăzneală să grăiesc, precum mi se cuvine a grăi“ (Vers. 18—20).

Dupre cum cuvêntul luĭ Dumnedeŭ tóte le póte, tot așa și cel ce are charul duchovnicesc, precum dice și în alt loc: „Viŭ este cuvêntul luĭ Dumnedeŭ și lucrătoriŭ, și maĭ ascuțit de cât tótă sabia ascuțită de amândouĕ părțile“ (Ebr. 4, 12). Acum tu privesçe înțelepciunea acestuĭ fericit. După ce l-a înarmat cu tótă siguranța, ce maĭ trebuia la urmă? Să cheme și să róge pe Impăratul a tóte ca să li dea mână de ajutoriŭ: „Prin tótă rugăciunea și cererea, dice, rugându-vĕ în tot timpul întru Duchul“. Ast-feliŭ decĭ, se póte întâmpla ca cine-va să nu se róge întru Duchul, adică când el bolborosesçe cuvinte multe fără șir (βαττολογεῖν), dupre cum dice Mântuitorul (Math. 6, 7). „Și la însĕșĭ aceasta priveghind“, adecă fiind treaz, pentru că aceasta e datoria soldatuluĭ înarmat, care e pe lângă împărat, adecă să fie treaz și cu priveghere. „Cu tótă răbdarea și rugăciunea pentru toțĭ sânțiĭ, și pentru mine, ca să mi se dea mie cuvênt întru deschiderea gureĭ mele“. Dară ce spuĭ, fericite Pavele? Aĭ tu nevoe de discipulĭ? De alt-feliŭ bine a dis el „întru deschiderea gureĭ mele“, de unde se invedereazä că el nu se gândia la ceia ce vorbia, ci dupre cum a dis Christos: „Nu vĕ grijițĭ cum saŭ ce vețĭ grăi, că se va da vóuĕ într'acel ceas ce vețĭ grăi“ (Math. 10, 19) el tóte le făcea numaĭ prin credință, tóte le săvârșia cu ajutoriul charuluĭ. „Cu îndrăzneală, dice, a arăta taina Evangheliei“, adecă să mĕ justific dupre cum trebuie. Așa dară, tu eștĭ legat cu lanțurĭ, și aĭ nevoe de rugăciunile altora? «Da, respunde el, căcĭ și Petru era în lanțurĭ, și totușĭ se făceaŭ pentru dênsul rugăciunĭ îndelungate prin biserică». „Pentru care fac solie în legăturĭ, ca întru dênsa cu îndrăzneală să grăiesc“, adecă cu curaj, cu bărbăție și cu ințelepciune multă să pot respunde.

„Eară ca să sçițĭ și voĭ cele pentru mine, ce fac, tóte vóuĕ le va arăta Tichic, iubitul frate, și credincіósa slugă întru Domnul“ (Vers. 21). Fiind-că a amintit de legăturĭ, a lăsat luĭ Tichic sarcina de a li spune cele relative la dênsul. Chestiunile cele cu privire la dogme și sfătuirĭ le-a arătat prin epistolă, ear cele relative la o simplă însçiințare despre persóna luĭ, le-a în-

credințat purtătoriuluĭ acesteĭ epistole. „Ca să sciți, dice, și voĭ cele pentru mine“, adecă să aflațĭ cele pentru mine. Prin aceasta li-a arătat și dragostea luĭ către dênșiĭ, cum și dragostea lor către el. „Pre care pentru înseșĭ aceasta l-am trimis la voĭ, ca să sciți cele pentru noĭ, și să mângâe inimele vóstre“ (Vers. 22). Acestea nu le-a dis el în mod simplu, ci după ce maĭ 'nainte li-a spus: „îmbrăcându-vĕ“ și „încălțându-vĕ“, ceia ce este o dovada nestrămutată, că ii trebuiau de a fi pururea gata de luptă. Cum că este așa, ascultă pe Profetul care dice: „Să-ĭ fie luĭ ca o haină,cu care se îmbracă, și ca un brâŭ, cu carele pururea sĕ încinge“ (Ps. 108, 18). Profetul arată și pe Dumnedeŭ îmbrăcat cu zaua dreptățeĭ, învățându-ne prin aceasta că noĭ pururea, și nu numaĭ pentru un timp scurt, trebuie a fi înarmațĭ cu armele duchovnicescĭ, căcĭ trebuința de resboiu este vecĭnică. „Dreptul, dice, ca un leŭ îndrăznesce“ (Pvov. 28, 1). Un ast-feliŭ de ostaș înarmat nu se teme de rândurile dușmanuluĭ cele desfășurate înaintea luĭ, ci se aruncă în mijlocul adversarilor. „Ca frumuseța în munțĭ, dice, ca piciórele celuĭ ce binevestesce audirea păceĭ“ (Isaia 52, 7). Cine nu ar alerga, cine nu ar servi uneĭ ast-feliŭ de cause, când se bine-vestesce pacea, și încă pacea luĭ Dumnedeŭ către ómenĭ, cariĭ cu nimic nu s-aŭ obosit spre a o căpăta, ci numaĭ Dumnedeŭ e acel ce a făcut totul? Ce anume este gătirea evangheliei, să ascultăm pe Ioan Botezătoriul carele dice: „ Gătiți calea Domnuluĭ, drepte facețĭ cărările luĭ“ (Math. 3, 3); dară această gătire e maĭ'nainte de botez, căcĭ după botez este o altă gătire, aceia adecă de a nu face nimic, ce ar fi nedemn de pacea cea evanghelizată nóuĕ. Fiind-că piciórele sunt sfetnicii vieței nóstre în cele maĭ multe mișcărĭ a le corpuluĭ, de aceia încontinuŭ îndemnându-ne dice: „Vedeți cum să umblațĭ cu paza“, făcênd alusiune la viața nóstrĕ, adecă ca să facem fapte demne de evanghelie, să arătăm viața și faptele nóstre curate. «S-a bine vestit pacea, dice, dațĭ decĭ acesteĭ veștĭ bune, dațĭ evanghelieĭ calea pregătită, eară dacă earășĭ vĕ facețĭ dușmanĭ, apoĭ aceasta nu este gătirea păceĭ. Fițĭ gata, și nu întârdiațĭ, nu amânațĭ pacea predicată de ea. Dupre cum v-ațĭ gătit pentru pace și credință, tot așa gata fițĭ de a remânea, de a stărui în acestea. Pavăza e cea'ntêiŭ

care primeşce tóte atacurile duşmanilor; ea este care păstrează armele nesfărâmate. Decĭ dacă credinţa este dreaptă, şi viaţa este dreaptă, şi armele tóte remân nesfărâmate.» —Multe vorbeşce el despre credinţă şi speranţa maĭ cu samă în epistola către Ebreĭ. «Credeţĭ, dice, în bunurile viitóre, şi nimic din relele presente nu vĕ va vătăma; pentru că dacă în strimtorărĭ şi în durerĭ veĭ avea cu tine credinţa şi speranţa, veĭ conserva intacte acele bunurĭ». „Trebuie cel ce se apropie la Dumnedeŭ să creadă cum că este, şi celor ce-l caută pre dênsul este dătătoriŭ de plată" (Ebr. 11, 6). Credinţa este pavăză, dară dacă sunt la mijloc sofisme, raţionamente şi socoteală „de ce aşa" şi nu altminterea, apoĭ atuncĭ ea nu maĭ este pavăză, ci chiar ne împedică. Aceasta decĭ să fie credinţa nóstrĕ, ca să ne acopere peste tot, ca şi o pavăză. Să nu fie scurtă, ca să ni remână piciórele góle, saŭ vre-o altă parte a corpuluĭ, ci să fie acea pavăză potrivită cu corpul. „Cele aprinse". Multe raţionamente ard sufletul nostru, multă nesiguranţă, şi multe contrarietăţĭ, dară tóte acestea credinţa cu adevĕrat că le temperează. Multe introduce diavolul în sufletul nostru înflăcărându-l şi punêndu-l în îndoeală la fie-ce pas, pre cum de pildă când dic unia: óre este înviere? óre este judecată? óre este resplata faptelor? Eĭ bine, în tóte acestea dacă este credinţa la mijloc, ea va stinge tóte săgeţile diavoluluĭ. Ţi-a trecut prin cugetul tĕŭ vre-o poftă óre care? Pune înainte credinţa bunurilor viitóre, şi nu se va maĭ înfăţoşa nicĭodată, ci se va perde din sufletul tĕŭ acea poftă. „Tóte săgeţile", dice, adecă nu pe unele da, şi pe altele nu. Ascultă pe Pavel ce spune: „Că socotesc, că nu sunt vrednice pătimirile timpuluĭ de acum către mărirea cea viitóre, care va să se descopere către noĭ" (Rom. 8,18). Vedĭ câte săgeţĭ aŭ stins drepţiĭ pe atuncĭ? Saŭ póte nu ţi se par a fi săgeţĭ aprinse, care ard pe Patriarch, când el aduce ca sacrificiŭ pe fiul seŭ, şi când se pregăteşce să-l pună pe lemnele ce ardeaŭ? Dară şi alţĭ drepţĭ aŭ stins tóte săgeţile vicleanuluĭ. Aşa dară, dacă resonăminte greşite resboesc cugetul nostru, noĭ să punem înainte credinţa; dacă fapte absurde ne muncesc, de credinţă să facem us; şi in definitiv dacă durerile şi scârbele se grămădesc asupra nóstrĕ, numaĭ pe credinţă ne putem repausa. Ea este cu drept cuvênt păzitórea şi apă

rătórea tuturor celor-l-alte arme, și dacă nu o posedăm, apoi și acelea tóte se frîng. „Preste tóte dice, luând pavăza credinței“? Ce înseamnă „preste tóte“? Adecă și în adevĕr, dice, și în dreptate, și în gătirea evangheliei, pentru că tóte acestea aŭ nevoe de credință. De aceia a și adaos: „Și coiful mântuirei luați“, adecă că prin acesta veți putea ca să deveniți la urmă în siguranță. Coiful mântuirei luați, adecă să evitați primejdia; căci dupre cum coiful acopere precis din tóte părțile capul, și nu-l lasă de a suferi ce-va, ci-l apără, tot așa și credința devine a ținea locul pavâzei și a coifului mântuirei. Dacă noi stingem săgețele lui, apoi grabnic vom primi, saŭ mai bine dis, ni vor reveni raționalimentele cele care ne salvează, și nu lasă judecata nóstrĕ de a pătimi ce-va. Dacă acele resonăminte contrarii se sting, apoi grabnic cele-l-alte resonăminte, care ne salvează și ne fac a avea speranțe bune, se vor nașce în noi. Și precum coiful înfășură capul jur-împrejur, așa și ele vor înfășura și apăra judecata nóstrĕ. Dară nu numai aceasta, ci încă vom lua și sabia duchului, așa că nu numai vom putea a ne asigura de cele îndepărtate deja de la noi, ci pe însuși diavolul îl vom putea răni. Sufletul care nu e desnădejduit, și care nu primeșce săgeţile cele aprinse, cu multă bună voință se va arunca asupra dușmanului, și-i va sparge zaua cu care el este acoperit, dupre cum a făcut și Pavel, carele prin această sabie a frânt și a robit cugetările dușmanului; un asemenea suflet, dic, va sfâșia și va tăia capul dracului. „Care este cuvĕntul lui Dumnedeŭ.“ Prin aceste vorbe, saŭ că înțelege porunca lui Dumnedeŭ, saŭ îndemnul lui, saŭ în fine că în numele lui Iisus Christos numai vom putea să păstrăm poruncile lui Dumnedeŭ. Dacă noi vom face poruncile lui Dumnedeŭ, prin aceasta vom doborî și vom ucide pe dracul, pe șerpele cel viclean. Fiind-că a dis: „veți putea stinge săgețile vicleanului cele aprinse“, apoi ca nu cum-va ii să se mândriască, îi povățuieșce ca pentru tóte să se róge lui Dumnedeŭ, căci ce dice? «Prin tótă rugăciunea și cererea vóstrĕ vor fi acestea, dice, adecă rugându-vĕ, ori ce veți reuși. Nici-odată apropiindu-te de Dumnedeŭ să nu te rogi numai pentru tine personal, și ast-feliŭ vei avea pe Dumnedeŭ îndurat către tine». „Prin tótă rugăciunea și cererea, dice, rugându-vĕ în tot timpul întru Duchul, și la înseși aceasta priveghind cu tótă răbdarea și ru-

găciunea pentru toţi sânţii“. Aşa dară să nu'mĭ hotărescĭ timpul din ḑi, căcĭ ascultă ce spune el: în tot timpul să te rogĭ, dupre cum ḑice şi Mântuitorul: „Necontenit vĕ rugaţĭ“ (Math. 15, 27). Dar'apoĭ n-aĭ auḑit de vĕduva aceia, cum prin stăruinţa eĭ a reuşit în ceia ce a cerut? N-aĭ auḑit de acea femee din Finicia Sirieĭ (Marc. 7, 24—30) cum prin continuarea conversaţiuneĭ eĭ a atras favórea stăpânuluĭ? Eĭ bine, acestea cum şi alţiĭ mulţĭ, prin rugăciune stăruitóre aŭ reuşit. „Rugându-vĕ în tot timpul întru Duchul“, adecă cele după Dumneḑeŭ să le cerem, şi nimic pămêntesc, nimic lumesc. Şi nu e nevoe numaĭ de a ne ruga necontenit, ci şi de a priveghea. „Şi la înseşĭ aceasta, ḑice, priveghind“. Fie că vorbeşce aicĭ de priveghere de tótă nóptea (παννυχὶς—ίδος), fie că vorbeşce de trezvia sufletuluĭ, căcĭ pe amândouĕ părerile le primesc. Vedĭ cum priveghea acea Chananiancă, că de şi Domnul nu-ĭ respundea, ba încă şi câne o numise, ea totuşi ḑicea cu curaj: „Adeverat, Dómne, că şi cânii mănâncă din fărâmăturile ce cad din masa Domnilor seĭ“ (Math. 15, 27)? Vedĭ că ea nicĭ că s-a depărtat de el, până ce n-a reuşit în cererea sa? Vedĭ cum acel prieten a stăruit în ora înaintată a nopţeĭ, până ce l-a trezit şi l-a îmblânḑit pe acela cu stăruinţă?

Aceasta va să ḑică a priveghea. Voeşcĭ póte a afla despre priveghere în rugăciune? Eĭ bine, uită-te la Anna, şi ascultă cuvintele eĭ: „Adonaĭ, Eloi Sabaoth“ (I Impăr. 1, 11), de cât e maĭ bine ca să ascultĭ ce s-aŭ petrecut maĭ'nainte de pronunţarea acestor cuvinte. «S-aŭ ridicat, ḑice, toţĭ de la masă, şi aceia imediat nu s-a dus la culcare, nu a alergat la repausare», de unde mi se pare că şi la masă ea nu şi-a îngreuiat stomachul cu mâncărĭ, ci a stat acolo maĭ mult de formă, căcĭ deall-feliŭ nu ar fi putut vărsa atâtea lacrimĭ. Dacă noĭ fiind dejà înfrânaţĭ cu postul, şi deabea ne putem ruga ast-feliŭ, saŭ maĭ dreptul vorbind nicĭ-odată nu ne putem ruga ast-feliŭ, apoĭ cu atât maĭ mult nu s-ar fi putut ruga ea după masă, dacă nu ar fi fost ajunată. Să ne ruşinăm noĭ bărbaţiĭ de acea femee, să ne ruşinăm, ḑic, noĭ, carĭ rugând pe Dumneḑeŭ ca să ni acorde împărăţia ceriurilor, stăm la rugăciune cu gura căscată; să ni fie spre ruşine aceastǎ femee, care se ruga şi plângea ca să i se dea copil. „Şi a stat ḑice, înaintea Domnuluĭ“ (I Imp. 1, 9) şi ce spunea ea?

„Adonaĭ, Eloi Sabaoth“, ceia ce înseamnă: Dómne, Dumnedeul puterilor; și pronunțând aceste cuvinte lacrămile'ĭ curgeaŭ șiróe, căcĭ credea și era convinsă că prin lacrâmĭ îl va îndupleca. Unde sunt lacrâmĭ, negreșit că acolo e și mâhnire și necaz; dară unde este necazul și strîmtorarea, fără greșală că acolo este și multă filosofie, cum și multă băgare de samă. „De veĭ căuta, dice, spre rugăciunea róbeĭ tale, și de veĭ da róbeĭ tale semânța bărbătească, voiŭ da pre el dar înaintea ta până la diua morțeĭ luĭ“ (Ibid. Vers. 11). Ea nu a dis «il voiŭ da pentru un an, saŭ doĭ,» dupre cum facem noĭ, nicĭ nu a dis «dacă'mĭ veĭ da copil, ițĭ voiŭ da banĭ» ci «întregul dar, pe fiul meŭ cel ântĕiŭ născut, pe fiul rugăciuneĭ mele îl voiŭ da ție pentru tot-deauna». Acéasta a fost fiica luĭ Abraam cu adevĕrat. Ea dă luĭ Dumnedeŭ maĭ'nainte chiar de a fi câștigat cererea, dară și Dumnedeŭ'ĭ acordă cererea fiind rugat. De cât tu privesce de aicĭ și marea evlavie a aceste femeĭ. „Și ea grăia, dice, întru inima sa și buzele eĭ se mișcaŭ, eară glasul nu se audia“ (Ibid. Vers. 13). Ast-feliŭ se rógă luĭ Dumnedeŭ cel ce voesce a reuși în cererea sa, eară nu molesit, nu cu gura căscată, nicĭ scărpinându-se, saŭ fiind fără nicĭ-o bagare de samă la ceia ce vorbesce, saŭ fără nicĭ-o grijă. Pare că Dumnedeŭ nu putea să-ĭ dee și fără a maĭ cere ea? Nu scia el póte dorința femeeĭ și maĭ'nainte de a se ruga? Scia de sigur, și putea să-ĭ îndepliniască dorința și fără de rugăciune, însĕ dacă-ĭ da copil maĭ'nainte de a cere, nu s-ar fi arătat buna-voință a acesteĭ femeĭ, virtutea eĭ nu s-ar fi invederat, și nicĭ că ar fi câștigat o ast feliŭ de recompensă. Așa dară amânarea eĭ până atuncĭ nu provenia dóră din invidie către Fenana *), nicĭ din rĕutate, ci maĭ mult din îngrijirea și dragostea către bărbat. Decĭ când tu audĭ că spune scriptura că i-a fost închis Dumnedeŭ pantecele eĭ, și că era scârbită și necăjită pe rivala eĭ, care avea copiĭ, pe când dênsa nu avea, să înțelegĭ de aicĭ că voesce a arăta filosofia acesteĭ femeĭ. Pentru că judecă singur: ea avea pe bărbatul seŭ, Elcana, ca sclav al sĕŭ, căcĭ îĭ dicea: „aŭ nu sunt eŭ ție maĭ bun de cât dece fiĭ“? de și póte o amăra rivala eĭ, adecă o lua în ris, și o împungea cu vorbe sar-

*) Cartea I a împaraților, cap. 1. și urm. (Trad.)

castice din causa stărpăciuneĭ eĭ, totuşĭ ea nu se apăra, nicĭ nu o blestema, şi nicĭ că ḑicea bărbatuluĭ: «resbunămĕ, fiind-că rivala mea mĕ batjocureşce». Aceia avea cu adevĕrat copiĭ, dară şi aceasta avea ca contra-balanţă iubirea bărbatuluĭ. De aceia şi ḑicea el: „nu sunt eŭ ţie maĭ bun de cât ḑece fiĭ“? mângâind'o prin aceasta. Să vedem acum earăşĭ filosofia acesteĭ femeĭ. „Şi Ili o a socotit pre ea beată“ (Ibid, Vers. 13), la care priveşce ce respunde: „Nu socoti pre rôba ta ca pre o fată păgână, că din mulţimea multelor mele cugetărĭ, şi din mulţimea mâhnireĭ mele m-am topit*) până acum“ (Vers. 16). Aceasta cu adevĕrat că este fapt al uneĭ inimĭ înfrânte şi umilite, când noĭ nu ne mâniem pe ceĭ ce ne insultă, când nu ne împuţinăm, când ne justificăm. Nimic nu pôte face inima filosofă, ca scârba şi strîmtorarea. Nicĭ un lucru nu este atât de plăcut, ca a fi cine-va întristat şi mâhnit înaintea luĭ Dumneḑeŭ. „Din mulţimea multelor mele cugetărĭ, ḑice, am prelungit până acum“. Pe aceasta deci să o imităm cu toţiĭ. Auḑiţĭ aceasta voĭ femeilor, care sunteţĭ sterpe, voĭ care doriţĭ copiĭ, auḑiţĭ aceasta, ḑic, şi bărbaţi şi femeĭ, pentru că şi bărbaţilor se întâmplă de multe-orĭ de a dori copiĭ şi a se ruga luĭ Dumneḑeŭ. Ascultă ce ḑice scriptura: „Şi s-a rugat Isaac Domnuluĭ pentru Rebecca femeea sa, că era stearpă, şi l-a ascultat pre el Dumneḑeŭ“ (Facer. 25, 21). In adevĕr, că marĭ lucrurĭ se pot face prin rugăciune! Dară să ne intôrcem la vorbele Apostoluluĭ. „Prin tôtă rugaciunea şi cererea, ḑice, rugându-vĕ în tot timpul întru Duchul, şi la înseşĭ aceasta priveghind cu tôtă rabdarea şi rugaciunea pentru toţĭ sânţiĭ, şi pentru mine“, punĕndu-se pe sine tocmaĭ la urmă. Dară ce facĭ Pavele? Te puĭ pe sine-ţĭ tocmaĭ la urma tuturor? «Da, ḑice el. „Ca să mi se dea mie cuvĕnt, întru deschiderea

*) Originalul e precum urmeadă: „ὅτι ἐκ πλήθους ἀδολεσχίας μου ἐκτέτακα ἕως νῦν“. Parachimenul ἐκτέτακα este din verbul ἐκτείνω=a prelungi, şi nicĭ de cum din verbul τήκω=a topi. Aşa dară traducerea justă este: *„că din mulţimea multelor mele cugetărĭ am prelungit (rugăciunea) pănă acum“*. Trad.

gureĭ mele, cu îndrăzneală a arăta taĭna evangheliei, pentru care fac solie în legăturĭ". Dară unde aĭ tu solie? «Către ómenĭ», dice. Vaĭ! cât de mare e filantropia luĭ Dumnedeŭ către noĭ, căcĭ a trimis solĭ din ceriŭ, carĭ să vorbiască în locul luĭ, solĭ de pace, dară pe carĭ ómeniĭ prindêndu-ĭ ĭ-aŭ pus în legăturĭ, şi nu s-aŭ ruşinat macar de legea comună, după care cel ce are vre-o solie nu pătimeşce nicĭ un reŭ. «Cu tóte acestea eŭ fac solie în legăturĭ», dice „ca întru dênsa cu îndrăzneală să grăiesc, precum mi sĕ cuvine a grăi". „Lanţul acesta'mĭ este pus de ómenĭ ca să astupe gura mea, şi să nu am curaj, însĕ rugăciunea vóstre va deschide gura mea, ca să spun tóte cele pentru care am fost trimis a spune».

„Eară ca să sciţĭ şi voĭ cele pentru mine, ce fac, tóte vóuĕ le va arăta Tichic, iubitul frate, şi credinciósa slugă întru Domnul". Dacă este credincios, nu va minţi de loc, ci tóte cele adevĕrate le va spune. „Pre care pentru înseşĭ aceasta l-am trimis la voĭ, ca să sciţĭ cele pentru noĭ, şi să mângâe inimile vóstre". Vaĭ! câtă iubire. «Ca să nu vĕ infricoşaţĭ, dice, de ceĭ ce voesc a vĕ spăĭmânta», căcĭ după cât se vede iĭ eraŭ în marĭ necazurĭ. De alt-feliŭ chiar vorba «ca să mângâe inimile vóstre» aceasta dă a înţelege; «ca să nu vĕ lase, dice, de a cădea.»

„Pace fraţilor şi dragoste cu credinţă de la Dumnedeŭ Tatăl, şi Domnul Iisus Christos" (Vers. 23). Li doreşce lor pace şi dragoste cu credinţă, şi bine a dis, căcĭ nu e deajuns numaĭ de a avea pe buze cuvêntul de dragoste, şi în acelaşĭ timp a se amesteca cu ceĭ de altă credinţă. Saŭ că spune aceasta aicĭ, saŭ că-ĭ aţiţă de a avea credinţă într'atâta, în cât să fie cu curaj pentru cele viitóre. «Pace către Dumnedeŭ şi dragoste», dice, şi cu drept cuvênt, căcĭ dacă este pace, va fi şi dragoste, şi dacă va fi dragoste, va fi şi pace. „Cu credinţă". Nicĭ un folos nu este de dragoste, dacă nu e credinţa, saŭ maĭ drept vorbind, nicĭ că póte să fie dragoste în alt mod. „Charul cu toţĭ, cariĭ iubesc pre Domnul nostru Iisus Christos, întru nestricăciune. Amin" (Vers. 24). Pentru ce óre a separat el aicĭ pacea de char, căcĭ a pus pacea maĭ sus, eară aicĭ numaĭ charul? «Intru nestrică-

ciune, dice, Amin". Ce este „întru nestricăciune"? Adecă cu cumpătare, cu modestie, saŭ maĭ pre sus de cele stricăciose, ca de exemplu: nu în bogăţie, nu în slavă, ci în cele nestricăciose. Particula întru este luată în loc de prin. «Prin nestricăciune, dice, adecă prin virtute," căcĭ orĭ-ce pĕcat este stricăciune, şi dupre cum vorbim de o fecióră sedusă, tot aşa e şi cu sufletul. De aceia şi dicea Pavel: „Nu cum-va să se strice şi cugetările vóstre" (II. Corinth. 11, 3), şi earăşĭ în alt loc: „Întru învăţătură, nestricare, cinste, nestricăciune" (Tit. 2, 7).

*) Ce óre este, spune-mĭ, stricăciunea corpuluĭ? Nu óre desfacerea luĭ totală şi descompunerea luĭ? Aceasta se întâmplă şi cu sufletul, când pĕcatul a intrat în el. Frumuseţa sufletuluĭ este prudenţa, dreptatea; sănătatea sufletuluĭ este bărbăţia, este înţelepciunea şi prosperitatea luĭ. Şi desfrânatul ca şi lacomul este infect, precum infect este şi cel ce se predă pe sine faptelor rele; şi fricosul ca şi laşul este slab, precum şi cel prost este slab de suflet. Încă şi pĕcatele aduc stricăciunea, căcĭ fac pe ómenĭ desfrânaţĭ şi slabĭ, şi la urmă ĭ trântesc în bóle grele. Când noĭ dicem că o fecióră a fost sedusă, nu vorbim aceasta principalmente cu privire la corpul eĭ, ci maĭ mult pentru nelegiuirea facută cu ea, căcĭ pe lângă corp i s-a corupt sufletul eĭ. De alt-feliŭ faptul petrecut cu ea nimic alt n-a fost de cât promiscuitate, şi dacă aceasta ar fi stricăciune, apoĭ de sigur că şi nunta ar fi stricăciune. Aşa dară nu promiscuitatea este stricăciune, ci pĕcatul. Ce alta maĭ cu samă ar putea fi stricăciunea uneĭ case, de cât deteriorarea eĭ? Stricăciunea peste tot locul este o schimbare spre maĭ rĕŭ, o trecere de la starea dinainte la o altă stare de lucrurĭ, la alt obiceiŭ. Ascultă ce spune scriptura: „Tot trupul îşĭ stricase calea sa pre pămênt" (Facer. 6, 12), şi earăşĭ: „Omenĭ stricaţĭ la minte" (II Timoth. 3, 8). Corpul nostru este stricăcios, eară sufletul nestricăcios. Decĭ să nu-l stricăm şi pe el. Pĕcatul cel dintĕĭ a făcut corpul stricăcios şi peritoriŭ, eară pĕcatul săvêrşit după baea renaşcereĭ póte strica şi sufletul, şi îl face ca să pótă fi uşor de luat în stăpânire şi

*) Partea morală. Cum că corpul nostru este stricăcios, eară sufletul nestricăcios, drept care trebuie ca noĭ să fim tot-deauna agerĭ, spre a evita stricăciunea, ca nu cum-va să pătimim cele ce a pătimit bogatul din evanghelie. (Veron).

ros de viermele cel nemuritoriŭ. Viermele nu se atinge de diamant, și chiar de s-ar atinge cu nimic nu-l póte vătăma. Așa dară nu-ți corupe sufletul, căcĭ tot ce e corupt e plin de infecție. Ascultă pe profetul, care dice: „Imputitu-saŭ și aŭ putrezit ósele mele de către fața nebuniei mele“ (Ps. 37, 6). Această stricăciune, deci, se va îmbrăca intru nestricăciune, pe când aceia nicĭ-odată, căcĭ unde este nestricăciune acolo este stricăciune. Ast-feliŭ decĭ stricăciunea este nestricată, neavênd sfârșit, este mórte nemuritóre, ceia ce s-ar fi întâmplat dacă corpul remânea nemuritoriŭ. Ast-feliŭ dacă noĭ ne ducem de aicĭ avênd stricăciunea în noĭ, avem acea stricăciune nestricată și nesfârșită. Pentru că în adevĕr, a se arde și a nu se consuma, și a fi vecĭnic ros de vierme, fără să fie nimicit, este o stricăciune nestricăciósă, precum s'a întâmplat cu fericitul Iob, carele se strica, se deteriora corporalminte în trecerea unuĭ timp îndelungat, și el totușĭ nu se prăpădia, ci într'una muia bulgării pămêntuluĭ rezemându-se pe puroĭ (Iob. 7, 5). Așa ce-va va suferi și sufletul atuncĭ, când viermiĭ vor sta pe lângă el și'l vor róde, nu în timp de doĭ anĭ, nicĭ treĭ, nicĭ dece, nicĭ o sută și nicĭ miĭ de anĭ, ci fără de sfârșit. „Unde viermele lor nu móre, și focul nu se stinge“, dice (Marc. 9, 44).

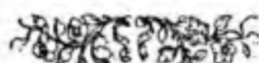
*) Să ne temem, vĕ rog, să ne înfricoșăm de acele cuvinte, pentru ca să nu cădem cu faptele. Lăcomia este stricăciune, ba încă o stricăciune maĭ rea de cât tóte cele-l-alte, căcĭ ea duce la idololatrie. Să fugim de stricăciune, și să preferăm nestricăciunea. Te-aĭ lăcomit la avutul altuia? Lucrul de care te-aĭ lăcomit se strică, pe când lăcomia remâne, devenind object de stricăciune fără sfârșit. Mulțămirea trece, pe când pĕcatul remâne intact. Este un rĕŭ mare de a nu se lepăda cine-va de totul din această viață, și mare nenorocire este ca ducêndu-ne acolo să purtăm cu noĭ sarcinĭ de pĕcate. „Căcĭ în iad, dice, cine se va mărturisi ție“? (Ps. 6, 6) Acolo este tribunal, și nu este atuncĭ timp de pocăință. Cât nu s-a văĭcărat bogatul acela către Abraam? Dară nimic n-a folosit. Câte nu diceaŭ ceĭ ce nu aŭ hrănit pe Christos? Și cu

*) Partea morală. Trebuie a ne teme de amenințărĭ, ca astfeliŭ să fugim de faptele rele; cum că plăcerile trec, eară neacordarea de milostenii, cum și orĭ-care alt pĕcat, ne face necunoscuțĭ de Dumnedeŭ, carele tóte le cunósce, și carele ni-a ordonat nóuĕ să facem cele ce contribuiesc la mântuire. (Veron).

tóte acestea aŭ fost aruncațĭ în focul cel nestins și vecĭnic. Câte nu aŭ dis și aceĭ ce aŭ făcut fără de legĭ: „Dómne, Dómne, aŭ nu cu numele tĕŭ am prorocit, și nu cu numele tĕŭ dracĭ am scos“? (Math. 7, 22) Și cu tóte acestea nu aŭ fost cunoscuțĭ de el. Tóte acestea se vor petrece atuncĭ, și nicĭ un folos nu vom avea, dacă nu vom face acum binele. Să ne temem decĭ, ca nu cumva să dicem și noĭ atuncĭ: „Dómne, când te-am vedut flămând, și nu-țĭ-am dat să mănâncĭ“? (Ibid. 25, 37). Acum să-l hrănim, nu o di, nicĭ două, nicĭ treĭ, căcĭ dice scriptura: „Milostenia și credința să nu-țĭ lipsască“ (Prov. 3, 3). Nu a dis: «fă milostenie odată, saŭ de douĕ-orĭ», pentru că și feciórele acelea aveaŭ unt-de-lemn în candelele lor, însĕ nu deajuns. Ast-feliŭ că avem nevoe de mult unt-de-lemn, și ca un maslin roditoriŭ trebuie a sta noĭ în casa Domnuluĭ. Fie-care din noĭ să cugetăm la sarcinile de pĕcate pe care le avem, și să așezăm ca contra-balanță bine-facerile nóstre, și încă maĭ multe chiar se punem în cumpănă, pentru ca nu numaĭ pĕcatele să se stingă, dară încă ca dreptățile nóstre să se aibă în vedere la justificarea nóstre. Dacă nu vor fi tot pe atâtea fapte bune, pe câte fapte rele sunt în sarcina nóstrĕ, ba încă chiar maĭ multe, ca ast-feliŭ din cele prisoselnice să ni se calculeze la justificarea nóstrĕ, nimenĭ nu ne va putea sustrage de la pedeapsă. De care fie a ne scăpa cu toțiĭ, prin charul și filantropia Domnuluĭ nostru Iisus Christos, căruia, împreună cu Tatăl și cu Sântul Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecĭĭ vecilor: Amin.

FINE

TABLA MATERIEI.

E R A T A

Micele greşelĭ tipografice, ca de pildă la pagina 18 rândul 17, pag. 32 rândul 15, pag. 63 rândul 2 de jos, pag. 75 rândul 10 de jos pag. 132 rândul 22 etc. etc. cetitoriul este rugat a le îndrepta singur.